

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Møtested: Rondane River Lodge, Sollia
Dato: 01.12.2021
Tidspunkt: 10:00 – 15:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til:

Eirin Berge, nasjonalparkforvalter. tlf. 61266209; mob.tlf. 91538046;
e-post: fmopebe@statsforvalteren.no

Trond Stensby, nasjonalparkforvalter, tlf. 61266206; mob.tlf. 91161458:
e-post: trste@statsforvalteren.no

Registrerte forfall og varamedlemmer som kalles inn:

Halvor Dahle Meland – forfall, vara Gry Bente E. Nyberg kalles inn.
Kristin Langtjernet – forfall, vara Egil Eide kalles inn.
Laila Bårdsløkken – forfall, vara Erik S. Winther forfall.

Andre varamedlemmer møter etter nærmere beskjed.

I tillegg til saklista vil det bli gitt følgende orienteringer:

- Rondane River Lodge – kort om bedriften og aktiviteter knyttet til verneområdene
- Jan Erik Reiten (DNT Oslo og Omegn) – planer om utvikling for Rondvassbu (etter lunsj)
- Kort om supplerende vern av Dovre nasjonalpark – status og prosess.
- Nasjonalparkkonferansen 2022 - foreløpig dato 27. – 28. april 2022.

Lunsj er bestilt til kl. 12:00.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 56/2021	Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å godkjenne protokollen		
ST 57/2021	Sak - Bestillingsdialogen med Miljødirektoratet 2022		2021/9548
ST 58/2021	Klage - Hemmeldalen NR - flytting av hytte til Store Stensjøen - gnr. 24 bnr. 54 i Åmot kommune - Torild Arnestad - Erik Mønness		2021/2699
ST 59/2021	Klage - Rondane NP - avslag- 2021 - bygging av platting til hytte gbnr 329/6 - Kampeveien 1019 - Sel		2021/8185
ST 60/2021	Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter - 2021 - sluttbehandling		2021/8074
ST 61/2021	Forvaltningsplan for Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende verneområder og Hemmeldalen naturreservat - gjennomgang av innspill - videre planarbeid		2020/12316
ST 62/2021	Frivillig vern av skog - oppstart av verneprosess - Kroksætra Horta naturreservat - uttalelse		2021/11261
ST 63/2021	Delegerte vedtak		
DS 58/2021	Grimsdalen LVO -Administrativ uttale- Driftskonsesjon Storvassberget skiferbrudd		2021/10046
DS 59/2021	Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - motorferdsel - 2021 - 2022 - snødekt mark - Korstadbu ved fremre Vulutjønn		2021/11873
DS 60/2021	Delegert sak-Dispensasjon 2021-endring av takmateriale gbnr 86/1 fnr.112- motorferdsel - Vemund Stigen		2021/8636
DS 61/2021	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon . motorferdsel - snødekt mark - utkjøring av åte og tilsyn med jervbås - Kvamsnysetra		2021/11674
DS 62/2021	Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - barmark - Rondane Kvamsfjellet turløypelag - utlegging provisorisk bru		2021/10533
DS 63/2021	Delegert sak - dispensasjon - Frydalen LVO - barmark - sanering og gjenoppbygging av uthus etter brann - Luseby 46 - Recover Nordic Lillehammer		2021/9441
DS 64/2021	Delegert sak-Grimsdalen LVO-Dispensasjon 2021-2024-Motorferdsel barmark - Heidi og Frode Stordal		2021/7470
DS 65/2021	Delegert sak-Rondane np-Motorferdsel barmark 2021-2022-Peer Gynt hytta-Knut Olstad		2021/4534
DS 66/2021	Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - Frydalen LVO - barmark - båndtvangbestemmelser og bruk av viltkamera - skadefellingsforsøk på jerv - Skadefellingslaget i Fron / Stor-Elvdal		2021/8605

DS 67/2021	Delegert vedtak-Myldingi NR-Rondane NP - Dispensasjon-Motorferdsel 2021-Lars Ole Auglestad	2021/9801
DS 68/2021	Delegert sak-Dispensasjon motorferdsel barmark 2022-2025-Østkjølen -Vuludalen beitelag	2021/10250
DS 69/2021	Delegert sak-Dispensasjon 2022-2025-Motorferdsel snødekt mark-Mysuseter og Raphamn løypelag	2021/8973
DS 70/2021	Delegert sak - avslag - Rondane NP - flyving med drone i forbindelse med opptak til informasjonsvideo - Rondvassbu - Storronden - Erik Clausen	2021/9798
DS 71/2021	Delegert sak- Rondane NP - retting av vilkår i vedtak -Arve Stokstad	2021/2421
ST 64/2021	Referatsaker	
RS	Svar. Uttalelse - Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter	2021/8074
RS	Endelig godkjenning - Dovre NP - besøksstrategi	2020/567
RS	Rondane NP - Grimsdalen LVO - Myldingi NR - svar - søknad - 2022 - arrangement av ultraløp - Rondane 100	2021/10024
RS	Svar - organisert ferdsel i Rondane Nasjonalpark (2)	2021/11853
RS	Svar - Grimsdalen LVO - 2022 - restaurering av Brunsetra - Bjørnsgårdsætre	2021/9944
RS	Frydalen LVO - oppsummering av befaring Øygardsetra	2021/8074
RS	Grimsdalen LVO - Gapahuk	2019/20853
RS	Endelig versjon - besøksstrategi for Dovrefjell- Sunndalsfjella nasjonalpark og øvrige verneområder i Dovrefjell	2020/13340
RS	Melding om vedtak - Frydalen LVO - barmark - utlegging av midlertidig bru over Frya - Peer Gynt Seterveg - Rondane Kvamsfjellet turløypelag	2021/10533
RS	Svar. Drone bruk - 20. November - Rondane NP - Dovre NP	2021/11769
RS	Melding om vedtak - Hemmeldalen NR - snødekt mark - leiekjøring - Norsk Folkehjelp Rena	2021/12015
RS	Kopi av brev til DNT OO vedr klimatilpassninger	2021/10682
ST 65/2021	Eventuelt	

ST 56/2021 Godkjenning av innkalling og valg av medlem til å godkjenne protokollen

Arkivsaksnummer: 2021/9548-7

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 23.11.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	57/2021	01.12.2021

Sak - Bestillingsdialogen med Miljødirektoratet 2022

Innstilling fra forvalter

Tiltaksmidler (post 31):

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ber om at sekretariatet melder inn følgende tiltak med prioritering til budsjettposten 1420.31 (midler til tiltak 2022) i elektronisk søknadssenter (ESS):

Tabell 1:

<u>Prioritet</u>	<u>Verneområde</u>	<u>Tiltak</u>	<u>Innmeldt behov</u> <u>Kostnad u.mva</u>
1.	Grimsdalen LVO	Skjøtsel Organisasjonen Grimsdalen og beiting Også behov for andre skjøtselstiltak jf. skjøtelsplan Skjøtelseslvtaler skal inngås	200 000
2.	Frydalen LVO	Skjøtsel Oppfølging skjøtelseslvtaler og inngåelse av nye, jf. vedtatt skjøtelsplan	100 000
3.	Dovre NP	Informasjonstavler merkevare og løveskilt/underskilt Ved Åteigen, Fokstugu og Folldal gruver skal det opp informasjonspunkt(cortenstål tavler og plakater) Justering av cortensskilt-plassering Eftansåi Avsluttende arbeid infopunkt Hjerkinholen	200 000

4.	Grimsdalen LVO	Kanaliserings- og informasjonstiltak Gjennomføre tiltak langs Haverdalsvegen (grøfting, steinsetting for kanalisering) Sykkeltellere Grimsdalsvegen – slik som i 2021 - tidsserie Informasjon/kanalisering av syklistene ved stien fra Tollevshaugen mot Nygruva Fjellcampen Bjørnsgårdseter, infopunkt og oppstramming/avgrensning etter omforent landskapsplan Avklare behov for infopunkt/nye plakater Grimsdalshytta og Tollevshaugen	80 000
5.	Rondane NP	Vedlikehold eksisterende tilrettelegging Spranghaugen – vedlikehold skifte av stokker som avgrensene p-plassene, opprydding i informasjon bla. ensartede verneskilt (motorferdselsforbud, båndtvang) nye infoplakater på eksisterende skiferstein. Mest besøkte innfallsport. I påvente av kommunens reguleringsplan arbeid, nødvendig å gjøre vedlikehold av eksisterende tilrettelegging Oppstramming/rydding Puttenseter og Høvringen (eksisterende punkt) .Portalskilt bytte, ta bort retningstavler uten skilt, Formokampen oppdatere informasjon her , jf skjøtselsplan fra 2014.	70 000
6.	Dovre NP	Tilrettelegging – og skjøttiltak Reparere erosjonsskader sti Gautåseter- Grimsdalshytta, jf. besøksstrategien for Dovre NP	50 000
7.	Dørålen LVO	Kanaliseringsstiltak Tiltak langs Dørålsvegen for å hindre parkering og utkjøring i utmark	50 000
8.	Alle	Informasjon og kommunikasjon (generelt, informasjonsrådgiiver) Innkjøp bilder (Dovre np skal inn i besøksretta hjemmeside da besøksstrategien ble godkjent høst 2021) , fagdag reiselivet, fremming av innlegg og kampanjer på sosiale medier i tråd med besøksstrategien (kommunikasjonsplan), informasjonsplakater	200 000
SUM TOTALT			950 000

Drift nasjonalparkstyret, post 1420.21:

Nasjonalparkstyret ber om at forvalter melder inn behov for midler fra budsjettposten 1420.21 i ESS, til å dekke drift av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i 2022.

Driftsmidlene skal kunne dekke minimum 5 styremøter (4 fysiske og 1 digitalt), evt. befaringer, 2 møter i AU-Rondane-Dovre (digitale/epost), , evt. nasjonalparkkonferansen. Driftsbudsjettet skal også dekke minimum to møter med rådgivende utvalg og to møter administrativt kontaktutvalg. **Til sammen 360 471 kroner, jf tabell 2 i saksvurderingen.**

Over posten omsøkes også midler til forvaltningsplan inkludert brukerundersøkelser og kartlegging. Midler til analyse av data fra brukerundersøkelsen, møtevirksomhet knyttet til arbeidet med rullering av forvaltningsplane og til nykartlegging i Frydalen LVO. **Totalt kroner 300 000, jf tabell 2 i saksvurderingen.**

Tiltaksmidler, forvaltningsplan-og driftsbudsjett legges inn i elektronisk søknadssenter innen fristen den 10.januar 2022.

Sekretariatet få fullmakt til å gjøre mindre endringer på tabell 1 om tiltaksmidler og driftsbudsjettet i tabell 2 dersom dette viser seg å være nødvendig frem mot innmeldingsfristen.

Endelig prioritering av tiltak blir gjort av nasjonalparkstyret i 2022 etter tildeling av midler fra Miljødirektoratet i februar 2022.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og SNO-ressurser i verneområder - 2022
- 2 Vedlegg 1 Strategi for bruk av tiltaksmidler i verneområder 2020-2025
- 3 Innspill fra Sel kommune
- 4 Rondane - Dovre - korrigert - bestillingsdialog for Nord-Fron 2022 jf. møte i adm. kontaktutvalg 20.10.2021
- 5 Notat bestillingsdialogmøte SNO 15 november 2021
- 6 Særutskrift Rondane np - Oppfølging av tiltak fokusområde Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter i besøksstrategien

Saksopplysninger

Tiltaksmidler for Rondane-Dovre 2022, kap 1420 Post 31:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre får midler til tiltak i verneområder gjennom budsjettpost 1420.31 som er en statlig investeringspost og ikke en tilskuddspost. **Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.**

Det overordnet målet for bruken av tiltaksmidler er at naturtilstanden i verneområdene blir holdt i hevd og bedres. For å kunne nå dette målet er det viktig at tiltak som bedrer tilstanden til verneverdiene prioriteres høyt.

Tildeling av midler skjer etter bestemte prioriteringer, jf. Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområdene oversendt den 18.november 2021 fra Miljødirektoratet.

Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokument og skal være nasjonalparkstyrets prioriterte liste over tiltak som planlegges gjennomført i 2022 og skal meldes inn med netto beløp.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelinga i februar 2022. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes slike behov inn til Miljødirektoratet.

Drift av nasjonalpark- og verneområdestyrer,forvaltningsplaner, skjøtselsplaner, kartlegginger - Kap 1420 Post 21

For 2022 skal verneområdestyrene melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS (Elektronisk søknadssenter)

Alle nye forvaltningsplaner, samt planer som er i oppstartsfasen, skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Innspill til prioriteringer og bestilling av personalressurser fra SNO-personell

Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-lokalt skal sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. Både forvaltningsmyndighet og SNO bidrar med sine erfaringer og diskuterer utfordringer og behov for kommende år. Bestillingene sendes inn innen 10. januar 2022.

Tiltaksmidler (31-posten) og drifts- og forvaltning/skjøtselsplan midler legges inn i ESS (elektronisk søknadssenter) innen 10.januar 2022. Bestillingsoppgaven for lokalt SNO sendes SNO (postmottak@miljodir.no) på et særskilt bestillingskjema.

Innspill til bestillingsdialogen fra kommuner:

Sel kommune har sendt brev med innspill til bestillingsdialogen 2022 datert 4.november 2021.

Sel kommune søker om 500 000,- til utarbeidelse av en reguleringsplan på Spranghaugen som er lagt inn i kommunal planstrategi men ikke prioritert. Sel kommune opplyser også at de ikke har plankapasitet til å utarbeide dette nå, selv om de mener det er svært viktig å utarbeide en reguleringsplan.

Sel kommune peker på at det er nødvendig med en oppgradering av parkeringsplassen på Mysuseter som må få en innramming og forskjønning. I tillegg trenger informasjonspunktet på Mysuseter en oppgradering. Det vises også til rapport/landskapsplan som Norconsult har utarbeidet.

Sel kommune ønsker et informasjonspunkt på Otta som i hovedsak bør profilere Rondane nasjonalpark, men også ha informasjon om de andre nasjonalparkene i området.

Sel kommune ønsker et informasjonspunkt ved Kampen slik at de besøkende ønskes velkommen også her. Videre har Sel kommunestyret gjort følgende vedtak:

«Sel kommunestyre gjorde 27.09.2021 slik vedtak i sak om oppfølging av Mulighetsstudien:

Vedtak

- 1. Det må arbeides videre med mål om en fremtidig etablering av viewpoint Rondane, og konkretisering av planene om nasjonalparksenter og servicesenter på Mysuseter.*
- 2. Sel kommunestyre slutter seg til innholdet i prosjektplanen som foreligger for gjennomføringsfasen for Mulighetsstudie Spranget – Mysusæter med Innlandet fylkeskommune som prosjekteier.*
- 3. Sel kommune vil ha dialog med Rondane- Dovre Nasjonalparkstyre om vedlikeholdsansvar for installasjoner på Ranglarhø og planlagt tursti. Endelig fordeling av kostnader og ansvar fremlegges for politisk behandling når dette er avklart og før tiltak gjennomføres.*
- 4. Sel kommune vil følge opp arbeidet med regulering for bruken av parkeringsplassen på Spranget.*
- 5. Tiltak av en slik størrelsesorden at de krever behandling etter PBL må til politisk behandling.»*

Se vedlegg for hele innspillet til Sel kommune til bestillingsdialogen.

Nord-Fron kommune har spilt inn midler til skjøtsel i Frydalen LVO, jf epost datert 11.oktober 2021, jf vedlegg.

Vurdering

1. Post 31 – Tiltak i verneområdene

Skjøtsels- og tilretteleggingstiltak

Både Grimsdalen og Frydalen LVO har pr 2021 godkjente skjøtselsplaner (legges til grunn at skjøtselsplan for Frydalen godkjennes i styremøte 1.desember 2021)

Midlene skal gå til nye skjøtselsavtaler og til videreføring av gjeldene avtaler. Tiltakene i Frydalen og Grimsdalen er i hovedsak knyttet til å oprettholde beiting, eventuelt beiting i kombinasjon med vegetasjonsrydding eller bare rydding av vegetasjon for å hindre gjengroing. I Grimsdalen LVO har organisasjonen Grimsdalen i flere år organisert beiting i ormdådet. I 2022 meldes det inn samlet for Grimsdalen og Frydalen LVO for skjøtselsarbeid **kroner 300 000**

Det er videre behov for skjøtsel av deler av stinettverket i Dovre nasjonalpark, slik det fremstår i sårbarhetsvurderingen som ble gjennomført i forbindelse med besøksstrategien for Dovre nasjonalpark. Dette gjelder stien fra Gautåseter til Grimsdalshytta. Stien har erosjonsskader som bør skjottes for å unngå ytterligere erosjon. **Kroner 50 000**

Kanaliserings- og informasjonstiltak i Grimsdalen og Dørålen LVO – det planlegges å fortsette arbeidet i Grimsdalen med å hindre motorferdsel i utmark og kanalisere både biler, campingvogner og bobiler utenom villreinens trekkområder – i 2022 er dette planlagt gjennomført langs Haverdalsvegen. Det ble i 2021 gjennomført befaring med brukerinteresser langs Haverdalsvegen og kanaliseringstiltakene tar utgangspunkt i det som kom frem der og gjennomføres i et samarbeid med lokale og oppsynet. Tilsvarende står kanalisering langs Dørålsvegen på planen (jf. besøksstrategi Rondane) og det ble gjort en befaring i 2021 med brukerinteressene, både vegstyre, fjellstyre, kommuner mfl. **Kroner 130 000.**

Informasjonstiltak

Både den godkjente besøksstrategien for Rondane nasjonalpark og tilsvarende for Dovre nasjonalpark har oppføring av informasjonstavler på viktige innfallsporter til nasjonalparkene på tiltakslisten. Det har i 2021 blitt satt opp cortenstål tavler flere steder, blant annet på Hjerkinnholen, ved Gautåseter og Rondablikkdokka. Det mangler å få satt opp plakater på tavlene på enkelte av stedene.

I 2022 skal det settes opp informasjonstavler på de gjenstående stedene som er bestemt. Det er per nå ikke vurdert behov for innkjøp av ytterligere cortenståltavler, da vi har liggende, men det må kjøpes tjenester av entreprenør for oppføring. Kartplakat, temaplakat villrein og plakat for Grimsdalen LVO er ferdiglaget. Det er under utarbeidelse plakat om kulturminner. Det bør utarbeides plakat om ferdselsråd og vurdere å utarbeidet plakat for Frydalen LVO. Plakattene må trykkes opp.

Infotavler ved Fallet.

Det er også behov for å supplere med noen verneskilt (løveskilt) særlig i Hemmeldalen samt underskilt om båndtvang. **Kroner 200 000** (skilt og oppsetting tavler)

Rondane-Dovre nasjonalparkstyret har et tjenestekjøp på informasjon- og kommunikasjon fra Norsk villreinsenter nord. Tjenestekjøpet utgjør 25 prosent. I tjenestekjøp avtalen står blant annet besøksretta hjemmeside, produksjon av plakater, arrangere fagdager for reiselivet. Det er i tillegg opprettet en facebook side for nasjonalparkstyret og en instagramkonto. Det er behov for å kjøpe bilder, midler til gjennomføring av fagdager for reiseliv og andre (leie av lokaler, lunsj, ev foredragsholdere) samt det er behov for midler til å kunne fremme innlegg og ev lage SoMe kampanjer sammen med destinasjonsselskap. Informasjonsarbeid knyttet til bilder, kampanjer, fremming av innlegg mm- **kroner 200 000**.

Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging – Spranghaugen, Høvringen, Formokampen
Nasjonalparkstyret gjorde vedtak den 10.februar 2021 om at oppstramming av p-plassen på Spranghaugen inkl nytt informasjonspunkt etter designmanualen for norske nasjonalparker, skulle avvente reguleringsplan for Spranghaugen som Sel kommune har lagt inn i sin planstrategi (jf. vedlegg styrevedtak). Som innspillet fra Sel kommune viser, prioriterer ikke kommunen utarbeidelse av reguleringsplan på Spranghaugen av ressursmessige grunner – selv om de mener det er viktig at dette blir gjort. P-plassen på Spranghaugen i Frydalen LVO er en innfallsport som trekker mange besøkende. Sekretariatet mener at oppstrammingen av plassen nå ligger såpass langt frem i tid at det er nødvendig for å ønske de besøkende velkommen at det gjennomføres *vedlikehold* på deler av den eksisterende tilretteleggingen.

Dette innebærer:

- Sette opp de plakaterne som er produsert/er under produksjon (villreinplakat, kulturminneplakat)
- Utarbeide ny plakat om ferdelsråd som settes opp
- Bytte ut eksisterende verneskilt/underskilt (slik som båndtvang, motorferdselforbud) med tilsvarende skilt i ny utforming for å gjøre uttrykket mer helhetlig.
- Bytte ut eksisterende stokker som avgrenser p-plassene med nye stokker.
- Se på eksisterende skilting fra andre aktører som bruker plassen og vurdere denne.
- Vurdere ev nødvendige reparasjoner på tidligere gjennomført tilrettelegging (for eksempel nedrast steinmur, ødelagte skilt mm)

På de prioriterte innfallportene/informasjonspunktene Puttenseter og p-plassen på Høvringen er det behov for noe justering av tidligere oppsatte retningsskilt og portalskilt, samt at det er ønskelig å se på eksisterende utforming av skilt på Formokampen (bl.a. utdatert på avsendere) **Kroner 70 000**

Kommentar til innspill fra kommunene:

SEL

Sekretariatet viser til at utarbeidelse av reguleringsplaner er en kommunal oppgave i henhold til plan- og bygningsloven. Denne type arbeid faller utenfor tiltaksposten som skal være nasjonalparkstyret sine prioriterte tiltak. Når en reguleringsplan er på plass, vil oppfølgingen av nasjonalparkstyrets vedtak om tiltak i forbindelse med en oppstramming av p-plassen på Spranghaugen være tiltak som faller inn under tiltaksposten. Sekretariatet tilrår at nasjonalparkstyret av denne grunn ikke søker om tiltaksmidler som faller utenfor postformålet.

Innfallsporther/informasjonspunkt ble prioritert i arbeidet med besøksstrategiene for både Rondane og Dovre nasjonalparker. Sekretariatet vurderer at en først bør komme i mål med de som er prioritert som en del av arbeidet med besøksstrategiene, før det eventuelt vurderes nye/andre. Vi er ikke helt i mål med arbeidet med informasjonspunkter i henhold til besøksstrategi og tidligere vedtak. Når det gjelder informasjonspunkt ved Kampen vil tilrettelegging av informasjonspunkt her kunne bidra til å trekke besøkende inn i nasjonalparken mot et område hvor nasjonalparkstyret har en målsetningen om å retetablere villreintrekket. Tilrettelegging for ferdsel her kan derfor være utfordrende, det vises også til vedtak om fokusområde 1, datert 10.februar 2021.

Sekretariatet er enig i at informasjonspunktet på Mysusæter bør utarbeides i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker og at dette er et tiltak som faller inn under tiltaksposten. Det vil likevel være mest hensiktsmessig at informasjonspunktet ses i sammenheng med ev annen oppgradering av p-plassen på Mysusæter som er et statlig sikret friluftsområde. Dette innebærer at kommunen, som har avtalen om området med Miljødirektoratet, kan søke om midler for å ev. gjøre tiltak i dette sikra friluftsområde ihht kap 1420 post 78 i statsbudsjettet. Nasjonalparkstyret har i vedtak datert 10.februar 2021 sagt at styret skal bidra i arbeidet sammen med andre når det gjelder Mysusæter. Fra saksvurderingen knyttet til vedtaket 10.februar 2021 står følgende: *«Sekretariatet viser til at nasjonalparkstyret ikke skal være en næringsaktør, men som sammen med andre kan bidra inn i et arbeid med utvikling av Mysusæter der verneområdene og hensyn til ivaretagelse av verneverdiene blir lagt som en premiss i et slik arbeid.»* Denne vurderingen er ikke endret.

Når det gjelder verdiskapningsprosjektet «Villrein fjellet Rondane som verdiskaper» vises det til at Innlandet fylkeskommune som står som prosjekteier og leder prosjektet om tursti opp til Ranglarhø, behandler sak om egenfinansieringskravet i prosjektet i møte 23.11.2021. Går dette igjennom vil det legges opp til at tiltakene gjennomføres i barmarkssesongen 2022 (telefonsamtale med prosjektansvarlig i Innlandet fylkeskommune den 23.11.2021). Nasjonalparkstyret er representert med nasjonalaparkforvalter i arbeidsgruppa i prosjektet og med styremedlem Kristian Ulen i styringsgruppa. Det er gjennomført et møte med begge grupper i 2021. I oversendte «Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020 – 2025 » står det følgende; *«Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene»*. Nasjonalparkstyret imøteser en henvendelse som beskrevet i Sel kommune sitt vedtak datert 27.september 2021, og viser til at Miljødirektoratets strategi for bruk av tiltaksmidler vil ligge til grunn for vårt utgangspunkt.

NORD-FRON

Innspillene er i tråd med sekretariatets vurderinger knyttet til skjøtsel og inngåelse av skjøtelsavtaler med private grunneiere i Frydalen LVO, og midlene ligger inne i kr 100 000 som er satt av til skjøtsel i Frydalen LVO

2. 21-posten, drift av styre, forvaltningsplaner og skjøtelsplaner.

Drift nasjonalparkstyret

Det blir budsjettet med 5 styremøter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i 2022, hvorav 1 av disse er lagt opp til å gjennomføres digitalt. Befaringer vil fortrinnsvis legges slik at de kommer i tilknytning til styremøtene.

Videre blir det budsjettet med 2 AU-møter der en gjennomfører møtene digitalt via TEAMS.

Det budsjetteres med 2 møter i rådgivende utvalg og 2 møter i administrativt kontaktutvalg.

Det er etter det sekretariatet har fått tilbakemelding om ikke endelig avklart om Miljødirektoratet skal avholde konferanse for verneområdestyrene, men det legges inn reisekostnader og møtegodtgjørelse for deltakelse i en slik konferanse i budsjettet.

Miljødirektoratet dekker eventuelle overnattingsutgifter. **Totalt kroner 360 471.**

Forvaltningsplaner, brukerundersøkelse og kartlegging

Det ble sommeren/høsten 2021 gjennomført en brukerundersøkelse med svarkasser og selvregistreringskort som var utplassert 8 steder i Rondane-Dovre regionen. Omsøkte midler brukes for tjenestekjøp til å analysere dataene fra undersøkelsen. Videre er det behov for midler for å gjennomføre møter knyttet til forvaltningsplanarbeidet.

Det er i arbeidet med skjøtelsplanen for Frydalen LVO lagt opp til en nykartlegging og midler til tjenestekjøp på gjennomføring av denne nykartleggingen er nødvendig. **Totalt kroner 300 000.**

Tabell 2:

Estimat av totalt antall møter og kostnad for drift av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2022					
Type møte	Antall møter	Varighet timer	Forberedelse timer	Ant. Deltagere	Kostnad totalt
Styremøte	4	5	3	11	224 412
Styremøte på Teams	1	5	3	11	43 553
AU Teams/Epost	2	1	1	3	6 146
Overnatting x 1 pr styremedlem a 1500,-					
Studietur kompetanseheving					
Andre møter / uforutsette utgifter					
Sum:					274 111
Andre kostnader	Leie av møterom	Mat og drikke pr pers	Antall deltagere	Kostnad pr møte	
Rådgivende utvalg 2 møter	1000	300	14	5200	10 400
Administrativt kontaktutvalg 2 møter		300	10	3000	6 000
Sum:					16 400
Nasjonalparkkonferanse 2022. 11 pers. = 10t/1dg		10	486	11	53 460
Reise Trondheim 1500,- pr pers.				11	16 500
Sum					69 960
Totalt reise- og møtegodtgjørelse Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2022:					360 471
Utgifter til kartlegging, annonser og trykking av skjøtelsplaner etc.					
	Møter	Kartlegging	Annonser	Trykking	Annet
Forvaltningsplan	100 000				
Brakerundersøkelse, etterundersøkelse, analyse av data, rapport					100 000
Nykartlegging skjøtelsplan Frydalen LVO		70 000			
FoU Rondane					30 000
Kostnad totalt:					300 000

3. Drift av sekretariatet:

Forvalterene i Rondane-Dovre er ansatt hos Statsforvalteren i Innlandet og midler til drift av sekretariatet blir vurdert på enhetsnivå hos Statsforvalteren i Innlandet.

4. Bestilling av SNO-personell

Sekretariatet har gjennomført møte med SNO-Rondane og SNO- Hemmeldalen samt informasjonsrådgiver, den 15.november 2021. Der ble det diskutert mulige skjøtelsiltak

og andre oppsynsoppgaver som det vil være behov for i 2022. Se vedlagte notat for detaljene rundt behov for SNO fordelt på ulike tiltak. Det vil meldes inn behov for 16 ukeverk fra SNO (SNO avklarer selv hva som ev skal skje som tjenestekjøp gjennom fjellstyrene) SNO vil videre avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse for øvrig, jf. vedlagte notat fra møtet.

Alle Statsforvaltere
Alle nasjonalpark- og verneområdestyrer

Trondheim, 16.11.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/13025

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder og SNO-ressurser i verneområder - 2022

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal benyttes for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder. Frist for innmelding er 10. januar 2022. Innmeldingen skal bygge på planleggingsmøter mellom Statsforvalteren/verneområdestyrer og SNO lokalt. Prioritering av oppsynsinnsats fra SNO skal inngå i møtene. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren.

1. Post 1420.31 – Midler til tiltak i verneområder

Forutsetninger for og prioriteringer av tiltak

Målet for bruken av tiltaksmidlene er at naturtilstanden i verneområdene opprettholdes og bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Prioriteringene i strategien skal også følges ved innmelding av tiltak.

Alle tiltak skal kostnadsberegnes og gis unik prioritering. Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak, kan tildeles over tiltaksposten.

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede prioriterte bestillingen.

Pågående skjøtselstiltak

For Statsforvalteren kan det søkes om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak. Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Tiltak der SNO er økonomisk ansvarlig, meldes inn som enkelttiltak i ESS, og ikke som del av en ramme.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Som et ledd i implementeringen av Tiltaksplan for bekjempelse av skadelige fremmede organismer (2019-2024), har Miljødirektoratet fulgt opp tiltak nr. 25 i tiltaksplanen: "Øke kunnskapen om skadelige fremmede organismer i de omkringliggende arealene til verneområder". Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har levert kartdata <https://arcg.is/aiqW> for et utvalg av karplanter som utgjør en stor risiko for verneverdiene. Vi gjør oppmerksom på at datasettet ikke gir noen fullstendig oversikt over fremmede karplanter i nærheten av verneområder. Kriteriesettet for utvalget og hvilke arter som er inkludert i kartfila, vil snarlig bli lagt på FM-nett.

Bruk av datasettet kan gi en mer helhetlig og kostnadseffektiv tilnærming til bekjempelse, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å melde inn behov for midler til tiltak både i verneområder (post 1420.31) og utenfor verneområder (post 1420.21) der forekomstene kan ses i sammenheng og bør bekjempes samtidig. Miljødirektoratet vil ved tildeling av midler kunne prioritere tiltaket over begge budsjettposter hvis det i innmeldingen er opplyst om at det er søkt over begge poster.

Ved minkbekjempelse kan fellingsinstruksen kun tas i bruk av tjenesteytere som er kontraktert av SNO.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til merkevare rettes til merkevare@miljodir.no.

Områder som har eller tåler mye besøk, områder som har særlig sårbare naturverdier (med behov for kanalisering av ferdsel), samt bynære områder skal prioriteres ved utarbeidelse av besøksstrategier.

Informasjonstiltak i prioriterte områder meldes inn via ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag om informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

For Statsforvalteren vil det for 2022 bli avsatt en ramme på kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak m.m. Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak

spesifiseres som egne tiltak i ESS. Informasjonstiltak som SNO skal være økonomisk ansvarlig for, meldes uansett inn som enkelttiltak i ESS.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger, og respektive antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt er justert, og det er utviklet et opplegg for å ta i bruk underskilt med spesiell lokal tilpasning. Retningslinjene og mer informasjon om verneskilt finner du under fanen "Sørge for fysiske tiltak og tilrettelegging i verneområdet", her:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/myndigheter/oversikt-over-forvaltningsmyndighetenes-ansvar-for-verneomrader/>

Verneskilt, underskilt og skiltstenger til verneskiltene kan nå bestilles via en felles bestillingsløsning fra vår leverandør Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>. Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*. Se eget notat om festeanordninger for verneskilt (vedlegg 2).

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn ønske om driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren".

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Alle nye forvaltningsplaner, samt planer som er i oppstartsfasen, skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS.

Det legges stor vekt på effektmåling av tiltak, og vi oppfordrer forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i NatStat - Naturstatus for verneområder, som er utviklet for dette formålet. Se informasjonsskriv for fremgangsmåte og nærmere detaljer her: [Etablere bevaringsmål i NatStat \(fm-nett.no\)](#)

Ferdselstellere

Behov for Miljødirektoratets elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Det skal meldes inn både behov for å kunne beholde tellere som allerede er i bruk og behov for nye tellere. Behovet må begrunnes da det erfaringsvis er stor etterspørsel etter tellere. SNO eller en av SNOs tjenesteytere skal bistå ved utsetting og innrapportering av koordinater, stedsnavn og innlegging i basen. Behov for personalressurser i felt for oppsetting og drift, meldes inn i SNOs bestillingsskjema. I kostnadsfeltet skrives kr. 1.

Marint søppel

Det er en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forøpling. Statsforvalteren vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale selskaper og samarbeidsorganer til å søke for å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene. Minstesummen det kan søkes om over denne ordningen er kr. 300.000. Behov for midler til mindre tiltak knyttet til rydding av marint søppel i verneområder kan meldes inn i ESS over post 31.

3. Planleggingsmøter for verneområdearbeid

Fra i år av vil planleggingsmøtene med Statsforvalteren (tidligere omtalt som bestillingsmøter) kun omhandle verneområdearbeid slik som det gjøres i planleggingsmøtene med nasjonalpark- og verneområdestyrer. Møtene skal sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av tiltak og overvåking (bevaringsmål) som SNO kan utføre.

På møtet i november/desember skal det rapporteres på årets arbeid og diskuteres utfordringer og behov for kommende år. SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioriteringer og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, bevaringsmål eller tiltak i verneområder (restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak). Behov for slike tiltak fra SNO drøftes i møtet. Dette gjelder også tiltak knyttet til Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025) og eventuelle andre oppgaver knyttet til restaurering av natur.

Behov for personalressurser sendes SNO til postmottak@miljodir.no på vedlagte skjema (vedlegg 3), som er nytt av året. Det samme skjemaet skal brukes for både store og små verneområder. **FRIST: 10. januar 2022.** SNO vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt. Dette er for å kunne vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

For tilsynsoppdrag i verneområder forvaltet av Statsforvalteren, ønskes det at fylkets «Skjema tilsynsbehov i verneområdene» brukes som grunnlag og at aktivitetsomfanget diskuteres og eventuelt justeres.

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klar for innmelding av søknader på budsjettpost 1420.31 f.o.m. 22. november 2021.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv

R-116 fra Finansdepartementet.

Innmeldingen skal være forvaltningsmyndighetenes prioriterte liste over tiltak som planlegges gjennomført i 2022.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2022. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger knyttet til uforutsette utgifter, meldes behov inn på e-post, se adresser under.

Når verneområdestyrer melder inn behov for tiltaksmidler, skal "søker" legges inn med navnet på verneområdestyret. Annen innlegging vanskeliggjør søkefunksjon og statistikk.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Dette lar seg ikke lett endre etter tildeling av midler.

Dersom klimatiske forhold, som frossen mark eller andre faktorer, gjør at enkelttiltak bør realiseres før midler formelt blir tildelt, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet, ved:

- Vibeke Husby (vibeke.husby@miljodir.no) for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet
- Olav Nord-Varhaug (olav.nord-varhaug@miljodir.no) for verneområder forvaltet av verneområdestyrer

Forhåndsklaringen forutsetter at tiltaket er høyt prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges *både* inn med prioritering i ESS og formidles i egen e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS og for bestilling av SNO-ressurs er **10. januar 2022**.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2022, økonomirapportering pr 1. november og Endelig årsrapport (EÅR) pr. 31. des. 2022. Samtidig med EÅR skal det i 2022 rapporteres på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 via ESS. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, rapporteres fortløpende til Miljødirektoratet. Det vil da bli frigjort tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Vedlegg

1. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2020-2025
2. Notat om festeanordninger for verneskilt
3. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør

Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør

Statens naturoppsyn

Kopi til:

Alle kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Regjeringen ferdigstilte i 2019 Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, og ett av tiltakene i planen er å oppdatere strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder innen 2021. Ifølge tildelingsbrevet til Miljødirektoratet for 2019 skal "Styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene og oppfølging av handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene" prioriteres. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, samt forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene kan forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder nå ta ekstra hensyn til klimaeffekter i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I statsbudsjettet for 2019 (Prop.1S (2018-2019) står følgende:

"Midlane går til tiltak som er naudsynte for å ta vare på verneverdiene, inkludert utgreiingar som er naudsynte før tiltak, informasjonstiltak og skjøtels- og tilretteleggingstiltak. Tilretteleggingstiltaka omfattar opparbeiding av stigar, klopping og merking for å betre tilgjenge til verneområda og samstundes styre ferdsla i og rundt sårbar natur i verneområda. Midlane nyttast òg til informasjonstiltak i alle typar av verneområde i samband med ny merkevarer for Noregs nasjonalparker og til utarbeiding av besøksstrategiar for nasjonalparker og andre verneområde med store besøkstal eller særskilde utfordringar. Alle tiltak skal vere i tråd med godkjent forvaltings-/skjøtelsplan for verneområda og andre relevante styringsdokument."

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og

utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

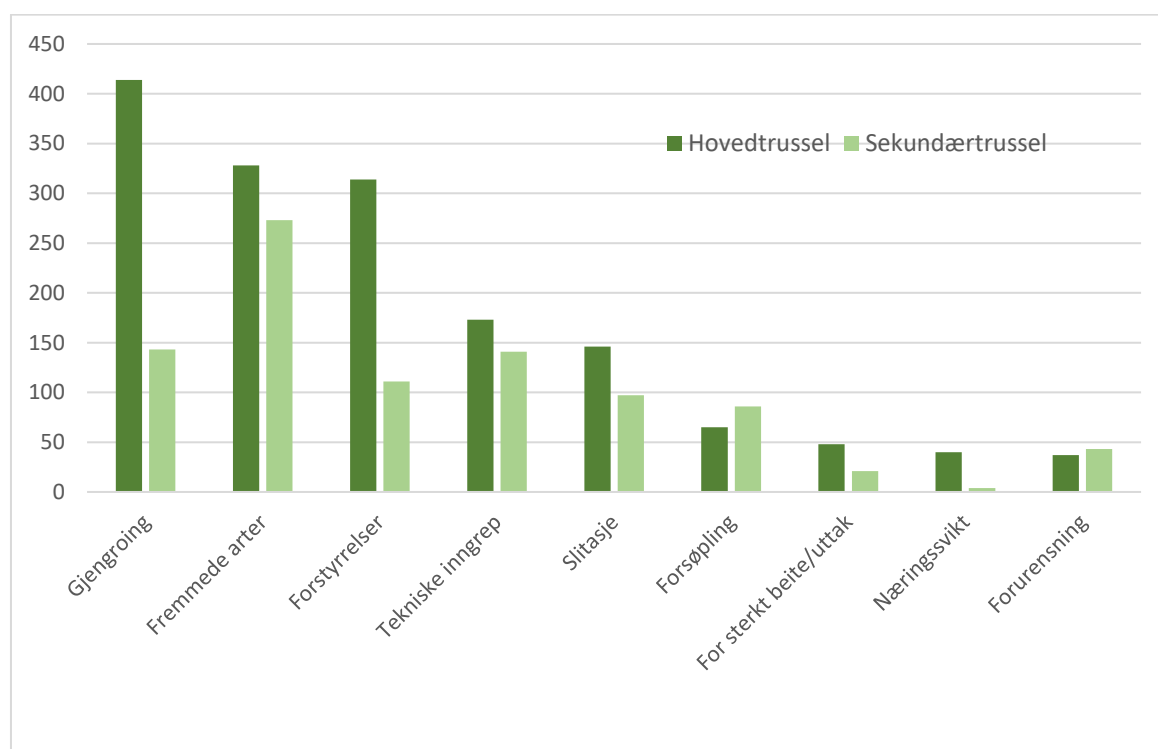
Tiltak skal være forankret i en skjøtts- eller forvaltningsplan, en besøksstrategi for området eller andre relevante styringsdokumenter.

I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd."

Prioriteringer ved bruk av midler til tiltak i verneområder

Klima – og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 31.12.2017

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende

skjøtsel), skal prioriteres høyere enn nye, større prosjekter. Det finnes likevel tilfeller der strakstiltak bør prioriteres. Dette gjelder f.eks. der det oppdages nye forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale og der trua arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt. Et annet eksempel kan være sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltningen.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder er likevel god, oppdatert informasjon i tråd med merkevaren viktig.

Målet med forvaltningen av verneområdene er å redusere truslene mot verneverdiene og å ønske folk velkommen inn for gode naturopplevelser.

Strategien vår for å nå dette målet, vil være å prioritere tiltak som innretter seg mot en bedret tilstand i verneområdene. Dette vil være tiltak som innrettes mot trusselfaktorene for de aktuelle områdene, og slike tiltak kan være både skjøtselstiltak og tilretteleggingstiltak. For å sikre en god opplevelse for besøkende, vil vi følge opp tiltak som er fremmet i besøksstrategier, og inkludert er bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer knyttet til trusselbildet. Ramsar-områder og truede naturtyper prioriteres høyest blant disse tiltakene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Bruk av merkevaren Norges nasjonalparker i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Bruk av merkevaren i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til opprettelse av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til (primært å delfinansiere) gjennomføring av denne typen tilrettelegging, og søknader til slike anlegg skal være godt begrunnet med bl.a. informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging etter universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og de har som den klare hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvar for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som *ikke* finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvar for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vår ref
2021/2933-1

Deres ref

Saksbehandler
Ingunn Synstnes
90269957

Dato
04.11.2021

Innspill i forbindelse med bestillingsdialogen 2021

1. Reguleringsplan Spranget

Som en oppfølging av Mulighetsstudien Spranget – Mysusæter mener Sel kommune det er svært viktig å utarbeide en reguleringsplan på Spranget. Sel kommune har ikke plankapasitet til å utarbeide dette nå, og ønsker midler til planarbeidet. Sel kommune søker derfor nasjonalparkstyre om 500.000 til reguleringsplanarbeidet.

I Kommunal planstrategi er reguleringsplaner og andre areal relaterte planprosesser prioritert. Reguleringsplan for Spranget er ikke kommet inn på den prioriterte listen. I kommunal planstrategi 2020-2023, vedtatt av kommunestyret 16.12.2020 står følgende om Spranget:

*"For å legge til rette for en bærekraftig og hensynsfull bruk av parkeringsplassen på **Spranget**, skal det vurderes utarbeidelsen av en reguleringsplan. Dette for å gi retningslinjer for bruken og utviklingen av området i tråd med de regionale planene, målsetningene og faktisk bruk".*

2. Mysusæter sentrum

Sel kommune mener det er nødvendig med en oppgradering av parkeringsplassen på Mysusæter. Det er nødvendig å få utført noe lignende det som ble gjort på Høvringen. Parkeringsplassen på Mysusæter må få en innramming og en forskjønnning. I tillegg trenger informasjonspunktet på Mysusæter en oppgradering. Det er nødvendig med nye skilt på punktet, men hele informasjonspunktet trenger en oppgradering. Området fremstår ikke i dag som et attraktivt sted å stoppe. I rapporten fra Norconsult som ble utarbeidet som en oppfølging av Mulighetsstudien er det skissert mulige tiltak på parkeringsplassen på Mysusæter.

3. Informasjonspunkt på Otta

Sel kommune mener det er nødvendig med et informasjonspunkt på Otta. Otta er innfallsporten til mange nasjonalparker og et knutepunkt med mange gjennomreisende. Otta sentrum bør med sin beliggenhet og nærhet til Rondane ha et informasjonspunkt. Informasjonspunktet bør i hovedsak profilere Rondane, men det må også ha informasjon om de andre nasjonalparkene i området.

4. Informasjonspunkt på Kampen

Det må på plass et informasjonspunkt på Kampen. De som kommer til Kampen, må ønskes velkommen og få informasjon om området.

Postadresse:
Botten Hansens
gate 9
2670 Otta

Besøksadresse:
Botten Hansens
gate 9, 2670 Otta

E-post: postmottak@sel.kommune.no
Nettside: www.sel.kommune.no

Telefon: 61700700
Org.nr: 939 617 671

Viewpoint Ranglarhø

Mulighetsstudien Spranget – Mysusæter går nå inn i en gjennomføringsfase. Det er etablert en ny prosjektplan for gjennomføringsfasen, organisert ny styringsgruppe og ny arbeidsgruppe. Innlandet fylkeskommune har tatt over lederjobben både i styringsgruppa og i arbeidsgruppa. Mulighetsstudien Spranget – Mysusæter er et av flere delprosjekt innenfor fylkeskommunen sitt prosjekt *Villrein som verdiskaper*.

Prosjektplanen viser til detaljprosjektering av sti og formidlingselementer ved attraksjonspunktet på toppen av Ranglarhø. Utgangspunktet er parkeringsplassen på Mysusæter, med en rundtur til toppen av Ranglarhø. Ranglarhø ligger i randsonen til nasjonalparken, slik kan tiltaket ha en kanaliserende effekt på ferdsel og samtidig bidra til å gjøre Mysusæter mer attraktivt. Det er aktuelt å identifisere behov for tilrettelegging og utbedring av eksisterende sti. Nedre deler har i utgangspunktet størst behov for utbedring. Villrein, kulturarv og vern skal være en rød tråd i rundturen. Videre er det aktuelt å etablere elementer på toppen som for eksempel benker, le, siktskive og infotavler. Dette for å gjøre toppen til et attraktivt attraksjonspunkt og formidle kunnskap.

Ambisjonene for et Viewpoint Ranglarhø som kom til uttrykk i form av en bygning i rapporten fra Norconsult er pr. i dag lagt til side for en mer nedtonet installasjon. Men målsettingen er fremdeles å gjøre Ranglarhø til et attraksjonspunkt og formidle kunnskap om nasjonalpark og villrein på planlagt rundtur.

Sel kommunestyre gjorde 27.09.2021 slik vedtak i sak om oppfølging av Mulighetsstudien:

Vedtak

1. Det må arbeides videre med mål om en fremtidig etablering av viewpoint Rondane, og konkretisering av planene om nasjonalparksenter og servicesenter på Mysusæter.
2. Sel kommunestyre slutter seg til innholdet i prosjektplanen som foreligger for gjennomføringsfasen for Mulighetsstudie Spranget – Mysusæter med Innlandet fylkeskommune som prosjekteier.
3. Sel kommune vil ha dialog med Rondane- Dovre Nasjonalparkstyre om vedlikeholdsansvar for installasjoner på Ranglarhø og planlagt tursti. Endelig fordeling av kostnader og ansvar fremlegges for politisk behandling når dette er avklart og før tiltak gjennomføres.
4. Sel kommune vil følge opp arbeidet med regulering for bruken av parkeringsplassen på Spranget.
5. Tiltak av en slik størrelsesorden at de krever behandling etter PBL må til politisk behandling.

Med hilsen

Ingunn Synstnes
Kommuneplanlegger
Plan og teknisk

Dokumentet er elektronisk og sendes uten signatur.

Fra: Geir Johan Groven[Geir.Johan.Groven@nord-fron.kommune.no]
Sendt: 12. okt 2021 08:56:27
Til: Stensby, Trond
Kopi: Anders Nybakken
Tittel: SV: Bestillingsdialog for Nord-Fron 2022 jf. møte i adm. kontaktutvalg 20.10.2021

Hei igjen.

Se korrigering av tekst, merka med rød farge.

Med vennlig hilsen
Geir Johan Groven

Landbrukssjef
Tlf.: 61 21 61 99| Mob.: 992 45 924
E-post: geir.johan.groven@nord-fron.kommune.no

Nord-Fron kommune
Nedregate 50, 2640 Vinstra
Tlf.: 61 21 61 00 | E-post: post@nord-fron.kommune.no
Hjemmeside: www.nord-fron.kommune.no

*Det gjøres oppmerksom på at e-postkommunikasjon kan bli
journalført som offentlig post i tråd med kommunens rutiner.*

Fra: Geir Johan Groven
Sendt: mandag 11. oktober 2021 14:35
Til: 'Stensby, Trond' <trste@statsforvalteren.no>
Kopi: Anders Nybakken <Anders.Nybakken@nord-fron.kommune.no>
Emne: Bestillingsdialog for Nord-Fron 2022 jf. møte i adm. kontaktutvalg 20.10.2021

Hei.

Bestillingsdialog for Nord-Fron 2022 jf. møte i adm. kontaktutvalg 20.10.2021:

Tiltak	Aktør	Beløp, kr.
Skjøtselsavtale Øyasætra 2020-2024	Kitty Marie K. Jevne	9.180
Skjøtselsavtale Øyasætra 2020-2021 **	Sørdorp og Kvam Hestavlslag	20.651
Skjøtselsavtale Øyasætra 2020-2021 ***	Sørdorp og Kvam Hestavlslag	9.434
Normann-prosjektet****	Nord-Fron kommune	0
SUM 2022		39.265

**Sørdorp og Kvam Hestavlslag har behov for etablering av strøm i forbindelse med nytt, inngjerda areal jf. skjøtselsavtale 2020-2021.

Det er innhenta pristilbud fra Felleskjøpet: Gjerdeapparat kr 5.800, Solcellepanel kr 4.606, Batteri kr 4.245. Arbeid med montering 2 mann, totalt 15 timer, kr 6.000. Alle beløp er eks. mva.

***Sørdorp og Kvam Hestavlslag har i 2021 gjennomført arbeider ihht. skjøtselsavtale 2020-2021. Totale kostnader kr 141.800. 60% tilskudd fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre utgjør kr 85.080. Disponible midler i 2021 er kr 75.646 (Restmidler Nord-Fron kommune kr 56.326, med fratrekk av kr 9.180 som er utbetalt til Kitty Marie K. Jevne jf. skjøtselsavtale Øyasætra, og friske midler fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre kr 28.500). Dersom Rondane-Dovre nasjonalparkstyre finner rom i budsjettet for kr 9.434 i 2021 faller denne posten ut jf. bestillingsdialogen for 2022.

****Norman-prosjektet er tildelt midler fra Rondane-Dovre nasjonalpartstyre i 2021 (kr. 20.000), som kan benyttes til finansiering i 2022. Søker derfor ikke om ytterligere midler fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre til prosjektet for 2022.

Anders får vurdere om han har andre tiltak som bør inn i bestillingsdialogen for 2022.

Med vennlig hilsen
Geir Johan Groven

Landbrukssjef

Tlf.: 61 21 61 99| Mob.: 992 45 924

E-post: geir.johan.groven@nord-fron.kommune.no

Nord-Fron kommune

Nedregate 50, 2640 Vinstra

Tlf.: 61 21 61 00 | E-post: post@nord-fron.kommune.no

Hjemmeside: www.nord-fron.kommune.no

*Det gjøres oppmerksom på at e-postkommunikasjon kan bli
journalført som offentlig post i tråd med kommunens rutiner.*

NOTAT

MØTE OM BESTILLINGSDIALOGEN 2022

Sted: Norsk Villreinsenter Nord, Hjerkin, lille møterom

Dato og tid: 15.november 2021 kl 10-15

Tilstede: Trond Stensby, Finn Bjormyr (SNO-Rondane), Runa Skyrud (SNO-Hemmaldalen), Martine Hårstad og Eirin Berge.

Det ble gjort en kort gjennomgang av oppsynsaktiviteter i 2021 og tilbakemeldinger fra oppsynet fra året som har gått. Deretter gikk vi igjennom behovet for SNO-ressurser i 2022 og nødvendige tiltak i verneområdene for 2022 knyttet til tilrettelegging, skjøtsel og informasjon.

Tiltak i verneområdene postnr 1420.31

<u>Prioritet</u>	<u>Verneområde</u>	<u>Tiltak</u>	<u>Innmeldt behov Kostnad u.mva</u>	<u>Merknad</u>
1.	Grimsdalen LVO	Skjøtsel Organisasjonen Grimsdalen og beiting Også behov for andre skjøtselstiltak jf. skjøtselsplan Skjøtseslvtaler skal inngås	200 000	
2.	Frydalen LVO	Skjøtsel Oppfølging skjøtselsavtaler og inngåelse av nye, jf. vedtatt skjøtselsplan	100 000	
3.	Dovre NP	Informasjonstavler merkevare og løveskilt/underskilt Åteigen, Fokstugu og Folldal gruver skal det opp nye cortenstål skilt med plakater Justering av cortenskiilt-plassering Eftansåi Avsluttende arbeid infopunkt Hjerkinnholen	200 000	Oppsett og montering av informasjonstavler/plakter Ny plakat – ferdselsråd og ev plakat om Frydalen LVO 15 løveskilt naturreservat (Hemmaldalen) Underskilt båndtvang (Hemmaldalen) ev andre underskilt

4.	Grimsdalen LVO	Kanaliserings- og informasjonstiltak Gjennomføre tiltak langs Haverdalsvegen (grøfting, steinsetting for kanalisering) Sykkeltellere Grimsdalsvegen – slik som i 2021 - tidsserie Informasjon/kanalisering av syklistene ved stien fra Tollevshaugen mot Nygruva Fjellcampen Bjørnsgårdseter, infopunkt og oppstramming/avgrensning etter omforent landskapsplan Avklare behov for infopunkt/nye plakater Grimsdalshytta og Tollevshaugen	80 000	
5.	Rondane NP	Vedlikehold eksisterende tilrettelegging Spranghaugen – vedlikehold skifte av stokker som avgrenser p-plassene, opprydding i informasjon bla. ensartede verneskilt (motorferdselsforbud, båndtvang) nye infoplakater på eksisterende skiferstein. Mest besøkte innfallsport. I påvente av kommunens reguleringsplan arbeid, nødvendig å gjøre vedlikehold av eksisterende tilrettelegging Oppgradering/rydding Puttenseter og Høvringen (eksisterende punkt) Portalskilt bytte, ta bort retningskilt, Formokampen vurdere å oppdatere	70 000	

		innholdet i informasjon her (avsendere bla.)		
6.	Dovre NP	Tilrettelegging – og skjøttstiltak Reparere erosjonsskader sti Gautåseter-Grimsdalshytta, jf. besøksstrategien for Dovre NP	50 000	
7.	Dørålen LVO	Kanaliserings- og infotiltak Tiltak langs Dørålsvegen for å hindre parkering og utkjøring i utmark	50 000	
8.	Alle	Informasjon og kommunikasjon (generelt, informasjonsrådgiver) Innkjøp bilder (Dovre np skal inn i besøksretta hjemmeside da besøksstrategien ble godkjent høst 2021) , fagdag reiselivet, fremming av innlegg og kampanjer på sosiale medier i tråd med besøksstrategien (kommunikasjonsplan)	200 000	
SUM TOTALT			950 000	

Bestilling SNO-ressurs

Prioritet (kategori 1/2/3)	Verneområde eventuelt navn på innsatsområde/lokalitet
1	Skjøtsel/tilrettelegging – 4 ukesverk - Følge opp og bidra til gjennomføring av tiltak ihht bestillingsdialogen blant annet utbedre stier med mye slitasje, Informasjonspunkter. Se de spesifikke områdene nevnt under - Følge opp det som er gjennomført av tilrettelegging tidligere år (Rondvassbu, Bjørnhollia, Veslsmeden) <i>Rondane nasjonalpark</i> Vedlikehold Spranghaugen (skilting, bytte av eksisterende trestokker som avgrenser p-plassene mm) <i>Dørålen landskapsvernområde</i> Tiltak langs veg – kanalisering for å hindre parkering og utkjøring i utmark <i>Grimsdalen landskapsvernområde</i> Følge opp sykkelteillere Tiltak langs Haverdalsvegen <i>Dovre nasjonalpark</i> Skjøtsel sti Gautåseter-Grimsdalshytta Nye informasjonstavler Åteigen, Follidal gruver, Fokstugu slutføring Hjerkinholen Oppfølging /drift ferdselstellere Hardbakken og Åteigen
1	Alle verneområder Byggesaker – 6 ukesverk Følge opp dispensasjoner i byggesaker – særlig Frydalen og Grimsdalen LVO SNO kan registrere eksisterende situasjon før byggetillatelse gis men også der det er snakk om vedlikehold (ofte motorferdselstillatelse). Kontroll motorferdsel – 2 ukesverk Overholdelse av datoer april kjøring snødekt mark. (3 dagsverk) Følge opp vinterstengte veger (2 dagsverk) Elsyssel – håndheve der det er skiltet,informere om elsysselregler i verneområder (1 ukeverk) Kartlegging/registrering/overvåkning – 2 ukeverk Etablering overvåkning bevaringmål/NatStat Informasjon - løpende Ivareta direkte kontakt med brukere, drivere, rettighetshavere ved gjennomføring av andre oppsynsoppgaver.

1	Hemmeldalen naturreservat – 2 ukeverk Status og ferdsel på sti i reservatet (fra Birkebeinerveien i nord mot Myklebysjøen) registreres Båndtvangskilt der det ferdes mye folk sommer og/eller vinter Motorferdsel – prioriter vinteren og under elgjakt Kontroller status slitasje på slepeveien fra Hovdedalen. Dokumentasjon på bygninger i Hemmedalen – ta dette hvis en treffer på bygningene og kan registrere dette i tilknytning til andre oppsynsoppgaver. Bytte slitne infoplakater med «nye» (etter gammel mal) så lenge plakater er tilgjengelig - fortløpende
Totalt antall ukeverk i 2022	16

Arkivsaksnummer: 2019/10492-9

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 19.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	55/2020	30.11.2020
Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret	3/2021	12.01.2021
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	6/2021	10.02.2021

Rondane np - Oppfølging av tiltak fokusområde Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter i besøksstrategien

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til kunnskapsgrunnlaget og målsetningene i besøksstrategien om å bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet og målsetninger om økt verdiskapning i randområdene og bedre opplevelse for den besøkende. Å oppnå målsetningen knyttet til villreintrekket gjennom forvaltningstiltak innenfor rammene nasjonalparkstyret har, er avhengig av at tilrettelegging for opphold og ferdsel i dette området ikke styrkes.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre beslutter derfor at følgende skal legges til grunn i det videre arbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet.
2. Redusere ferdselen i området gjennom restriktiv dispensasjonsbehandling av søknadspliktige tiltak i området
3. Oppgradere dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen)
4. Stramme opp p-plassen ved å rydde opp i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord)
5. Bidra i et samarbeid initiert av andre knyttet til utvikling av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter, dersom skilting av sårbare kulturminner opphører.

Arbeidet med oppgradering av informasjonspunkt på Spranghaugen skal igangsettes i løpet av 2021.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinn, Tjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2020

Forslag fra Eldri Siem: Saken blir utsatt.

Forslag fra Eldri Siem vedtatt med 8 mot 2 stemmer.

For stemte: Ole Tvette Muriteigen, Guri Ruste, Kristian Ulen, Magnar Bratlien, Eldri Siem, Halvor Dahle Meland, Laila Bårdsløkken, Kristin Langtjernet.

Mot stemte: Even Moen, Jørn Eriksen.

Aud Hove var fraværende under avstemningen.

Det ble ellers anført fra nasjonalparkstyret at AU følger opp saken i et møte i januar 2021, med bl.a. en framdriftsplan for det videre arbeidet.

Vedtak

Saken blir utsatt.

Saksprotokoll i Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 12.01.2021

Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret diskuterte saken om videre fremdrift knyttet til fokusområdet 1 i besøksstrategien for Rondane nasjonalpark.

Arbeidsutvalgets vedtak i saken skal legges frem som innstilling i saken til nasjonalparkstyret i førstkommende styremøte.

Arbeidsutvalgets vedtak var enstemmig.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til kunnskapsgrunnlaget og målsetningene i besøksstrategien om å bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet og målsetninger om økt verdiskapning i randområdene og bedre opplevelse for den besøkende. Å oppnå målsetningen knyttet til villreintrekket gjennom forvaltningstiltak innenfor rammene nasjonalparkstyret har, er avhengig av at tilrettelegging for opphold og ferdsel i dette området ikke styrkes.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar til etterretning at Sel kommune jfr. kommunal planstrategi (vedtatt 16.12.2020) planlegger å starte opp en reguleringsplanprosess for området.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre beslutter at følgende skal legges til grunn i det videre arbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet. Ved eventuell fjerning av stimerking skal det alltid vurderes og legges fram forslag om en alternativ stiløype/ny stitrasè.
2. Redusere ferdselen i fokusområdet gjennom å ha en streng dispensasjonspraksis ved søknader om tiltak og aktiviteter i dette området, både der retningslinjene i forvaltningsplanen gir åpning for dette, men også i saker som skal vurderes etter naturmangfoldloven § 48.
3. Dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen oppgraderes i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen), og i tråd med reguleringsplan.
4. Oppstramming av p-plassen og opprydding i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord) avklares gjennom reguleringsplanprosess.
5. Nasjonalparkstyret vil bidra i samarbeid med andre om utviklingen av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss.
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter. Igangsetting av skjøtsel her forutsetter at skilting av stien «Fosseråket» med sårbare kulturminner opphører.

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 10.02.2021

Forslaget fra arbeidsutvalget, 12.02.21, ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til kunnskapsgrunnlaget og målsetningene i besøksstrategien om å bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet og målsetninger om økt verdiskapning i randområdene og bedre opplevelse for den besøkende. Å oppnå målsetningen knyttet til villreintrekket gjennom forvaltningstiltak innenfor rammene nasjonalparkstyret har, er avhengig av at tilrettelegging for opphold og ferdsel i dette området ikke styrkes.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar til etterretning at Sel kommune jfr. kommunal planstrategi (vedtatt 16.12.2020) planlegger å starte opp en reguleringsplanprosess for området.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre beslutter at følgende skal legges til grunn i det videre arbeidet i fokusområdet:

7. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet. Ved eventuell fjerning av stimerking skal det alltid vurderes og legges fram forslag om en alternativ stiløype/ny stitrasè.
8. Redusere ferdselen i fokusområdet gjennom å ha en streng dispensasjonspraksis ved søknader om tiltak og aktiviteter i dette området, både der retningslinjene i forvaltningsplanen gir åpning for dette, men også i saker som skal vurderes etter naturmangfoldloven § 48.
9. Dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen oppgraderes i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen), og i tråd med reguleringsplan.
10. Oppstramming av p-plassen og opprydding i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord) avklares gjennom reguleringsplanprosess.
11. Nasjonalparkstyret vil bidra i samarbeid med andre om utviklingen av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss.
12. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter. Igangsetting av skjøtsel her forutsetter at skilting av stien «Fosseråket» med sårbare kulturminner opphører.

Dokumenter i saken

Vedlegg

- Særutskrift vedtak Rondane-Dovre nasjonalparkstyre av 21.mars.2017
- Vedtak i Sel kommunestyre 4.juni 2018
- Presisering av vedtak fra Sel kommune etter henvendelse datert 1.juni 2019 (vedlagt)
- Møteprotokoll fra styremøte 31.november 2018
- Villrein fjellet som verdiskaper i Rondane justert prosjektplan 7.juni 2019
- Vedtak i Sel fjellstyre om jaktfrie soner, 20.mai 2020
- Statskog sin uttale om eksisterende bru over Stor-Ula, 20.oktober 2020

Relevante rapporter som ikke er vedlagt, finnes her:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

Dette gjelder:

- Besøksstrategi Rondane nasjonalpark 2015
- NINA kortrapport 32 Sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>
- Rapport om kulturminner, verdier, sårbarhet og forvaltning av kulturminner i Rondane og Dovre området (2006)
- NINA-rapport. 1013 Villrein og ferdsel i Rondane
- MIMIR-rapport Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter

Saksopplysninger

Bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre godkjente besøksstrategien for Rondane nasjonalpark i 2015. Det ble i besøksstrategien bestemt at det skulle defineres 6 fokusområder – dvs områder der det er spesielle utfordringer mellom verneverdier og de besøkende.

Fokusområde 1 er området Mysusæter-Høvringen-Rondvassbu

I den godkjente besøksstrategien har nasjonalparkstyre vedtatt følgende målsetninger i fokusområdet Mysusæter-Rondvassbu-Høvringen:

- Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet
- Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene
- Legge til rette for en bedre opplevelse for turistene på de ulike innfallsportene i området

Forskningsrapport fra NINA viser til at en vil kunne oppnå de største effektene for villrein ved å flytte p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter og fjerne/legge ned stien over Randen (dvs målsetningen i kulepunkt 1 over).

I forbindelse med arbeidet knyttet til besøksstrategien og fokusområdet Mysusæter-Rondvassbu-Høvringen, har det vært gjennomført flere seminarer med en bredt sammensatte arbeidsgruppe. En anbefaling fra arbeidsgruppa i dette fokusområdet var å gjennomføre en mulighetsstudie av området Mysusæter-Spranget. Nasjonalparkstyret fikk midler til gjennomføring av en mulighetsstudie i området Mysusæter-Spranget. Styret ønsket å se på de næringsmessige mulighetene som lå i det å eventuelt flytte parkeringsplassen på Spranghaugen. Bakgrunnen var blant annet sårbarhetsrapport gjennomført av NINA der flytting av denne p-plassen ble vurdert å være et tiltak av vesentlig betydning for å få reetablert trekket slik at reinen kan trekke mellom sine funksjonsområder.

Når studien var slutført skulle nasjonalparkstyret be om avklaring fra Sel kommune om en eventuell flytting av parkeringsplassen ned til Mysusæter.

Parallelt med arbeidet med mulighetsstudien og oppfølgingen av denne skulle følgende tiltak utredes og eventuelt realiseres ihht vedtaket fra nasjonalparkstyret:

- Nedlegging eller flytting av stien over Randen.
- Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget.
En fjerning av brua forutsetter at vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
- Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
- Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet
- Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

Endelig rapport fra MIMIR – rådgivere for reiselivet, forelå i februar 2018. Sel kommunestyre behandlet saken i møte den 4.juni 2018. MIMIR rapporten gjør en vurdering av de næringsmessige konsekvensene knyttet til en eventuell flytting av p-plassen på Spranget samt effekten at en eventuelt slik flytting for opplevelsen til den besøkende (kundereisen). Her er ikke andre hensyn vurdert, noe rapporten også understreker. Hele rapporten fra MIMIR kan leses her: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

Vedtaket fra Sel kommunestyre av 4.juni 2018 er vedlagt saken.

Sekretariatet forberedte en styresak om videre oppfølging av besøksstrategien i dette fokusområdet til styremøte den 31.november 2018. Saken ble utsatt, jf protokoll fra styremøtet vedlagt.

Sekretariatet har etter representert nasjonalparkstyret i styringsgruppa for delprosjekt 2 i prosjektet «Villrenfjellet som verdiskaper i Rondane». Fremdriften for dette prosjektet er ifølge justert prosjektplan datert 7.6.2019 at sluttrapport skal foreligge den 31.12.2020. Det har også vært kjøpt inn tjenester fra landskapsarkitekt for landskapsplaner for Spranghaugen og Mysusæter over bestillingsdialogen i 2020 . Dette oppdraget har vært diskutert med prosjektleder for delprosjekt 2 i Villrenfjellet som verdiskaper i Rondane.

Det er videre forsøkt å avklare med andre interesser om jaktfrie soner og åpningstider på turisthytta. Her har vi mottatt tilbakemeldinger fra både Sel fjellstyre og DNT Oslo og omegn. Når det gjelder brua over Stor-Ula ved Spranghaugen vises det til epost fra Statskog datert 20.oktober 2020 som er vedlagt

På denne bakgrunn vurderer sekretariatet at styrets bestilling om mer involvering er innenfor det som har vært hensiktsmessig i tidsperioden fra vedtak i 2018. Sekretariatet legger derfor på nytt frem en sak knyttet til det besøksforvaltningsarbeidet i fokusområde 1, Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Rondane nasjonalpark til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Om arbeidet med besøksforvaltning sier vedtekene til nasjonalparkstyre:

«8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet ide enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner. Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter.»

Verneformål – forskrift

Formålet med Frydalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *ta vare på landskapsformene*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 2 angir følgende formål for vernet:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

s. 49:

Verneforskriften for Frydalen og Grimsdalen har bestemmelser om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelser til hensetting/parkering av bobiler og campingvogner på arealer som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen. Denne bestemmelsen om hensetting av campingvogn/bobil er tatt inn for å kunne regulere overnattingen og det landskapsmessige bildet.

(.....)

I Frydalen landskapsvernområde er det per i dag ikke tilrettelagt for parkering av bobiler/campingvogner. Østkjølen grunneierlag har tidligere tilrettelagt en rasteplass ved Frya, ved enden av en avkjørsel på vegen mellom brua fra Store Eldåa og Dambua. På en liten odde nede ved elva er det laget grillplass, satt opp bord og noen benker. Fra Spranget er det rapportert om store grupper som overnatter i telt like ved Spranget/parkeringsplassen på Spranghaugen. Dette fører til forsøpling og problemer med sanitære forhold. Området er den største innfallsporten til Rondane. Under ferdselsregistreringer i juli/august/september ble det på godværsdager registrert opp til 350 personer som startet eller passerte Spranget på tur innover mot Rondvassbu eller nedover langs Ula. Det er ikke ønskelig med camping i tilknytning til dette området.

s. 54

På Spranghaugen er det kjent at det skjer overnatting i bobiler og campingvogner, men også i andre typer kjøretøy. Ved flere anledninger er det registrert turbusser, der sjåføren overnatter i bussen. Det er ikke tillatt å overnatte i busser, bobiler, campingvogner eller lignende på Spranghaugen. Ved behov for overnatting og toalettbesøk skal disse henvises til Mysuset, der parkeringsplassen er planlagt å tilrettelegges for enkel korttids camping både for bobiler, campingvogner og telt. Det bør heller ikke legges til rette for overnatting med telt på Spranghaugen/Spranget.

s.54-55

Som en del av tilretteleggingen på Spranghaugen er parkeringsplassen her utvidet. For Fylkesmannen har det vært viktig at det legges til rette for en viss parkering på

Spranghaugen, samtidig som en på sikt legger opp til at Mysuseter dekker et eventuelt økende parkeringsbehov. Langs vegen mellom bommen ved måsåhusene på Tjønnebakken og parkeringen på Spranghaugen ønsker ikke forvaltningsmyndighetene parkering. Grunnen til at det ikke skal parkeres langs vegen mellom Tjønnebakken og Spranget er todelt. Delvis er det av estetiske og landskapsmessige hensyn og delvis fordi villrein skal kunne ha størst mulig sjanse for å passere vegen på denne strekningen. Et parkeringsforbud langs vegen er imidlertid avhengig av en avtale med grunneier og rettighetshaver. Det bør heller ikke legges til rette for at folk ferdes til fots her i barmarkssesongen. Det ble under høringen foreslått å tilrettelegge for noen flere parkeringsplasser nedenfor bommen ved Måsåhusene mellom Tjønnebakken og Spranget for å tilfredsstille behovet for parkering før 15. juni da vegen åpner til Spranghaugen. Det er i dag plass til rundt fem biler der. Flere som uttalte seg mente at et slikt tiltak vil kunne bidra til å forurensa en vannkilde, samt at behovet i perioder er langt større enn de fåtall mulige plassene som ble foreslått. Det vil dermed ikke bli lagt ytterligere til rette for parkering her. I de perioder da vegen til Spranghaugen er stengt, vil det derfor vises til den parkeringsmulighet som er per i dag ved bommen, og ellers henvises til parkeringen på Mysuseter. Det har vært pekt på problemer med parkering i utmark her og langs vegen mot Ranglartjønn. Oppsynet bør håndheve parkeringsforbudet i utmark, og dersom dette ikke er nok bør en vurdere oppsetting av skilt som informerer om parkeringsforbudet i utmark, og henvise til parkering på Mysuseter

Vurdering

Norsk naturbruk- og forvaltning er generelt preget av få restriksjoner, liten grad av tilrettelegging og liten informasjon til de besøkende. Høy kunnskap hos brukerne og allemannsretten er viktige premisser i så måte. Tall fra 2009 viser at p-plassen på Spranghaugen har en betydelig andel førstegangsbesøkende (37%) og utenlandske besøkende (30 %). Spranghaugen har en stor attraksjonskraft med sitt utsyn til 2000 meter toppene og innfallsport til nasjonalparken. Plassen er lett tilgjengelig og terskelen for å kjøre opp Tjønnebakkvegen for å parkere er lav. Det koster pr i dag kr 30 i bomavgift å kjøre opp Tjønnebakkvegen.

Spranghaugen er i ferd med å bli et pressområde med de ulemper det medfører både for natur og gode opplevelser for de besøkende. Spranghaugen og arealet rundt er svært sentralt plassert i forhold til viktige funksjonsområder for villrein, og medfører også ferdsel lenger inn i nasjonalparken. Langs akse Mysusæter og Rondvassbu er det dokumentert at det har oppstått en barriere for det tidligere villreintrekket mellom områder i Dovre og Sel nord for akse og områder i Sel og Fron sør for akse. I tillegg unnviker villreinen å bruke viktige areal for sommerbeite øst for Furusjøen, Mysusæter, Formokampen og Høvringen. Når villreinen ikke kan trekke mellom ulike beiteområde er det forventet øket beitepress, fare for sykdom og redusert kondisjon.

Målsetningene i besøksstrategien for fokusområdet

Som forvaltningsmyndighet for verneområder skal nasjonalparkstyre i henhold til vedtektene forvalte verneområdene «*helhetlig og kunnskapsbasert*» og videre «*i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser*». Besøksstrategien er en del av forvaltningsplanen og skal ha forankring i denne. Et styrende prinsipp i besøksforvaltningsarbeidet i verneområder er at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene,

tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Nasjonalparkstyret har i besøksstrategien for dette fokusområdet 3 målsetninger hvorav en av disse er å bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassive.

Samtidig er det målsetninger om at skal det legges til rette for økt verdiskapning i randområdene og legges til rette for en bedre opplevelse for den besøkende i innfallsportene i området. Nasjonalparkstyret har tilrettelagt to startpunkt på Høvringen for turmålet Formokampen som ligger i nasjonalparkens ytterkant. Det er etablert startpunkt med informasjon om verneområdet, benker og en kvalitetsheving på en parkeringsplass på Høvringen og en p-plass på Puttenseter. Høvringen er en av de store innfallsportene til Rondane nasjonalpark. Målet er at disse tiltakene både vil være tiltak som bedrer opplevelsen for de besøkende ved innfallsporten Høvringen og også at det virker avlastende på ferdsel lenger inn i nasjonalparken.

Det er pr i dag ikke gjennomført konkrete avbøtende tiltak gjennom besøksstrategien knyttet til målsetningen om å bedre villreinens muligheter til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet. Det er inneholdt et bredt kunnskapsgrunnlag, blant annet sårbarhetsvurderinger gjennomført av NINA og mulighetsstudie knyttet til næringsutvikling i området (MIMIR-rapport) i tillegg til at det er kjøpt tjenester for landskapsplanlegging, både for p-plassen på Spranghaugen og for p-plassen på Mysusæter.

Spranghaugen – status og juridiske rammer

Området som er avsatt til p-plass på Spranghaugen er omtalt i forvaltningsplanen men ikke i vernebestemmelsene for Frydalen landskapsvernområde. I verneforskriftens § 3 punkt 1.3 bokstav d) står det at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse hensetting/parkering av campingvogner og bobiler på areal som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen beskriver at bestemmelsen er tatt inn for å kunne regulere overnattningen og det landskapsmessige bildet i landskapsvernområdet. Etter avklaring med jurist i Miljødirektoratet er det klart at bestemmelsen ikke er formet som en forbudsbestemmelse og kan derfor ikke brukes som hjemmel til å forby hensetting av bobiler/campingvogner, selv om det ikke er tilrettelagt for dette på Spranghaugen og det heller ikke er ønskelig, jf. forvaltningsplanen.

Vegen opp til p-plassen på Spranghaugen er stengt med bom ved Måsåbuene i perioden mellom 1.november og 15.juni, jf. verneforskriftens § 3 punkt 5.2 bokstav e).

I kongelig resolusjon for verneplan for Rondane er p-plassen på Spranghaugen omtalt på følgende vis av den Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Miljøverndepartementet:

DN vil bemerke at den eksisterende p-plassen er landskapsmessig uheldig og en barriere for villreinens trekk mellom de sørlige og nordlige deler av området. DN deler imidlertid fylkesmannen i Opplands vurderinger med hensyn til spørsmålet om hvor stor den miljømessige gevinsten vil være ved å etablere en ny parkeringsplass i "urørt" område ved Tjønnbakken, idet parkeringen fortsatt vil foregå oppe på selve høydeplatået. Den miljømessige beste løsningen vil trolig være å flytte parkeringen ned til Mysusæterområdet, en løsning som imidlertid vil kunne få negative, lokaløkonomiske konsekvenser som følge av det blir lengre og tyngre vei for folk inn i fjellet, noe som *kan* innebære at det blir mindre attraktivt for folk å besøke området. Flytting av p-plassen til Mysusæter har vært diskutert, men har imidlertid ikke vært drøftet som et aktuelt alternativ i planprosessen. DN vil ut fra en totalvurdering, med en vektlegging av usikkerheten mht gevinsten av å flytte parkeringen til Tjønnbakken og hensynet til lokale nytteargumenter for å opprettholde parkeringen, anbefale at nasjonalparkgrensen justeres i tråd med anbefaling fra fylkesmannen i Oppland. Området rundt veien og p-plassen innlemmes i Frydalen landskapsvernområde. I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplan for området må både behovet for eventuelle tiltak for å skjerme kulturminnene i området og en bedre utforming av parkeringsplassen vurderes.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets innstilling.

Alle verneområder i Norge opprettes ved kongelig resolusjon. Det betyr at vernet vedtas av Kongen i statsråd, altså regjeringen. Vernevedtaket gjøres i form av en forskrift som fastsetter rammer for naturinngrep og menneskets bruk og ressursutnyttelse innenfor verneområdet. I forkant av vedtaket gjennomføres en bred og inkluderende verneplanprosess der det gjøres interesseavveininger mellom verneverdiene og bruksinteressene i området. Avveininger mellom vern og tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdiene, skal så langt som mulig være avklart før et vernevedtak blir truffet. Ved forvaltningen av verneområdet må man påse at man ikke går utover de rammene som er fastsatt i verneforskriften. Dette innebærer at alle underordnede offentlige instanser må forholde seg til beslutninger truffet av regjeringen inntil det eventuelt blir truffet et annet vedtak på samme nivå. En eventuell forskriftsendring eller endring av kongelig resolusjon verneplan for Rondane kan derfor ikke gjøres av nasjonalparkstyret, men må gjøres på samme nivå som vedtak av verneplan. Med denne bakgrunn vurderer sekretariatet at nasjonalparkstyret må forholde seg til vedtatte forskrifter og verneplan også når det gjelder p-plassen på Spranghaugen.

Arealene på parkeringsplassen på Spranghaugen og Tjønnbakkvegen ligger på statsallmenning og det er følgelig Statskog som er grunneier. Statskog viser til at fjellstyret har inngått avtale med Tjønnbakken veglag, men at Statskog ikke er kjent med detaljene i avtalen. Inntil videre må en ta utgangspunkt i at Statskog er grunneier og vegholder. I 2009-2020 bidro daværende forvaltningsmyndighet til at p-plassen på Spranghaugen ble avgrenset med stein og la tømmerstokker til anvisning for parkering på plassen. I forvaltningsplanen står det på s. 54: «...*vært viktig at det tilrettelegges for en viss parkering på Spranghaugen, samtidig som en på sikt legger opp til at Mysuseter dekker et eventuelt økende parkeringsbehov*»

NINA rapport 1013 – Villrein og ferdsel i Rondane og NINA kortrapport 32 Sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark

En avvikling/flytting av p-plassen på Spranghaugen er det tiltaket som sammen med nedlegging av stien over Randen er vurdert som det mest effektive for å gjenopprette muligheten for kryssing av villrein i området vest for Rondanemassivet slik NINA-rapportene beskriver. Flytting av p-plassen på Spranghaugen vil hindre biltrafikk og også for en stor del ferdsel/opphold i trekkområdene for villrein. Redusert ferdsel øker sannsynligheten for at villrein vil ta områdene i bruk igjen. Gamle fangstanlegg langs Store-Ula dokumenterer en viktig trekk-korridor for reinens sør-nord vandringer i hele Dovre-Rondane regionen. I forhold til villreins trekk er det liten tvil om at plassering av p-plass på Spranghaugen og ferdsel ut fra denne, utgjør et stort hinder (jf. NINA 1013 Villrein og ferdsel i Rondane).

Deler av området som ligger i tilknytning til p-plassen på Spranghaugen har både sensitiv vegetasjon og kulturminner som nå tydelig er påvirket av en ferdsel som både er stor og tidvis også lite målrettet (besøkende som vandrer på måfå rundt området). Det har også oppstått terrengslitasje knyttet til den anlagte stien «Fosseråket». Sårbarhetsvurderingen gjort i dette området tilsier at dette er et svært krevende område å gjøre lokale tiltak i både i forhold til ferdselen og at området har dårlig gjenvekstevne og stor erosjonsfare.

MIMIR-rapporten

MIMIR rapporten beskriver at reiselivet i dag forventer bærekraftige tilbud med et ønske fra de besøkende om å opptre ansvarlig og at gjesten ser at bærekraftige tilbud direkte slår ut i bedre opplevelseskvalitet for seg. Turister som verdsetter en bærekraftig utvikling, vil være tilbøyelig til å akseptere eventuelle restriksjoner så sant de får dem forklart på en god måte. Forutsetningen er selvfølgelig at tilbudet som gis fremstår som attraktivt.

Samtidig påpeker rapporten at når det gjelder det næringsmessige er Spranghaugen antatt å ha mest betydning for hytteeierne, gjestene på Rondane høyfjellshotell og gjestene på Rondvassbu, altså en relativ begrenset gruppe. MIMIR skriver:

«Totalt sett er vår hypotese at det i området rundt Spranget er mange besøkende som gir liten næringsmessig effekt. Dette er en klassisk problemstilling rundt en del norske naturbaserte attraksjoner. Ut fra en strengt næringsmessig vurdering kan en altså si at området har mange besøkende som bidrar til pressproblematikken, uten at det er kompensert i en positiv effekt for lokal verdiskaping. Næringsmessig sett er det derfor logisk å sette inn tiltak for å redusere besøksvolumet fra dem som ikke legger igjen penger i området. Det er viktig å si at det å gå/sykle fra Mysusæter til Spranget eller Rondvassbu hverken er lenger eller mer krevende enn mange andre turer og transportetapper en finner i andre fjellområder. Utfordringen er imidlertid at parkeringsplassen i sin tid ble etablert og at det har satt seg et reisemønster der den inngår».

MIMIR-rapporten vurderte også bruk av skyttelbuss til Rondvassbu fra Mysusæter.

Sett i lys av reiseliv, besøkende og næringsliv anbefaler MIMIR at p-plassen på Spranghaugen ikke avvikles/flyttes. Hovedargumentasjonen i rapporten er at en legger til grunn at løsning med å flytte p-plassen på Spranghaugen (både med og uten skyttelbuss som er vurdert i rapporten), ikke vil løse en del utfordringer som en står overfor når det gjelder å utvikle Mysusæter-Spranget-Rondvassbu området som *bærekraftig reisemål*.

MIMR-rapporten anbefaler å utvikle Mysusæter som knutepunkt ved blant annet å utvikle alternative stier og utkikkspunkt, stramme opp og skilt på og rundt p-plassen på Spranghaugen for å sikre fremkommelighet og sikkerhet. Det bør være en koordinert utvikling av området på Mysusæter som reisemål.

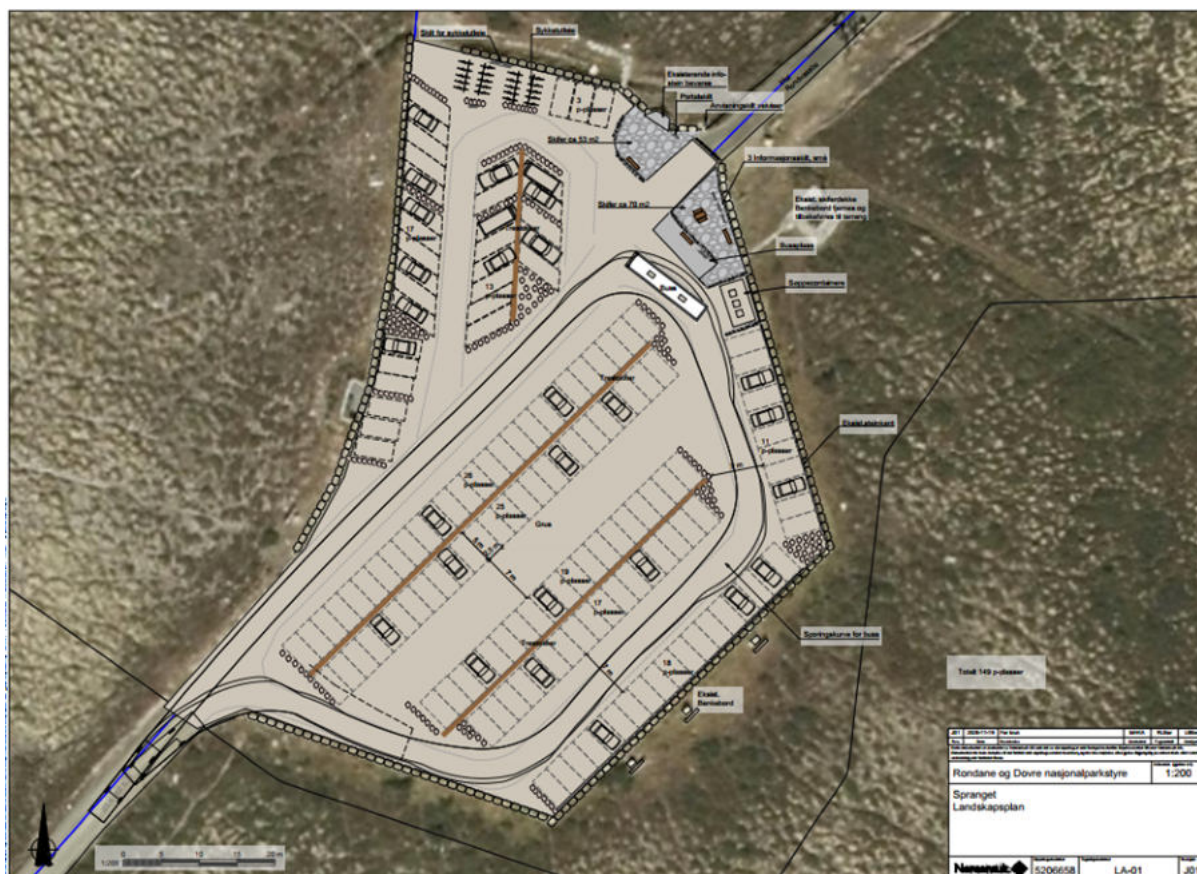
Kommunestyretvedtaket i Sel

Vedtak i Kommunestyret - 04.06.2018:

1. *Sel kommunestyre tar « Mulighetsstudien Mysusæter- Spranget» til orientering.*
2. *Sel kommunestyre legger til grunn at dagens parkeringsplass på Spranget opprettholdes i tråd med «mulighetsstudiens anbefalinger».*
3. *Med utgangspunkt i Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter skal det arbeides videre med ulike tiltak for å utvikle Mysusæter som knutepunkt og innfallsport til Rondane nasjonalpark.*
4. *Oppfølging av de hovedtiltak som er foreslått i mulighetsstudien vil skje gjennom kommuneplanens samfunnsdel, kommunedelplan for stier og løyper, revisjon av kommunens vedtatte planstrategi og som for øvrig gjennom dialog med aktuelle samarbeidspartnere.*

Situasjonen på Spranghaugen

Styret bestilte landskapsplanlegging for p-plassen på Spranghaugen og p-plassen på Mysusæter der det ble bestemt brukt 100 000 til en slik planlegging i 2020. Landskapsplan for p-plassen på Spranghaugen viser en oppstramming og en tydeligere organisering av de funksjonene som er der i dag. Det er i landskapsplanen foreslått å oppgradere eksisterende informasjonspunkt i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker, og kanalisere de besøkende inn på vegen til Rondvassbu ved å tydeliggjøre dette ved hjelp av steinsetting. Dette vurderer sekretariatet å være et godt grep, og landskapsplanen viser samtidig at en vil få samlet skilting, benk og avfallspunkt på ett sted istedenfor å spre det utover på parkeringsplassen. Sekretariatet vurderer at en oppgradering av eksisterende informasjonspunkt slik at dette blir mer funksjonelt og i tråd med merkevaren, vil bidra til gode opplevelser for den besøkende.

Forslag utforming p-plass på Spranghaugen (Norconsult AS, 2020)

Sekretariatet påpeker at det i dag er satt opp skilt og plassert ut enkelte benker og bord som ikke er gjennomført i regi av nasjonalparkstyre. Oppføring av slike tiltak i Frydalen landskapsvernområde er søknadspliktig. Flere av disse tiltakene på Spranghaugen er ikke omsøkt ut fra den informasjonen sekretariatet kan finne. Sekretariatet er kjent med at det foreligger en grunneier-avtale om bruk av areal til sykkelparkering, men har ikke klart å finne et vedtak fra forvaltningsmyndigheten som godkjenner en slik bruk i landskapsvernområdet. Oppstilling av sykler for utleie tar av arealer som kunne bli brukt til sårt tiltrengte parkeringsplasser og kunne med fordel ha vært plassert på Mysusæter, også av landskapsmessige og estetiske hensyn. Ytterligere oppstramming av p-plassen innenfor de rammer verneforskrift og forvaltningsplan legger, og som vist i landskapsplanen bør etter sekretariatets syn være et samarbeidsprosjekt som samfinansieres med andre. P-plassen på Spranghaugen er en sårbar attraksjon og svært synlig i landskapet, og nivået av tilrettelegging må gjenspeile dette. Sekretariatet fraråder å legge til rette for tyngre infrastruktur som styrker Spranghaugen som turutgangspunkt for turer videre inn i nasjonalparken og lengre oppholdstid på Spranghaugen. Med bakgrunn i villreinreguleringer vil det være uheldig og ikke i tråd med den vedtatte målsetningen om å bedre villreins trekkmuligheter på vestsiden av Rondanemassivet. Det vurderes også at dette strider mot formålet med vernet og den kunnskapen forvaltninga har om områdene og effekter av ulike tiltak.

I høysesong om sommeren og enkelte utfartshelger om høsten kan parkeringssituasjonen på p-plassen og vegen opp til Spranghaugen være kaotisk. Å drifte en parkeringsplass anses

ikke å ligge innefor det mandat nasjonalparkstyret har, dette reflekteres i verneforskrift og forvaltningsplan. Parkeres det i utmark er dette en sak for oppsynet – i likhet med andre steder i verneområdene hvor det parkeres i utmark. Parkering langs Tjønnbakkvegen er ikke ønskelig, men det er andre enn nasjonalparkstyret som har hjemmel og anledning til å følge opp dette, eventuelt med et forbud.

Ifølge forvaltningsplanen (s. 49) er det ikke ønskelig med verken overnatting av store grupper i telt, hensetting av campingvogner eller bobiler på og rundt p-plassen på Spranghaugen. En av grunnene er at dette kan føre til utfordringer med sanitære forhold. Det er ulik oppfatninger om hvorvidt dette er en utfordring.

Som nevnt har nasjonalparkstyret ikke hjemmel i verneforskriften til å forby hensetting av campingbiler og bobiler. Telting i nasjonalparken er regulert, mens i landskapsvernområdene er telting ikke regulert. Dersom det er ønskelig å regulere dette av hensyn som nevnt, vil det være kommunen som gjennom frilufsloven kan vedta lokal forskrift i medhold av frilufsloven § 15.

Sårbarhetsvurderingen i kortrapport 32 fra NINA viser at området («rabben») der det blant annet ligger flere fangstgroper er utsatt for stor slitasje som skyldes ferdsel. Det ble tidligere etablert en rundtur «Fosseråket» med flere mindre skilt som gir informasjon om fangstgroper, historien knyttet til selve Spranget mm. Sekretariatet anbefaler at merkingen av denne stien fjernes på bakgrunn av at området er svært utsatt for erosjonerosjonsmotstand (eksponert, fint substrat) og har dårlig gjenvekstevne. Fjerning av skilting bør gjennomføres av de aktørene som etablerte denne rundturen. Dersom merkingen på stien «Fosseråket» tas bort bør nasjonalparkstyre vurdere hvorvidt det vil være aktuelt med skjøtselstiltak for å bidra til å hindre ytterligere slitasje på den godkjente stien som går langs med Ula mot Mysusæter.

Bildet under er fra NINAs kortappport 32 om sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark.

Figur 40. Stor tetthet av sensitive enheter i området vest for parkeringsplassen rundt informasjonsskiltene. Her er det både eksponert og svært fint substrat. Foto: Marianne Evju.

Mysusæter

MIMIR-rapporten anbefaler en felles strategi for området Mysusæter for å utvikle dette som et helhetlig reisemål blant annet ved en koordinert utvikling og drift av området som reisemål, og at det etableres et samarbeid for gjennomføring.

Det vil kunne være en utfordring å etablere konkurrerende attraksjoner til Spranghaugen gitt den store attraksjonskraften, og tilgjengeligheten som Spranghaugen har per i dag . NINA peker i sin rapporter på tiltak, både avbøtende og avlastende må ses i sammenheng. Det bør ligge et godt kunnskapsgrunnlag om de besøkende i området før en vurderer større infarktutiltak i området, gitt nettopp denne situasjonen.

Det vises også til NINA rapport 1754 om sårbarhetsvurdering av viewpoint SNØHETTA (Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter på Hjerkin. Tverrfjellet / viewpoint SNØHETTA, Geitberget og nærliggende stier. NINA rapport 1754. Norsk institutt for naturforskning,)

I sammendraget på s 3 i rapporten står følgende:

«Viewpoint SNØHETTA er en attraksjon som virker som en «pull-faktor» som drar mange nye besøkende til selve utsiktspunktet, uten at det fører til spesielt stor «belastning» andre steder i villreinområdet. Slik sett fungerer tiltaket etter hensikten, å beholde de besøkende i randsonen av området, slik at selve belastningen er på de arealene som okkuperes av de besøkende i området rundt Tverrfjellet. Det er likevel lite som tyder på at viewpoint SNØHETTA har fungert avlastende for mer sårbare arealer for villreinen, siden tellerne i en

rekke lokaliteter ellers på Hjerkinnplataet viser at bruken av mange av disse områdene er økende. Det er dermed viktigere å betrakte viewpoint SNØHETTA som en attraksjon som har tiltrukket seg mange nye brukere som ellers ikke ville ha brukt området»

Sel kommune skriver i sitt vedtak av 4.juni 2018 at de vil følge opp MIMIR rapporten og arbeide videre med utvikling av Mysusæter som knutepunkt og innfallsport gjennom de planverktøy kommunen har. P-plassen på Mysusæter er som også nevnt i MIMIR rapporten et statlig sikra friluftsområde som kommunen har ansvar for, og gjennom dette kan søke om midler i Miljødirektorates ordning for slike områder. Den gjennomførte landskapsplanleggingen for p-plassen på Mysusæter som nasjonalparkstyret har fått gjennomført kan og nyttes som et utgangspunkt for både kommune eller andre. dersom det vurderes hensiktsmessig. Sekretariatet viser til at nasjonalparkstyret ikke skal være en næringsaktør, men som sammen med andre kan bidra inn i et arbeid med utvikling av Mysusæter der verneområdene og hensyn til ivaretagelse av verneverdiene blir lagt som en premiss i et slik arbeid.

Andre punkter i styrevedtak av 21.3 2017 - status

- Nedlegging eller flytting av stien over Randen.

NINA rapport 1013 om villrein og ferdsel viser til at en nedlegging av den T-merkede stien over Randen vil skape større rom for villreinen til å komme frem til trekk-korridoren over Store Ula og videre sørover. Frigjøring av arealene over Randen gir også større mulighet for reinen å ta i bruk mindre sidedaler og botner som oppholdsarealer langs trekket. Tiltaket med fjerning av T-merking over Randen vil redusere bruken av de som foretrekker å følge T-merka stier dette området og er vurdert å være et av de viktigste tiltakene for å få villreinen til å ta i bruk arealene igjen. T-merkingen av stien har ikke blitt gjort de siste årene da grunneier ikke har tillatt dette. Sekretariatet vurderer at en eventuell nedlegging av stien over Randen bør ses i en større sammenheng sammen med andre stier, og viser til sak om revisjon av forvaltningsplan.

- Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget.

Brua over Ula ved Spranget er i en forfatning som ved fortsatt bruk er vurdert å være en sikkerhetsutfordring. I henhold til epost datert 20.oktober 2020 fra Statskog som eier brua skriver de at: *«Statskog ser for seg å følge rapportens anbefaling om å rive eksisterende bru, og i løpet av 2021 søke tillatelse til å rive brua. Statskog har ikke behov for ny bru over Ula, vi er derfor av den oppfatning at de som måtte ha behov for bru på stedet søker om å føre opp ny bru.»*. Sekretariatet peker på at ved å fjerne broen vil en unngå at ferdsel både på stien og i området rett over brua fører til slitasje, erosjon og utvasking. En vil også unngå at de besøkende ufrivillig bidrar til å skade kulturminner som det ligger flere av i dette området. Ny bru lenger ned mot Mysusæter i enden av Ulvangsvegen er under planlegging, ifølge DNT OO er bygging av denne omsøkt. Brua er viktig for å sikre skiløypa Troll-løypa vinterstid, og brua skal kunne kjøres med sporlegger/prepareringsmaskin. Nasjonalparkstyret har bidratt med kroner 200 000 til denne nye brua, og det forsettes at denne brua også vil kunne brukes i forbindelse med vintertransporten av varer til

Rondvassbu, og at trasér vist i forvaltningsplanen kan justeres i forhold til dette.

- Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.

Sammen med veier har DNTs turisthytter en direkte effekt på de GPS-merka reinsdyras bevegelser. Stenging av selvbetjeningsdelene på Rondvassbu når turisthytta ellers har stengt, kan bidra til å begrense trafikken/ferdselen i vinterperioden. Sammen med høsten er vinteren vurdert som et tidsvindu der det vil være størst sjans for kryssing av villrein i området. DNT OO skriver i epost datert 19.9 2019 at de arbeider med en hytte- og ruteplan som skulle vært ferdig januar 2020 men som er blitt forinket. DNT OO skriver videre at: *«Vi er nok også opptatt av sammenhenger og ikke «bit for bit» løsninger. I dag er det selvbetjeningshytter i Grimsdalen, Bjørnholia og Rondvassbu i tillegg til selvbetjeningshyttene Eldåbu, Nye Gråhøgsbu og Jammerdalsbu. Alle er stengt fra 1. april til 10. juni. Det er vel ikke så veldig langt til folk, men det er i alle fall et sikkerhetsperspektiv vinterstid hvis åpningstidene endres.»*

- Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet

Sel fjellstyre har gjort vedtak den 22.5.2020 jf. vedlegg. Vedtaket lyder: *«Sel fjellstyre har ingen innvendinger mot å opprette en jaktfri sone på 500 m på begge sider av veien fra Tjønnbakken til Rondvassbu. Fjellstyret gjør oppmerksom på at tiltaket vil være uten betydning så lenge reinen blir stengt ved Bråkdalen/Ljosåbelgen».*

Sekretariatet vurderer at dette vil være et av flere tiltak som kan bidra til målsetningene i besøksstrategien og oppfordrer fjellstyre til å gjennomføre dette.

- Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

Dette er tilrettelegging knyttet til de allerede etablerte turmålene Anaripigg og Karihaugen som ligger utenfor verneområdene og brukes av besøkende til Høvringen og reiselivet her.

Sekretariatet tilrår ikke at nasjonalparkstyret tar ansvar for en tilrettelegging av turmålene her, men at en kan vurdere å bidra i et eventuelt slikt arbeid om det blir aktuelt.

Oppsummering og konklusjon

Skal målsetningen om å bedre villreinens muligheter for å trekke på vestsiden av Rondmassivet må ferdse og bruk i trekkområdet reduseres betydelig. Spranghaugen har en høy attraksjonskraft med sitt utsyn til Rondane massivet og sin tilgjengelighet, noe som medfører høyt besøksvolum. Denne situasjonen er utfordrende å gjøre noe med dersom en ikke enten reduserer attraksjonskraften eller tilgjengeligheten. Gjør man det siste vil det også bli enklere å velge alternativer, spesielt dersom en kan tilby attraktive alternativer.

Nasjonalparkstyret som forvaltningsmyndighet for verneområdene må forvalte områdene innenfor de rammer som verneforskriften setter, og de avveininger som er gjort i verneplanprosessen. Dette tilsier at målsetningen må nås innenfor disse gitte rammene, noe som virker begrensende på handlingsrommet til nasjonalparkstyret i forhold til måloppnåelse.

Gitt de juridiske rammene som ligger i verneforkskrift og verneplan vedtatt i kongelig resolusjon, målsetningene i besøksstrategien og det brede kunnskapsgrunnlaget som er innhentet tilrår sekretariatet at nasjonalparkstyre legger følgende til grunn i for det videre besøksforvaltningsarbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet.
2. Redusere ferdselen i området gjennom restriktiv dispensasjonsbehandling av søknadspliktige tiltak i området.
3. Oppgradere dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen)
4. Stramme opp p-plassen ved å rydde opp i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord)
5. Bidra i et samarbeid initiert av andre knyttet til utvikling av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter, dersom skilting av sårbare kulturminner opphører.

Arkivsaksnummer: 2021/2699-15

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 15.10.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	58/2021	01.12.2021

Klage - Hemmeldalen NR - flytting av hytte til Store Stensjøen - gnr. 24 bnr. 54 i Åmot kommune - Toril Arnestad - Erik Mønness

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i forvaltningsloven § 33 opprettholder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt vedtak gjort 20.08.21, styresak 41/2021.

Saken blir sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørd.

Hovedinnholdet i klagen er vurdert i 1 - 14 punkt, samt oppsummering. I klagen er det ikke lagt fram nye opplysninger som er vesentlige for vurdering av søknaden fra Toril Arnestad og Erik Mønness

Søknaden fra Toril Arnestad og Erik Mønness er behandlet på en lovmessig måte, basert på eksisterende kunnskap om verneområdene.

Søknaden er ikke i tråd med verneformålet og vernereglene for Hemmeldalen naturreservat, og kriteriene for å kunne gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 er derfor ikke oppfylt.

En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader.

Flytting av hytta «Halvfjerds», fra området nær Hemla til Store Stensjøen, er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.

Det må legges avgjørende vekt på forvaltningsplanens retningslinje: *«I utgangspunktet er alle tekniske inngrep, eksempelvis bygge- og anleggsvirksomhet, forbudt. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Ved forvaltningen av verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat skal disse overordnede retningslinjene legges til grunn. Tillatelse til oppføring av nye bygninger kan derfor ikke påregnes gitt.»*

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Særutskrift Hemmeldalen NR - flytting av hytte til Store Stensjøen - gnr. 24 bnr. 54 i Åmot kommune - Torild Arnestad - Erik Mønness

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde i møte 20.08.21, styresak 41/2021 slik vedtak:

«Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Torild Arnestad og Erik Mønness avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 3.

Avslaget begrunnes med:

- *Det omsøkte tiltaket*
 - *er i strid med verneformålet*
 - *vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene.*
- *En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader.*
- *Flytting av hytta «Halvfjerds», fra området nær Hemla til Store Stensjøen, er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.»*

Toril Arnestad og Erik Mønness har i brev datert 17.09.21 klaget på vedtaket:

«(Toril er feilstavet)

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 20.08.21, sak 41/2021 gjort slik vedtak:

«Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Toril Arnestad og Erik Mønness avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 3.» med begrunnelse og argumentasjon som følger under

Vi vil påklage vedtaket, jfr. forvaltningsloven §28. Brevet til oss er datert 3/9-21. Klagen stilles Miljødirektoratet, men skal sendes via Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Vi regner med at opprinnelig søknad og tidligere saksdokumenter følger saken videre

(Nr satt inn av forvalter)	Styrets vurdering (utdrag av teksten i vedtaket)	Vår kommentar
1	I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.: Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig	Vi oppfatter vurderingen som ganske generell, med henvisning til at et ikke finnes regler for riving av bygninger. Her ønsker vi å fjerne en lokalitet med menneskelig aktivitet. Vi oppfatter ikke dette som et presedensproblem.
2	Tabell 2. Det omsøkte tiltaket vil gi en økning i grunnflaten på 57 % for lokaliteten ved Store Stensjøen. Etter nasjonalparkforvalterens vurdering kan dette ikke vurderes som et «mindre tilbygg».	Styret ser saken kun som et tilbygg. De ser helt bort ifra at Halvfjerdsområdet ved flytting tilbakeføres til naturtilstanden. Om avslaget blir stående, vil nå gjennomføre vår plan B, å vedlikeholde Halvfjerds der den er, som vi har full rett til. Da blir det et nytt punkt med økt menneskelig aktivitet.
3	Det er ikke avgjørende hvor «materialene»	Nei det er klart. Men det er irrelevant. Poenget blir om det blir to eller ett

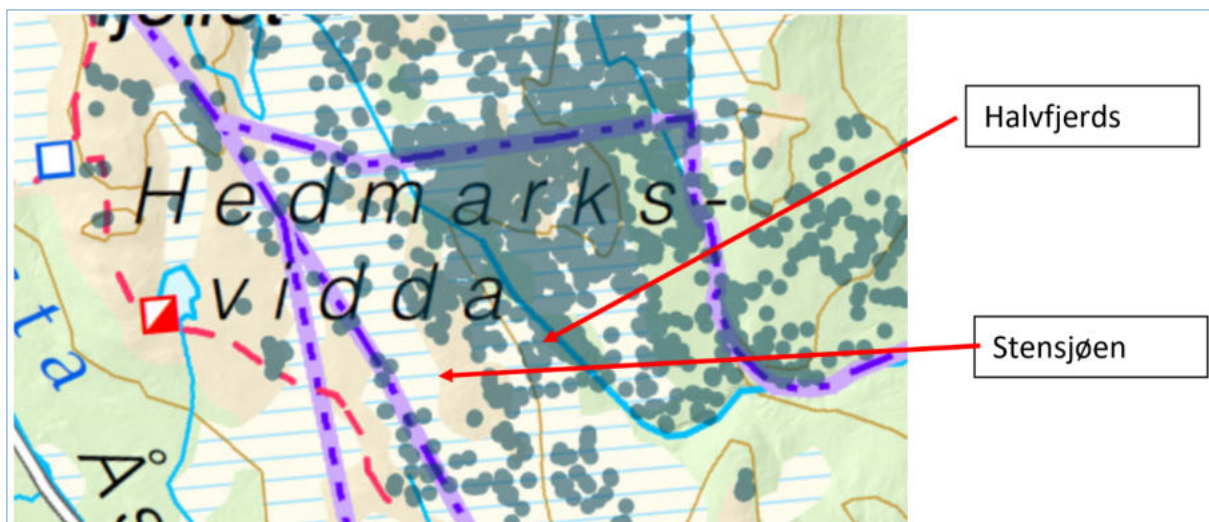
	kommer fra. At de to hyttene har samme eier kan ikke tillegges vekt	aktivitetspunkt i området. Det er som nevnt i søknaden 6-7 hytter ved Stensjøen. En hytte til der gir relativt sett lite økt aktivitet der. Som nevnt i søknaden har kommunen tidligere bidratt til å konsentrere utbygginger til Stensjøområdet.
4	Det er registrert 52 lokaliteter med til sammen 92 bygninger i Hemmeldalen naturreservat.... reell fare for at saken vil skape presedens.	Tiltaket har som mål å fjerne en lokalitet med hytte. Er det et problem knyttet til «fare for presedens»?
5	naturreservat skal være mest mulig naturstyrt	Ja, tiltaket fører til tilbakeføring til naturstyring av ett ellers menneskeaktivt område der en kan forvente økt aktivitet.
6	Nasjonalparkforvalteren vurderer det derfor slik at det omsøkte tiltaket vil ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene	Hvilke da?
7	Dispensasjonsregelen i naturmangfoldloven § 48 er ment å være en sikkerhetsventil ... uforutsette eller spesielle tilfelle.... Det omsøkte tiltaket er vurdert å ikke ha en slik karakter	Vi oppfatter denne saken som ganske spesiell
8	Søkerne viser til at en flytting av hytta «Halvfjerds» vil gi mindre ferdsel på stien langs Hemla. Det kan godt være mulig. Men siden ferdselen her uansett vil ha et begrenset omfang	Ja det blir mindre ferdsel langs Hemla. Men alternativet til flytting er vedlikehold og mere ferdsel langs Hemla, og mere aktivitet hele året ved Halvfjerds. Når det gjelder vinterferdsel med snøscooter, kan dette samordnes ved flytting.
9	(Det vedlagte kartet til vedtaket) Plottet viser at de merkede simlene i stor grad bruker areal både rundt Store Stensjøen og langs Hemla.	Begge lokaliteter er del av villreinens bruksområder. Argumentasjonen tar ikke inn at det er sesongsvingninger. Deler en opp etter kalvingstid, sommer, brunst/jakt og vinter, ser en at området langs Hemla, inkludert Halvfjerds, er del av det prefererte kalvingsområdet. Se kart under. Vedlikehold og økt aktivitet på Halvfjerds går rett inn i det prefererte kalvingsområdet. Dette vil bli unngått om ved Halvfjerds tilbakestilles til naturtilstanden. Det er en markert årsrygg mellom elvedalen der Halvfjerds ligger og Stensjøområdet.
10	En redusert bruk av området ved Hemla, der	Vi mener denne veiingen ikke er riktig foretatt. I gjeldende forvaltningsplan står de

	«Halvfjerds» i dag ligger, må veies opp mot en mulig økt bruk av området ved Store Stensjøen	(knyttet til brann): «forvaltningsmyndigheten...(vil) ... kunne styre plasseringen dersom gjenoppføring på samme sted er landskapsmessig ugunstig eller i konflikt med naturforvaltningsinteresser» videre annet sted «Ferdsele skal forsøkes styrt utenom spesielt sårbare områder» Vi mener elvedalen må kunne sies å være spesielt sårbar. Lokalteten ved Stensjøen har allerede mange hytter og en god del menneskelig aktivitet.
	Oppsummeringen, begrunnelsen i vedtaket	
11	er i strid med verneformålet	Dette er et generelt utsagn basert på om saken dreier seg om å bygge en ny hytte. Det dreier seg motsatt om å redusere område med tekniske inngrep og ferdsel
12	vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene	Men hva ligger det i det?
13	En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader	Presedens for hva? Flytting til andre områder uten allerede bebyggelse? Det gjelder ikke i dette tilfellet. En sentralisering må vel være bra? Tiltaket vil frigi en lokalitet tilbake til naturtilstanden.
14	Flytting av hytta «Halvfjerds», fra området nær Hemla til Store Stensjøen, er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området	Vi mener å ha tilbakevist dette ved å trekke inn sesongvariasjon. Vi anser kalvingsområdet som mer kritisk for villreinens bruk. I andre perioder, som under jaktseasonen, er det selvfølgelig uansett mye menneskelig aktivitet.

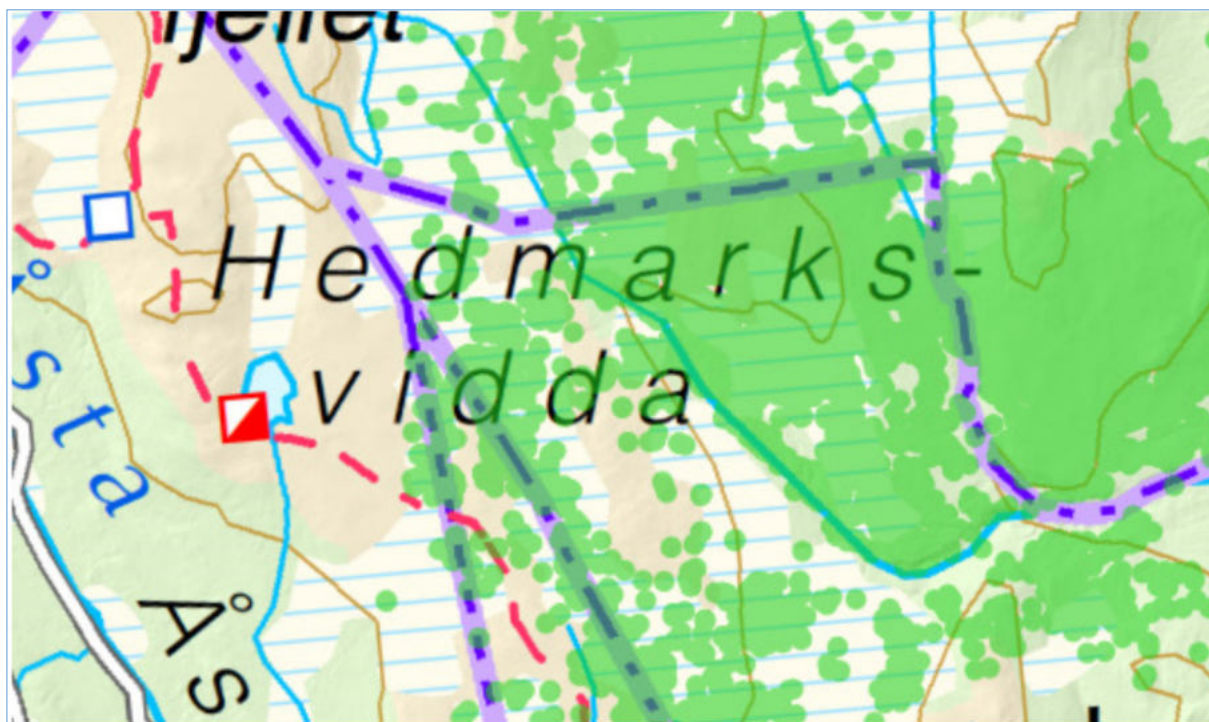
Vi mener alle våre vurderinger kom godt frem i opprinnelig søknad. Vi vil også minne om at det er grunneiere og rettighetshavere som har bidratt til at en nå har en bærekraftig villreinstamme på om lag 2300 vinterdyr, mot under 70 for 50 år siden. Videre er det vi som, gjennom lang tid også før det ble vedtatt som reservat, ikke har foretatt tekniske inngrep og derved bidratt til å bevare områdets store naturverdier.

Kartutdrag. Data fra totalt 37 GPS-simler i årene 2009-2020 (månednummer i parentes) for sesongene Kalving (5), Sommer (6/7/8), Jakt og brunst (9/10) og Vinter (11/12/1/2/3/4). Utdrag av (original-)kart gjengitt i BESTANDSPPLAN RONDANE SØR VILLREINOMRÅDE 2021-2025. Pilene er omtrentlige.

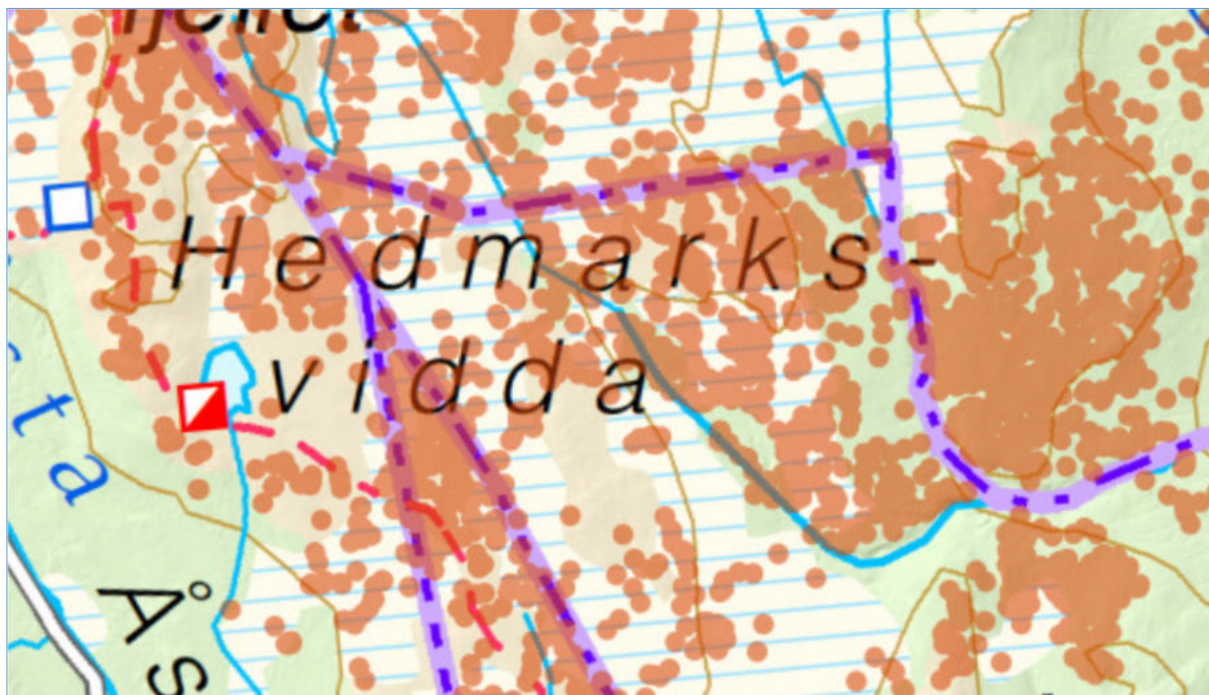
Kalving. Dyrene prefererer mest elvedalen og området nordøst.

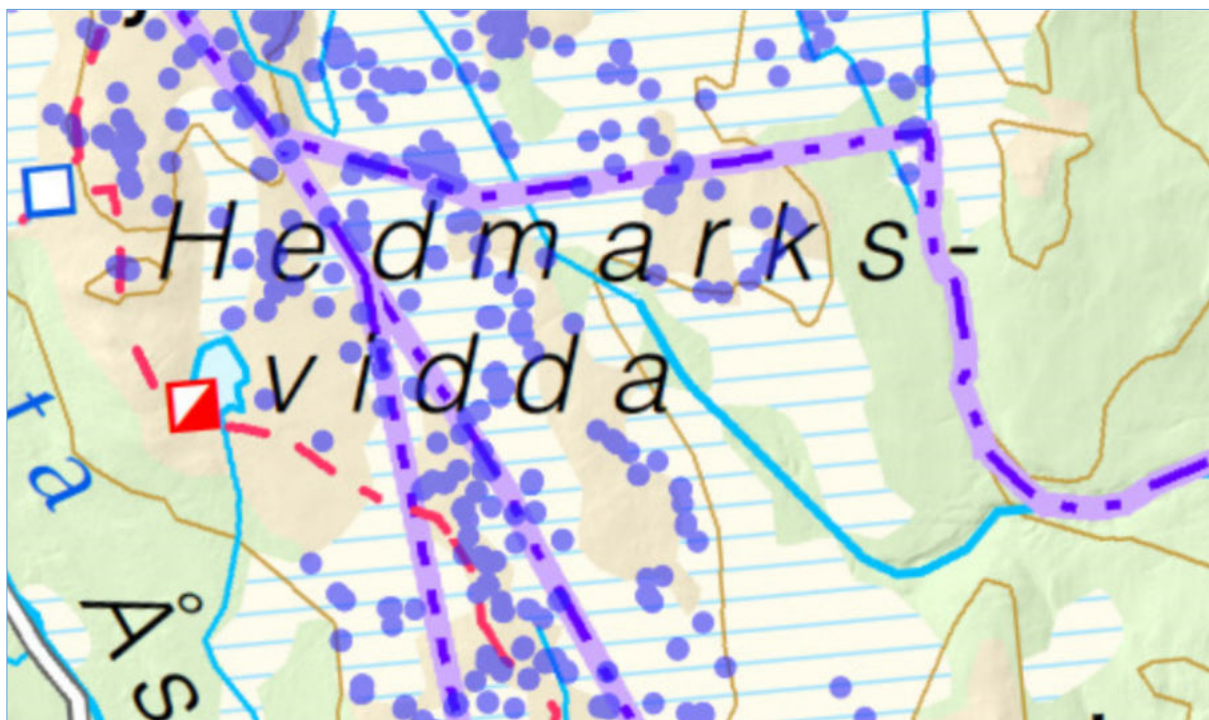
Sommer. Nå er de oftere på de åpne myrene men fortsatt mye i elvedalen og nørðst.

Jakt/brunst. Omtrent som om sommeren

Vinter. Dyrene oppholder seg stort sett lengre nord. Det er for dyp snø så langt syd.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

§ 3 Vernebestemmelser

(...)

3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., Opplistingen er ikke uttømmende.

(...)

§ 4 Generelle unntak

(...)

10. Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekvever, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l. Vedlikehold skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke kjørespor eller traktorsleper, eller ombygging eller utvidelse av bygninger.

(...)

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten, jf. § 8, kan etter søknad gi tillatelse til:

Ombygginger av og mindre tilbygg til bygninger.

Forvaltningsplan

s. 22 - 24

Status

Til sammen finnes det relativt mange bygninger innenfor naturreservatet. Flertallet av disse er enkelthytter og buer, men et fåtall setrer med en større bygningsmasse ligger også innenfor området. Nedenfor følger en kommunevis oversikt over det som finnes av bygningsmasse i naturreservatet.

I tabell 2 – 5 i forvaltningsplanen er det vist 52 lokaliteter med til sammen 92 bygninger. Bl.a disse to:

Lokalitet	Bygningstype	Eie
Raudfjellet-Stensjøen (Mønness)	Bu og do	Privat
Rett vest for Hemla (Halvfjers)	Bu og uthus	Privat

s. 24

Mål

- Oppføring av nye bygninger i naturreservatet skal unngås.
- Ordinært vedlikehold av eksisterende bygninger er tillatt.

Rammer/bestemmelser, utfordringer og vurderinger

I utgangspunktet er alle tekniske inngrep, eksempelvis bygge- og anleggsvirksomhet, forbudt. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Ved forvaltningen av verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat skal disse overordnede retningslinjene legges til grunn. Tillatelse til oppføring av nye bygninger kan derfor ikke påregnes gitt.

s. 25

- Vedlikehold av eksisterende bygninger, jf. verneforskriftens § 4 punkt 10

Ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende bygninger kan utføres uten at det krever melding til eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Vedlikeholdsarbeid på bygninger vil ofte være begrunnet i opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som tetting mot trekk, etterisolering, montering av nye vinduer, reparasjoner av tak, ytterkledning og fundamentering m.m

(...)

Ved vedlikehold av eksisterende bygninger kan problemstillingen dukke opp hvorvidt et husvære skal regnes som en fullverdig bygning, eller om forfallet har gått så langt at vedlikehold i praksis vil si å reise et nytt bygg helt fra grunnen av. I utgangspunktet vil det være naturlig å legge en helhetsvurdering til grunn, der takets tilstand tillegges betydelig vekt.

(...)

Ombygginger og mindre tilbygg til bygninger, jf. verneforskriftens § 5 punkt 1

Påbygginger/tilbygg til eksisterende bygninger er ikke å betrakte som vedlikehold, uansett omfang. Gjennomføring av slike byggetiltak krever derfor dispensasjon med hjemmel i verneforskriftens § 5 punkt 1. Forutsetninger for å gi dispensasjon for tilbygg/ombygging bør være at byggetiltaket ikke skal være knyttet til bekvemmelighetshensyn, men forankret i konkrete behov (vedplass, do etc.) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse.

Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate og funksjonen til bygningen skal ikke endres. Svært små buer bør ikke påbygges. Eventuelle krav fra andre sektormyndigheter, eksempelvis Mattilsynet eller Arbeidstilsynet, vil bli vektlagt i vurderingen. Verneforskriften regulerer ikke innvendige ombygginger som er begrenset til eksisterende grunnflate.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig».

Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn.

Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Forvaltningsloven

§ 28 (vedtak som kan påklages, klageinstans)

Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen).

(...)

§ 29 (klagefrist)

Fristen for å klage er 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort.

§ 33 (saksforberedelsen i klagesak)

(...)

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog [§ 31](#).

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden. (...)

Vurdering

Toril Arnestad og Erik Mønness er parter i saken og har klagerett. Klagen er rettidig framsatt, og tas etter dette under behandling.

Miljødirektoratets M106-2014 VEILEDER Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter gir bl.a. at:

- Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.
- Ved usikkerhet om tiltakets virkninger for naturmiljøet skal det legges vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.
- Kravet om at tiltaket ikke skal påvirke nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever.

Nasjonalparkforvalteren vil her kommentere de enkelte punktene klagerne har lagt fram:

Til pkt'. (jf klageskrivet)	Kommentar
1, 4 og 13	Det er etter nasjonalparkforvalterens vurdering gjort en særlig vurdering av faren for presedens i denne saken. Vurderingen som er gjort i saken er knyttet til at det er søkt om et nytt byggetiltak ved Stensjøen, og at det fins flere tilsvarende eiendommer ved Stensjøen og ellers i naturreservatet. Det er således et reelt grunnlag for å vurdere at det kan forventes flere lignende søknader, hvis det gis dispensasjon slik Arnestad og Mønness har søkt om.
2, 6, 11 og 12	Vernemyndigheten må legge til grunn at det kun er tillatt med <u>mindre tilbygg</u> på den enkelte hytte, jf. verneforskriften § 3, pkt 3 og § 5 pkt. 1. En søknad om dispensasjon må ikke være i strid med verneformålet. Et nytt bygg ved Stensjøen vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering være i strid med målet om å ta vare på: - et stort og tilnærmet urørt naturområde (...) Tiltaket kan ikke defineres som et mindre tilbygg.
3 og 8	Spørsmålet om det skal være et eller to aktivitetspunkt er reist av søkerne, og kan ikke knyttes til oppføring av et nytt bygg ved Stensjøen. Et nytt bygg ved Stensjøen vil gi større overnattingskapasitet, og legge til rette for økt aktivitet i naturreservatet. Tiltaket må vurderes som et selvstendig tiltak, uavhengig av at søkerne er eiere av hytta Halvfjerds.
5	Søknaden innebærer flytting av en bygning, og vil medføre et større inngrep ved Stensjøen. I sum vil det derfor ikke skje noen netto tilbakeføring av inngrep til natur.
7	Søknaden om flytting av hytta Halvfjerds til Stensjøen må vurderes som et nytt byggetiltak ved Stensjøen. Verneforskriften har greie og forutsigbare regler for slike tiltak, som det er tatt bevisst stilling til i verneplanen for Hemmeldalen naturreservat.
9, 10 og 14	En flytting av hytta Halvfjerds vil, etter nasjonalparkforvalterens vurdering ha en usikker, og i alle fall marginal positiv virkning for villreinens leveområde, som må veies mot de negative virkningene for verneformålet en tillatelse for et nytt byggetiltak ved Stensjøen vil gi.

Det er prisverdig at klagerne har lagt fram et godt kunnskapsgrunnlag for villrein. Nasjonalparkforvalteren vil likevel legge vekt på:

- faren for presedens – det er et reelt grunnlag for å vurdere at det kan forventes flere søknader, hvis det gis dispensasjon slik Arnestad og Mønness har søkt om.
- dispensasjon må ikke være i strid med verneformålet. Et nytt bygg ved Stensjøen vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering være i strid med målet om å ta vare på:
 - et stort og tilnærmet urørt naturområde
- at tiltaket vil ha en usikker og i alle fall marginal positiv virkning for villreinens leveområde.

Videre blir det vist til vurderingene fra behandlingen i nasjonalparkstyret 20.08.21, styresak 41/2021:

Verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat hjemler ikke det omsøkte tiltaket, og tiltaket må derfor behandles som en søknad om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. For å kunne gi dispensasjon må to forhold være oppfylt:

- tiltaket må ikke være i strid med verneformålet
- tiltaket må ikke ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

En arealoversikt over de to bygningene er vist i tabell 1.

Tabell 1. Arealoversikt – etter søkerens opplysninger.

Hytte	Areal før (m ²)	Areal etter (m ²)	Endring (%)
«Halvfjerds»	26	0	
Hytte ved Store Stensjøen	46	73	+ 57

Forvaltningsplanen har ingen arealgrenser for påbygg. Det står likevel:

«Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate og funksjonen til bygningen skal ikke endres.»

...

«Forutsetninger for å gi dispensasjon for tilbygg/ombygging bør være at byggetiltaket ikke skal være knyttet til bekvemmelighetshensyn, men forankret i konkrete behov (vedplass, do etc.)»

Det omsøkte tiltaket vil gi en økning i grunnflaten på 57 % for lokaliteten ved Store Stensjøen. Etter nasjonalparkforvalterens vurdering kan dette ikke vurderes som et «mindre tilbygg». De to hyttene representerer i dag ikke en bygningsmessige enhet eller et tun, utover det at de har samme eier. Flyttingen av hytta «Halvfjerds» kan etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke ses på som en omplussing av eksisterende bygningsmasse, men som etablering av et nytt frittstående bygg til hytta ved Store Stensjøen. Det er ikke avgjørende hvor «materialene» kommer fra. At de to hyttene har samme eier kan ikke tillegges vekt.

Formålet med Hemmeldalen naturreservat er å ta vare på ulike verdier for naturmiljøet, knyttet til urørt natur og landskap, biologisk mangfold, villrein, fugleliv, myr og våtmark. For oppfylle verneformålet er det derfor ikke tillatt å iverksette *«tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger...»*.

Det omsøkte tiltaket fra Arnestad og Mønness er derfor etter nasjonalparkforvalterens vurdering i strid med verneformålet, og et av vilkårene for å gi dispensasjon (jf. naturmangfoldloven § 48) er ikke oppfylt.

Det er registrert 52 lokaliteter med til sammen 92 bygninger i Hemmeldalen naturreservat. Det er da sannsynlig at det vil komme lignende søknader, og en reell fare for at saken vil skape presedens. Ved å åpne opp for denne typen byggetiltak, ser en bort fra byggeforbudet i verneforskriften, og føringen i forvaltningsplanen om at utviklingen i Hemmeldalen naturreservat skal være mest mulig naturstyrt. Ved siden av å være et nytt inngrep ved Store Stensjøen, vil presedensvirkning også kunne medføre flere nye naturinngrep i naturreservatet. Nasjonalparkforvalteren vurderer det derfor slik at det omsøkte tiltaket vil ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene. Heller ikke det andre vilkåret for å gi dispensasjon er oppfylt. (jf. naturmangfoldloven § 48)

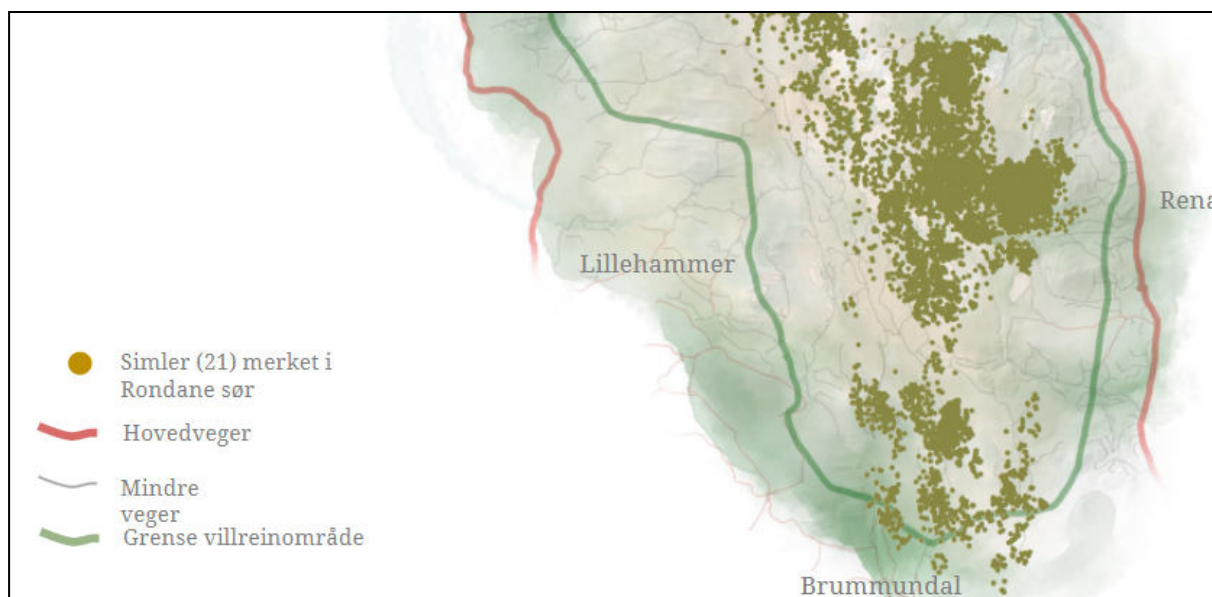
Dispensasjonsregelen i naturmangfoldloven § 48 er ment å være en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle, som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Det omsøkte tiltaket er vurdert å ikke ha en slik karakter, og en dispensasjon vil derfor bidra til å utvide rammene gitt i vernevedtaket.

Søkerne viser til at en flytting av hytta «Halvfjerds» vil gi mindre ferdsel på stien langs Hemla. Det kan godt være mulig. Men siden ferdselen her uansett vil ha et begrenset omfang, er det likevel av mindre betydning, holdt opp mot at en flytting av hytta til Store Stensjøen vil være i strid med verneformålet og ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt, jf. naturmangfoldloven § 8. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnekletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).

Også i Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat er det gjort rede for forhold som er relevant for søknaden.

Figur 1. GPS-merkede simlers arealbruk i perioden 2010 – 2018, etter www.villrein.no.

I figur 1 er det vist plott fra GPS-merking av simler i perioden 2010 – 2018. Plottet viser at de merkede simlene i stor grad bruker areal både rundt Store Stensjøen og langs Hemla. Bruken er avgrenset til perioden med barmark (april – november). Å tillate nye byggetiltak i områder som er mye brukt av villreinen, er etter nasjonalparkforvalterens vurdering å legge til rette for en «bit-for-bit» forvaltning, som over tid vil gi en samlet negativ effekt villreinens leveområder. (jf. naturmangfoldloven § 10).

Flytting av en hytte, slik det er søkt om, vil neppe gi en samlet redusert bruk av området. En redusert bruk av området ved Hemla, der «Halvfjerds» i dag ligger, må veies opp mot en mulig økt bruk av området ved Store Stensjøen, hvis hytta skulle bli flyttet hit. (naturmangfoldloven §§10 og 12)

Konklusjon

Nasjonalparkforvalteren vil innstille på at klagen ikke tas til følge.

Det har ikke kommet opplysninger som endrer at det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet, og vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader, Flytting av hytta «Halvfjerds» er vurdert å ha marginal eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.

Det må legges avgjørende vekt på forvaltningsplanens retningslinjer: *«I utgangspunktet er alle tekniske inngrep, eksempelvis bygge- og anleggsvirksomhet, forbudt. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Ved forvaltningen av verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat skal disse overordnede retningslinjene legges til grunn. Tillatelse til oppføring av nye bygninger kan derfor ikke påregnes gitt.»*

Arkivsaksnummer: 2021/2699-2

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 04.03.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	19/2021	17.03.2021
Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret	13/2021	18.08.2021
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	41/2021	20.08.2021

Hemmeldalen NR - flytting av hytte til Store Stensjøen - gnr. 24 bnr. 54 i Åmot kommune - Torild Arnestad - Erik Mønness

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Torild Arnestad og Erik Mønness avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 3.

Avslaget begrunnes med:

- Det omsøkte tiltaket
 - er i strid med verneformålet
 - vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene.
- En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader.
- Flytting av hytta «Halvfjerds», fra området nær Hemla til Store Stensjøen, er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 17.03.2021

Halvor Dahle Meland stilte spørsmål til styret hvorvidt han kunne være inhabil i saken grunnet familie bekjentskap og grunneierinteresser i området. Halvor Dahle Meland sin egen vurdering var at han ikke var inhabil.

Samtlige medlemmer fikk anledning til å vurdere habilitetsspørsmålet og samtlige styremedlemmer fant Halvor Dahle Meland habil i foreliggende sak.

Halvor Dahle-Meland fremmet deretter forslag om å utsette saken i påvente av at styret kunne gjennomføre befaring.

Det ble stemt over om styret skulle realitetsbehandle saken i styremøte slik den forelå, eller om saken skulle utsettes.

Følgende stemte for utsettelse av saken: Even Moen, Guri Ruste, Eldri Siem, Halvor Dahle-Meland, Laila Bårdsløkken, Ole T. Muriteigen

Følgende stemte for realitetsbehandling av saken i styremøtet: Kristian Ulen, Magnar Brattlien, Jørn Eriksen, Kristin Langtjernet

Med 6 mot 4 stemmer ble det vedtatt at saken utsettes i påvente av befaring.

Vedtak

Saken utsettes i påvente av befaring.

Saksprotokoll i Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 18.08.2021

Det ble gjennomført befaring til Torild Arnestad og Erik Neslein Mønness hytte Halvfjerds og hytte ved Store Stensjøen i Hemmeldalen NR.

Med på befaringen var:

- Ole Tvette Muriteigen, leder, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Erik Neslein Mønness, søker/tiltakshaver
- Halvor Dahle Meland, medlem Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Ole Erik Hørtstad, ordfører i Åmot kommune
- Runa Skyrud, Statens naturoppsyn
- Trond Stensby, nasjonalparkforvalter.

AU-Rondane-Dovre nasjonalparkstyre hadde ellers ingen behandling av saken.

Vedtak

-

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 20.08.2021

Ole Tvette Muriteigen orienterte om befaring i Hemmeldalen NR onsdag 18.08.21.

Forslag til vedtak fra Halvor Dahle Meland:

«Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, samt vurderinger etter §§ 8-12 gis søker Torild Arnestad og Erik Mønness dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat, og gis tillatelse til å flytte hytta/bua Halvfjerds til omsøkt plassering.

Nasjonalparkforvalter gis i fullmakt å utarbeide de nærmere vilkår for tillatelsen.»

Forslaget fra Halvor Dahle Meland falt med 8 mot 3 stemmer: Halvor Dahle Meland, Guri Ruste og Laila Bårdsløkken.

Deretter ble innstillingen fra nasjonalparkforvalteren enstemmig vedtatt.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Torild Arnestad og Erik Mønness avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 3.

Avslaget begrunnes med:

- Det omsøkte tiltaket
 - er i strid med verneformålet
 - vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene.
- En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader.
- Flytting av hytta «Halvfjerds», fra området nær Hemla til Store Stensjøen, er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 SøknadVedlegg_Halvfjerds_ErikMønness

Andre dokumenter:

- E-post fra Erik Neslein Mønness, datert 24.02.21.
- Søknad fra Torild Arnestad og Erik Neslein Mønness, datert februar 2021.
- E-post til Erik Neslein Mønness, datert 10.02.21.
- E-post fra Erik Neslein Mønness, datert 10.02.21.

- E-post til Erik Neslein Mønness, datert 08.02.21.
- E-post fra Erik Neslein Mønness , datert 08.02.21.
- E-post til Erik Neslein Mønness, datert 26.01.21.

Saksopplysninger

Erik Neslein Mønnes har i e-post datert 24.02.21 sendt følgende:

«Vedlagt søknad om å flytte hytte «halvfjerds» fra nær Hemla elv til Stensjøen, begge i Hemmeldalen naturreservat.

Jeg har hatt orienterende uforpliktende telefonmøte med Eirin Berge.»

Torild Arnestad og Erik Neslein Mønness har sendt søknad datert februar 2021:

«Søkere: Toril Arnestad og Erik Mønness, sameiepartnere i Nordre Raufjellsameiet (1/8 del org.nr. 998 815 0889. sameiet har ikke eget gårds- og bruksnummer, men er knyttet til ulike gårdsbruk. Vår rett er nyttet til gnr 24/54 i Åmot kommune. Adresse Åsbygdsveien 706, 2450 Rena. Tlf 92649938. epost erik.monness@gmail.com

Om hytta Halvfjerds

Hytta ble flyttet dit fra eiendommen Hovind (Sorknes gård) antakelig i 1912 i forbindelse med overdragelse av jaktrettigheter (gnr 23/33). Grunnflate av hovedhuset er (ytte mål) 4,8x5,4 = 26kvm. Det er påbygd inngang 2,6x1,1 = 2,9kvm og et «kneppkammers» 2,1x1,8 = 3,8kvm. Til sammen 32,5kvm. Det er bølgeblikk på alle tak. Hovedhuset er i tømmer og er etter forholdene i grei forfatning. Se grunnriss side 15 og flere bilder side 3 til 10 i vedlegg. Påbyggene i reisverk/panel er i lite god forfatning. Tømmerkroppen er tre-panelt utvendig. Dette må fjernes og reetableres/isoleres.. Peis/ovn må renoveres. Vinduer og dører må fornyes. Et vindu er sterkt skadet etter innbrudd av «Vandrerer» i 2006. Opp-pussing vil måtte endre/utvide noe. Det er et nyere uthus satt opp i 1997 som erstatning for uthus som falt ned året før. Areal ca. 6kvm. Bilder side 11 i vedlegg.

Det betales eiendomsskatt for hytta til Åmot kommune, basert på verdi kr 126000.

Vi er i ferd med å vurdere omfattende vedlikehold av Halvfjerds. Det skal vi ha rett til i henhold til forskrift (Regjeringen 2006) «Generelle unntak: 10. Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekveer, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l. Vedlikehold skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk».

«Dersom bygningen har et tak i noenlunde intakt stand, bør den kunne vedlikeholdes i henhold til verneforskriftens § 4 punkt 10» Forvaltningsplanen (2011, revidert 2020)

Lokalisering

Åmot kommune. Nordre Raufjellsameiet. I Hemmeldalen naturreservat, vest for elv Hemla. UTM-33, ca koordinater, NORD: 6792267 ØST: 289916. ca730moh. (se kart side 1 i billedvedlegg)

Stensjøbua.

En jaktbu var satt opp av Peter Arnestad i 1946. I 2001 fikk vi ferdigbygget til en ny bu etter søknad til kommune og fylkesmann. Stensjøbua er brutto 7,3x6,3 = 46kvm, inkludert 8kvm ved/båthus og 4kvm utvendig tram. Netto hytte 32kvm. Vi driver fiske og villreinjakt fra bua, samt sommer og vinterturer. Det er en separat utedo. Bilder side 12-14, grunnriss side 15.

Hensikt med flytting.

Et vedlikehold vil føre til økt ferdsel langs Hemla. Flytting til Store Stensjøen vil medføre et bygg til ved et sted der det allerede er ferdsel, men ikke økt ferdsel. Det går sommersti dit fra Dambua/Skramstadsætra. Det kjøres skiløype dit om vinteren. Det er 5 hytter rett ved store Stensjøen og 2 hytter like ved (Bergesjøen). Fire av disse ble renoveret/utvidet/nybygget omkring år 2000.

Området ned mot Hemla vil få redusert ferdsel. Det er en (nå) umerket sti til Halvfjerds fra Nedre Hemmeldalen. Totalt sett vil det medføre konsentrasjon av ferdsel til et mindre areal. Dette gjelder både eget opphold, samt årlig vintertransport for innkjøring av brensel, proviant

og utstyr for vedlikehold. Vi tenker da at tomten kan ryddes fullstendig, og en natursituasjon kan reetableres.

Omsøkt ny plassering

Samlokalisert med vår eksisterende hytte ved Store Stensjøen, ca NORD: 6792006 ØST: 287303, ca 885 moh, ca. 2,6km flytting. Det er kun tømmerkroppen som kan flyttes. Den kan demonteres for transport Den må re-paneles og tilbygg reetableres. Området har fastmark og hytta kan settes på stein uten vesentlig graving. Uthuset kan om mulig flyttes slik det er. Det står nå rett på naturstein.

Plassering: Se kart side 2 og bilde side 14 i vedlegg.

Ny utforming

Ved flytting ønsker vi noe ombygging. Tømmerdelen har ca. 22kvm bruksareal. Vi ønsker et soverom på ca 8kvm til erstatning for «knepp-kammerset» (et utvendig påbygd soverom i reisverk), samt nyttalternativt inngangsparti. Se skisse grunnriss i vedlegget side 15 nederst. Fargekode: Brunt er tømmerhytta. Grønn er eksisterende tilbygg som fjernes. Sort er nytt tilbygg. Ytterligere detaljer må vel avklares med Åmot kommune.

Transporter.

All transport må skje vinterstid på snøføre. På denne tiden av året er det skelden eller aldri villrein i området så langt syd. Det er for mye snø for å finne mat.

Villreinområde

Hemmedalen naturreservat ble opprettet med henblikk på å bevare leveområde for villreinstammen i Sør-Rondane. NINA viser til at stier og hytter påvirker reinens trekkemønster «Analysene viste også at både avstand til veg, hytter og løypenett hadde en betydelig effekt i modellene, og at avstand til det merke stinettet hadde størst effekt i modellen for sommersesongen» (NINA rapport 2010 nr. 551). En ny hytte ved store Stensjøen (bygggestart 1999) var av (en annen) grunneier ønsket lagt til Skjærtjennet ca 1,2km sydøst for Stensjøen, men kommunen mente det var bedre å konsentrere nye bygg til der det alt var hytter.

GPS-plot viser (2009-2020), særlig i kalveperioden, at simlene holder seg mere i skogen langs Hemla elv enn oppe på snaufjellet (Stensjøen) (Høringsnotat 2021, Rondane Sør villreinområde). Se kartutsnitt i billedvedlegget side 2. Notatet viser også til at «Reinen har tatt skogsområdene mer og mer i bruk på begge sider av fjellet. Særlig i jakta er det en merkbar forskjell fra tidligere, reinen er mer i skogen og kommer seinere opp i fjellet». Trekk-kart for to radiomerkede simler viser samme mønster, mye trekk langs Hemla (side 3).

Vi mener det må være gunstig å få konsentrert menneskelig aktivitet. Ved å omplassere Halvfjerds til Stensjøen vil området langs Hemla «frigjøres» til villreinen.

Plan B.

Dersom omplassering ikke godkjennes, vil vi sette i gang rehabilitering av Halvfjerds der den er. Som vist over, så er dette noe vi kan sette i gang. Eventuelle utvidelser vet vi det må søkes om.

Om søkerne.

Toril Arnestad arvet begge hyttene av sin far, samt eiendomsretten i sameiet. Erik Mønness er hennes ektefelle. Vi har selv vært med å skjøtte område slik at det faktisk hadde noe for seg å opprette et reservat. Vi har nyttet området mye, sommer som vinter. Toril har vært opptatt av å få gjort noe med Halvfjerds lenge, og nå har vi tid. Vi mener området har viktige kvaliteter det er grunn til å ta vare på. Vi har minimert ellers lovlig motortransport, blant annet har vi trukket inn bølgeblikk til Halvfjerds på skikjelke. Erik har vært leder av Åmot villreinområde i flere ti-år.

Referanser.

Fylkesmannen i Hedmark (2011): Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat i Stor-Elvdal, Åmot, Hamar og Ringsaker kommuner, Hedmark fylke

Høringsnotat (2021). Rondane Sør villreinområde. Fra: Sollia Fjellstyre sollia@fjellstyrene.no

Sendt: 11. februar 2021 13:46

NINA (2010). Ferdsel i villreins leveområder. NINA rapport 551.

Regjeringen (2006). Forskrift om verneplan for Rondane sør, vedlegg 1. Fredning av Hemmeldalen naturreservat, Stor-Elvdal, Åmot, Hamar og Ringsaker kommuner, Hedmark. I Lovdata.

Vedlegg: Bilder og kart. 15 sider

E-post-utveksling med Erik Neslein Mønness er gjengitt i tabell 1.

Tabell 1. E-post-utveksling med Erik Neslein Mønness forut for søknaden.

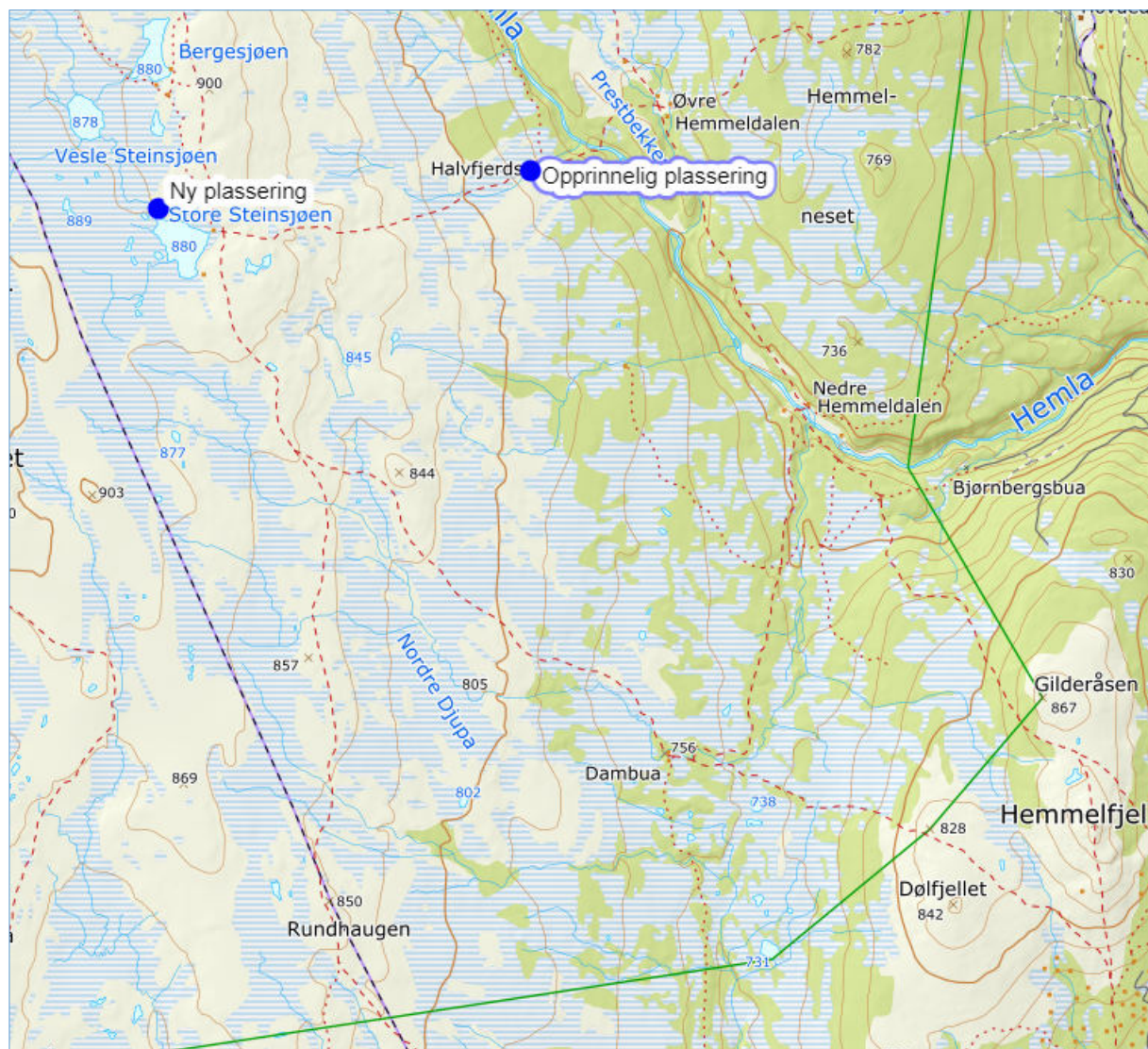
Type Dato	Innhold
E-post til Erik Neslein Mønness, datert 26.01.21.	Viser til din henvendelse via epostmottaket til Statsforvalteren i Innlandet angående Hemmeldalen NR. Det er riktig at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre som er forvaltningsmyndighet for Hemmeldalen NR. Du kan gå inn på http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/ og lese mer om forvaltningen av de store verneområdene i Rondane og Hemmeldalen naturreservat. Her ligger også informasjon om sammensetningen av nasjonalparkstyre, vedtekter for styret, verneforskrifter, forvaltningsplaner mm. Henvendelser slik som søknader eller rapporter skal sendes sfinpost@statsforvalteren.no Dette fordi Statsforvalteren i Innlandet står for arkivtjenester og andre merkantile tjenester for nasjonalparkstyret. Du er også velkommen til å ta direkte kontakt med sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Her sitter 2 nasjonalparkforvaltere; Trond Stensby og meg selv, Eirin Berge. Vår kontaktinformasjon finner du også på hjemmesiden jeg har vist til over. Ser du er kjent med både verneforskriften og forvaltningsplanen for Hemmeldalen NR. Verneforskriften regulerer ulike tiltak og aktiviteter, deriblant motorferdsel og for eksempel tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger i reservatet. Til orientering skal forvaltningsplanen for Hemmeldalen NR revideres, og det arbeidet starter opp nå i 2021. Revisjonen skal skje sammen med revisjon av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane. Her legges det opp til bred medvirkning. I vedtektene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre står det at det skal oppnevnes et rådgivende utvalg: «Styret skal oppnevne et rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området, som bl.a. grunneiere, andre særlig berørte offentlige organer som for eksempel friluftsråd, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. natur- og miljøorganisasjoner og lignende. Nasjonalparkstyret bør ha minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg». Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har etablert et rådgivende utvalg pr 10.6. 2020. Rådgivende utvalg sitter i perioden 2020-2023. I dette utvalget har Hemmeldalen NR en grunneierrepresentant - True Strand Schieldmann (medlem). Haaken Wilhelm Mathiesen er hennes vara. Hittil at det kun vært 1 møte i rådgivende utvalg, det var 22.oktober 2020.

	Rådgivende utvalg skal sikre et godt samarbeid mellom nasjonalparkstyret og parter med interesser i verneområdene. Utvalget skal ikke håndtere enkeltsaker, men kunne gi råd om overordnede strategier. Utvalget skal videre bidra med lokal kunnskap og komme med innspill om og drøfte, saker knyttet til forvaltning, bruk og utvikling av verneområdene (for eksempel saker som gjelder forvaltningsplan, skjøtselsplan, osv.) Det er verneforskriftens bestemmelser og retningslinjer i forvaltningsplan som legger rammer for aktivitet og tiltak i Hemmeldalen naturreservat. Ønsker du avklaringer på særskilte tema er du velkommen til å ta kontakt.
E-post fra Erik Neslein Mønness , datert 08.02.21.	Takk for svar. Jeg er i ferd med å søke om en hytteoppgradering/flytting. Har du et navn jeg kunne snakke med før jeg fremmer en formell søknad? Eller er det du som er rett kontakt.
E-post til Erik Neslein Mønness, datert 08.02.21.	Du kan ringe meg- jeg sitter i sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (sekretariat består hos oss av 2 nasjonalparkforvaltere – fungerer som administrasjon) Det høres ut som om tiltaket vurderer er søknadspliktig – dreier det seg om faste installasjoner skal slike saker behandles av styret i styremøter – sekretariatet lager en innstilling (litt slik som administrasjonen i en kommune lager en innstilling til en sak som skal behandles i kommunestyret.) Ring meg du så tar vi en prat!
E-post fra Erik Neslein Mønness , datert 10.02.21.	Til telefonmøte i morgen. Dette er ikke en formell søknad, men et utkast for å kartlegge muligheter. Skjønner at du ikke kan gir forpliktende utsagn.
E-post til Erik Neslein Mønness, datert 10.02.21.	Takk for god bakgrunnsinformasjon til møtet i morgen. For å gjøre tilsvarende overfor deg har jeg laget en kort oppsummering under med bakgrunn i den informasjon du har sendt over og hva som gjelder i hht verneforskrift og forvaltningsplan. Da vil vi begge ha et godt utgangspunkt for dialogen i morgen. Flytting av hytte/jaktbu (eller annen bygning) fra et sted til et annet er å betrakte som oppføring av ny bygning. Dette gjelder både ihht verneforskriften og ihht plan- og bygningslov (PLB er det kommunen som håndterer). Dette gjelder for eksempel også dersom bygningen er i en slik stand at en fullstendig restaurering/oppbygging på samme sted er nødvendig – dette betraktes også som nybygg. Retningslinjene i forvaltningsplanen sier at tillatelse til oppføring av nye bygninger ikke kan påregnes gitt. Du står selvsagt fritt til å søke om å flytte hytta. En slik søknad vil behandles etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon (1.ledd, 1.alternativ for tiltak som du har omsøkt). En søknad om dispensasjon må ikke stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig. Begge vilkår må være oppfylt for at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om dispensasjon kan gis. Om vilkårene er oppfylt tilsier dette ikke at dispensasjon blir gitt – dette er en skjønnsmessig vurdering.

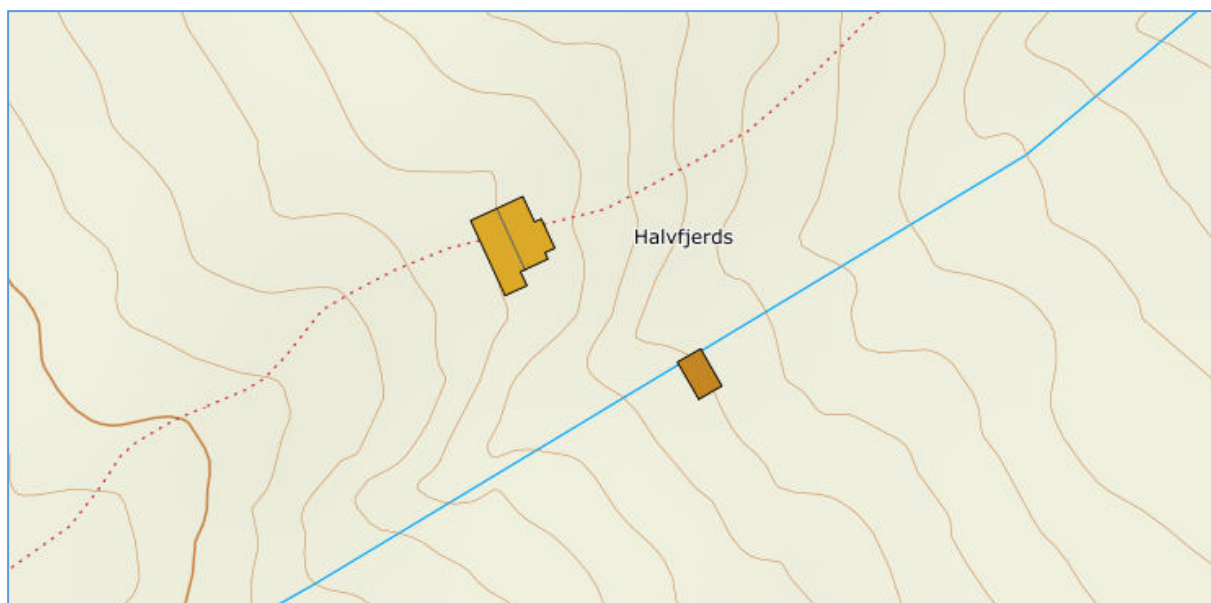
	Dispensasjonshjemmelen i § 48 1.ledd, 1.alternativ skal i første rekke anvendes på søknader som gjelder bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsregelen skal brukes som en sikkerhetsventil. Vernekategori, dvs hvor strengt vern har også betydning i denne vurderingen. Naturresevat er den strengeste vernekategorien og her skal utviklingen være naturstyrt. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre legger verneforskrift og forvaltningsplan til grunn for sin vurdering. I forvaltningsplanen står det følgende om bygninger, vedlikehold, ombygninger og tilbygg s 25-26: <i>Ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende bygninger kan utføres uten at det krever melding eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Vedlikeholdsarbeid på bygninger vil ofte være begrunnet i opprustning av teknisk og funksjonell standard slik som tetting mot trekk, etterisolering, montering av nye vinduer, reparasjoner av tak, ytterkledning og fundamentering mm.</i> <i>Utgangspunktet for vedlikehold av seterbygninger, buer, naust og hytter er at nødvendige arbeider skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk, og at reparasjoner er å foretrekke framfor hele utskiftninger der dette er mulig.</i> <i>Ved vedlikehold av eksisterende bygninger kan problemstillingen dukke opp hvorvidt et husvære skal regnes som en fullverdig bygning, eller om forfallet har gått så langt at vedlikehold i praksis vil si å reise et nytt bygg helt fra grunnen av. I utgangspunktet vil det være naturlig å legge en helhetsvurdering til grunn, der takets tilstand tillegges betydelig vekt. Dersom bygningen har et tak i noenlunde intakt stand, bør den kunne vedlikeholdes i henhold til verneforskriftens § 4 punkt 10. I motsatt fall må planer om restaurering av bygning på samme sted betraktes som nybygg og behandles som en ordinær dispensasjonssak.</i> <i>Påbygginger/tilbygg til eksisterende bygninger er ikke å betrakte som vedlikehold, uansett omfang. Gjennomføring av slike byggetiltak krever derfor dispensasjon med hjemmel i verneforskriftens § 5 punkt 1. Forutsetninger for å gi dispensasjon for tilbygg/ombygging bør være at byggetiltaket ikke skal være knyttet til bekvemmelighetshensyn, men forankret i konkrete behov (vedplass, do etc.) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse.</i> <i>Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate og funksjonen til bygningen skal ikke endres. Svært små buer bør ikke påbygges. Eventuelle krav fra andre sektormyndigheter, eksempelvis Mattilsynet eller Arbeidstilsynet, vil bli vektlagt i vurderingen.</i> <i>Verneforskriften regulerer ikke innvendige ombygginger som er begrenset til eksisterende grunnflate.</i>
--	--

	<i>Retningslinjer</i> • Tillatelse til oppføring av nye bygninger kan ikke påregnes gitt. • Ordinære vedlikeholdsarbeider på eksisterende bygninger kan gjennomføres uten at planer for dette må forelegges eller godkjennes av forvaltningsmyndigheten. • Planer om gjenoppføring av bygninger som går tapt ved brann eller naturskade skal varsles til forvaltningsmyndigheten, som kan sette vilkår for utforming og plassering. • Dersom visse vilkår er oppfylt, kan det gis tillatelse til ombygginger og oppføring av mindre tilbygg til eksisterende bygninger.
--	---

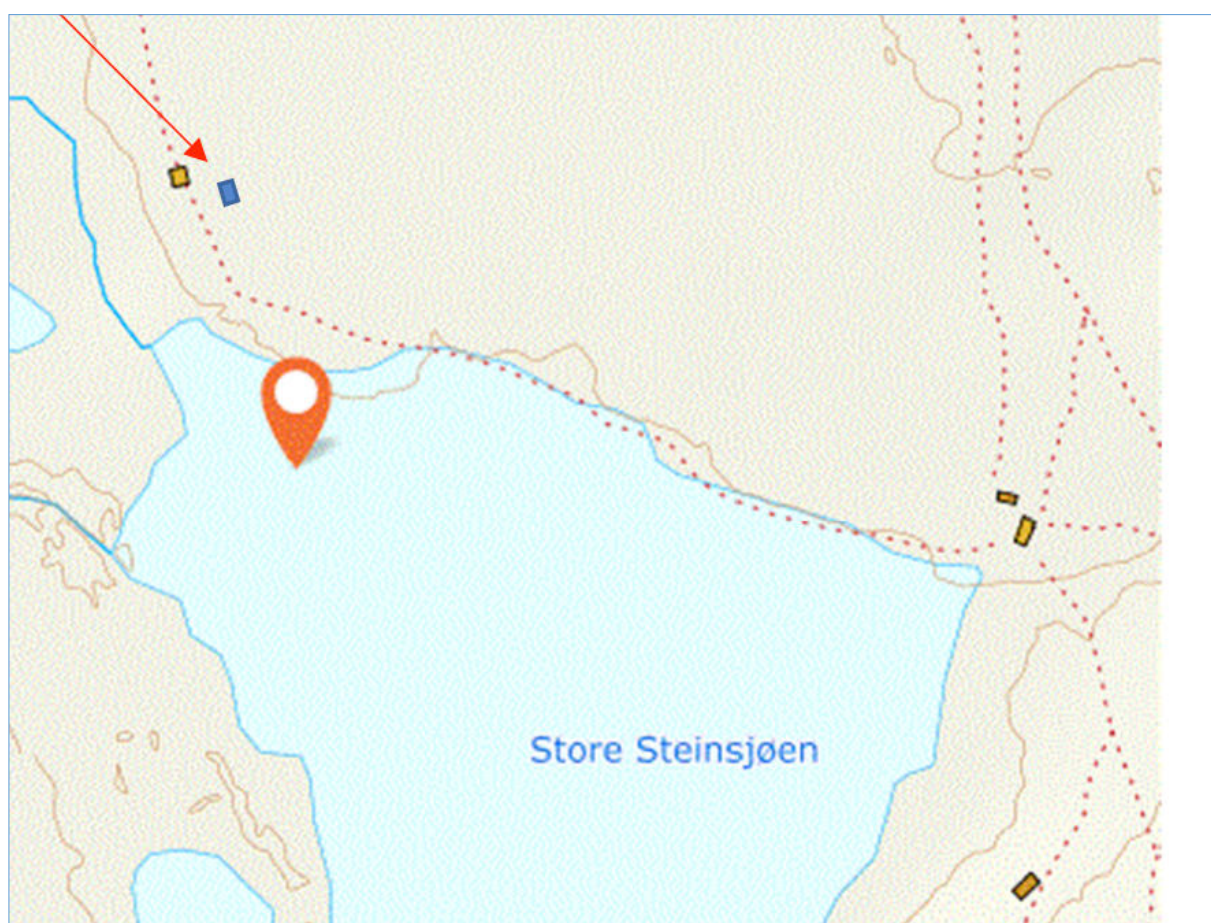
Kart som viser plassering av de to hyttene er vist i figur 1 – 3. Bilder av hytta «Halvfjerds» er vist i figur 4.

Figur 1. Opprinnelig og ny plassering av hytta «Halvfjerds» - tegnet inn etter søknad fra Arnestad og Mønness.

Figur 2. Detaljkart, hytta «Halvfjerds» (Kartverket)

Figur 3. Detaljkart – ny plassering av hytta «Halvfjerds», ved eksisterende bu ved Store Steinsjøen – hentet fra søknaden fra Arnestad og Mønness.

Figur 4. Bilder av hytta «Halvfjerds» - hentet fra søknaden fra Arnestad og Mønness.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneforskrift for Hemmeldalen naturreservat

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

§ 3 Vernebestemmelser

...

3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger, anlegg eller andre varige eller midlertidige innretninger, hensetting av campingvogner, brakker o.l., Opplistingen er ikke uttømmende.

...

§ 4 Generelle unntak

...

10. Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekkever, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l. Vedlikehold skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke kjørespor eller traktorsleper, eller ombygging eller utvidelse av bygninger.

...

§ 5 Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten, jf. § 8, kan etter søknad gi tillatelse til:

1. Ombygginger av og mindre tilbygg til bygninger.

...

Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat

s. 22 - 24

Status

Til sammen finnes det relativt mange bygninger innenfor naturreservatet. Flertallet av disse er enkelthytter og buer, men et fåtall setrer med en større bygningsmasse ligger også innenfor området. Nedenfor følger en kommunevis oversikt over det som finnes av bygningsmasse i naturreservatet.

I tabell 2 – 5 i forvaltningsplanen er det vist 52 lokaliteter med til sammen 92 bygninger. Bl.a disse to:

Lokalitet	Bygningstype	Eie
Raudfjellet-Stensjøen (Mønness)	Bu og do	Privat
Rett vest for Hemla (Halvfjers)	Bu og uthus	Privat

s. 24

Mål

- Oppføring av nye bygninger i naturreservatet skal unngås.
- Ordinært vedlikehold av eksisterende bygninger er tillatt.

Rammer/bestemmelser, utfordringer og vurderinger

I utgangspunktet er alle tekniske inngrep, eksempelvis bygge- og anleggsvirksomhet, forbudt. Utviklingen i naturreservater skal være mest mulig naturstyrt. Ved forvaltningen av verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat skal disse overordnede retningslinjene legges til grunn. Tillatelse til oppføring av nye bygninger kan derfor ikke påregnes gitt.

s. 25

- Vedlikehold av eksisterende bygninger, jf. verneforskriftens § 4 punkt 10

Ordinært vedlikehold og reparasjoner av eksisterende bygninger kan utføres uten at det krever melding til eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Vedlikeholdsarbeid på bygninger vil ofte være begrunnet i opprusting av teknisk og funksjonell standard slik som tetting mot trekk, etterisolering, montering av nye vinduer, reparasjoner av tak, ytterkledning og fundamentering m.m

...

Ved vedlikehold av eksisterende bygninger kan problemstillingen dukke opp hvorvidt et husvære skal regnes som en fullverdig bygning, eller om forfallet har gått så langt at vedlikehold i praksis vil si å reise et nytt bygg helt fra grunnen av. I utgangspunktet vil det være naturlig å legge en helhetsvurdering til grunn, der takets tilstand tillegges betydelig vekt.

...

Ombygginger og mindre tilbygg til bygninger, jf. verneforskriftens § 5 punkt 1
Påbygginger/tilbygg til eksisterende bygninger er ikke å betrakte som vedlikehold, uansett omfang. Gjennomføring av slike byggetiltak krever derfor dispensasjon med hjemmel i verneforskriftens § 5 punkt 1. Forutsetninger for å gi dispensasjon for tilbygg/ombygging bør være at byggetiltaket ikke skal være knyttet til bekvemmelighetshensyn, men forankret i konkrete behov (vedplass, do etc.) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse.

Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate og funksjonen til bygningen skal ikke endres. Svært små buer bør ikke påbygges. Eventuelle krav fra andre sektormyndigheter, eksempelvis Mattilsynet eller Arbeidstilsynet, vil bli vektlagt i vurderingen. Verneforskriften regulerer ikke innvendige ombygginger som er begrenset til eksisterende grunnflate.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Arnestad og Mønness har søkt om å ta ned hytta «Halvfjerds». Videre er planen å føre den opp på nytt, ved eierenes hytte ved Store Stensjøen. Begge hyttene ligger innenfor Hemmedalen naturreservat i Åmot kommune. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Hemmedalen naturreservat har ikke regler for riving av bygninger. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygninger. Det kan kun tillates mindre tilbygg. (jf. verneforskriften § 3 pkt, og § 5 pkt. 1.)

Verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat hjemler ikke det omsøkte tiltaket, og tiltaket må derfor behandles som en søknad om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. For å kunne gi dispensasjon må to forhold være oppfylt:

- tiltaket må ikke være i strid med verneformålet
- tiltaket må ikke ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

En arealoversikt over de to bygningene er vist i tabell 2.

Tabell 2. Arealoversikt – etter søkerens opplysninger.

Hytte	Areal før (m ²)	Areal etter (m ²)	Endring (%)
«Halvfjerds»	26	0	
Hytte ved Store Stensjøen	46	73	+ 57

Forvaltningsplanen har ingen arealgrenser for påbygg. Det står likevel:

«Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate og funksjonen til bygningen skal ikke endres.»

...

«Forutsetninger for å gi dispensasjon for tilbygg/ombygging bør være at byggetiltaket ikke skal være knyttet til bekvemmelighetshensyn, men forankret i konkrete behov (vedplass, do etc.)»

Det omsøkte tiltaket vil gi en økning i grunnflaten på 57 % for lokaliteten ved Store Stensjøen. Etter nasjonalparkforvalterens vurdering kan dette ikke vurderes som et «mindre tilbygg». De to hyttene representerer i dag ikke en bygningsmessige enhet eller et tun, utover det at de har samme eier. Flyttingen av hytta «Halvfjerds» kan etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke ses på som en omplassering av eksisterende bygningsmasse, men som etablering av et nytt frittstående bygg til hytta ved Store Stensjøen. Det er ikke avgjørende hvor «materialene» kommer fra. At de to hyttene har samme eier kan ikke tillegges vekt.

Formålet med Hemmeldalen naturreservat er å ta vare på ulike verdier for naturmiljøet, knyttet til urørt natur og landskap, biologisk mangfold, villrein, fugleliv, myr og våtmark. For oppfylle verneformålet er det derfor ikke tillatt å iverksette *«tiltak som kan endre naturmiljøet som oppføring eller ombygging av bygninger...»*.

Det omsøkte tiltaket fra Arnestad og Mønness er derfor etter nasjonalparkforvalterens vurdering i strid med verneformålet, og et av vilkårene for å gi dispensasjon (jf. naturmangfoldloven § 48) er ikke oppfylt.

Det er registrert 52 lokaliteter med til sammen 92 bygninger i Hemmeldalen naturreservat. Det er da sannsynlig at det vil komme lignende søknader, og en reell fare for at saken vil skape presedens. Ved å åpne opp for denne typen byggetiltak, ser en bort fra byggeforbudet i verneforskriften, og føringen i forvaltningsplanen om at utviklingen i Hemmeldalen naturreservat skal være mest mulig naturstyrt. Ved siden av å være et nytt inngrep ved Store Stensjøen, vil presedensvirkning også kunne medføre flere nye naturinngrep i naturreservatet. Nasjonalparkforvalteren vurderer det derfor slik at det omsøkte tiltaket vil ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene. Heller ikke det andre vilkåret for å gi dispensasjon er oppfylt. (jf. naturmangfoldloven § 48)

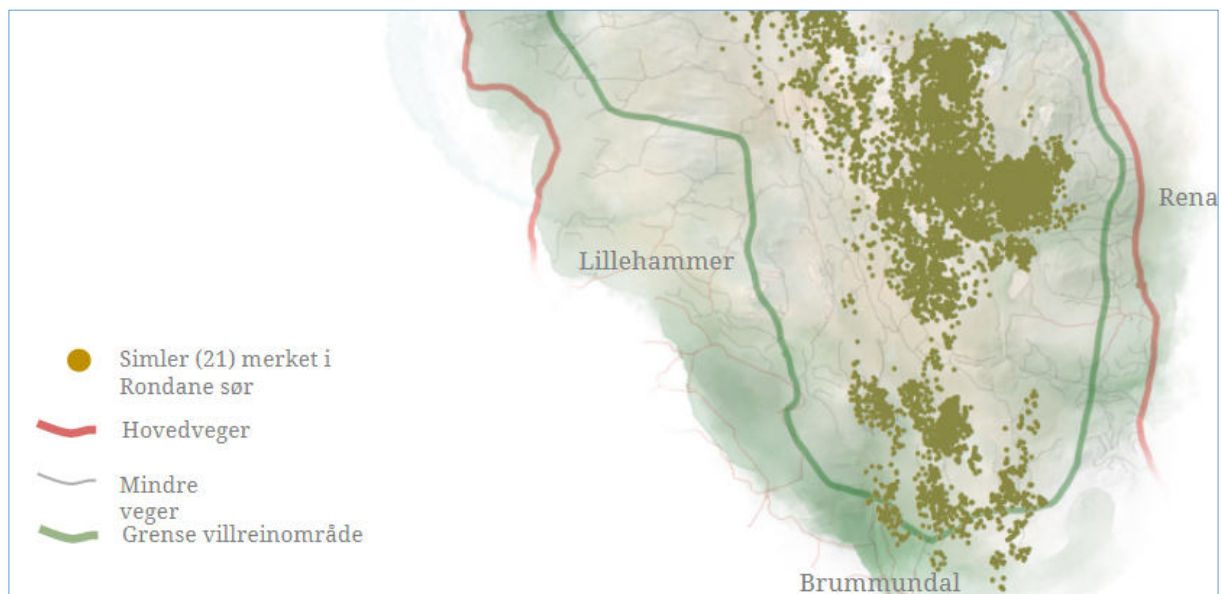
Dispensasjonsregelen i naturmangfoldloven § 48 er ment å være en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle, som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Det omsøkte tiltaket er vurdert å ikke ha en slik karakter, og en dispensasjon vil derfor bidra til å utvide rammene gitt i vernevedtaket.

Søkerne viser til at en flytting av hytta «Halvfjerds» vil gi mindre ferdsel på stien langs Hemla. Det kan godt være mulig. Men siden ferdselen her uansett vil ha et begrenset omfang, er det likevel av mindre betydning, holdt opp mot at en flytting av hytta til Store Stensjøen vil være i strid med verneformålet og ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt, jf. naturmangfoldloven § 8. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sørinkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).

Også i Forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat er det gjort rede for forhold som er relevant for søknaden.

Figur 5. GPS-merkede simlers arealbruk i perioden 2010 – 2018, etter www.villrein.no.

I figur 5 er det vist plott fra GPS-merking av simler i perioden 2010 – 2018. Plottet viser at de merkede simlene i stor grad bruker areal både rundt Store Stensjøen og langs Hemla. Bruken er avgrenset til perioden med barmark (april – november). Å tillate nye byggetiltak i områder som er mye brukt av villreinen, er etter nasjonalparkforvalterens vurdering å legge til rette for en «bit-for-bit» forvaltning, som over tid vil gi en samlet negativ effekt villreinens leveområder. (jf. naturmangfoldloven § 10).

Flytting av en hytte, slik det er søkt om, vil neppe gi en samlet redusert bruk av området. En redusert bruk av området ved Hemla, der «Halvfjerds» i dag ligger, må veies opp mot en mulig økt bruk av området ved Store Stensjøen, hvis hytta skulle bli flyttet hit. (naturmangfoldloven §§10 og 12)

Konklusjon

Nasjonalparkforvalteren vil innstille på avslag på søknaden fra Arnestad og Mønness om dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat. Det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet, og vil ha en nevneverdig påvirkning på verneverdiene. En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader, Flytting av hytta «Halvfjerds» er vurdert å ha liten eller ingen positiv virkning for villreinens bruk av området.

Arkivsaksnummer: 2021/8185-9

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 26.10.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	59/2021	01.12.2021

Klage - Rondane NP - avslag- 2021 - bygging av platting til hytte gbnr 329/6 - Kampeveien 1019 - Sel

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i forvaltningsloven § 33 opprettholder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt vedtak gjort 29.09.21, styresak 51/2021.

Saken blir sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørd.

Hovedinnholdet i klagen er vurdert i punkt a) – h). I klagen er det ikke lagt fram nye opplysninger som er vesentlige for vurdering av søknaden fra Knut Ole Hjelvik.

Søknaden fra Knut Ole Hjelvik er behandlet på en lovmessig måte, basert på eksisterende kunnskap om verneområdene.

Søknaden er ikke i tråd med verneformålet og vernereglene for Rondane nasjonalpark, og vilkårene for å kunne gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 er derfor ikke oppfylt.

En dispensasjon vil lett gi presedens til lignende søknader, og vil kunne påvirke verneverdiene i nevneverdig grad.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Særutskrift Rondane NP - dispensasjon - 2021 - bygging av platting til hytte gnr. 329 bnr. 6 - Kampeveien 1019 - Sel

Klage fra Knut Ole Hjelvik, datert 24.10.21.

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde i møte 29.09.21, styresak 51/2021 slik vedtak:

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Knut Ole Hjelvik avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 pkt. 1.1 for bygging av platting på eiendommen gnr. 329 bnr. 6 i Sel kommune.

Avslaget begrunnes med:

- fare for presedens, og at det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet når det gjelder ivaretagelse av et «i det vesentlige urørt fjellområde».
- det legges vekt på likebehandling med lignende saker.
- søker kan, etter nasjonalparkstyrets vurdering ikke vise til et rimelig behov for at det skal gis dispensasjon.

Knut Ole Hjelvik har i brev datert 24.10.21 klaget på vedtaket:

«Jeg tillater meg å klage på avslag vedr. overfornevnte søknad.

Jeg synes avslaget er dårlig begrunnet. Det er så få hytter i området at jeg ikke kan forstå at dette kan danne presedens. Dessuten er inngrepet av en slik art at det neppe vil merkes i det hele tatt. Jeg har eiendomstomt og mener at små endringer på tomten må kunne godtas. I utgangspunktet hadde jeg tenkt å bare fylle på litt jord og legge steinplater oppå. Siden dette ville bli et mer omfattende arbeid samt at jeg ikke lenger kan greie å utføre det selv har jeg kommet på min omsøkte løsning. Hvis valget av trykkimp. materialer som senere beises i samme farge som hytta er et ankepunkt, så synes jeg det er smålig. Plattingen vil bli utjevnet med jord og gress på sidene slik at det bare er terrassebordene som vil bli synlige. Det blir ingen søknad om ekstra transport av materialer i denne sammenheng.»

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

«Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,*

- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

§ 3 Vernebestemmelser

«1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg, gjerder, anlegg og faste og midlertidige innretninger, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplantning, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier og løyper, plassering av campingvogner og bobiler o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

a) Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre innretninger. Vedlikehold av bygninger skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

...

b) Ombygging og utvidelse av bygninger.

Forvaltningsplan

s. 37

Oversikt over antall bygninger, fordelt på bygningstyper og kommuner innenfor Rondane nasjonalpark (kilde: GAB-registeret og Sel kommune*). Utdrag av tabell:

Rondane nasjonalpark						
Bygningstype	Dovre	Folldal	Sør-Fron	Sel	Stor-Elvdal	Totalt
Annen bygning for overnatting				5		5
...						
Fritidsbygg (hytter, sommerhus og lignende)	1	3	4	2	1	11
Seterhus, sel, rorbu o.l.	3	2	24			29
Skogs- og utmarkskoie, gamle	1	1	5		2	9
(Bygg egnet for overnatting)						(54)
Alle bygg	6	12	47	12	3	82

s. 42

Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

s. 43

Ved behandling av søknad om bygging av terrasser/verandaer skal det legges vekt på generelle kulturhistoriske og estetiske vurderinger.

Terrassen/verandaen/plattingen bør:

- Søkes lagt så nært bakkenivå som mulig
- Være mindre enn 1/3 av fritidsboligens bebygde areal
- Bygges ut fra en vegg, dersom den ikke følger bakkenivå (og maks ut fra to vegger dersom den
- Tillatelse til bygging av platting/veranda vil ikke bli gitt i seter-kulturlandskapsområder.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

Søknaden må vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Forvaltningsloven

§ 28 (vedtak som kan påklages, klageinstans)

Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen).

(...)

§ 29 (klagefrist)

Fristen for å klage er 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort.

§ 33 (saksforberedelsen i klagesak)

(...)

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog [§ 31](#).

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden. (...)

Vurdering

Knut Ole Hjelvik er part i saken, og klagen er fremmet i rett tid. Klagen tas følgelig opp til behandling.

Miljødirektoratets M106-2014 VEILEDER Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter gir bl.a. at:

- Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.
- Ved usikkerhet om tiltakets virkninger for naturmiljøet skal det legges vekt på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9.
- Kravet om at tiltaket ikke skal påvirke nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever.

Nasjonalparkforvalteren vurderer ulike punkt i klagen slik:

a) Avslaget er dårlig begrunnet.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Avslaget er begrunnet med at nasjonalpark er et strengt vern, og at en viktig del av verneformålet er «i det vesentlige urørt fjellområde». Også små tekniske inngrep må vurderes opp mot verneformålet. Det er et vilkår etter naturmangfoldloven § 48 at et tiltak ikke må være i strid med verneformålet, for at det skal kunne gis dispensasjon.

§ 48 skal heller ikke brukes på en måte som utvider handlingsrommet i verneforskriften. Det er lagt vekt på at søker ikke kan vise til et rimeleg behov for at det skal gis dispensasjon.

Avslaget er videre begrunnet med hensynet til likebehandling med lignende saker.

b) Få hytter i området - kan ikke danne presedens.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

I saksframstillingen er det opplyst at det er registrert 54 bygg for overnatting i Rondane nasjonalpark. Sett i sammenheng med at tiltaket er søkt gjennomført i en nasjonalpark, er det derfor en reell fare for presedens, jf. brev fra Miljødirektoratet 02.03.15. Det kan også skape presedens for andre verneområder som nasjonalparkstyret forvalter.

c) Inngrepet av en slik art - vil neppe merkes.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Også små tekniske inngrep må vurderes opp mot verneformålet, jf. målet om å ta vare på et «i det vesentlige urørt fjellområde». Naturmangfoldloven § 10 gir at en skal vurdere den samla belastning av tiltak på verneverdiene. Det er et vilkår etter naturmangfoldloven § 48 at et tiltak ikke må være i strid med verneformålet, for at det skal kunne gis dispensasjon, og ikke nevneverdig påvirke verneverdiene.

d) Eiendomstomt - mener at små endringer på tomten må kunne godtas.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Eiendomsforhold har ingen betydning for vurdering av søknad om tiltak i nasjonalparken.

e) Omsøkte løsning – alternativ til fylle på litt jord og legge steinplater oppå.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Nasjonalparkstyret må ta stilling til det omsøkte tiltaket.

f) Valget av trykkimp. materialer som senere beises i samme farge som hytta er et ankepunkt.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Siden vilkårene for å gi dispensasjon etter § 48 ikke er oppfylt, er materialbruk ikke avgjørende for vurdering av søknaden.

g) Plattingen vil bli utjevnet med jord og gress på sidene slik at det bare er terrassebordene som vil bli synlige.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Siden vilkårene for å gi dispensasjon etter § 48 ikke er oppfylt, er denne type terrengmessige tiltak ikke avgjørende for vurdering av søknaden.

h) Ingen søknad om ekstra transport av materialer.

Nasjonalparkforvalterens vurdering:

Motorferdsel har ikke vært et tema i behandlingen av denne søknaden.

Videre blir det vist til vurderingene fra behandlingen i nasjonalparkstyret 29.09.21, styresak 51/2021:

Nasjonalparkforvalteren slutter seg til villreinnemndas vurdering om at det ut fra villreinhensyn alene, ikke er til hinder for at plattingen bygges.

Nasjonalparkforvalteren mener likevel, og i motsetning til Innlandet fylkeskommune, at det er fare for presedens for lignende saker. Plattinger er i utgangspunktet et fremmed bygningselement i nasjonalparken. I alt er det registrert 54 bygninger egnet for overnatting. Dersom flere eller alle disse får bygd en platting, vil det endre byggeskikken og hyttenes tilpassing til landskapet rundt, med stor grad av urørt preg.

Til den aktuelle hytta på gnr. 329 bnr. 6, er det i dag ikke andre tekniske inngrep. Hytta har slik sett en god tilpassing til det omkringliggende landskapet. Bygging av en platting vil endre nærvirkning av hytta på landskapet.

Nasjonalparkstyret har tidligere gitt avslag på en søknad om godkjenning av platting ved to buer i Vulufjell i Rondane nasjonalpark. Nasjonalparkstyret har her lagt seg på en streng praksis i tråd med føringen i forvaltningsplanen om at søknader i nasjonalpark skal vurderes strengere enn søknader i landskapsvernområde.

Utearealet ved hytta er nokså flatt, og har en grei utforming for opphold og utsetting av løse bord og stoler. Det synes derfor ikke å være et rimelig behov for å gi dispensasjon.

Konklusjon

Verneforskriften for Rondane nasjonalpark hjemler ikke det omsøkte tiltaket, og tiltaket må derfor behandles som en søknad om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. For å kunne gi dispensasjon må to forhold være oppfylt:

- tiltaket må ikke være i strid med verneformålet
- tiltaket må ikke ha nevneverdig påvirkning på verneverdiene.

Selv et mindre tekniske inngrep, som omsøkt, er i strid med målet om å ta vare på et «*i det vesentlige urørt fjellområde*».

En vurdering av faren for presedens gir at verneverdiene i nasjonalparken kan bli nevneverdig påvirket. Naturmangfoldloven § 10 gir at en skal vurdere den samla belastning av tiltak på verneverdiene.

Vilkårene for å kunne gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 er derfor ikke oppfylt. Naturmangfoldloven § 48 er ment å fange opp særskilte tilfeller som ikke var vurdert på vernetidspunktet, og skal i hovedsak brukes på aktivitet av forbigående art (ikke faste innretninger).

Videre blir det lagt vekt på likebehandlingen med lignende saker.

Søker kan, etter nasjonalparkforvalterens vurdering heller ikke vise til et rimelig behov for at det skal gis dispensasjon.

Arkivsaksnummer: 2021/8185-6

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 20.09.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	51/2021	29.09.2021

Rondane NP - dispensasjon - 2021 - bygging av platting til hytte gnr. 329 bnr. 6 - Kampeveien 1019 - Sel

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Knut Ole Hjelvik avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 pkt. 1.1 for bygging av platting på eiendommen gnr. 329 bnr. 6 i Sel kommune.

Avslaget begrunnes med:

- fare for presedens, og at det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet når det gjelder ivaretagelse av et «*i det vesentlige urørt fjellområde*».
- det legges vekt på likebehandling med lignende saker.
- søker kan, etter nasjonalparkstyrets vurdering ikke vise til et rimelig behov for at det skal gis dispensasjon.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 29.09.2021

Halvor Dahle Meland fremmet forslag om å gi dispensasjon:

«Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, jf. §§ 8-12, gis Knut Ole Hjelvik dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 pkt. 1.1 for bygging av platting på eiendommen gnr. 329 bnr. 6 i Sel kommune. Det er et vilkår for vedtaket at plattingen utformes i samsvar med søknad av 29.07.21.»

Det er i vedtaket lagt vekt på at

- *Tiltaket i dette tilfellet ikke er vurdert å berøre hensynet til verneverdige eller fredete kulturminner, eller være i strid med bevaringsverdig byggeskikk.*
- *Omsøkt treplatting har en begrenset utbredelse som er underordnet byggets størrelse, er søkt etablert i tilknytning til yttervegg, søkt plassert nær bakken, og uten at tiltaket nødvendiggjør terrenginngrep av noen art.*

- *Tiltaket er ikke vurdert å være i konflikt med hensynet til villrein eller i nevneverdig grad verneformålene for øvrig.»*

Forslaget fra Halvor Dahle Meland falt mot to stemmer (Halvor Dahle Meland; Guri Ruste)

Innstillingen vedtatt mot en stemme (Halvor Dahle Meland)

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Knut Ole Hjelvik avslag på søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3 pkt. 1.1 for bygging av platting på eiendommen gnr. 329 bnr. 6 i Sel kommune.

Avslaget begrunnes med:

- fare for presedens, og at det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet når det gjelder ivaretagelse av et «**i det vesentlige urørt fjellområde**».
- det legges vekt på likebehandling med lignende saker.
- søker kan, etter nasjonalparkstyrets vurdering ikke vise til et rimelig behov for at det skal gis dispensasjon.

Dokumenter i saken

- Søknad fra Knut Ole Hjelvik, 29.07.21
- Uttalelse, Innlandet fylkeskommune, 18.08.21
- Uttalelse, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, 11.09.21.

Saksopplysninger

Knut Ole Hjelvik har i e-post/brev datert 29.07.21 søkt om:

«Hei, og takk for god hjelp i forbindelse med søknaden om en platting ved min hytte. Her kommer søknaden med vedlegg, jeg håper du har fått det du trenger. Hvis ikke, vennligst kontakt meg omgående.

Når det gjelder bildene er plattingen synliggjort med en hvit snor. Bildene viser også en dreneringsgrøft som dessverre ikke fungerte som ønsket. Plattingen vil bli trukket 20 cm ut fra hytteveggen.

- - -

Jeg viser til telefonsamtale fredag 23. 07. og i dag 29. 07. vedrørende en liten platting på sydenden av min hytte.

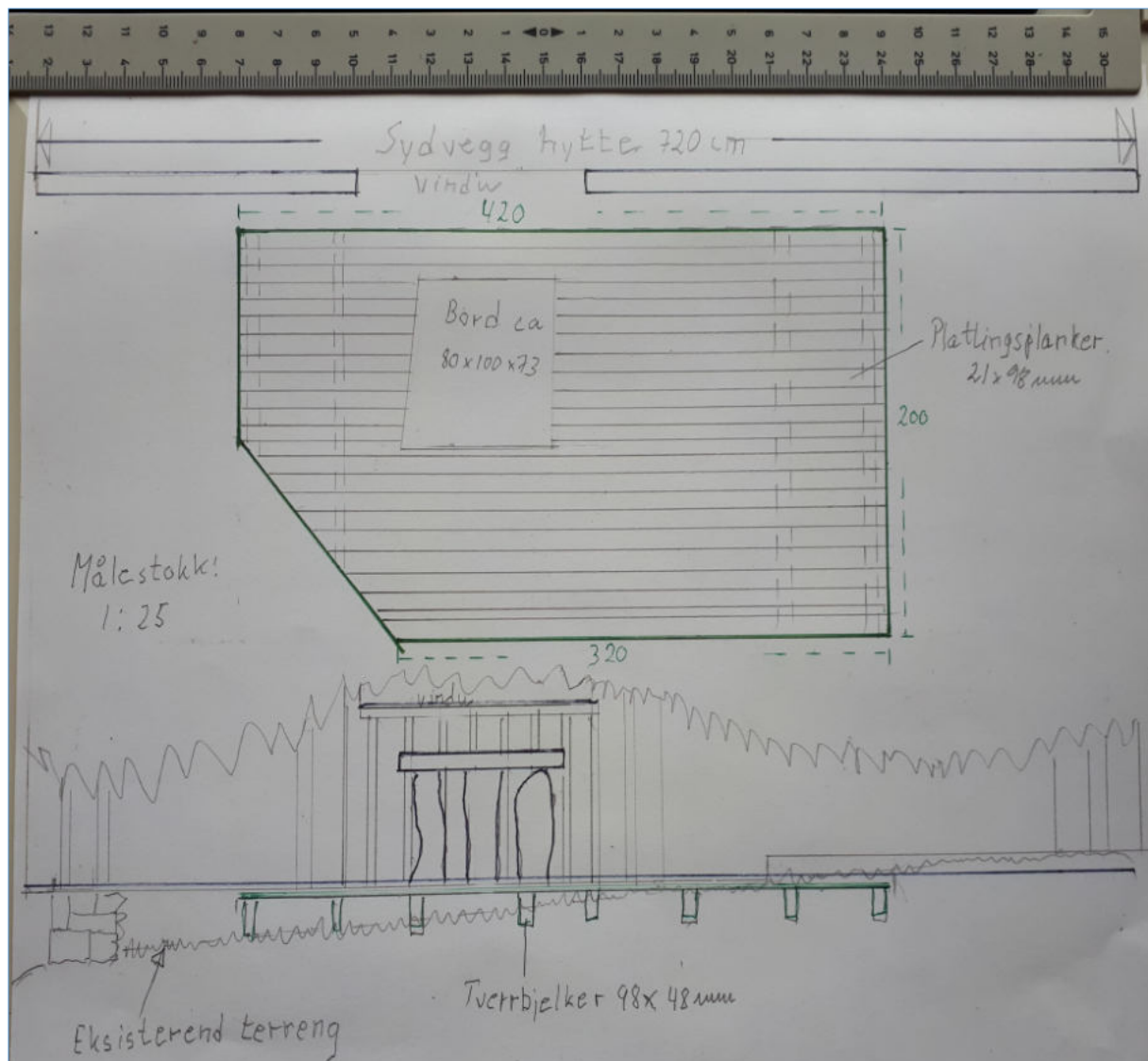
Jeg har lenge hatt ønske og behov for denne. Stenbordet står fast i bakken og kan ikke flyttes. Terrengets helning mot vest og ujevnt underlag gjør at stoler har lett for å velte. I tillegg er det helning mot hytta. Spesielt om våren og ved regnvær samler det seg derfor en del vann som gjør bakken bløt og sølete. En vannrett platting bør være så stor at terrenget blir utjevnet og ujevnhetene dekket. En platting ville gjøre sitteplassen tryggere og rensligere.

Materialet vil være impregnerert terrassebord 21x98 mm, beiset steingrå som hytta når trematerialene er tørre nok. Terrassebordene vil bli understøttet av trykkimpregnerte tverrbjelker 98x48 mm. Plattingen blir forsøkt fluktet med terrenget så langt det går, d.v.s. lagt på bakken, men må heves ca 10-20 cm på vestsiden for å komme i vater. Den forhøyede avlutningen mot vest blir forsøkt kamuflert for å tilpasse seg best mulig terrenget.

Det ble valgt trematerialer fordi det er det enkleste transportmessig og arbeidet kan jeg utføre selv.

Jeg håper på hurtig behandling av søknaden og raskt svar slik at jeg kan få gjort dette i løpet av sommeren.»

Med søknaden følger det fire vedlegg, se figur 1 – 3.

Figur 1. Plantegning, 29.07.21, vedlegg søknad fra Knut Ole Hjelvik.

Figur 2. Sørside, vedlegg søknad fra Knut Ole Hjelvik.

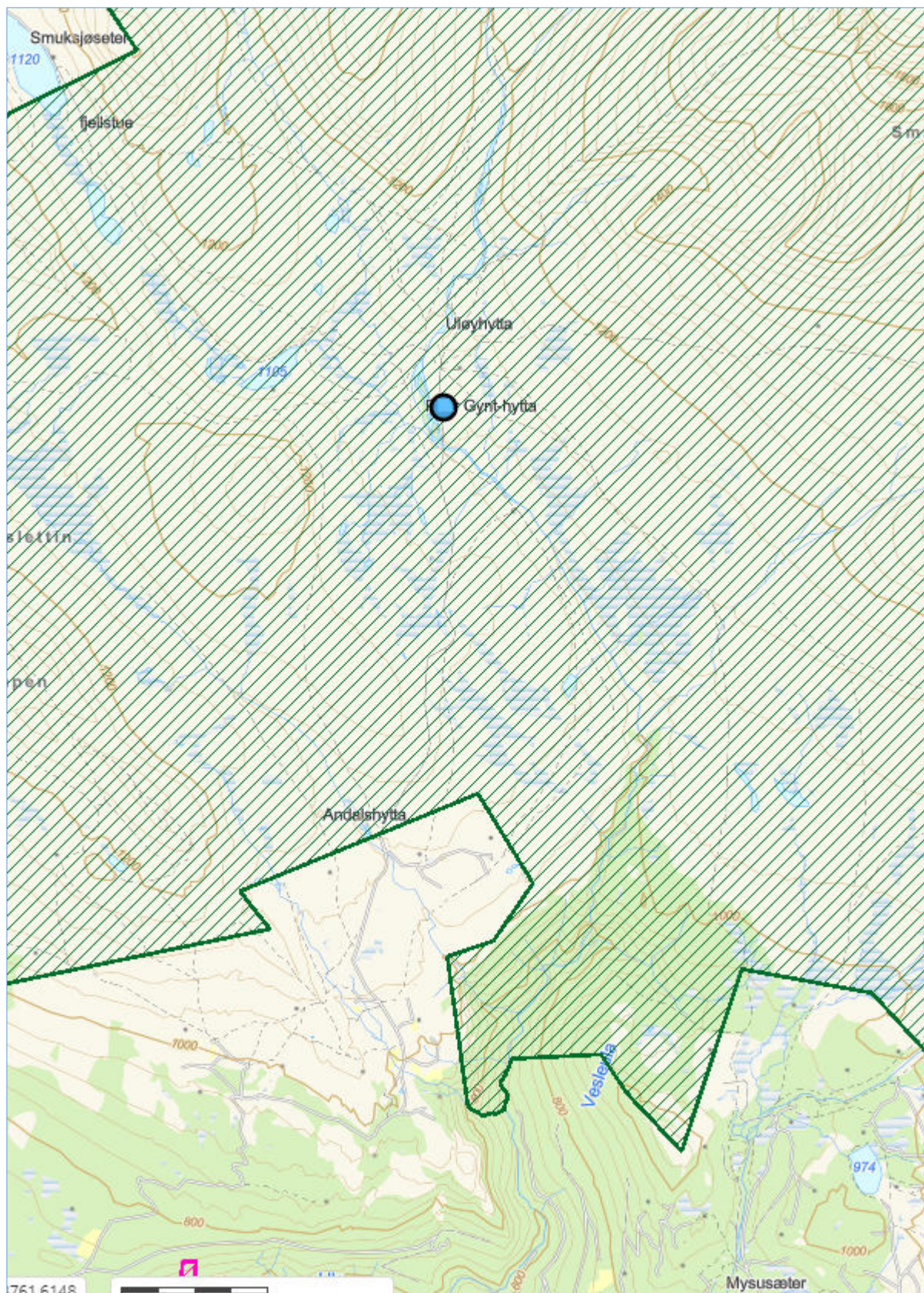

Figur 3. Sørside mot øst, vedlegg søknad fra Knut Ole Hjelvik.

Figur 4. Sørside mot vest, vedlegg søknad fra Knut Ole Hjelvik.

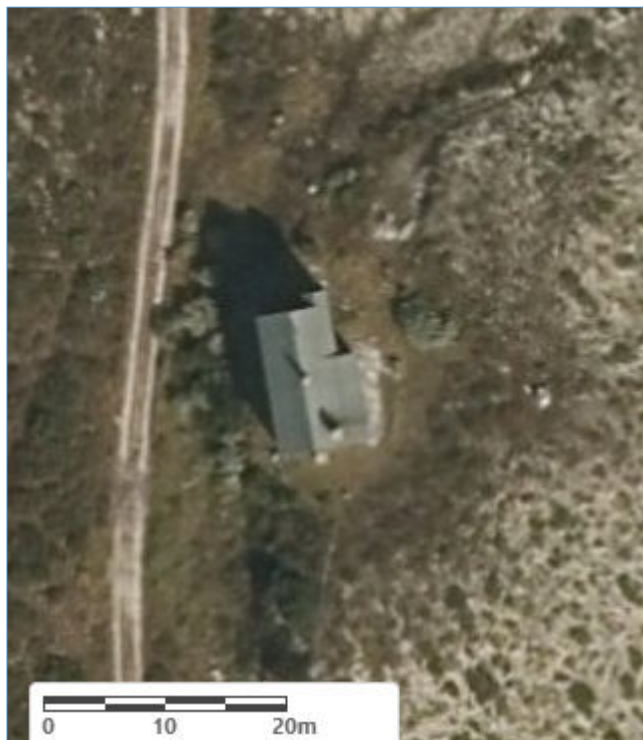
Gnr. 329 bnr. 6 ligger i Rondane nasjonalpark, se figur 5 - 7.

Figur 5. Kartutsnitt, gnr. 329 og bnr. 6 i Rondane nasjonalpark, Sel kommune (InnlandsGIS, 20.09.21)

Figur 6. Kartutsnitt, detalj, gnr. 329 og bnr. 6 i Rondane nasjonalpark, Sel kommune (InnlandsGIS, 20.09.21)

Figur 7. Flybilde, detalj, gnr. 329 og bnr. 6 i Rondane nasjonalpark, Sel kommune (InnlandsGIS, 20.09.21)

Saken har vært sendt på en begrenset høring. Det har kommet følgende uttalelser:

Innlandet fylkeskommune, 18.08.21

Vi viser til brev datert 03.08.2021, med svarfrist 01.09.2021.

Bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ber om uttalelse til søknad fra Knut Ole Hjelvik om bygging av platting ved hytte på gnr. 329 bnr. 6, Sel kommune.

Plattingen vil være trukket 20 cm ut fra hytteveggen, med 420 cm som lengste lengde og 200 cm bredde. Materialene vil være av impregnert bjelkelag og terrassebord, beiset i samme farge som hytta. Plattingen vil bli lagt så nært bakkenivå som mulig og høyeste nivå vil være ca. 20 cm over bakken.

Forholdet til regional plan for Rondane og Sølknkletten, samt forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

Det omsøkte tiltaket ligger i Rondane nasjonalpark og i nasjonalt villreinområde. Regional plan for Rondane og Sølknkletten angir retningslinjer for fritidsbebyggelse, nybygging og andre tekniske inngrep innenfor sone 1: Det kan vurderes tilbygg, uthus og anneks på eksisterende godkjente bebygde fritidseiendommer utenfor regulert felt. Søknader behandles som dispensasjon uansett størrelse på tiltaket, og det må foretas en konkret vurdering av hva som kan tillates innenfor rammen ut fra hensyn til villrein, bebyggelsens synbarhet og beliggenhet, terreng, nærhet til vann og vassdrag, samt tilpasning til omkringliggende bebyggelse.

I retningslinjene til forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er det angitt at ved behandling av søknad om bygging av terrasser/verandaer, skal det legges vekt på generelle kulturhistoriske og estetiske vurderinger. Terrassen/verandaen/plattingen bør:

- Søkes lagt så nært bakkenivå som mulig
- Være mindre enn 1/3 av fritidsboligens bebygde areal
- Bygges ut fra en vegg, dersom den ikke følger bakkenivå (og maks ut fra to vegger dersom den
- Tillatelse til bygging av platting/veranda vil ikke bli gitt i seter- kulturlandskapsområder.

Fylkeskommunens vurdering

Villreinbestanden i Rondane nord er delt i to delbestander, en i vulufjell og en nord for akse Høvringen-Peer Gynt-Rondvassbu. Det er svært viktig i villreinforvaltningen å gjenopprette villreintrekket i nord-sør retning vest for Rondanemassivet. Det omsøkte tiltaket ligger innenfor dette område.

En dispensasjon skal etter naturmangfoldlovens § 48 verken påvirke verneformålet eller verneverdiene.

Plattingen av denne størrelsen og uten overbygg vil ikke medføre en kapasitetsøkning og økt ferdsel i villreinområdet. Ut fra villreinhensyn alene, er det ikke forhold som tilsier at plattingen ikke kan bygges. Med tanke på likhetsprinsippet kan det tenkes at en eventuell tillatelse fører til nye søknader til oppføring av plattinger i området, så man må vurdere presedenshensyn. Etter vår vurdering vil ikke en platting som omsøkt kunne skape en slik uheldig virkning.

Kulturvernfarende merknader

Uti fra våre opplysninger vil ikke tiltaket berøre hensynet til verneverdige eller fredete kulturminner fra nyere tid, og vi har derfor ingen merknader.

Kommentar:

I Rondane nasjonalpark er det registrert 54 bygninger egnet for overnatting. Nasjonalparkforvaltere kan derfor ikkje slutte seg til fylkeskommunens vurdering av søknaden ikke vil kunne ha presedensvirkning.

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, 11.09.21

SAKSOPPLYSNINGER

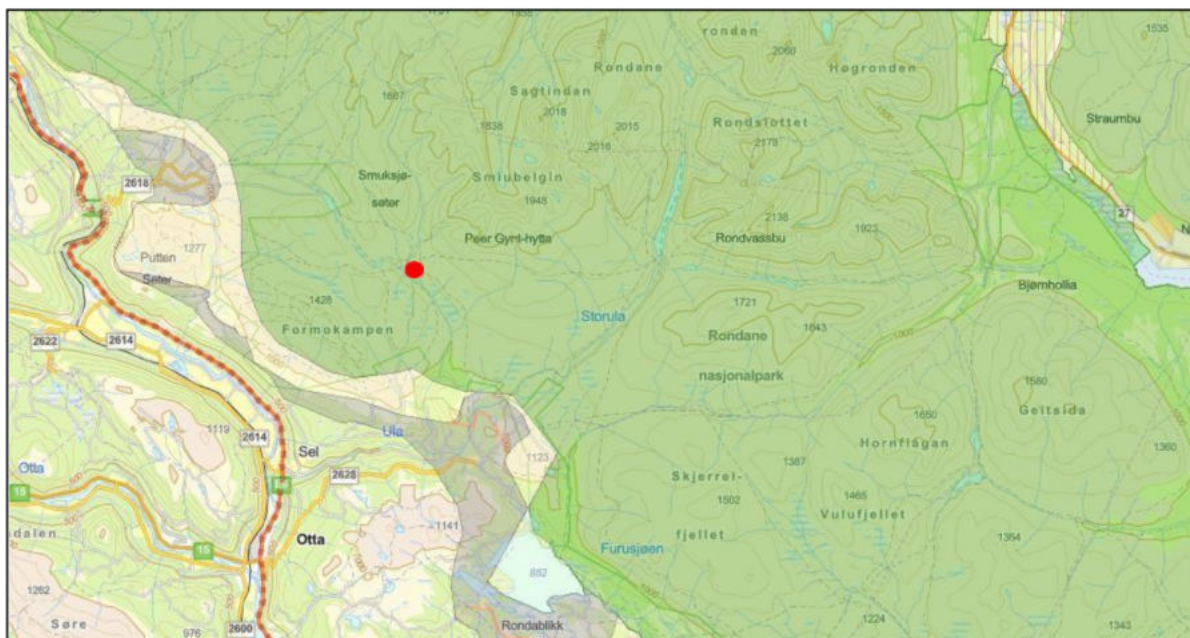
Rondane nasjonalparkstyre har mottatt søknad om å bygge platting i tilknytning til eksisterende hytte. Plattingen har yttermål 2x 4,20 meter, med ett hjørne kuttet. Hytta ligger i nasjonalt villreinområde (figur).

Nemndas behandling av tilsvarende saker tidligere

I sak 2020/1 uttalte nemnda seg om bygging av lignende plattinger utenfor to buer i Vuludalen.

Villreinnemnda fattet da følgende vedtak:

«Villreinnemnda mener det er positivt at nasjonalparkstyret følger opp kulturminnene i verneområdet. Villreinnemndas oppgave er imidlertid å vurdere plattingene i forhold til villreinhensyn. Det er vanskelig å se at plattinger av denne størrelsen og uten overbygg vil generere mer ferdsel i området. Ut fra villreinhensyn alene, er det ikke forhold som tilsier at plattingene ikke kan bygges (dvs. bestå)».

Figur . Hyttas plassering vist med rød prikk.

VURDERING

I nasjonalt villreinområde er det ikke ønskelig med tiltak på eksisterende bygg som kan medføre økt bruk av bygningene, som økning av standarden eller boarealet. Mindre

plattinger er neppe av de tiltak som øker bruken vesentlig. Ut fra villreinhensyn alene, er det derfor ikke forhold som tilsier at plattingen ikke kan bygges.

FORSLAG TIL VEDTAK

I nasjonalt villreinområde er det ikke ønskelig med tiltak på eksisterende bygg som kan medføre økt bruk av bygningene, som økning av standarden eller boarealet. Mindre plattinger er neppe av de tiltak som øker bruken vesentlig. Ut fra villreinhensyn alene, har ikke nemnda innvendinger til at plattingen bygges.

Dette er å anse som en prinsipputtalelse fra nemnda til bygging av mindre plattinger som ikke ruver over terrenget. Nasjonalparkforvalter kan ut fra dette vurdere om det er nødvendig å sende framtidige søknader om plattinger på høring til villreinnemnda.

STYRETS BEHANDLING

Alle tiltak fører til transport inn i området. Det er viktig at denne skjer så skånsomt som mulig. Dersom det gis tillatelse til bygging av plattingen, vil nasjonalparkstyret sannsynligvis motta søknad om motorferdsel.

VEDTAK

I nasjonalt villreinområde er det ikke ønskelig med tiltak på eksisterende bygg som kan medføre økt bruk av bygningene, som økning av standarden eller boarealet. Mindre plattinger er neppe av de tiltak som øker bruken vesentlig. Ut fra villreinhensyn alene, har ikke nemnda innvendinger til at plattingen bygges.

Dette er å anse som en prinsipputtalelse fra nemnda til bygging av mindre plattinger som ikke ruver over terrenget. Nasjonalparkforvalter kan ut fra dette vurdere om det er nødvendig å sende framtidige søknader om plattinger på høring til villreinnemnda.

Nemnda ber om at det settes vilkår for transport av materialer til slike tiltak, slik at transporten tar hensyn til villreinen.

Kommentar:

Nasjonalparkforvalteren er enig i at en enkel platting i seg selv ikke vil påvirke villreinens bruk av leveområdet.

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

«Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereleggende bjørke- og barskog,*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.»

§ 3 Vernebestemmelser

«1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg, gjerder, anlegg og faste og midlertidige innretninger, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, framføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier og løyper, plassering av campingvogner og bobiler o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

a) Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre innretninger. Vedlikehold av bygninger skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

...

b) Ombygging og utvidelse av bygninger.

Forvaltningsplan

s. 37

Oversikt over antall bygninger, fordelt på bygningstyper og kommuner innenfor Rondane nasjonalpark (kilde: GAB-registeret og Sel kommune*). Utdrag av tabell:

Rondane nasjonalpark						
Bygningstype	Dovre	Folldal	Sør-Fron	Sel	Stor-Elvdal	Totalt
Annen bygning for overnatting				5		5
...						
Fritidsbygg (hytter, sommerhus og lignende)	1	3	4	2	1	11
Seterhus, sel, rorbu o.l.	3	2	24			29
Skogs- og utmarkskoie, gamle	1	1	5		2	9
(Bygg egnet for overnatting)						(54)
Alle bygg	6	12	47	12	3	82

s. 42

Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (som vedplass, do e.l) som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse

- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges

s. 43

Ved behandling av søknad om bygging av terrasser/verandaer skal det legges vekt på generelle kulturhistoriske og estetiske vurderinger.

Terrassen/verandaen/plattingen bør:

- Søkes lagt så nært bakkenivå som mulig
- Være mindre enn 1/3 av fritidsboligens bebygde areal
- Bygges ut fra en vegg, dersom den ikke følger bakkenivå (og maks ut fra to vegger dersom den
- Tillatelse til bygging av platting/veranda vil ikke bli gitt i seter-kulturlandskapsområder.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt.

Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

Søknaden må vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Verneforskriften gir at tiltaket det er søkt om er omfattet av forbudet etter § 3 pkt. 1.1. Tiltakene er ikke omfattet av unntakene i § 3 pkt. 1.2 eller 1.3. Saken må derfor behandles som en søknad etter naturmangfoldloven § 48.

Det er ikke knyttet kulturminneverdier til den aktuelle hytta, og hensynet til kulturminner kan ikke tillegges vekt i vurdering av søknaden, jf. også uttalelse fra Innlandet fylkeskommune.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger bl.a.:

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8).

Nasjonalparkforvalteren slutter seg til villreinnemndas vurdering om at det ut fra villreinhensyn alene, ikke er til hinder for at plattingen bygges.

Nasjonalparkforvalteren mener likevel, og i motsetning til Innlandet fylkeskommune, at det er fare for presedens for lignende saker. Plattinger er i utgangspunktet et fremmed bygningselement i nasjonalparken. I alt er det registrert 54 bygninger egnet for overnatting. Dersom flere eller alle disse får bygd en platting, vil det endre byggeskikken og hyttenes tilpassing til landskapet rundt, med stor grad av urørt preg.

Til den aktuelle hytta på gnr. 329 bnr. 6, er det i dag ikke andre tekniske inngrep. Hytta har slik sett en god tilpassing til det omkringliggende landskapet. Bygging av en platting vil endre nærvirkning av hytta på landskapet.

Nasjonalparkstyret har tidligere gitt avslag på en søknad om godkjenning av platting ved to buer i Vulufjell i Rondane nasjonalpark. Nasjonalparkstyret har her lagt seg på en streng praksis i tråd med føringen i forvaltningsplanen om at søknader i nasjonalpark skal vurderes strengere enn søknader i landskapsvernområde.

Utearealet ved hytta er nokså flatt, og har en grei utforming for opphold og utsetting av løse bord og stoler. Det synes derfor ikke å være et rimelig behov for å gi dispensasjon.

Konklusjon

Nasjonalparkforvalteren vil innstille på avslag. Avslaget blir grunngitt med fare for presedens, og at det omsøkte tiltaket er i strid med verneformålet når det gjeld ivaretagelse av et «*i det vesentlige urørt fjellområde*».

Videre blir det lagt vekt på likebehandlingen med lignende saker.

Søker kan, etter nasjonalparkforvalterens vurdering heller ikke vise til et rimelig behov for at det skal gis dispensasjon.

Arkivsaksnummer: 2021/8074-20

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 02.11.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	60/2021	01.12.2021

Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter - 2021 - sluttbehandling

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.2, jf. naturmangfoldloven § 36, siste ledd og § 47, blir forslag til «*Skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde*», godkjent som vedlagt saken.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil videre legge opp til å få gjort en ny botanisk kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtselsplanen i 2023.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 20.08.21, styresak 44/2021

Skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde - utkast

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 20.08.21, styresak 44/2021 gjort slik vedtak: «*Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.2, jf. naturmangfoldloven § 36, siste ledd og § 47, blir forslag til «Skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde», som vedlagt saken, sendt på høring til berørte parter og myndigheter. Høringsfristen skal være minst 6 uker.*

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil videre legge opp til å få gjort en ny botanisk kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtselsplanen i 2023.»

Frist for å uttale seg ble satt til 5. november 2021. Kommunene, berørte grunneiere og setereiere ble invitert til et høringsmøte, holdt 12.10.21.

Det har kommet følgende uttalelser:

Hanne Hvattum, 22.09.21

Viser til brev datert 3.9.2021, samt høringsfrist 5.11.2021.

Undertegnede er eier av gnr 290 bnr 1 i Nord-Fron kommune. Jeg registrerer ut fra mottatte dokumenter, at det er foreslått at skjøtselsplanen skal omfatte min eiendom Byrsætra, med følgende ordlyd:

5	Fryvollan, hagemark	1. Opprettholde en god avbeiting i hagemarka på Byrsætra. 2. Rydde noe einer, bjørk og furu i hagemarka på Byrsætra for å sikre beitedyra god tilgjengelighet til hele beitet og motvirke gjengroing på sikt. 3. Supplerende gjerdning på Byrsætra.
---	---------------------	---

Her ber jeg spesielt om en forklaring på pkt 3, da hele min seterkve er inngjerdet, og eksisterende gjerde er tilstrekkelig godt nok for å holde de beitedyrene som går der inngjerdet.

Videre registrerer jeg, ut fra postlista i Nord-Fron kommune, at det har vært avholdt befarings 5.6.2020. Det er påfallende at min eiendom er befart, uten at jeg som grunneiere er verken informert

eller invitert med på en slik befarings. Videre er det påfallende at andre grunneiere/setereiere er registrert som deltakere, jfr befarings på Kvamsnysetra der 3 setereiere har deltatt:

1. Kvamsnysetrin Følgende møtte:
• Ole O. Brandvold, Sødorp og Kvam hestavslag • Guro Røssum, setereier • Jon Inge Nordlien, setereier • Pål Klomstad, setereier • Magne Uhlen, Sødorp og Kvam hestavslag • Ole Stormorken, Sødorp og Kvam hestavslag.

Videre finner jeg det også særdeles påfallende at Sødorp og Kvam hestavslag v/Ole O. Brandvold, Magne Uhlen, Ole Stormorken og Morten Sandbakken har deltatt på befarings på min eiendom, jfr utsnitt fra oppsummeringen som er sendt kommunen etter befarings:

2. Fryvollan Følgende møtte:
• Ole O. Brandvold, Sødorp og Kvam hestavslag • Magne Uhlen, Sødorp og Kvam hestavslag • Ole Stormorken, Sødorp og Kvam hestavslag • Morten Sandbakken, Sødorp og Kvam hestavslag.

På bakgrunn av dette, ber jeg om å få framlagt på hvilket grunnlag og etter hvilken fullmakt disse fire deltakerne har deltatt på befarings på min eiendom, når jeg som eier ikke er informert om eller innkalt til denne befarings. Jeg har ikke gitt Sødorp og Kvam hestavslag, eller noen av de fire over som privatpersoner fullmakt til å representere meg, og kommer heller aldri til å gi verken Sødorp og Kvam hestavslag eller noen av deres representanter dette. I tillegg er det å bemerke at den aktuelle dagen så var det folk til stede på Byrsætra, meg selv inkludert, slik at det ville vært en enkel sak sak å tatt kontakt for å invitere meg med på befarings og dermed involvere meg som berørt grunneier i arbeidet.

Dessverre føyer dette seg inn i rekken av maktovergrep mot meg som grunneier innenfor verneområdet, og det virker på meg som om det er en systematisk overkjøring og tilbakeholdelse av informasjon, med det for øye å ta seg til rette på min private eiendom uten at jeg skal ha noe å si i sakens anledning overhodet. Det blir ekstra forsterket av at man ser at konklusjonen fra denne befarings er identisk med det som legges fram som skjøtselsmål/tiltak i den planen som nå er ute på høring, jfr utklipp fra oppsummeringen etter befarings 5.6.2020 hentet fra postlista i Nord-Fron kommune:

1. Arealet av hagemark på Byrsætra i god hevd, jf. avgrensningen av lok. 5 i Figur 4.13, skal opprettholdes minst på 2009-nivå. Med god hevd menes at naturengarealene skal være godt og jevnt avbeitet i løpet av beitesesongen.
2. Øke arealet naturbeitemark mellom setervollene.

Forslag til tiltak:

1. Opprettholde en god avbeiting i hagemarka på Byrsætra.
2. Rydde noe einer, bjørk og furu i hagemarka på Byrsætra for å sikre beitedyra god tilgjengelighet til hele beitet og motvirke gjengroing på sikt.
3. Supplerende gjerding på Byrsætra.

Jeg registrerer også ut fra tilgjengelige dokumenter, at det foreslås beite med hest på min eiendom for å få bukt med sølvbunken som vokser der. Til nasjonalparkstyrets informasjon, vil dette ikke være aktuelt. Jeg kommer aldri til å slippe verken hest eller storfe eid av medlemmer eller i regi av Sødorp og Kvam hestavslag inn på min eiendom for beite. Det vil heller ikke være aktuelt å la de benytte min eiendom i forbindelse med slipp eller sinking, heller ikke for å oppbevare dyr i påvente av transport.

Alt dette som det er vist til over, er med på å forsterke den totale mangelen på tillit til og respekt for jeg har fått for nasjonalparkstyret og nasjonalparkforvalterne ift Frydalen landskapsvernområde. Det er ikke snakk om å ha verken dialog, samarbeid eller å gi informasjon, kun et maktmisbruk uten sidestykke. Med bakgrunn i at jeg på ingen måte har blitt informert og, eller involvert i, bakgrunnsarbeidet for det framlagte forslaget til skjøtelsplan, samt den totale mangelen på involvering og respekt for meg som grunneier som legges til grunn i denne saken fra forvaltningsmyndighetens side, **motsetter jeg meg et hvert av de skjøtselstiltak som er foreslått på min eiendom. Jeg forlanger på bakgrunn av dette at min eiendom tas ut av forslaget til skjøtelsplan**, og varsler med dette om at det ikke vil bli gitt tiltrede til mine eiendommer ifm befaring eller skjøtselstiltak for verken Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, nasjonalparkforvaltere, Sødorp og Kvam hestavslag, Miljødirektoratet eller noen samarbeidspartnere til de som er listet opp over, inkludert det å foreta naturtypeundersøkelser/botaniske undersøkelser. Inntreden i strid med dette, vil bli tatt videre.

Kommentar:

Sekretariatet har sendt følgende svar til Hanne Hvattum (13.10.21):

Vi viser til ditt brev datert 22.09.21 med uttalelse til forslag til skjøtelsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen LVO, og vil her svare på de ulike merknadene i brevet.

1. Spørsmål om gjerding.

Det foreslåtte tiltaket om gjerding er basert på et feltarbeid utført av Miljøfaglig Utredning AS i 2009. Etter dine opplysninger er gjerdet i orden, og tiltaket er derfor ikke lenger aktuelt å gjennomføre.

2. Spørsmål om befaring 05.06.20

Du stiller spørsmål om befaring på din eiendom/seter 05.06.20. Vi kan forsikre deg om at vi ikke var inne på din eiendom under befaringen. Befaringen på Fryvolla var begrenset til eiendommen gnr. 285 bnr. 14.

3. Om skjøtelsplanen

Forslaget til skjøtelsplan omtaler lokaliteter med verdier for naturmangfoldet, og behovet for skjøtselstiltak for å ivareta verneverdiene. Planen er ikke juridisk bindende, hverken for grunneierne eller forvaltningen. Den må ses på som et faglig grunnlag for å gjennomføre skjøtselstiltak.

4. Gjennomføring av skjøtselstiltak.

Gjennomføring av skjøtselstiltak er basert på frivillighet. Det er ikke aktuelt å gjennomføre skjøtselstiltak på din eiendom, uten en avtale med deg som eier. Vi tar til etterretning at du ikke vil ha et slikt samarbeid.

5. Involvering

Målet med høringen er å sikre involvering av eierne av de ulike lokalitetene. Arbeidet med skjøtelsplanen har gått over flere år, og vi er ikke kjent med alle faser av proessen. Vi beklager at du, som du opplyser, ikke har vært involvert tidligere i arbeidet med skjøtelsplanen.

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Ellen Sofie Ødegården; Ole Fredrik Ødegården, 15.10.21

Takk for fint informasjonsmøte tirsdag.

Vi har ønsket om at det kan gjennomføres tiltak på Øygardsetra med rydding av einer og gjerding. I tillegg ønsker vi å høre om muligheter for utbedring av veg (stikkrenner), boring etter vann og restaurering av bygninger.

Sekretariatet gjennomførte befarings med Ødegårdens, 18.10.21, oppsummert slik:

«(...) Setereierne må, der det er nødvendig, følge opp aktuelle planer med søknader til Rondane-Dovre nasjonalparkstyret.

Tiltak som berører annen grunneier må avklares med denne.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil innstille på at det blir gjennomført en biologisk kartlegging av seterkvea på Øygardsetra i 2022.»

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Nord-Fron kommune, 21.10.21

Utval for miljø, landbruk og areal syner til kommunedirektøren sine vurderingar (sjå nedanfor) på det gjeld forslag til skjøtelsplan for utvalde naturtypelokalitetar i Frydalen landskapsvernområde, og støttar dei vurderingane som er lagt fram.

1. Utvalet legg til grunn at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre fortset det gode samarbeidet som i dag er etablert med aktuelle aktørar (setereigarar, grunneigarar, beitelag og andre) jf. gjennomføring av ulike tiltak i skjøtelsplanen.
1. Utvalet legg til grunn at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre prioriterer tilstrekkeleg med økonomiske middel for gjennomføring av nødvendige skjøtselstiltak.
2. Utvalet har ellers ingen vesentlege merknader til planforslaget.

Uttalelsen blir tatt til orientering.

Olav Brandvol, 01.11.21 og 02.11.21

01.11.21

Viser til utsendt plandokument mottatt d.d. med høringsfrist 5.11. Jeg var for øvrig til stede på møtet på Vinstra, men pga dårlig hørsel fikk jeg med meg lite, utenom det som ble vist, og jeg måtte også gå før møteslutt.

Jeg har spørsmål vedr tiltaket ved Øyasetra. Hva menes/inngår egentlig i foreslått tiltak 5: Delområdet utvides mot sør og øst til å omfatte det beitepregete området her som avlastende beite for setervollen. Området skal restaureres for å øke det totale nyttbare beitearealet."

Denne planen er et fint tiltak, og jeg har ikke noe imot verken beitedyr, eller ev fjerning av einer.

Jeg har ein ca 25mål skogteig som deles i to av Øyasetra. Nederste del av teigen grenser mellom Øyasetra og Frya elv.

Øyasetra er "kraftig" inngjerdet og med el-gjerde på toppen. Jeg ønsker ikke å bli tilsvarende stengt ute fra egen skogteig, eller at de (få) gamle trær på teigen fjernes, om dette skulle inngå i nevnte punkt 5 over.

Håper på en rask kommentar til dette.

02.11.21

Viser til din epost under av dd.

Ja, dette var et godt svar på mine spørsmål.

Beklager at jeg glemte å oppgi gnr/bnr.

Lykke til videre med planens tiltak.

Sekretariatet har sendt et svar til Brandvol (02.11.21):

"Vi viser til din e-post 01.11.21, og takker for tilbakemelding og spørsmål om skjøtselstiltak, der du bl.a. skriver:

«Øyasetra er" kraftig" inngjerdet og med el-gjerde på toppen. Jeg ønsker ikke å bli tilsvarende stengt ute fra egen skogteig, eller at de (få) gamle trær på teigen fjernes, om dette skulle inngå i nevnte punkt 5 over.»

På flybildet i figur 1 nedenfor, er din skogteig vist med blå skravur. Alle planlagte tiltak vil skje øst for din skogteig. Videre vil du være sikret tilkomst til din eiendom fra vest (over annen eiendom), ned langsmed Øyasetra, og videre østover langsmed Frya.

Figur 1. Flyfoto med Olav Brandvol sin skogteig (blå skravur) ved Øyasetra.

Håper dette ga svar på dine spørsmål knyttet til skjøtselsplanen ved Øyasetra.

- - -

Uttalelsen blir ellers tatt til orientering.

Sør-Fron kommune, 28.10.21

Formannskapet støtter vurderingene som er gjort i forslag til skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde. Det er positivt at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar initiativ til skjøtsel på setrene innenfor Frydalen landskapsvernområde i Sør Fron.

Formannskapet mener det er viktig at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre etablerer et godt samarbeid med de aktuelle aktørene for å gjennomføre tiltakene som er foreslått i skjøtselsplanen (setereiere, grunneiere, beitelag og andre). Videre er det viktig at nasjonalparkstyret prioriterer tilstrekkelig med økonomiske midler for å gjennomføre skjøtselstiltakene.

Formannskapet har ellers ingen merknader til planforslaget.

Uttalelsen blir tatt til orientering.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Frydalen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

...

1.2. Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

a) Drift av eksisterende setervoller og dyrkede areal herunder gjerding, når dette ikke er i strid med verneformålet.

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

...

f) Gjenopptakelse av jordbruksdrift eller seterdrift på nedlagte setervoller.

g) Oppdyrking/beitekulturivering av nye arealer.

...

j) Gjerdning i utmark og bygging av sankekveer.

2. Plantelivet

2.4. Beiting er tillatt.

§ 5 Forvaltningsplan

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for oppsyn, **skjøtsel**, tilrettelegging, informasjon mv. ...

Forvaltningsplan

s. 23

3.3 Utfordringer og overordnede retningslinjer, strategier og prinsipper

- Få utarbeidet handlingsplan/skjøtelsplan for å ivareta kulturlandskap og biologisk mangfold i Grimsdalen og Frydalen

s. 34

For å målrette tiltak og tiltaksmidler på en måte som gir størst effekt bør det utarbeides en **skjøtelsplan for bevaring av biologisk mangfold, kulturlandskap og kulturmiljøer i Frydalen** og Grimsdalen.

s. 121

Tiltak	Ansvarlig
Få utarbeidet en skjøtelsplan for Frydalen og eventuelt andre viktige områder for biologisk mangfold som for eksempel Fagervoll og FM Musvolsetra i Rondane	FM

Naturmangfoldloven

§ 36 (landskapsvernområder)

For de deler av landskapsvernområdet der bruk er en vesentlig forutsetning for å ivareta verneformålet, skal det senest samtidig med vedtak om vern etter første ledd legges frem et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk godtgjørelse til private som bidrar til områdets skjøtsel.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtelsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

§ 47 (skjøtsel av verneområder)

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak.

Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon

eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

§§ 8 . 12, jf. § 7

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jf. § 7.

Vurdering

Nasjonalparkforvalteren la i vurderingen i høringssaken vekt på:

Det følger av naturmangfoldloven § 47 at forvaltningsmyndigheten kan sette i verk skjøtselstiltak «for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet...». Naturmangfoldloven gir også at det bør utarbeides skjøtelsplaner som grunnlag for gjennomføring av skjøtselstiltak. Det er videre gitt i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane at det skal utarbeides en skjøtelsplan for Frydalen landskapsvernområde.

Fylkesmannen i Oppland (nå Statsforvalteren i Innlandet) har i sin tid fått utarbeidet et forslag til skjøtelsplan for utvalgte naturtypelokaliteter i Frydalen landskapsvernområde. Dette er fulgt opp med botanisk kartlegging av Miljøfaglig Utredning AS i 2016. Selv om det nå har gått noe tid, framstår disse som gode, faglig funderte dokumenter med målrettede forslag til skjøtselstiltak. (jf. naturmangfoldloven § 8)

Det vesentlige av arealet i Frydalen er skog, men med spredte lokaliteter av kulturlandskap knyttet til setergrendene. Skogen kan drives i tråd med vernskogforskriften etter skogloven. I et forholdsvis stort verneområde som Frydalen landskapsvernområde er det derfor fornuftig å sette inn skjøtselstiltak i utvalgte lokaliteter med sælig stor verdi for naturmangfoldet og verneformålet, slik vi finner de knyttet til naturbeitemark og hagemark. (jf. naturmangfoldloven §§ 9 og 10)

De foreslåtte skjøtselstiltakene bygger på tradisjonell bruk av beiteområdene, uten bruk av kunstgjødsel. (jf naturmangfoldloven § 12)

Selv om forslaget til skjøtelsplan allerede har vært lagt til grunn for utførte skjøtselstiltak og skjøtelsavtaler, mener nasjonalparkforvalteren at det er viktig å få en formell godkjenning av skjøtelsplan. Dette for å sikre involvering av berørte parter, og at skjøtelsplanen er forankret i nasjonalparkstyret.

Sett i lys av det har gått fem år siden siste botaniske kartlegging, vil det være tjenleg å få gjort en ny kartlegging i 2022, som grunnlag for en rullering av skjøtelsplanen i 2023.

Nasjonalparkforvalteren registrerer at det i samband med høringen i hovedsak har vært et godt og positivt engasjement for skjøtselsplanen.

Det har ikke kommet uttalelser som er til hinder for at skjøtselsplanen kan godkjennes.

Arkivsaksnummer: 2020/12316-128

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 22.11.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	61/2021	01.12.2021

Forvaltningsplan for Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende verneområder og Hemmeldalen naturreservat - gjennomgang av innspill - videre planarbeid

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for nasjonalparkstyret, pkt. 8.1, jf. naturmangfoldoven §§ 41 - 43, og Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, samt rundskriv T2/15, bes sekretariatet fortsette forvaltningsplanarbeidet i tråd med den oppdaterte «*Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat*», versjon 1.1. som vedlagt saken.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 211117 Forslag til oppdatert prosjektplan
- 2 211117 Notat - mottatte innspill m kommentarer
- 3 211117 Notat - innspill fra møter m kommentarer
- 4 Særutskrift Rullering av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat - prosjektplan

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde i møte 10.02.21, styresak 8/2021 slik vedtak:

«A.

Med hjemmel i vedtektene for nasjonalparkstyret, pkt. 8.1, jf. naturmangfoldoven §§ 41 - 43, og Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, samt rundskriv T2/15 blir

«Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat»

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinn, Tjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

sendt på høring til berørte parter.

B.

Med høringen skal det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet.

Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen»

Etter vedtaket i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er det sendt oppstartsvarsel med invitasjon til å komme med innspill til planarbeidet, til meir enn 900 adressater.

Det er holdt åpne møter i åtte kommuner (Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringeby, Folldal, Stor-Elvdal og Åmot).

Det er holdt møte med lokale referansegrupper i sju kommuner (Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringeby og Hamar).

Videre er det gjennomført partsmøter med

- Den norske turistforening (DNT)
- Villreinforum for Rondane og Sølknletten / villreininteressene
- Statsforvalteren i Innlandet
- Statskog SF
- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- Statsforvalteren i Innlandet – plangruppe
- Befaring Dørålen landskapsvernområde
- Høvringen beitelag og Mysuster og Kampen beitelag i Sel.

Fristen for å komme med innspill var satt til 01.09.21, men enkelte parter har fått innvilget utsatt frist. Vi har mottatt 40 skriftlige innspill fra følgende parter:

• Arild Killi	Hedmark; Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland
• Asbjørn Vistven	• Nord-Fron Bondelag
• DNT Oslo og Omegn	• Nord-Fron kommune
• Dovre Bondelag	• Norges jeger- og fiskerforbund
• Dovre kommune	Oppland; Norges jeger- og fiskerforbund Hedmark
• Folldal kommune	• NVE
• Folldal sau og geit	• Ole Kristian Rudland
• Hamar og Hedmarken	• Pilegrimssenter Dovrefjell
Turistforening	• Pål Klomstad
• Hanne Hvattum	• Ringsaker kommune
• Harald Ulrik Sverdrup	• Rondane Kvamsfjellet Turløypelag
• Hjerkin fjellstue og fjellridning	• Rondane nord villreinutvalg
• Høvringen sankelag	• Sel fjellstyre
• Innlandet Bondelag	• Sel jeger- og fiskerforening
• Innlandet fylkeskommune	• Sel kommune
• Kiær Mykleby	• Sel og Vågå Bondelag
• Knut Olstad	• Statens vegvesen
• Margaretha Isaksen	• Statens vegvesen – prosjekt
• Mysuseter og Kampen beitelag	Kongeveggen over Dovrefjell
• Naturvernforbundet i Innlandet;	• Statsforvalteren i Innlandet
Norsk Ornitologisk Forening avd.	

- Styret for rettighetshaverne i Stor-Hovden
- Sødorp sameige

- Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten
- Vulufjell fjellstyre
- Åmot kommune.

De viktigste innspillene til forvaltningsplanarbeidet går på:

- involvering og medvirkning i planarbeidet
- ivaretaking av villreinens leveområder – funksjonsområder og trekkorridorer – et hovedpremiss for planarbeidet
- samordning av arbeidet med forvaltningsplanen og arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein
- ivareta annet naturmangfold, f.eks. rovfugl, våtmarksfugl, naturtyper
- retningslinjer for behandling av byggesaker, bruk av begrepen bebygd areal (BYA) og bruksareal (BRA)
- turisthytter – energiforsyning og oppgradering
- motorferdsel, antall turer, datoer, traseer, maskinpreparering av skiløyper, anledning til å ta med person på lasset, rapportering, kjentmassturer for hjelpekorps m.m.
- omlegging av turstier
- arealsonering
- ferdselsregulerende tiltak
- informasjon, markering av grenser
- organisert ferdsel, ferdselsformer som kan være til skade, soner m.m.
- organisert bruk av hest
- veghistorien knyttet til Kongevegen og Pilegrimsleden må omtales i forvaltningsplanen
- fiskekultivering
- forvaltning av kulturminner i verneområdene
- definisjon av landbruksdrift
- ny bruk av kommunikasjonsteknologi og droner i beitenæringen
- konsekvenser av klimaendringer
- oppdatere listen over aktører
- en rekke innspill til endring av verneforkriftene og endring av grenser for verneområdene.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Rullering av forvaltningsplanene vil bygge på verneformålene og vernebetsemmelene for

- Rondane nasjonalpark
- Dovre nasjonalpark
- Grimsdalen landskapsvernområde
- Frydalen landskapsvernområde
- Dørålen landskapsvernområde
- Vesle Hjerkin landskapsvernområde

- Veslehjerkinntjønnin naturreservat
- Kattuglehøi naturreservat
- Grimsdalsnyrin naturreservat
- Mesætermyre naturreservat
- Myldingi naturreservat
- Flakkstjønna naturreservat
- Hovdsjømyrene naturreservat
- Hemmeldalen naturreservat

Vedtektene for nasjonalparkstyret

«8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. ...»

Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven

«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

Rundskriv T2/15

- Endring av verneforskrifter
 - Dersom det oppstår behov for endring av vedtatte verneforskrifter, vil endringsbehovet avgjøre omfanget av saksbehandlingen. Større endringer i verneforskriftene, eller større grenseendringer, krever ny kongelig resolusjon.

Forvaltningsplan

- Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.
- Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat.

Naturmangfoldloven

§§ 35 og 36

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket.

§ 41. om saksbehandling

§ 42 om kunngjøring av forslag

§ 43 om høring.

§§ 8-12, jf. § 7, miljørettsprinsippene skal legges til grunn for offentlige vedtak.

Vurdering

Sekretariatet viser til at det gjennomgående har vært god oppslutning om møtene som er holdt i oppstartsfasen av planarbeidet, og at vi har mottatt 40 skriftlige innspill. Vår vurdering er derfor at vi har treft godt med opplegget for involvering av berørte parter og myndigheter.

Innspill – forskriftsendringer og endring av vernegrenser

Noen av innspillene går på endringer av verneforskriftene og vernegrensene. Dette gjelder bl.a.:

- liste over foreslåtte forskriftsendringer i gjeldende forvaltningsplan
- organisert ferdsel utenom merka stier og løyper bør som hovedregel ikke tillates
- innføre meldeplikt/søknadsplikt for alle typer organisert ferdsel, også digitale turposter

- en gryende samfunnsdebatt som viser en viss forståelse og vilje til å se allemannsretten i lys av den tid den ble innført i lovverket, (...) Verneforskrifter er lite dynamiske og overordnede
- bruk av el-båtmotor
- direkte hjemmel for utkjøring av saltstein o.l.
- endret åpningstid for Grimsdalsvegen
- endring i bruken av veiene/kjørespor til Peer Gynt, Rondvassbu og Bjørnholla
- skånsom plukkhogst på frossen mark vinterstid bør tillates i Søkkunddalen (Hemmaldalen NR)
- endring av vernegrensen for Frydalen landskapsvernområde (ved Fryvolla)
- beklagelig at ikke Flakkehorn og Bergimillom ble tatt med som landskapsvern.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ikke delegert myndighet til å behandle endringer i verneforskriftene eller grensene for verneområdene. Sekretariatet vil legge fram en egen sak for nasjonalparkstyret, der nasjonalparkstyret kan tilrå for Miljødirektoratet hvilke endringer som bør tas opp til behandling.

Flere av uttalelsene tar til orde for en samordning av arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein og arbeidet med forvaltningsplanene. Kvalitetsnormen skal fastsette en tilstand for villreinområdene (godkjent – grønn - gul / ikke godkjent – rød). Blir det rødt skal en ekspertgruppe gjøre en årsaksanalyse, og Klima- og miljødepartementet eventuelt foreslå en tiltaksplan. I en eventuell tiltaksplan kan det foreslås tiltak som vil berøre forvaltningen av verneområdene. Sekretariatet ser at dette er prosesser som har ulike forløp, neppe vil falle sammen i tid, og derfor ikke lar seg samordne. Arbeidet med kvalitetsnormen vil likevel gi et oppdatert kunnskapsgrunnlag, som er nyttig for arbeidet med forvaltningsplanen.

Etter å ha mottatt innspill til oppstartsmelding og prosjektplan blir det lagt vekt på følgende forhold som viktige i revidering av forvaltningsplanen:

- fastsette bevaringsmål og status for verneverdiene.
 - Villrein
 - Viktige naturtypelokaliteter med aktiv skjøtsel
 - Hekkelokaliteter for rovfugl og våtmarksfugl
- lage entydige og samordnede retningslinjer for organisert ferdsel.
 - Definisjon og søknadsplikt
 - Vurdere soner og retningslinjer for organisert ferdsel, og organisert bruk av hest.
- Klargjøre bruken av begrepet «randsone», jf. ulik betydning i verneforskrift og gjeldende forvaltningsplan.
- Definisjon av ferdselsformer som er til skade (f.eks. kiting, paragliding, ultraløp, hundepøver, sykling, el-sykling)
- ha lik praksis og gjennomgang av praksis knyttet til ulike typer turmål innenfor verneområdene
- Hva er et enkelt og tradisjonelt friluftsliv?
- lage entydige og samordnede retningslinjer for byggesaker i verneområdene.
 - Oppdatere bruk av aktuelle faguttrykk i tråd med plan- og bygningsloven / TEK17.
 - Utnyttingsgrad – samordne bruken av uttrykkene bebygd areal (BYA) og bruksreal (BRA)
 - Definisjon av vedlikehold av bygninger
 - Gjerder.
 - Terrasser, veranda og platting o.l.
 - Byggeskikk, fasader, materialbruk.

- ha ny vurdering av godkjente løyper og stier.
 - Arbeide etter prinsippet:
 - Tilrettelegging begrenses for ferdsel øst-vest (ikke inn i sentral fjellområder i nasjonalparken).
 - Prinsippet om én merket sti/løype mellom to punkter gjennomføres.
 - Eventuelle nye kanaliseringstiltak skal skje til utkanten av verneområdene.
- Vurdere områder for ferdselsregulering etter verneforskriften: *«Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.»* Legge vekt på at ferdselsregulering skal være gjelde for begrensede områder og tidsrom. Det skal avklares om et slikt forslag har lokal tilslutning.
- Skjøtsel og bruk av seterlandskapet.
- Retningslinjer for motorferdsel i utmark.
 - ordning med leiekjører
 - antall turer, datoer, traseer, maskinpreparering av skiløyper, anledning til å ta med person på lasset, rapportering, kjentmassturer for hjelpekorps m.m.
- Bruk av droner og ny kommunikasjonsteknologi
- Fiskekultivering
- Forvaltning av kulturminner
- Vurdere bruk av arealbrukssoner
- Oppdatere gjeldende temakart (og lage nye temakart etter behov) med en tilfredsstillende og tidsmessig kvalitet.
- Oppdatere kunnskapsgrunnlaget.
- Saksbehandlingsrutiner, vilkårsetting m.m.
- Konsekvenser av klimaendringene for verneverdiene
- Besøksforvaltning og besøkstrategier.

Sekretariatet ser at det vil ta det meste av året 2022 for å få utarbeidet høringsutkast til forvaltningsplaner. Tidsplanen må justeres, og det legges da opp til at arbeidet med forvaltningsplanene slutføres i 2023.

Konklusjon

Prosjektplanen for forvaltningsplanarbeidet blir oppdatert i tråd med vurderingene i saken.

Rullering av
Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane
og
Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat
-
Prosjektplan

Atnasjøen og Rondane. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Versjon 1.1
Sekretariatets forslag til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

23.11.21

(foreslåtte endringer markert med gult)

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet	4
1.3 Rammer for saksbehandlingen.....	5
1.3 Fagsystemer	7
1.4 Hva er en forvaltningsplan	7
1.4.1 Endring av verneforskrifter.....	8
1.5 Bevaringsmål	9
2. Målet med forvaltningsplanarbeidet.....	9
3. Aktører	10
4. Organisering av planarbeidet	20
4.1 Prosjektledelse	20
4.2 Kompetansebehov.....	20
4.3 Involvering	20
4.4 Prosjektorganisering.....	21
6. Tidsplan	22
7. Økonomi	22

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

For de verneområdene som Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har forvaltningsansvaret for er det nedfelt i verneforskriftene at det skal utarbeides en forvaltningsplan. F.eks. står det i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 5:

«Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for oppsyn, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er fra 2009, og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat er fra 2011. Plandokumentene er tilgjengelige som pdf-dokumenter på nettet:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Forvaltningsplan/> .

Forvaltningsplanene er også lagt inn som «skallplaner» i portalen «Forvaltningsplan på nett».

Kunnskapsgrunnlaget for gjeldende forvaltningsplaner er lagt i årene før planene ble godkjent. Gjeldende forvaltningsplaner er derfor skrevet ut fra en situasjon som var gjeldende for om lag 15 år siden. Gjeldende forvaltningsplaner har mange kartvedlegg, og disse er framstilt uten bruk av nye digitale GIS-verktøy. Miljødirektoratet har nå laget en egen nettløsning «Forvaltningsplan på nett». Nye og reviderte forvaltningsplaner skal nå produseres og bli gjort tilgjengelig i dette fagsystemet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort slik vedtak:

1. «Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.1 vedtar nasjonalparkstyret å sette i gang arbeidet med revidering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen.
2. Gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet blir det søkt om midler til gjennomføring av arbeidet.
3. Sekretariatet forbereder en sak til nasjonalparkstyret med et forslag til en prosjektplan for forvaltningsplanarbeidet.
4. I samband med planarbeidet blir det gjennomført en brukerundersøkelse etter standard metode, sommeren 2021. Det blir søkt om midler til brukerundersøkelsen gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet.»

1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet

Ved rullering av forvaltningsplanene blir det lagt opp til at det lages egne forvaltningsplaner for alle verneområdene forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, jf. også fagsystemet «Forvaltningsplan på nett». En oversikt over verneområdene er vist i tabell 1.

Tabell 1. Verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, etter Naturbase.

Verneområde (id)	Areal (daa)	Areal sum (daa)	Kommuner
Nasjonalpark (2)		1 259 439,6	
Rondane (VV00001873)	968 972,0		Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal
Dovre (VV00002230)	290 467,6		Dovre, Folldal
Landskapsvernområde (4)		187 773,3	
Grimsdalen (VV00002233)	120 679,8		Dovre, Folldal
Frydalen (VV00002229)	39 660,1		Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Dørålen (VV00002234)	15 850,2		Folldal, Dovre
Vesle Hjerkin (VV00002232)	11 583,2		Dovre
Naturresevat (8)		276 734,0	
Mesæternyre (VV00002231)	2 930,9		Dovre
Myldingi (VV00001880)	12 773,5		Folldal, Sør-Fron
Flakkstjønna (VV00000794)	2 968,4		Nord-Fron
Veslehjerkinntjønnin (VV00000493)	2 033,2		Dovre
Kattuglehøi (VV00000378)	267,4		Dovre
Grimsdalsmyrene (VV00000879)	480,7		Dovre
Hovdsjømyrene (VV00002583)	4 359,2		Stor-Elvdal
Hemmeldalen (VV00002440)	250 920,7		Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker, Hamar
Sum		1 723 946,9	

1.3 Rammer for saksbehandlingen

I naturmangfoldloven §§ 35 og 36 står det bl.a.:

«Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.»

I vedtektene for nasjonalparkstyret (2020) heter det:

«8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. Oppstart av planarbeidet bør skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde en flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Utkast til forvaltningsplan skal sendes til direktoratet for faglig gjennomgang før høring. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.

8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtselsplaner.

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrige reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter. ...»

I veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

I rundskriv T2/15 heter det bl.a.:

- *Alle som berøres av forslagene og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter på en tilfredsstillende måte. God gjensidig informasjon vil bidra til å dempe konflikter og øke forståelse for vernet.*
- *Hovedformålet med saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven er å sikre at saksbehandlingen i vernesaker skal være åpen og inkluderende ved at alle berørte parter trekkes inn i saken.*
- *Grunneiere og rettighetshavere vil ha konkrete rettigheter i det området som vurderes for vern, mens den berørte lokalbefolkningen er en videre krets av de som bor i nærheten av området som utredes for vern.*

- *Kommunene er sentrale samarbeidspartnere i verneplanprosesser, og det er viktig å vurdere vern i medhold av naturmangfoldloven i sammenheng med andre planer og aktivitet i kommunene,*

I tråd med Rundskriv T2/15 blir bestemmelser i naturmangfoldloven om saksbehandling lagt til grunn. I naturmangfoldloven §§ 41 til 43 er det fastsatt særskilte regler om saksbehandling ved opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven kap. V. Disse reglene gjelder i tillegg til forvaltningslovens generelle regler, og blir, så langt de passer, gjort gjeldende for arbeidet med forvaltningsplanen:

- Naturmangfoldloven § 41. om saksbehandling:
 - *«Når et arbeid med vern etter dette kapitlet tar til, skal det innenfor rammene av annet til tredje ledd samt §§ 42 og 43 legges til rette for en saksbehandling med best mulig samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, herunder utøvere av samisk kultur og utøvere av samisk næring, kommunen og fylkeskommunen, Sametinget og andre berørte myndigheter. ...»*
- Naturmangfoldloven § 42 om kunngjøring av forslag:
 - *«Vernemyndigheten skal kunngjøre verneforslaget, med de viktigste følger det antas å få, i minst én avis som er alminnelig lest på stedet. ... Grunneiere og rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.*
 - *På et tidlig tidspunkt i saksforberedelsen, og i god tid før kunngjøringen, skal det søkes samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner mv. som har særlig interesse i tiltaket. Utarbeidelse av forskrift skal skje i et samarbeid med berørte sentrale myndigheter.»*
- Naturmangfoldloven § 42 høring:
 - *Forslaget til forskrift skal sendes på høring etter reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 37. Om varsling av grunneiere og rettighetshavere gjelder reglene i forvaltningsloven § 16. Forslaget legges ut til offentlig ettersyn på minst ett lett tilgjengelig sted og kunngjøres i Norsk Lysingsblad og i minst én avis som er alminnelig lest på stedet.*
 - *Høringsforslaget skal beskrive området som forslaget omfatter, herunder verneformål og verneverdier, avgrensing av området og andre verdier enn naturverdier, samt de følgende forslaget antas å få, og gi en frist på minst to måneder for uttalelse.*
 - *Forslaget legges frem til uttalelse for kommunen, fylkeskommunen og berørte statlige fagorganer, og for Sametinget hvis verneforslaget berører samiske interesser.*
- Naturmangfoldloven § 8 pålegger myndighetene å innhente og legge til grunn kunnskap om natur når det treffes beslutninger som berører naturmangfoldet.

1.3 Fagsystemer

I arbeidet med forvaltningsplanear brukes tre ulike digitale fagsystemer:

- Forvaltningsplan på nett (FPNV)
 - Her skrives planen, bl.a. om brukerinteresser, og retningslinjene som skal knyttes til verneforskriftene.
 - Kart, bilder og figurer, skjøtelsesplaner og besøksstrategier blir lastet opp som vedlegg.
 - Allmennheten får tilgang til planen via en innsynsløsning på internett.
- Naturbase
 - Inneholder kart og faktaark om de ulike verneområdene.
- NatStat
 - Her registres trusler mot verneverdiene, bevaringsmål og opplegg for overvåking.

Det er en dynamisk kobling mellom «Forvaltningsplan på nett», Naturbase og NatStat. Relevant informasjon som ligger i Naturbase og NatStat blir automatisk lastet inn i forvaltningsplanen.

1.4 Hva er en forvaltningsplan

I **Forvaltningsplan på nett for verneområder** (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det:

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

I **veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven** er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

Organisert ferdsel

- Gjennom forvaltningsplan skal det presiseres hvilke aktiviteter som er tillatt uten videre og hvilke aktiviteter som må ha særskilt tillatelse. Markslitasje og forstyrrelse av dyreliv gjør at særlig større arrangementer bør vurderes nærmere av forvaltningsmyndigheten. Dette må vurderes i forhold til verneformålet i det enkelte verneområdet og type aktivitet. Hvorvidt en organisert tur med f.eks. kajakk, kano eller robåt kan skade naturmiljøet vil være avhengig av både når aktiviteten skjer, i hvilken nasjonalpark eller i hvilket område av en nasjonalparken aktiviteten foregår.

Organisert bruk av hest

- Enkeltpersoners bruk av hest skal være tillatt. Organisert bruk av hest skal normalt være tillatt på veier, samt traseer og områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Aktuelle traseer og eventuelt områder skal således angis i forvaltningsplan. Organisert bruk av hest utenfor veg og slike angitte traseer skal da være søknadspliktig. Det er særlig hensynet til markslitasje som gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomhet.

Sykling

- Etter friluftsløven er sykling tillatt på veier og stier i utmark og ellers overalt på fjellet. Omfanget av terrengsykling i utmark er økende. Slik aktivitet kan føre til store skader og slitasje i terrenget. I følge forskriftsmalen for nasjonalparker skal sykling derfor kun være tillatt på veier, samt traseer og stier som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

Kommuneplan

- *Plan- og bygningsloven er et viktig verktøy for å styre utviklingen i randsoner inntil verneområder. Lovens § 11-8 tredje ledd bokstav c gir kommunen mulighet til å fastsette randsonen som hensynssone. I denne sonen kan det gis bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet. Dette forutsetter at bestemmelsene fastsettes samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt område, ved revisjon av forskriften eller samtidig med ny forvaltningsplan eller ved revisjon av denne.*

Det kan ellers gis utdypende retningslinjer til de ulike bestemmelsene i verneforskriftene når det gjelder:

- Landskap, herunder byggetiltak
- Dyreliv
- Planteliv
- Ferdsel, herunder turstier og skiløyper
- Motorferdsel
- Forurensing
- Skjøtsel og tiltak
- Oppsyn.

I forvaltningsplanen skal det tas inn kortfattede beskrivelser av verneområdene om:

- Verneverdier
- Naturstatus
- Brukerinteresser.

1.4.1 Endring av verneforskrifter

I samband med forvaltningsplanarbeidet kan det komme innspill som gjelder endring av verneforskriftene. Miljødirektoratet har myndighet til å foreta endringer av uvesentlig art. Det vil typisk være retting av feil i verneforskriften, som f.eks. at det mangler et gårds- og bruksnummer o.l.

Forskriftsendringer eller vesentlige endringer av vernegrensene, som vil endre forvaltningen av et verneområde vil kreve ny kongelig resolusjon. Ansvaret for disse prosessene ligger til Miljødirektoratet og Statsforvalteren.

Fagsystemene som skal benyttes ved framstilling av forvaltningsplaner har ikke løsninger for å behandle innspill om forskriftsendringer. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

1.5 Bevaringsmål

På Miljødirektoratets nettsted NatStat er det opplyst:

«Verneområdene er beskyttet mot skade og ødeleggelse. Likevel endres også vernet natur. Mange endringer er naturlige, mens andre forårsakes, direkte eller indirekte, av menneskelig aktivitet. Det kan f.eks. være fremmede arter som endrer det opprinnelige naturmangfoldet, inngrep som fører til tørrlegging eller gjengroing, eller ny naturbruk som endrer vegetasjon og artssammensetning.

I NatStat kan forvaltningsmyndigheten sette konkrete bevaringsmål for ønsket naturtilstand innen et verneområde. Bevaringsmål, f.eks. knyttet til fremmede arter, skal overvåkes. Resultatet av overvåkningen fastslår om naturtilstanden er god, middels eller dårlig, og om bevaringsmålet er nådd. Innsynsløsning til NatStat gir oversikt over antall bevaringsmål, målt tilstand, og hvilke påvirkningsfaktorer (f.eks. fremmede arter) som følges opp av forvaltningsmyndigheten.»

2. Målet med forvaltningsplanarbeidet

Det blir her også vist til kap. 1.3.

Målet med forvaltningsplanarbeidet er å oppdatere gjeldende forvaltningsplan i tråd med:

- ny måte for framstilling og distribusjon av plandokumentene – «Forvaltningsplan på nett» - FPNV (versjon 2.0).
- endret kunnskapsgrunnlag
- endret bruk av verneområdene
- at besøksforvaltning skal være et eget tema i forvaltningsplanene.
- at behovet for informasjon har økt, og skjer på flere plattformer.

Det blir særlig lagt vekt på følgende forhold som viktige i revidering av forvaltningsplanen:

- fastsette bevaringsmål og status for verneverdiene.
 - Villrein
 - Viktige naturtypelokaliteter/lokaliteter med aktiv skjøtsel
 - Hekkelokaliteter for rovfugl og våtmarksfugl
- lage entydige og samordnede retningslinjer for organisert ferdsel.
 - Definisjon og søknadsplikt
 - Vurdere soner og retningslinjer for organisert ferdsel, og organisert bruk av hest.
- Klargjøre bruken av begrepet «randsone», jf. ulik betydning i verneforskrift og gjeldende forvaltningsplan.
- Definisjon av ferdselsformer som er til skade (f.eks. kiting, paragliding, ultraløp, hundeprøver, sykling, el-sykling)
- ha lik praksis og gjennomgang av praksis knyttet til ulike typer turmål innenfor verneområdene
- Hva er et enkelt og tradisjonelt friluftsliv?
- lage entydige og samordnede retningslinjer for byggesaker i verneområdene.
 - Oppdatere bruk av aktuelle faguttrykk i tråd med plan- og bygningsloven / TEK17.
 - Utnyttingsgrad – samordne bruken av uttrykkene bebygd areal (BYA) og bruksreal (BRA)
 - Definisjon av vedlikehold av bygninger
 - Gjerder.
 - Terrasser, veranda og platting o.l.

- Byggeskikk, fasader, materialbruk.
- ha ny vurdering av godkjente løyper og stier.
 - Arbeide etter prinsippet:
 - Tilrettelegging begrenses for ferdsel øst-vest (ikke inn i sentral fjellområder i nasjonalparken).
 - Prinsippet om én merket sti/løype mellom to punkter gjennomføres.
 - Eventuelle nye kanaliseringstiltak skal skje til utkanten av verneområdene.
- Vurdere områder for ferdselsregulering etter verneforskriften: «*Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.*» Legge vekt på at ferdselsregulering skal være gjelde for begrensede områder og tidsrom. Det skal avklares om et slikt forslag har lokal tilslutning.
- skjøtsel og bruk av seterlandskapet.
- retningslinjer for motorferdsel i utmark.
 - ordning med leiekjører
 - antall turer, datoer, traseer, maskinpreparering av skiløyper, anledning til å ta med person på lasset, rapportering, kjentmassturer for hjelpekorps m.m.
- bruk av droner og ny kommunikasjonsteknologi
- fiskekultivering
- forvaltning av kulturminner
- vurdere bruk av arealbrukssoner
- oppdatere gjeldende temakart (og lage nye temakart etter behov) med en tilfredsstillende og tidsmessig kvalitet.
- oppdatere kunnskapsgrunnlaget.
- saksbehandlingsrutiner, vilkårsetting m.m.
- konsekvenser av klimaendringene for verneverdiene
- besøksforvaltning og besøkstrategier.

Det er aktuelt å knytte bevaringsmål til

- leveområde for villrein
- urørthet
- økosystem og biologisk mangfold
- naturtyper
- landskap
- kulturminne.

3. Aktører

Som det går fram av kap. 1.2 blir det lagt stor vekt på åpenhet og involvering i arbeidet med forvaltningsplanen. Det blir derfor gitt en omtale av ulike aktører i planprosessen.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet skal gi:

- en faglig godkjenning av utkast til forvaltningsplan før høring
- endelig godkjenning av forvaltningsplanen.

Miljødirektoratet kan ellers bli kontaktet for veiledning i ulike spørsmål knyttet til planprosessen.

Miljødirektoratet er eier av portalen «Forvaltningsplan på nett», og vil gi opplæring i bruken av portalen.

Statens naturoppsyn

Statens naturoppsyn Rondane og Statens naturoppsyn Hemmeldalen har oppsynet med verneområdene, og driver i tillegg med dokumentasjon, skjøtsel, fysisk tilrettelegging og informasjon.

Statsforvalteren i Innlandet

Statsforvalteren er formell høringspart.

Statsforvalteren kan ellers konsulteres i faglige spørsmål knyttet til planprosessen.

Innlandet fylkeskommune

Fylkeskommunen er formell høringspart.

Fylkeskommunen er forvaltningsmyndighet etter kulturminnelova, og kan konsulteres om forvaltning av kulturminne i verneområdene.

Fylkeskommunen er planmyndighet for Regional plan for Rondane og Sølknkletten.

Kommunene

Kommunene er formelle høringsparter.

Verneområdene ligger i Innlandet fylke, og i kommunen Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringeby, Folldal, Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker og Hamar.

Kommunene er viktige samarbeidsparter og aktører. Kommunene har god lokalkunnskap, er forvaltningsmyndighet, har mål og strategier for samfunnsutviklingen og et eget virkemiddelapparat.

Kommunene er viktige aktører fordi det ofte er en sammenheng mellom det som skjer innenfor og utenfor verneområdene.

Grunneiere og fjellstyrer

Grunneiere og fjellstyrer er formelle høringsparter. Arealet i verneområdene består av både statsallmenning, bygdeallmenning, sameier og private eiendommer. Grunneiere og fjellstyrer disponerer grunn og forvalter ulike bruksretter. Vernebestemmelser og retningslinjer vil påvirke råderetten over arealene. Grunneiere og fjellstyrer må derfor involveres i planarbeidet.

Statsallmenningene har en tredelt forvaltning:

- Statskog SF er grunneier.
- Fjellstyrene, forvalter ulike bruksretter (seter, beite, jakt og fiske) etter i fjelloven.
- Allmenningstyrene, forvalter skogen etter lov om skogbruk i statsallmenningene.

Innenfor verneområdene er det åtte statsallmenninger. En oversikt er gitt i tabell 2.

Tabell 2. Oversikt over statsallmenninger i verneområdene, etter fjellstyrene.no og Innlandsgis.

Kommune	Statsallmenning	Fjellstyre	Verneområder
Dovre Dovre	Dovrefjell statsallmenning (87/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Dovre nasjonalpark; Vesle Hjerkin landskapsvernområde; Veslehjerkinntjønnin naturresevat.
	Grimsdalen statsallmenning (86/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark;

			Grimsdalen landskapsvernområde; Dørålen landskapsvernområde; Grimsdalsmyrene naturreservat: Mesætermyre naturreservat; Kattuglehøi naturreservat.
Folldal	Folldal statsallmenning (229/1; 230/1), forvaltet av Folldal fjellstyre.	Folldal	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark; Dørålen landskapsvernområde
Sel	Sel og Nordre Koloen statsallmenning (329/1)	Sel	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Nord-Fron; Sør-Fron	Vulufjell statsallmenning (220/2; 410/1),	Vulufjell	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Stor-Elvdal	Atnedalens statsallmenning (91/1),	Sollia	Rondane nasjonalpark
	Setningen statsallmenning (91/1)	Sollia	Rondane nasjonalpark
Ringebru	Ringebru Østfjell statsallmenning, (194/1),	Ringebru	Rondane nasjonalpark

Innenfor nasjonalparken er det mange private eiendommer. I tabell 3. er det gitt en oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene.

Tabell 3. Oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene. (gnr./bnr. – etter verneforskriftene)

Kommune	Verneområde	Eiendommer
Dovre	Rondane NP	62/1, 62/2,
	Dovre NP	2/3, 19/1, 28/4, 29/9, 31/1, 31/2, 31/3, 34/1, 35/4, 37/7, 39/1, 85/1, 86/1, 87/1, Einbuggdalen grunneierlag, Dombåsfeltet grunneierlag og Gråsida grunneierlag
	Grimsdalen NP	37/2, 40/2, 42/5, 42/6, 44/1, 45/1, 45/3, 45/4, 47/1, 47/2, 47/12, 48/1, 48/2, 48/3, 48/4, 50/2, 50/3, 50/8, 51/1, 51/3, 52/1, 52/2, 52/5, 54/1, 54/2, 54/10, 55/1, 55/2, 56/1, 57/1, 57/3, 57/4, 58/1, 58/2, 60/1, 60/2, 60/4, 61/3, 61/461/7, 61/8, 62/1, 63/2, 69/2, 69/3, 73/7, 86/1, 96/1.
Sel	Rondane NP	221/1, 221/7, 221/11, 238/2, 240/1, 242/1, 242/2, 245/1, 245/2, 245/16, 245/34, 245/35, 245/36, 246/2, 254/1, 256/1, 256/2, 257/1, 257/2, 257/3, 260/1, 261/1, 261/2, 261/3, 261/7, 261/8, 261/9, 261/11, 261/12, 261/16, 261/20, 268/1, 269/2, 270/1, 271/1, 272/1, 272/2, 272/9, 273/21, 275/2, 276/3, 279/3,
	Frydalen NP	215/1, 246/1, 246/55, 246/67, 246/68, 246/79, 246/98, 246/100, 251/1

Nord-Fron	Rondane NP	272/1, 273/6, 274/1, 275/1, 276/1, 277/1, 277/4, 278/1, 278/6, 279/1, 279/3, 280/1, 280/3, 281/1, 282/1, 282/2, 283/1, 283/6, 285/14, 286/1, 286/183, 287/1, 290/1, 292/2, 293/1, 293/2, 294/1, 295/3, 296/3, 297/1, 297/5, 307/1, 309/2, 326/11, 327/1, 328/1, 328/10, 329/1, 329/7, 330/1, 330/2, 330/6, 331/15, 333/1, 333/9, 336/1, 337/1, 337/6, 338/5, 339/1, 341/1, 342/4, 343/14, 344/5, 344/6, 345/1, 345/12, 347/1, 350/1, 352/1, 352/4, 353/1, 357/1, 358/6, 362/12, 368/1, 371/3, 373/1, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1.
	Frydalen NP	271/1, 272/1, 273/1, 273/5, 273/6, 274/1, 274/9, 275/1, 275/2, 276/1, 277/1, 277/4, 277/15, 278/1, 278/6, 279/1, 279/2, 279/3, 279/11, 280/1, 280/3, 280/6, 281/1, 281/9, 282/1, 282/2, 283/1, 283/2, 283/3, 283/6, 284/1, 284/2, 284/5, 284/8, 284/11, 285/2, 285/14, 286/1, 286/23, 286/29, 286/35, 286/42, 286/183, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3, 319/3, 320/1, 320/2, 322/1, 323/1, 324/2, 324/12, 325/1, 326/8, 326/14, 327/1, 327/67, 327/69, 327/74, 328/1, 328/4, 328/10, 328/31, 329/1, 329/7, 330/2, 330/6, 331/15, 332/1, 333/1, 333/9, 333/30, 334/3, 334/33, 336/1, 336/5, 337/1, 337/6, 337/35, 337/55, 337/88, 337/94, 337/120, 341/1, 343/8, 343/9, 343/12, 343/14, 343/22, 344/5, 344/9, 344/16, 344/26, 344/28, 345/1, 345/12, 346/1, 350/1, 351/3, 352/1, 352/4, 352/16, 352/21, 352/22, 352/25, 353/1, 353/7, 353/14, 353/19, 358/6, 362/12, 372/4, 371/3, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1, 402/1, 403/1.
	Flakkstjønna NR	272/1, 273/1, 274/9, 276/1, 277/1, 277/15, 280/1, 280/3, 280/6, 281/9, 282/1, 283/2, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3, 296/3, 297/5, 329/1, 329/7, 329/16, 330/1, 330/2, 330/18, 333/1, 334/1, 327/1, 353/1 og Nyseter Sameige
Sør-Fron	Rondane NP	1/1, 1/2, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/1, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 33/1, 34/1, 35/1, 37/1, 38/1, 39/1, 40/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 66/3, 66/8, 69/4, 177/1, 177/2, 177/2,
	Frydalen NP	2/1, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/8, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 34/1, 35/1, 36/1, 37/1, 38/1, 38/9, 39/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 65/2, 66/1, 66/3, 66/8, 69/4.
	Myldingi NR	1/1
Folldal	Rondane NP	169/13, 172/1, 172/2, 172/3, 175/1, 175/3, 175/5.
	Dørålen LVO	171/1, 171/2, 171/3, 171/5, 172/1, 172/2, 172/3
	Myldingi NR	176/1, 176/2, 176/3, 176/8, 176/10, 176/12, 177/2, 177/3
Stor-Elvdal	Rondane NP	37/1, 38/1, 38/2, 72/1, 78/4.
	Hemmeldalen NR	4/1, 4/3, 6/2, 7/1, 7/2, 8/1, 8/32, 8/46, 10/11, 10/15, 10/19 og 10/26

	Hovdsjømyrene NR	Strand sameie, Ophus sameie, 6/1, 6/2, 6/3, 6/12, 6/6, 6/7, 6/8, 6/15, 7/1, 7/2, 7/4 og 7/6
Åmot	Hemmaldalen NR	Nordre Raufjellsameiet, Søndre Raufjellsameiet, 9/30, 10/2, 26/1 og 26/82
Ringsaker	Hemmaldalen NR	527/1 og 818/1
Hamar	Hemmaldalen NR	202/1

Næringsdrivende

Innenfor verneområdene er det i hovedsak to typer næringsdrivende:

- Landbruk
- Reiseliv.

Landbruk

Landbruket er av de viktigste brukerinteressene i verneområdene. Ved siden av jakt og fangst er landbruket den bruken med lengst historie i verneområdene. Grunneiere og representanter for næringen må være høringsparter, og konsulteres i planprosessen.

Landbruk utøves i ulike former:

- Alminnelig gårdsdrift, med bygninger
- Setring, med bygninger
- Nydyrking
- Skogbruk
- Salg av jakt og fiske
- Gårdsturisme
- Beitebruk, se egne avsnitt nedenfor.

Det vanlige er at landbruk er knyttet til en grunneiendom. Det blir da vist til oversikten i tabell 3, og avsnittene lenger ned om lag og organisasjoner.

Grunneierlag

I mange tilfeller er enkelteiendommer for små til å kunne å bli tildelt fellingsretter etter viltloven. Salg av jakt og fiske blir derfor ofte organisert i egne grunneierlag. En oversikt over aktuelle grunneierlag er vist i tabell 4.

Tabell 4. Grunneierlag i verneområdene

Kommune	Grunneierlag	Verneområde
Dovre	Fokstugu	Dovre. Grimsdalen.
	Dombåsfeltet	
	Einbuggdalen sameige	
	Gråsida grunneigarlag	
	Svartdal/Skogseter	Rondane. Dørålen.
	Kollettholen og Fallie	
Sel	Sjoa grunneierlag	Rondane. Frydalen.
	Bredebygden grunneierlag	
	Mysusæter grunneierlag	
	Søre Sel greunneierlag	
	Kampen grunneierlag	Rondane
	Høvringen utmarkslag	
Nord-Fron	Sørdorp sameige	Rondane. Frydalen.
	Sørdorp grunneierlag	
	Kvam grunneierlag	
Sør-Fron	Østkjølen grunneierlag	Rondane. Frydalen.
Ringebu	Venabygd grunneierlag	Rondane
Folldal	Øvre Folldal utmarkslag	Dovre
	Midtre Folldal jakt- og fiskelag	Dovre
	Kolletholen jaktsameige	Dovre
	Nord Atndal utmarkslag	Rondane. Dørålen.
	Grimsdalen setersameie	Rondane. Dørålen.
Stor-Elvdal	Stor-Elvdal Grunneierforening	Hemmaldalen
	Kiær-Mykleby	
	Sætresameiet	
Åmot	Nordre Raufjellsameiet	Hemmaldalen
	Søndre Raufjellsameiet	
	Hovdli viltstellområde	
Ringsaker	Phil AS	Hemmaldalen
	Furnes Almenning	
Hamar	Vang almenning	Hemmaldalen

Beitebruk

Innenfor verneområdene er beitebruken organisert i 16 ulike beitelag. En oversikt er vist i tabell 5. Beitelagene er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Tabell 5. Oversikt over beitelag innenfor verneområdene (NIBIO, Kilden 11.01.21).

Beitelag	Kommune	Verneområde
Bergsgrenda beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Kattuglehøi NR
Grimsdalen beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Grimsdalsmyrene NR; Mesætermyre NR;
Einbuggdalen og Hardbakken beitelag	Dovre	Dovre NP; Vesle Hjerkin LVO
Skogseter beitelag	Dovre	Rondane NP; Grimsdalen LVO
Streite Meseterhø beitelag	Folldal	Rondane NP; Grimsdalen LVO; Veslehjerkinntjønnin NR
Elgvasslien beitelag	Folldal	Rondane NP
Høvringen sankelag	Sel	Rondane NP
Vågå avløserlag – Mysuset og Kampen	Sel	Rondane NP; Frydalen LVO
Kvam østside beitelag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO; Flakkstjønn NR
Sørdorp og Kvam hestavslag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Østkjølen og Vuludalen beitelag	Sør-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Ramshytta gjeterlag	Ringebu	Rondane NP
Mykleby beitelag	Stor-Elvdal	Hemmaldalen NR
Vestre Åmot beitelag	Åmot	Hemmaldalen NR
Ringsaker beitelag – Øyungen	Ringsaker	Hemmaldalen NR
Ringsaker beitelag – Gammelskolla	Ringsaker	Hemmaldalen NR
Løten og Vang beitelag	Hamar	Hemmaldalen NR

Reiseliv

Reiselivets organisasjoner og bedrifter er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Reiselivsnæringa tilbyr ulike produkt i tilknytning til nasjonalparken, som f.eks.

- Overnatting
- Servering
- Aktivitetar og guidede turer
- Utleie av utstyr m.m.

Gjennom sine tilbud, og ikke minst ved aktiv markedsføring, trekker reiselivet mange besøkende til nasjonalparken. Derfor er det viktig å involvere reiselivet i arbeidet med forvaltningsplanen.

Reiseliv er i hovedsak organisert i fire sammenslutninger:

- Nasjonalparkriket Reiseliv AS (Dovre, Sel)
- Visit Lillehammer (Nord-Fron, Sør-Fron, Ringsaker)
- Rondanevegen (Folldal, Stor-Elvdal).
- Visit Hedmark (Stor-Elvdal, Åmot, Hamar)

En oversikt over aktuelle bedrifter er vist i tabell 6. Det kan også finnes aktører som ikke har adresse i regionen.

Tabell 6. Oversikt over berørte reiselivsbedrifter i og rundt verneområdene.

Kommune	Bedrifter	Berører verneområde
Dovre	Fokstugu	Dovre NP
	Hjelle seter	Dovre NP
	Furuhaugli	Dovre NP
	Dovregubbens hall	Dovre NP
	Hageseter	Dovre NP
	Hjerkinnhus	Dovre NP
	Hjerkinn fjellstue og fjellridning	Dovre NP
	Bergseng seter	Grimsdalen LVO
	Grimsdalshytta (DNT)	Grimsdalen LVO
	Budsjord	Dovre NP
	Dovrefjell adventures	Dovre NP; Grimsdalen LVO
Sel	Høvringen Aktivitetsselskap	Rondane NP
	Laurgårdseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Høgfjellshotell	Rondane NP
	Øigardseter Fjellstue	Rondane NP
	Smuksjøseter Fjellstue	Rondane NP
	Rondane Hauklisetor Fjellhotell	Rondane NP
	Romundgardseter	Rondane NP
	Putten seter	Rondane NP
	Høvringen Fjellstue	Rondane NP
	Formoseter seterhus	Rondane NP
	Dissen seter Hytteutleie	Rondane NP
	Den norske fjellskolen Rondeheim	Rondane NP
	Brekkeseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Landhandleri og Kafe	Rondane NP
	Peer Gynt hytta	Rondane NP
	Rondane Høyfjellshotell	Rondane NP
	Rondane Fjellstue	Rondane NP
	Rondvassbu (DNT)	Rondane NP
	Bjørnhollia (DNT)	Rondane NP; Myldingi NR
	Rondaneguiden	Rondane NP
	Nordisk Friluftskompani (Espedalen)	Rondane NP
	Sne og Vand (Danmark)	Rondane NP

Nord-Fron	Kvamhytta	Rondane NP; Frydalen NP
	Hotel Rondablikk	Rondane NP; Frydalen NP
	Sulseter Rideleir	Rondane NP; Frydalen NP
	Bjørgebu	Rondane NP; Frydalen NP
Sør-Fron	?	
Ringebu	Barnåla storhytte	Rondane NP
	Trabelia hyttegrend og camping	Rondane NP
	Lundegard	Rondane NP
	Lundegrenda	Rondane NP
	Spidsbergseter Resort Rondane	Rondane NP
	Venabu Fjellhotell og Hytter	Rondane NP
	Lundes handel	Rondane NP
Folldal	Kvistli islandshester	Dovre NP; Grimsdalen LVO; Vesle Hjerkin LVO
	Folldal fjellstue	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Folldal gruver	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Grimsbu turistsenter	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Kvebergsøya Gard	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Nordre Fallet	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Fjellsyn camping	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Strømhaug hytteutleie	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Snøhetta Husky	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Berg gård	Rondane NP
	Brendryen camping	Rondane NP
	Øvre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
	Nedre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
Stor-Elvdal	Atnasjø Kafe	Rondane NP
	Rondane Gjestegård	Rondane NP
	Solhaug camping	Rondane NP
Åmot	-	-
Ringsaker	-	-
Hamar	-	-

Utmarksnæring

Rondane nord villreinutvalg

Rondane nord villreinutvalg er en sammenslutning av grunneiere og rettighetshavere for forvaltning av villrein, salg av jaktkort og gjennomføring av villreinjakten.

Fjellstyrer og grunneierlag, grunneiere

Aktørene har ulike tilbud av storviltjakt, småviltjakt, fiske og utleie av hytter og buer.

Vegstyrrer

Gjelder:

- Grimsdalsvegen
- Vegen til Dørålen
- Vegen til Spranget - Rondvassbu
- Peer-Gynt seterveg
- Vegen til Bjønnholia.

Lag og organisasjoner

Frivillige lag og organisasjoner (også kalt «tredje sektor») organiserer ulike grupper som kan være brukere av nasjonalparken. Disse forvalter brukerne sine interesser, og blir talerør for ulike interesser. Viktige lag og organisasjoner er:

- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- DNT Oslo og Omegn
- Hedmark og Hamar turistforening
- Oppland JFF
- Hedmark JFF
- Innlandet bondelag
- Oppland bonde- og småbrukerlag
- Hedmark bonde- og småbrukerlag
- Oppland sau og geit
- Hedmark sau og geit
- Glommen og Mjøsen Skog
- Lokale turlag, **gjelder også løypelag.**

Andre aktører

Villreinnemnda for Rondane Sølnekletten

Villreinnemndene er opprettet i forskrift om hjortevilt § 21 Om villreinnemndene:

«Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.

Det skal være ni villreinnemnder

...

7) Villreinnemnda for Rondane Sølnekletten.»

Villreinforum for Rondane Sølnekletten

Samarbeidsorgan for villreinnemnda og villreinutvalgene.

Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre

Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre har ansvaret for tilgrensende verneområder i Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark.

Norsk Villreinsenter nord

Villreinsenteret har ansvaret for å formidle all relevant kunnskap om villreinen og dens leveområder.

Statens vegvesen

Statens vegvesen har ansvar for europa- og riksvegnettet. Her ligg også ansvar for avkjøringer og rasteplasser, samt sekretariat for Nasjonale Turistveger.

Forsvaret

Gjelder forsvarrets operative virksomhet, samt forespørsler og gjennomføring av øvelser.

Norsk Villreinsenter nord

Stiftelsen Norsk villreinsenter har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Det har status som «Besøkssenter Villrein»

Kongevegen over Dovrefjell

Hovedprosjektets mål er å istandsette og tilrettelegge Kongevegen over Dovrefjell slik at vegen sikres og bevares for fremtidige generasjoner.

Pilegrimsleden

Tilrettelegger for vandringer langs den gamle pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim.

Birken AS

Ansvarlig for tilrettelegging og gjennomføring av Birkebeinerrennet.

Enkeltpersoner

Det er aktuelt å knytte kontakt med enkeltpersoner med særlig kunnskap om og erfaring med bruken av verneområdene.

4. Organisering av planarbeidet

4.1 Prosjektledelse

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalpark ha prosjektledelsen. Prosjektledelsen skal ansvar for:

- framstilling, oppfølging, framdrift prosjektplan
- økonomistyring
- etablering/aktivitet prosjektorganisasjon
- gjennomføre møter og partsmøter med ulike aktører
- ha kontakt med kommunene
- rapportere til styringsgruppen (nasjonalparkstyret)
- framstille høringsdokumentene (forvaltningsplanene)
- sluttbehandling.

4.2 Kompetansebehov

I arbeidet med forvaltningsplanen har sekretariatet behov for å opplæring i bruk av portalen «Forvaltningsplan på nett».

4.3 Involvering

I tråd med forvaltningsloven, naturmangfoldloven og god forvaltningsskikk er det viktig å legge opp til bred involvering i planarbeidet, og en åpen planprosess.

Sekretariatet vil bruke Rådgivende utvalg og Administrativt kontaktutvalg som referansegrupper.

Videre vil vi tilrå at det blir opprettet lokale referansegruppe (3 – 5 medlemmer) i hver kommune. Sekretariatet vil gjennomføre møter med disse, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Det vil bli lagt en plan for åpne møter i kommunene, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Videre vil sekretariatet legge opp til egne partsmøter med:

- Statsforvalteren i Innlandet
- Innlandet fylkeskommune
- Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten
- Villreinutvalget for Rondane nord
- Villreinforum for Rondane og Sølknkletten
- Norsk Villreinsenter nord
- DNT Oslo og Omegn
- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- Destinasjonsselskapene
- Kongevegen/Pilegrimsleden
- Andre aktuelle aktører, f.eks enkelte fjellstyrer, grunneierlag, velforeninger, interesseorganisasjoner eller næringsdrivende.

Nasjonalparkstyret sin hjemmeside vil bli brukt aktivt for å dele informasjon.

Villreinforum vil bli aktivt involvert i planarbeidet for å ivareta villreininteressene. Dette vil være i egne møter, og høvet til å komme med skriftlige innspill.

Det kan etableres en egen faggruppe som ser på behov for tiltak for å ivareta seterlandskapene.

4.4 Prosjektorganisering

Prosjektet vil bli organisert med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre som styringsgruppe.

Prosjektledelse vil bli ivaretatt av sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. SNO Rondane og SNO Hemmeldalen vil være løpende involvert som faglige ressurser i arbeidet.

Administrativt kontaktutvalg og Rådgivende utvalg vil være referansegrupper for planarbeidet. I tillegg til en fast prosjektstruktur vil det bli gjennomført partsmøter med enkeltaktører etter behov.

Prosjektorganiseringen er ellers vist i tabell 7.

Tabell 7. Prosjektorganisering.

Funksjon	Sammensetning – aktør
Styringsgruppe	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektledelse	Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
SNO Rondane og SNO Hemmeldalen	Faglig ressurs for prosjektledelsen
Referansegrupper og møter	
• Administrativt kontaktutvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Rådgivende utvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Referansegrupper i kommunene	3 – 5 personer, oppnevnes av kommunene
• Åpne møter	I den enkelte kommune, alt. felles for flere kommuner
• Partsmøter	Se oversikt over aktører.

6. Tidsplan

Tidsplan for prosjektet er vist i tabell 8.

Tabell 8. Tidsplan for arbeidet med revidering av forvaltningsplanen.

Aktivitet	Tider	Merknad
Vedtak om oppstart av planarbeidet	30. november.2020	
Opplæring «Forvaltningsplan på nett»	Uke 4 2021	
Prosjektplan til godkjenning i nasjonalparkstyret	10. februar 2021	
Høring prosjektplan	Februar/mars 2021	
Godkjenning prosjektplan	mars 2021	
Møter med utvalg, partsmøter	2021	
Møter med kommuner	slutten av mai – juni	
Brukerundersøkelse, gjennomføring	(juni – oktober 2021)	
Brukerundersøkelse, punching	november 2021	
Nasjonalparkstyret – gjennomgang av innspill	desember 2021	
Analyse brukerundersøkelse	2022	
Arbeid med bevaringsmål i NatStat	2022	
Planarbeid – «Forvaltningsplan på nett»	2022	
Møter med utvalg og parter	2022 - 2023	
Møter med kommuner og referansegrupper	2022 - 2023	
Høring og sluttbehandling	2022 - 2023	

7. Økonomi

Miljødirektoratet har tildelt kr. 200.000,- til planarbeid og gjennomføring av brukerundersøkelsen i 2021.

Det er videre aktuelt å søke om midler for fullføring av planprosessen i 2022 - 2023.

Forvaltningsplanarbeidet vil ellers skje innenfor sekretariatets økonomiske rammer for 2022 og 2023.

Det har kommet følgende innspill (antall 40):

1	Nord-Fron kommune, 17.06.21
Utvalg for miljø, landbruk og areal viser til kommunedirektørens innspill (se nedenfor) til oppstartsarbeidet med rullering av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane, og støtter innspillene som er lagt frem.	
1. Bygninger a. Utvalget viser til at det i kommunale planer i hovedsak er brukt BRA. Det er en klar anbefaling av det kun brukes BRA da dette er enkelt å forholde seg til og det er enkelt å veilede rundt regelverket. b. Utvalget mener det må være en praktisk tilnærming i regelverket når det gjelder tiltak for aktive setrer, for eksempel bygging av utedoer mv.	
2. Motorferdsel a. Utvalget mener at fire turer ved kjøring til hytter med proviant, brensel etc. er lite og er en betydelig begrensning i forhold til det verneforskriften sier. Utvalget mener det ikke er behov for antallsbegrensning ut fra at antall hytter dette gjelder er få og omfanget lite, samt at det er godt innarbeidede leiekjørere som kjører. b. Utvalget mener det ved utkjøring av saltstein i utgangspunktet burde vært gitt direkte hjemmel for dette i verneforskriften, da dette er noe som skjer årlig. c. Utvalget mener det i forbindelse med drift av setrer, gjerding før beiteslipp etc. bør åpnes for kjøring før 1. juni. d. Utvalget mener det må legges til rette for at Røde Kors kan kjøre nødvendig øvelser i området for å kunne gjennomføre aksjoner på en trygg måte. En støtter likevel at det settes en antallsbegrensning og at det også for Røde Kors må være begrensninger. e. Utvalget mener at det ved skadefelling av rovvilt må på plass rutiner og opplegg som sørger for raske svar for bruk av snøscooter for utkjøring av mannskap og evt. grovlokalisering av spor i forbindelse med skadefelling, og at det bør vurderes å gi flerårig godkjenning. f. Utvalget mener det for båsjakt på jerv bør legges opp til at det i samarbeid med Statsforvalter og kommune gis flerårige tillatelser. Det har til nå vært gitt 8 turer årlig, dette er tilstrekkelig. g. Utvalget mener generelt at det må legges til rette og veiledes til at det velges flerårige tillatelser der dette er mulig.	
3. 3. Bilveger a. Utvalget mener at strekningen Fryvollane-Storgranbakken fortsatt er å anse som bilveg og at det i forvaltningsplanen må legges til rette for at denne strekningen vedlikeholdes og brukes på samme måte som den var brukt før vernet.	
4. 4. Hogst a. Utvalget tilrår at gjeldende regelverk videreføres, dvs. at hogst er tillatt i tråd med verneskogbestemmelsene i skogbruksloven.	
5. 5. Skjøtselstiltak i Frydalen landskapsvernområde a. Det er registrert tre viktige lokaliteter i Nord-Fron med verdifull naturbeitemark, hvor lokalitetene er avhengig av godt beitetrykk for at naturverdiene skal opprettholdes. Utvalget legger til grunn at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre fortsetter det gode samarbeidet som er etablert med de ulike aktørene, og at det blir prioritert tilstrekkelig med midler til gjennomføring av nødvendige skjøtselstiltak. b. Utvalget har ellers ingen merknader når det gjelder oversikt over aktører, kunnskapsgrunnlaget, organiseringen av planarbeidet og tidsplanen	

Sekretariatets kommentar:

1 a Forvaltningsplanen må oppgi BYA. Fotavtrykket er viktig for å vurdre konsekvenser for verneverdien. Vi har ikke mulighet til å kontrollere areal oppgitt i BRA.

1 b Ivaretatt i gjeldende forvaltningsplan.

2 a En begrensning i antall turer er viktig for å begrense motorferdselen. Sekretariatet opplever ikke å få mange søknader der det er ønske om flere enn fire turer. Bruk av leiekjører i landskapsvernområdene, utan at oppdragsgiver trenger søke om tillatelse, for inntil fire turer, er etter sekretariatets vurdering en prøveordning som har fungert godt.

2 b Søknadsplikten er styrt av verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3 pkt. 6.3 d)

2 c) Ved behov for kjøring på Peer Gynt seterveg før 1. juni, kan det gis dispensasjon ved dokumenterte behov i samband med utøving av næringsvirksomhet, jf. det som står om samme i Grimsdalen LVO.

2 d) Behandles etter § 48, og i tråd med brev fra Miljødirektoratet (15.05.20) om redningstjenestens øvingsvirksomhet.

2 e og f) Sekretariatet mener vi har gode rutiner for behandling av søknader om motorferdsel i samband med skadefellingsløyver. Slike saker må behandles etter naturmangfoldloven § 48, og det kan derfor ikke gi stående tillatelser for en hel sesong. (sjekke tillatelser til bruk gangstbåss)

2 g) Sekretariatet har en etablert praksis for å gi flerårige tillatelser for kurante, kjente, gjentatte formål, jf. gjeldende forvaltningsplan.

3 a) Veggen Fryvolla – Storgranbakken er definert som bilveg fram til nasjonalparkgrensen i gjeldende forvaltningsplan, og følger åpningstiden for Peer Gynt seterveg.

4 a) Tas til orientering.

5 Sekretariatet har også gode erfaringer med samarbeid om skjøtselstiltak i Frydalen, og dette vil søkes videreført, jf. også at skjøtselplanen er på høring.

2

Statens vegvesen, 14.07.21

Statens vegvesens rolle i planleggingen

Statens vegvesen har ansvar for å sørge for at føringer i Nasjonal transportplan (NTP), Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, vegnormalene og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringer blir ivaretatt i planleggingen. Vi uttaler oss som forvalter av riksveg på vegne av staten, som statlig fagmyndighet med sektoransvar innenfor vegtransport.

Statens vegvesen har det generelle ansvaret for å påse at trafiksikkerhet og fremkommelighet ivaretas i transportsystemet. Dette gir oss rett til å stille krav til både statlige, fylkeskommunale og kommunale veger, gater og løsninger for gående og syklende.

Våre innspill til planarbeidet

Statens vegvesen blir berørt av dette planarbeidet dersom tiltakene omfatter riksveg eller areal langs disse. Innen dette området ser det ut til å være kun E6.

Vegvesenet har også ansvaret for Nasjonale Turistveger. I dette området gjelder det strekningen Rondane, som går langs fv. 27 mellom Folldal og Muen, samt fv. 219 til Solli. Ta gjerne kontakt for nødvendige avklaringer og spørsmål underveis i arbeidet med planen.

Sekretariatets kommentar:

Innspillet tas til orientering.

3 **Margaretha Isaksen, 13.08.21**

Jeg har bodd på Kvam Nyseter fra 1950-tallet og sett endringene fra aktivt seterliv til turisme. Naturen har endret seg, og dyre- og fuglelivet er redusert. Det er beklagelig at ikke Flakkehøen og Bergimillom ble tatt med som landskapsvern. Dette området ligger nær Frydalen landskapsvern og Flakkstjønna naturreservat. Her har vært et rikt fugleliv. Nå har hyttebygging, bilvei og lysforurensning (sterke utelys) gjort sitt inntog.

Ved Frya står i dag et oppslag om fiskeregler. Her kunne man også skrive annen informasjon som gjelder for området; bl. annet om båltenning. Min erfaring er at noen griller pølser under gamle furutrær, og legger igjen søppel etter telting ved Flakksjøen. Terrengsykling burde etter min mening forbys i landskapsvern-områder. Stiene er ganske slitt og steiner kommer fram.

Når det gjelder Nasjonalparken er det behov for bedre markering av grensene.

Ved stien fra Kvam Nyseter til Eldåbu, er den gamle, solide plakaten veltet til side og erstattet med en liten plakat uten informasjon om regler for Nasjonalparken. Den forsvinner ved første snøfall.

Det burde vært informasjon på norsk og engelsk i Frydalen, fortrinnsvis ved parkeringsplassen, som er utgangspunkt for turer i Nasjonalparken.

Sekretariatets kommentar:

Det blir arbeidet kontinuerlig for å bedre informasjonen i verneområdene, og at vi kan se på de nevnte forhold i dette arbeidet. Informasjonstavler må settes opp i tråd med besøksstrategiene og designmanualen fra Miljødirektoratet.

Grensendinger og endringer i verneforskriftene er ikke tema i forvaltningsplanen.

4 **Asbjørn Vistven, 14.08.21**

Takk for tilsendt materiale om Rullering av Forvaltningsplan, som ser ut til å være godt ivare tatt med sine punkter og eksempler. Dette håper vi vil holde de aktuelle naturområdene i en slik stand at de svarer til ønsket og forventningene fra da områdene ble opprettet.

Vedr. punkt «innspill til aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene», etc er vi alle klar over den sterke utviklingen av utstyr, drivstofftyper/kilder, kapasitet, hastighet, etc for de fleste områder innen næring/yrker, sport/trening, lek/hobby - og friluftsliv.

Det blir en omfattende oppgave å forsøke å forholde seg til alt som ønskes og forsøkes brukt også i naturområder.

Jeg gjør ikke noe forsøk på å ramse opp utstyr eller aktiviteter som allerede er i markedet - eller enda ikke er «oppfunnet», enten det er tiltenkt til bruk på bakken, i vann eller i luft.

Mitt lille bidrag er å minne om å lage bestemmelser og tekst som er så romslige at de kan være dekkende for det meste av hva man kan forvente forsøkt solgt/brukt i naturområder, for å demme opp for de fleste grupper av trender, mote, etc.

Innen hver av gruppene kan man ha krav i forhold til evt påvirkning av plante- og dyrelivet når det gjelder t.eks.lyd, bevegelse, hastighet, vibrasjoner, lys , lukt, utslipp, spor, slitasje, erosjon, visuelle uttrykk etc.- alt som kan berøre naturmangfoldet.

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet tar innspillets ønsker om å ivareta verneverdiene til orientering, og viser til at dette er førende for arbeidet med forvaltningsplanen.

5

Knut Olstad, 26.08.21

I forbindelse med rulleringen har Peer Gynt følgende ønsker/kommentarer:

- Turer på barmark. Vi mener vi bør underlegges samme regelverk som Rondvassbu: Rapport I ettertid, en tillit vi mener oss fortjent til. Enkelte år kan vi klare oss med få turer, andre sesonger kan behovet være større. Viser til befaring tidligere i sommer, der man tydelig ser at kjøresporet gror sakte igjen. Dette takket være liten belastning og følgelig lite eller intet behov for vedlikehold.
- Overnatting. PG er godt tilfreds med de seks faste gjestesengene vi har, i gjennomsnitt har vi overnatting bare hvert tredje døgn i sommersesongen. Svært beskjedent, med andre ord, ikke minst tatt i betraktning at det de nettene det gjelder bare er halvt belegg. Det vanlige er to personer, snittet er vel 3,5. «Problemet» oppstår når eksempelvis to personer har bestilt overnatting, og vi må avvise en familie på fem.- Så avbestiller de to.. -altså null inntekter den dagen. Vi driver ikke Peer Gynt for å tjene penger, det forstår de fleste, men de få kronene vi tjener på overnatting er et godt bidrag for å få forretningen til å gå rundt. Ettersom vår nabo i øst lovlig kan huse et kvart tusen pr. døgn, synes vi at vi enkelte ganger må få kunne avvike fra vår faste godkjenning.
- Vinterløype forbi PG. Vi henvendte oss i fjor til løypelagene med ønske om at skisporet ble lagt nedenfor vollen, ca. 50 meter fra dørhella. Grunnen til at traseen i vinter ble lagt om er ukjent, men løsningen var neppe gunstig for hverken skiløpere eller eiere av Kampeveien 1019. Vedlagt er forslag til justering av den opprinnelige Troll-løypa. Den følger, etter vår forstand, naturlig lendet utenfor «Røyken».

- Sykling Smuksjøseter- PG. Våre vandrende gjester setter ikke videre pris på denne aktiviteten. Foreslår at denne tillatelsen tas ut av forvaltningsplanen.
- Informasjonsskilt. Savner opplysninger om vern og bruk av nasjonalparken, gjeldende regler og anbefalinger. Informasjon om beitedyr, båndtvang m.m. Hvor skiltene eventuelt burde stå skal vi ikke ha noen bestemt formening om, men ved innfallsportene fra Høvringen/Smuksjø/Kampen er et forslag

Sekretariatets kommentar:

Strekpunkt 1. Rondvassbu har et stort antall overnattingsplasser (128), og en mer omfattende drift på vernetidspunktet, sammenlignet med overnattingskapasiteten og virksomheten ved Peer Gynt hytta. Det er derfor rimeleg at motorferdselen til Peer Gynt hytta må ha et tilsvarende mindre omfang. I tillegg kommer at tilkomsten til Peer Gynt hytta er definert som et kjørespor i gjeldende forvaltningsplan.

Strekpunkt 2. Forvaltningsplanen har ikke retningslinjer som begrenser antall overnattingsplasser til 6 stk. Det legges likevel til grunn at virksomheten drives i den bygningsmassen som var på vernetidspunktet. Gjeldende verneforskrift og forvaltningsplan åpner ikke for utvidelse av bygningsmassen eller overnattingskapasiteten.

Strekpunkt 3. Sekretariatet har i utgangspunktet ikke innvendinger til omlegging av skiløypetraseen slik det er skissert i innspillet.

Strekpunkt 4. Stien Smuksjøseter – Peer Gynt hytta ligger i en sone for organisert ferdsel i gjeldende forvaltningsplan, og sykling på stien er lov innenfor denne sona. Bruk av soner for organisert ferdsel blir tatt opp til vurdering i det videre arbeidet med forvaltningsplanen.

Strekpunkt 5. Informasjonstavler er satt opp både på Høvringen og ved Smuksjøseter. Utforming og innhold er i tråd med designmanualen gitt av Miljødirektoratet.

6 Sel og Vågå bondelag, 26.08.21

1. På grunn av organisert beitebruk ønsker vi at beitebrukere skal falle inn under enkeltpersoner.

I veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven er det tatt inn* noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

Organisert bruk av hest

- Enkeltpersoners bruk av hest skal være tillatt. Organisert bruk av hest skal normalt være tillatt på veier, samt traseer og områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Aktuelle traseer og eventuelt områder skal således angis i forvaltningsplan. Organisert bruk av hest utenfor veg og slike angitte traseer skal da være søknadspiktig. Det er særlig hensynet til markslitasje som gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomhet.

2. Av hensyn til bevegelseshemmede, blinde eller lignende og eldre skal det ikke kreves søknad for bruk av hest til frakt av telt, proviant, fisk, bær eller vilt fra en tredje aktør for disse.

3. I tidsrommet for høsting av naturressurser som fisk, bær og vilt er det ikke søknadspiktig for organisert bruk av hest såfremt hesten brukes i forbindelse med høsting av fisk, bær og vilt.

4. Beitebrukere skal ha stående tillatelse til bruk av sykkel herunder også elektrisk sykkel under sanking utenfor sti for å muliggjøre en kortere sankingperiode og behovet for mindre mannskap i fjellet. Som er gunstig for reinsdyrstammen.

5. Under skadefelling har jegere på kommunalt jaktlag lov til å benytte mekanisk og elektrisk sykkel utenfor sti fra og til post.

Det må legges til rette for at hjelpemannskaper også kan benytte visse motoriserte/elektrifiserte kjøretøy uten

behov for søknad når liv og helse er i fare. Disse må også gis tilgang til trening gjennom søknad først.

Det skal også legges til rette for at forsvaret gjennom detaljert og grundig søknad kan få godkjent å øve i området. Spesielt på vinterstid da dette området tilbyr noen av de tøffeste omgivelsene å overleve og forflytte seg i her på Østlandet. Heimevernsskolen på Dombås ligger nærme nasjonalparken, og dets overlevelse er avhengig av tilgang til spesielle treningsforhold.

Videre mener vi at det må tas hensyn til tidligere tradisjoner i området

Sekretariatets kommentar:

1. Generelt vil den enkelte beitebruker være å oppfatte som en «enkeltperson» når det gjelder bruk av hest. Større opplegg med fellessanking e.l. der det legges opp til omfattende bruk av hest, kan likevel være å se på som organisert bruk av hest.

2. Gjeldende forvaltningsplan har ikke klare retningslinjer for slik bruk av hest, og vi må se på dette i det videre arbeidet med forvaltningsplanen.

3. Hva som er formålet med den organsierte bruken av hest er ikke relevant for vurdering av slike søknader.

4. Naturmangfoldloven og verneforskriften har ikke hjemmel for å gi slike stående tillatelser. En kan heller ikke særbehandle enkelte brukergupper i denne typen saker.

5. Bruk av motorferdsel i samband med skadefellingsforsøk må behandles som søknader i hvert enkelt tilfelle. Bruk av EL-sykkel i verneområdene er definert som motorferdsel.

Redningstjenstenes øvinger behandles etter § 48, og i tråd med brev fra Miljødirektoratet (15.05.20) om redningstjenestens øvingsvirksomhet.

Forsvarets aktiviteter behandles etter § 48, og i tråd med brev fra Miljødirektoratet (03.04.19) om definisjon av Forsvarets operative virksomhet

7	Folldal kommune, 26.08.21
Folldal kommune tar varsel om oppstart av rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Hemmeldalen naturreservat til etterretning. Folldal kommune vil påpeke at: • det er viktig at alle involverte parter har reell mulighet til medvirkning • det er viktig at også interessegrupper som ivaretar personer med nedsatt funksjonsevne blir hørt i prosessen • det er viktig med tydelighet underveis i forhold både til muligheter og begrensninger • det er viktig å vurdere mulighet for bruk av områdene avhengig av årstidene	
Sekretariatets kommentar: Sekretariatet vil legge vekt på å følge opp kommunens innspill om medvirkning i det videre planarbeidet.	

8	Statsforvalteren i Innlandet, 30.08.21
Vi viser til oversendelse fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 30.03.21, deres ref. 2020/12316-28. Å ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane er et hovedformål for verneområdene i Rondane, Dovre og Hemmeldalen. Villreinen er nå både internasjonalt og nasjonalt inne på «rødlista» over truede arter. Norge og Innlandet, med areal i seks av ti nasjonale villreinområder, har et særlig stort ansvar for å ivareta arten i Europa. Vi må dessverre erkjenne at 60 år med nasjonalpark og 40 år med regional plan i Rondaneområdet ikke har vært tilstrekkelig for å hindre tap av viktige beiteområder og stenging av viktige trekkruiter. Nedgangen i antall vinterdyr og sjukdomsutbrudd er ytterligere farevarsler. Skal vi ha villrein i Rondane 100-200 år fram i tid, mener Statsforvalteren at det er nødvendig med en overordna arealstrategi for området, som en rammebetingelse for de ulike forvaltningsaktørenes arbeid. For villreinen er det nå nødvendig å ta et tydeligere forvaltningsgrep. Vi er kommet til et stadium der Statsforvalteren mener det er nødvendig å veie den frie ferdselsretten opp mot villreinens framtid i området. Vi har nå en sjelden mulighet til å ta et helhetsgrep for området gjennom ulike prosesser som er igangsatt/varslet (revisjon av forvaltningsplan, revisjon av verneforskrifter, kvalitetsnormen for villrein og regional plan (evt. revisjon og tiltaksplan)). En samordning mellom disse prosessene bør formaliseres. Forvaltningsplanene for verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen, vil legge sterke føringer for forvaltningen av Rondane villreinområde de neste ti årene. Det er derfor avgjørende at villreinhensyn legges som et hovedpremiss for revisjonsarbeidet. 1.Internasjonale og nasjonale føringer for ivaretaking av villreinen Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta villreinen etter både konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og Bernkonvensjonen. Ved siden av mindre forekomster i det vestlige Russland, er Norge det eneste europeiske landet med opprinnelig, vill fjellrein. IUCN satte i 2016 villreinen på den globale rødlista for truede arter, som følge av en global tilbakegang på om lag 40 % siste 21-27 år (https://www.iucnredlist.org/species/29742/22167140). Den norske «rødlista» fra 2015 er under revisjon, og en revidert liste vil bli framlagt i november 2021. Villreinen var i 2015 kategorisert som «livskraftig», mens den i det nye forslaget foreslås kategorisert som «Nær truet».	

Seks av ti nasjonale villreinområder, inkl. Rondane, har areal helt eller delvis i Innlandet. Disse seks områdene utgjør den nordlige europeiske villreinregionen. Den sørlige europeiske villreinregionen består av fire områder, der det er påvist den dødelige og smittsomme skrantesjuken i to av områdene (Nordfjella og Hardangervidda). Innlandet sitter med andre ord og forvalter en betydelig andel av det siste regionale villreinområdet i Europa uten smittsom skrantesjue. I Innlandet overlapper de nasjonale villreinområdene i stor grad med nasjonalparkene, slik at nasjonalparkforvaltningen blir svært viktig for villreinen.

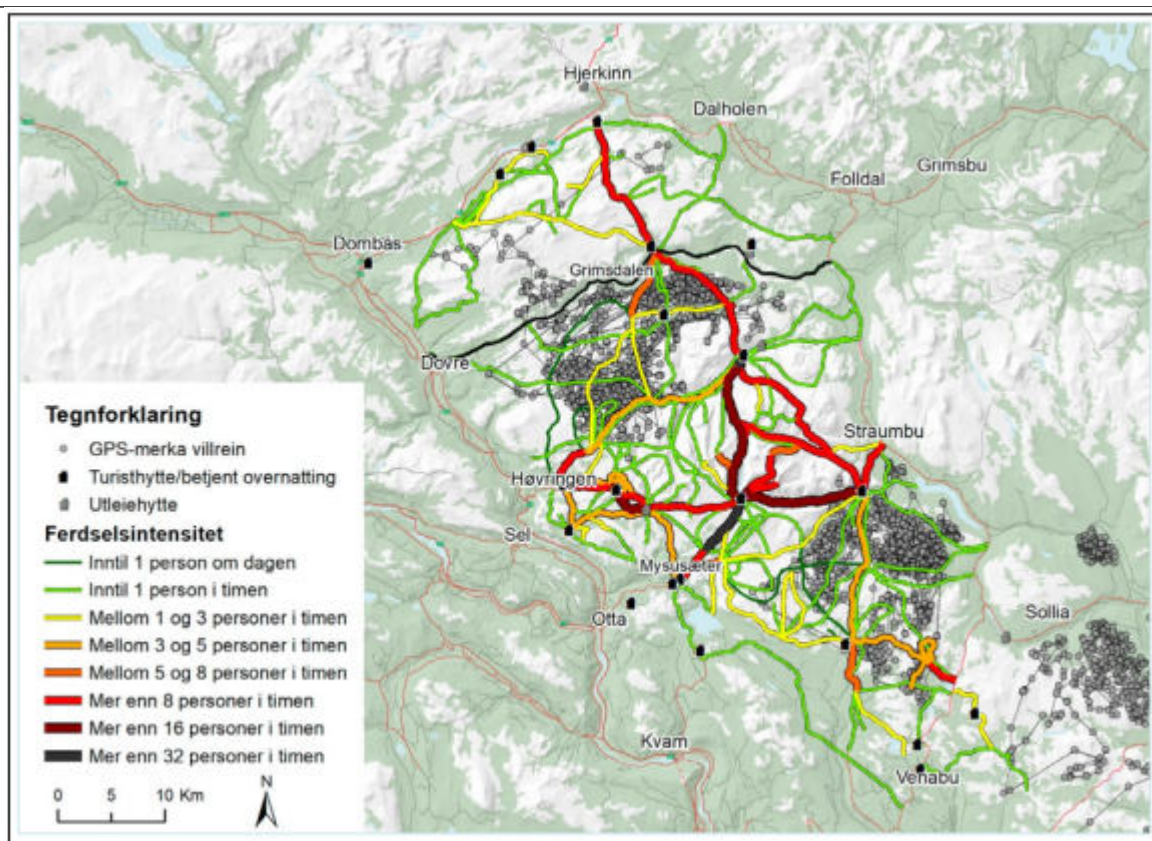
Nasjonalt har det vært økende fokus på ivaretaking av villreinen, og «Kvalitetsnormen for villrein» ble fastsatt i juni 2020. «Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås».

<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-06-23-1298> Arbeidet med å klassifisere de nasjonale villreinområdene er startet opp, og for Rondane villreinområdet skal klassifiseringen være ferdig i løpet av 2021.

2. Status for villreinen i Rondane

I NINA Rapport 1013 (2014) oppsummeres effektene av inngrep og ferdsel på villreinens arealbruk slik:

- I vintersesongen i Rondane nord reduseres bruken av områder i en avstand på 15 km fra private hytter og DNT-hytter og opp til 3 km fra veier.
- Analyser av reinens bevegelser på tvers av veiene i Rondane (Rv 27, Fv 385, Rv 219)¹ bekrefter at reinsdyra unngår nærområdene til disse vegene, og at det er 68 % lavere sannsynlighet for at reinsdyra krysser vegene sammenlignet med landskapet forøvrig.
- Dersom forstyrrelsene øker ut over 30 personer/dag på stier reduseres krysningsfrekvensen, og stiene framstår etter hvert som barrierer i landskapet. Det er ikke registrert kryssing av stier av noen av de GPS-merka reinsdyra der ferdselen er på 220 personer/dag eller mer.

Figur 1. Illustrasjonsfigur som viser mengden av ferdsel på stiene og villreinens arealbruk i den uken det er flest folk i fjellet (uke 32) Reinen holder seg høyt i terrenget mellom de mest brukte stiene, der beitet generelt er dårligere enn i de lavereliggende områdene. Kilde: NINA Temahefte 74.

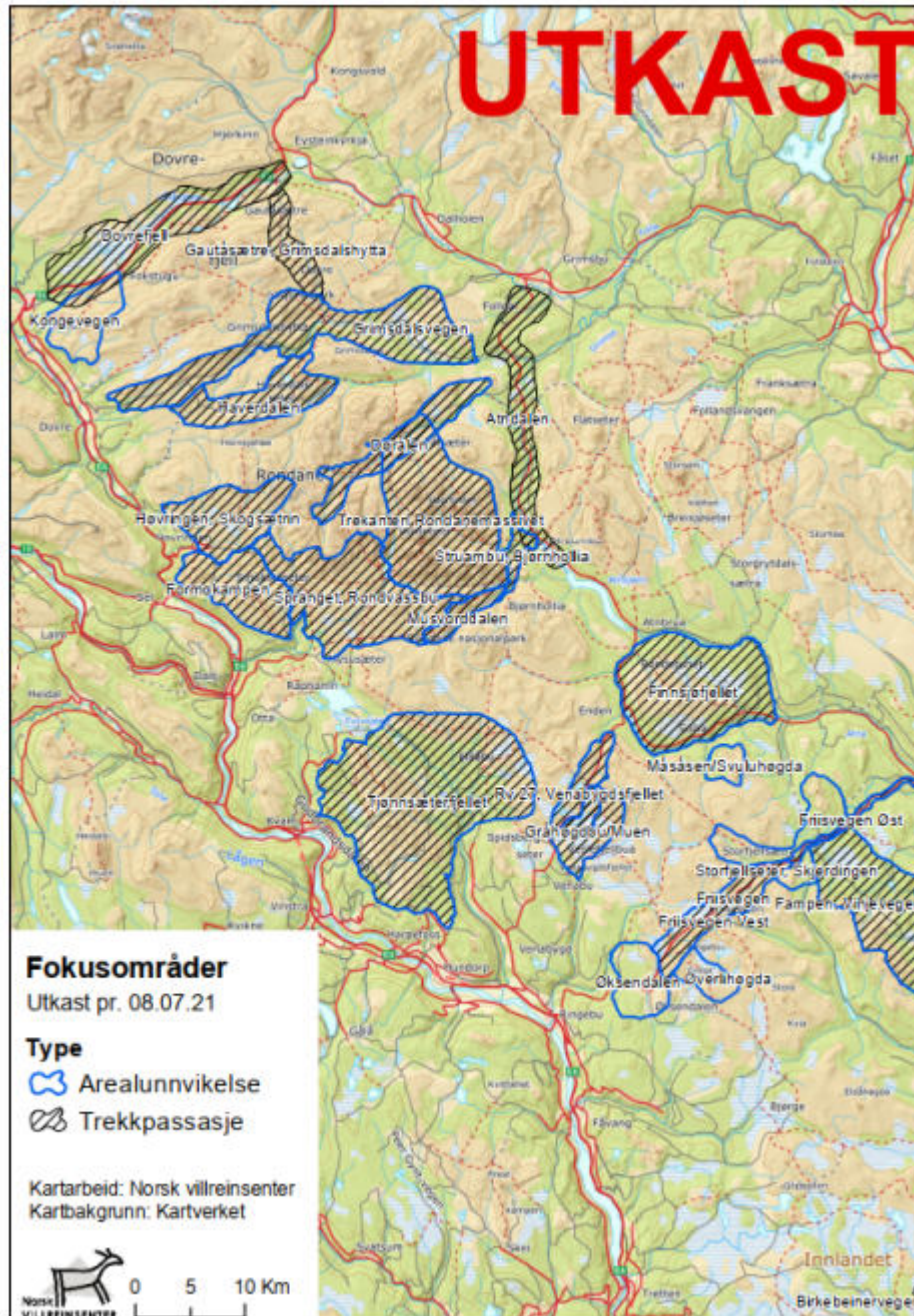
Denne menneskelige aktiviteten har ført til at Rondane-stammen nå er delt i tre-fire mer eller mindre isolerte bestandsenheter (områdene nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjellet og områdene sør for fv. 27) og at de mest verdifulle villreinområdene i Sel har gått helt ut av bruk.

Det er også klart at det i Rondane Nord nå er færre dyr enn naturgrunnlaget gir rom for (NINA Rapport 1013). En reduksjon av antall dyr i en bestand fører til større sårbarhet for villreinstammen. Ved siste revisjon av bestandsplanen for Rondane Nord foreslo likevel villreinutvalget (dvs. rettighetshaverne) våren 2021 å ytterligere redusere antall dyr i bestandene, fordi gjeldende bestandsmål var vanskelige å nå, ut fra dagens bruk av området. Nord for Ula ble det langsiktige bestandsmålet på 1200 dyr opprettholdt, men utvalget anså det som lite realistisk å komme opp igjen på et høyere nivå enn 1100 i kommende planperiode. Sør for Ula ble bestandsmålet foreslått redusert fra 500 til 400 dyr, dvs. en reduksjon på 20%. Dette er mye for en bestand som i utgangspunktet ikke er så stor. Villreinnemnda har imidlertid utsatt denne reduksjonen, i påvente av resultatene fra kvalitetsnormen.

Situasjonen for villreinen i Rondane er alvorlig. Arbeidet med kvalitetsnormen har vist at innenfor en svært stor andel av arealet som omfattes av forvaltningsplanarbeidet, er det utfordringer mellom villreinens arealbruk og menneskelig aktivitet.

Vi vet i tillegg ikke hvilke konsekvenser dagens ferdselstrykk vil ha for villreinen på lengre sikt, men en mulig konsekvens så vi et eksempel på sommeren 2019. Et fotråteutbrudd i området nord for Ula førte til at anslagsvis 30-40 % av kalvene døde i løpet i perioden fram til september-oktober. Fra tamreindrifta er det kjent at slike sjukdomsutbrudd oppstår når dyrene står tett. En så sommeren 2019 at mange dyr ble stående på et relativt lite område

mellom Grimsdalsvegen og E6 over Dovrefjell utover sommeren, uten å krysse sørover over Grimsdalen.

Figur 2. Fokusområder fra arbeidet med kvalitetsnorm for villrein. Utkast pr. 08.07.21. Fokusområder omfatter områder hvor det er, eller man mistenker at det kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinnngrep og menneskelig aktivitet. Effektene av dette er ofte arealunnvikelse, der reinen unngår å bruke hele eller deler av funksjonsområder den ellers ville ha tatt i bruk på den gjeldende årstid, eller ulik grad av hindringer av reinens naturlige trekk mellom ulike funksjonsområder.

3. Skal vi ha villrein i Rondane om 100 år trengs det nå et overordna, strategisk grep

3.1 Samordning av pågående prosesser

Forvaltningen av villreinen og villreinens leveområder er fordelt på mange aktører og ulike forvaltningsnivåer. For å opprettholde en livskraftig villreinstamme i Rondane er det nødvendig med et helhetlig forvaltningsgrep for å redusere presset på villreinen i Rondane.

Det går nå flere parallelle prosesser som gir en sjelden mulighet for å ta et slikt helhetsgrep:

a) Rammer for arealforvaltningen:

- Revisjon av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og Dovre
- Revisjon av verneforskriftene (varslet)
- Evt. revisjon av regional plan Rondane og Sør-Innkletten (avventer resultatene fra kvalitetsnormen)

b) Økonomiske midler til restaurerende tiltak:

- Tiltaksplan i henhold til kvalitetsnormen for villrein
- Verdiskapingsprogrammet «Villreinfjell som verdiskaper
- Handlingsprogram for regional plan Rondane og Sør-Innkletten

I tillegg vil det være behov for et tettere samarbeid mellom offentlige organer, private næringsinteresser og frivillige organisasjoner. Det bør også iverksettes et omfattende informasjonsprogram for å forklare og formidle bakgrunnen for de tiltak som gjennomføres.

Nasjonalparkstyret har ansvar kun for revisjon av forvaltningsplanen. Nasjonalparkstyret oppfordres derfor til å be Klima- og miljødepartementet via Miljødirektoratet om å sikre en formell kobling og samordning mellom de nevnte prosessene og virkemidlene, samt å igangsette en prosess for å revidere forskriftene for verneområdene som går utover den planlagte revisjonen av forskrifter for organisert ferdsel og sykling (jfr. punkt 4.4).

3.2 Strategisk grep i forvaltningsplanen

Rondane er det villreinområdet i Norge der konfliktene mellom villreinens arealbruk og rekreasjonsbruken antakelig er størst. Konfliktlinjene er kjente og det har vært krevende å etablere konsensus om enkelte tiltak. Det er derfor viktig at forvaltningsplanarbeidet peker ut en hovedstrategi i en tidlig fase, som blir overordna og gjeldende på tvers av alle de 14 ulike verneområdene. Dette vil også bidra til å motvirke at en «kjører seg fast» i konflikter i ulike delområder tidlig i planarbeidet.

For å opprettholde en livskraftig villreinstamme i Rondane mener vi det er avgjørende at villreinens leveområder framover forvaltes etter en to-delt arealstrategi/sonering;

1. Områder som i dag har liten ferdsel og må skjermes.
2. I andre områder (fokusområdene) må ferdselen styres, og restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder (jfr. figur 2).

Sonering er et aktuelt forvaltningsgrep for å oppnå dette. Erfaringene med dagens sonering i Rondane med avsatte soner for organisert ferdsel er delte, mens Jotunheimen synes å ha bedre erfaringer med sin form for sonering av hele arealet. Utformingen av soneringen må derfor vurderes nøye, bl.a. hvor mange typer av soner en skal ha, og også navnsetting. Utformingen bør også skje i nært samarbeid med Miljødirektoratet.

Soneringen må også hensynta andre arter, som eks. rovfugl, og baseres på en sammenstilling av data som finnes i ulike sårbarhetsanalyser. Med den svake styringen som er av allemannsretten pr. i dag, og ut fra den utviklingen en ser med stadig nye friluftslivformer og -utstyr, så er det uvisst i hvilken grad en greier å dempe ferdselspresset i fokusområdene. Det er derfor av avgjørende betydning for villreinens framtid i Rondane at de områder som i dag har begrenset ferdsel og aktivitet skjermes. I disse sonene bør dispensasjonspraksisen være særlig streng, og ferdselsregulerende tiltak, som nedlegging av stier og ferdselsforbud i deler av året, bør vurderes.

Tiltak i fokusområdene vil gjerne være sammensatte. Det er derfor behov for grundigere analyser for fokusområdene der ulike ses tiltak i sammenheng, og det er behov for samarbeid mellom flere parter. Vi viser her til de tiltak som er foreslått i besøksstrategiene for Rondane og Dovre nasjonalparker. Vi understreker imidlertid at det haster med å

komme i gang med tiltak i flere områder, og en må også ha en langsiktig horisont for de restaurerende tiltakene; «Den negative utviklingen har skjedd over lang tid, og det vil ta tid å snu den» (NINA Temahefte 74).

4. Andre innspill

4.1 Bevaringsmål

Villrein

Gjennom kvalitetsnormen for villrein skal tilstanden for villreinbestanden og dens leveområder vurderes hvert fjerde år. For å unngå unødvendig dobbeltarbeid bør bevaringsmålet for villrein knyttes til kvalitetsnormens klassifisering. Forslag til bevaringsmål:

«Indikatorene i kvalitetsnormen for villrein skal ha en kvalitet som tilsvarer gul eller grønn klassifisering».

Rovfugl

Bevaringsmål for rovfugl mener vi bør vinkles mot bevaring av hekkeområdenes kvalitet, framfor å koble bevaringsmålene til antall par. Her bør det vurderes om historiske hekkeplasser som har gått ut av bruk skal være med/hensyntas.

4.2 Kunnskapsgrunnlaget

Villrein

Det foreligger et omfattende kunnskapsgrunnlag om villreinen i Rondane-området, særlig gjennom den omfattende forskningsaktiviteten som er gjennomført av Norsk institutt for naturforskning de siste årene. Gjennom arbeidet med kvalitetsnormen vil kunnskapsnivået øke ytterligere. Forvaltningsplanarbeidet må innlemme resultatene fra klassifiseringsarbeidet som gjøres etter kvalitetsnormen for villrein, og som skal ferdigstilles høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlaget for villrein vil derfor være godt, med unntak av oversikt over tilgjengelige sommerbeiter og kunnskap om mulig utveksling av dyr til Sølnkletten. I motsetning til mange andre villreinområder er det sentralt og i nord rikelig med lavressurser, og dermed gode vinterbeiter for reinen. Til gjengjeld er andelen frodige sommerbeiter mindre her enn i de vestlige kystnære villreinområdene, og andelen fjell i dagen (impediment) så mye som en tredel i nord og en fjerdedel i sør. Økende ferdsel sommerstid har i tillegg ført til at deler av barmarksbeitene ikke benyttes pga. forstyrrelser. Vi mangler derfor pr. i dag en vurdering av tilgjengelige sommerbeiter.

Rovfugl

I NINAs oppsummering av situasjonen i Rondane går det fram at «Andre arter som kongeørn, hubro og jaktfalk er også fortrent fra historisk viktige områder». Hvilke områder er dette? Hvordan kan vi legge om forvaltningen slik at rovfuglene finner tilbake til disse områdene? Kunnskapsgrunnlaget for rovfugler bør omfatte også historiske hekkelokalteter.

Fjellhekkende ender

I tillegg til rovfugl og villrein ser vi at fjellhekkende ender er en gruppe det er viktig å ha søkelys på, og som krever omtanke og hensyn på lik linje med rovfugler. Hvis ikke denne artsgruppen allerede er kartlagt nok ift. sårbare områder er dette noe styret bør bestille kartlegging og analyse av.

Sårbarhetskart

Vi mener det er viktig å sammenstille alle data som finnes i sårbarhetsanalyser og rapporter i et sårbarhetskart, som grunnlag for sonering, fastsetting av bevaringsmål og forslag til forvaltningstiltak. Et slikt kart vil også være et nyttig verktøy for motorferdsel, inkl. Nødvendig forvaltningsrelatert motorferdsel ifm. jervuttak. Sårbarhetskartet må knyttes til

de ulike tidsperiodene som må skjermes. I den tidligere planen var vår/vinter og sommer/høst kategorier. Dette bør vurderes finjustert/delt opp mer.

4.3 Overvåking og oppsyn

I brev til Klima- og miljødepartementet om «Evalueringsplan for nasjonalparker og andre store verneområder» fra 31.mai 2021, anbefaler Miljødirektoratet at oppsyn og overvåking styrkes og at det bør utvikles et eget overvåkningsprogram for de store verneområdene.

Et slikt overvåkningsprogram bør etableres for verneområdene i Rondane-Dovre med særlig søkelys på villrein og ferdsel. En videreføring av NINAs prosjekt for å kartlegge villrein og ferdsel må inngå i dette, og arbeidet må samordnes med arbeidet etter kvalitetsnorm for villrein.

Utviklingen i motorferdsel, både lovlig og ulovlig, bør også inngå blant de indikatorene som skal overvåkes.

4.4 Forskriftsendringer

I gjeldende forvaltningsplan har vedlegg 2 en oversikt over forslag til endringer av verneforskriftene, ut fra erfaringer som var gjort fram til forvaltningsplanen ble godkjent. Disse er fortsatt ikke vurdert endret. Det er nå behov for en ny gjennomgang, både ut fra ny kunnskap og ut fra at det foregår betydelige endringer i utøvelsen av friluftslivet/naturbruken.

Nasjonalparkstyret har ikke mulighet til å gjennomføre slike forskriftsendringer, men bør ta initiativ overfor nasjonale myndigheter til at dette blir gjort.

4.5 Organisert ferdsel

I verneforskriften for Rondane nasjonalpark, Dovre nasjonalpark og Dørålen landskapsvernområde er det følgende bestemmelser om organisert ferdsel: «Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen».

I forvaltningsplanen er dette ytterligere utdypet:

«For ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må det søkes forvaltningsmyndigheten om dispensasjon fra verneforskriftene for Rondane og Dovre nasjonalparker samt Dørålen landskapsvernområde»

En har siden gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet sett en økning i den organiserte ferdselen, i form av konkurranser, turposter og kommersielle, guida turer. Vi ser også en endring i den organiserte ferdselen, f.eks. ved at det benyttes digitale turposter og ikke fysiske turposter. Skillet mellom «tradisjonell turvirksomhet» og kommersielle aktører har også blitt mer flytende. DNTs fellesturer langs merka stier faller entydig under definisjonen, men det kan stilles spørsmålstegn ved om aktivitetstilbudet i regi av turistverter på den enkelte turisthytte skal være unntatt den søknadsplikten kommersielle guidefirmaer har. I verneforskriften for nyere nasjonalparker er det satt søkelys på konsekvensene for naturgrunnlaget av organisert ferdsel, uavhengig av hvem som arrangerer turen.

Med den utviklingen vi ser innen organisert ferdsel, bør det av hensyn til verneverdiene og i forhold til likebehandling av aktører, innføres meldeplikt for alle typer av organisert ferdsel. Dette gjelder også organiserte aktiviteter som utøves individuelt, som digitale turposter. En slik meldeplikt vil gi forvaltningsmyndigheten oversikt over aktivitetsnivået, og de kan sile ut hvilke tiltak som krever søknad. I de mest uberørte områdene bør det være søknadsplikt for alle typer av organisert ferdsel.

Disse endringene vil kreve en forskriftsendring som nasjonalparkstyret ikke har myndighet til å gjennomføre, men kun kan oppfordre til blir gjennomført. Dersom en ikke får gjennomført slike forskriftsendringer, bør forvaltningsplanen avgrense hva som regnes

som «tradisjonell turvirksomhet» og ha en oppdatert definisjon av «organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet». Å definere ferdselsformer som skader naturmiljøet er imidlertid utfordrende, når det ikke er hver enkelt aktivitet som skader naturmiljøet, men det totale omfanget av disse aktivitetene.

4.6 Landbruk

Fjellområdene i Norge er ikke bare viktige naturområder, de er også gamle kulturlandskap med spor etter en gammel fangstkultur og setring. Tradisjonell landbruksdrift og villreinen har levd godt side om side så langt. Men også landbruket er i endring, med større effektivitetskrav som igjen medfører større enheter og økende mekanisering. Det er en nedgang i seterbruket, og setrene tas i bruk til fritidsformål. Det er også en økt satsing på tilleggssnæringer.

Det er derfor behov for å gå gjennom retningslinjene for landbruksdrifta:

a. Det er viktig å få en definisjon av landbruksdrift og presisering av hvilken bruk og aktivitet som ligger innenfor LNF-formålet. Dette gjelder bl.a. utvikling av tilleggssnæringer og setrer som ikke lenger brukes til landbruksformål, men som brukes som fritidseiendommer.

I dag ser vi at det kan være ulik praksis i kommunene når det gjelder hva som er akseptert som landbruksdrift i tråd med LNF, og hva som er reelle behov i dag når det gjelder bygningsmasse. Nye driftsformer kan medføre både redusert behov for bygningsmasse, men også behov for bygninger med nye funksjoner på grunn av intensivt drift. Det er viktig at man forholder seg til de definisjoner og føringer som er forankret hos lovgiver/departement/direktorat, jf. offisielle veiledere m.m. Vi viser blant annet til veileder Garden som ressurs (Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2017). Her er det avklart hvilke tiltak og aktiviteter som er definert som landbruksdrift.

I områder hvor vernebestemmelser gir restriksjoner eller avklaringer i forhold til landbruksdrift, vil disse gjelde foran det som tillates av tiltak innenfor landbruksformålet etter plan- og bygningsloven (pbl). I områder der landbruksdrift ikke er særskilt regulert gjennom verneforskriften, bør retningslinjer for landbruksdrift i forvaltningsplanene forholde seg til de samme definisjoner som gjelder etter pbl.

b. Saltsteiner:

Det bør vurderes om utplassering av saltsteiner bør inngå i en beiteplan e.l. der plassering og inngjerding vurderes opp mot faren for sjukdomsspredning (jfr. forebyggende tiltak som er innført i områder med skrantesjuka).

c. Bruk av droner for ettersyn av beitedyr:

Dette bør kun tillates i unntakstilfeller og ikke som ordinært tilsyn.

4.7 Reiseliv

Det er en nasjonal målsetting at verneområdene, særlig nasjonalparkene kan utnyttes også økonomisk, særlig for lokalsamfunnene rundt verneområdene. For villreininteressene vil organiserte turer kunne gi mindre forstyrrelser og større kunnskapsformidling enn samme mengde individuell ferdsel. Utfordringen er hvilke områder som benyttes, og antallet av slike turer.

I forhold til mengden operatører er det en utfordring at det ikke er juridisk grunnlag for å behandle lokaltilknyttede virksomheter og f.eks. utenlandske guidefirmaer ulikt. Et tiltak som indirekte kunne tilgodese lokal næringsvirksomhet ville være å innføre krav om sertifisering av aktivitetsfirma. Det er pr. i dag ikke mulig å stille krav om sertifisering, selv om både store deler av næringslivet selv og forvaltningen ønsker en slik ordning. I «Nasjonal reiselivsstrategi 2030» som ble overlevert fra Innovasjon Norge til regjeringen i april 2021(<https://business.visitnorway.com/no/strategi-for-norskreiseliv/>) er en av

målsettingene å øke verdiskapingen på Norges helt spesielle tradisjoner for naturopplevelse. Dette skal nås gjennom utviklingen av et konsept som skal bidra til bedre besøksforvaltning. Innovasjon Norge mener det bør stilles krav (gjennom kriterier/sertifiseringer etc.) til hvem som kan være deltakere på aktørsiden. Nasjonalparkstyret utfordres til å jobbe mot nasjonale myndigheter for å få gjennomført slike sertifiseringsordninger.

Likebehandling av tilbyderne er uansett viktig, jfr. avsnitt 4.5 om organisert ferdsel. Dette gjelder også privat utleievirksomhet vs. DNTs åpningstider på sine hytter. DNTs hytter er i dag pålagt å holde stengt i kalvingsperioden (1.mai-10.juni). En slik stenging bør også gjelde for private utleiehytter.

Nasjonalparkriket reiseliv AS, som dekker Nord-Gudbrandsdalsregionen, arbeider for å bli sertifisert som et bærekraftig reisemål. Nasjonalparkriket reiseliv AS vil være en viktig samarbeidsaktør for nasjonalparkforvaltningen framover.

4.8 Motorferdsel

Når det gjelder motorferdsel, spesielt på barmark, er det en generell utfordring at flere forvaltningsplaner for verneområder detaljert beskriver hva det kan gis dispensasjon til. Noe av dette har vist seg å være i strid med motorferdselregelverket og det handlingsrommet kommunene har for å gi dispensasjon. For å unngå forvirring for søkerne og likebehandling av motorferdsel i og utenfor verneområdene, bør retningslinjene i forvaltningsplanene for verneområder harmoniseres med det generelle motorferdselregelverket.

Alle former for motorisert ferdsel er i utgangspunktet forbudt både i nasjonalparken og landskapsvernområdene. Det kan imidlertid søkes om dispensasjon for ulike former for motorisert ferdsel. Årsrapporten for 2020 (figur 1, s. 15) viser at antall tillatelser til motorferdsel har økt kraftig fra 2015 til 2020

https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Arsrapporter/2020/Rondane-ogDovre-nasjonalparker-med-tilliggende-landskapsvernomrader-og-naturreservat-arsrapport-2020.pdf

Dette er en økning som ikke er ønskelig for verneverdiene. Oversikten viser imidlertid kun antall dispensasjoner, ikke antall turer. Det hadde vært ønskelig at forvaltningen gikk dypere inn i materialet for å se på utviklingen i antall turer, og for hvilke formål det har vært en økning. Dette som grunnlag for eventuelt å stramme inn på dispensasjonspraksisen.

Det gis i dag dispensasjon til transport av brensel, materialer, proviant og utstyr til hytter og buer, forutsatt at det benyttes leiekjører godkjent av kommunen og forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder for inntil 4 turer i Frydalen LVO og 2 turer i Rondane nasjonalpark, Grimsdalen og Hemmeldalen pr. vinter for hver hytte/seter. Dette nivået for antall turer bør videreføres, og ikke økes.

4.9 Informasjon

Informasjon er et viktig virkemiddel for forvaltningen, både i forhold til å skape forståelse for verneverdiene og aksept for forvaltningstiltak. Det er positivt at informasjonsarbeidet er styrket gjennom en felles informasjonsmedarbeider for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Dovrefjell nasjonalparkstyre og Norsk Villreinsenter Nord. Det vil være behov for å styrke dette arbeidet ytterligere, særlig dersom ferdselsregulerende tiltak blir iverksatt.

Informasjon er pr. i dag også ett av de viktigste virkemidlene for å styre ferdselen. Vi har imidlertid begrensa kunnskap om hvordan ulike informasjonstiltak virker i praksis. Treffer man målgruppene en ønsker å nå, og oppnår man effektene en ønsker? Dette kan for noen tiltak være vanskelig å måle, mens for andre tiltak, som om plasseringen av et skilt er riktig, kan være tilstrekkelig å foreta enkle observasjonsstudier. Det anbefales at nasjonalparkstyret om mulig knytter seg til et forskningsprosjekt for å vurdere effektene av

informasjon og andre ferdselsregulerende tiltak. Finner en fram til indirekte tiltak som er effektive for å styre ferdselen, vil behovet for direkte ferdselsreguleringer bli mindre.

4.10 Bygninger

Rondane nasjonalpark med tilhørende verneområder ble vernet i 2003 og gjeldende forvaltningsplan ble godkjent i 2009. Etter dette ble regional plan for Rondane-Sølnkletten vedtatt i 2013. Forvaltningsplanen har dermed ikke kunnet fange opp føringer i regional plan.

Den regionale planen legger føringer for behandlingen av saker etter pbl. hovedsakelig utenfor verneområdene. Det er et tydeligere fokus enn tidligere på å unngå tiltak som skaper ferdsel inn i villreinens leveområder.

I saker som innebærer nybygg og tilbygg i landskapsvernområdene skal gjennom en dobbel behandling, både etter vernebestemmelsene (og forvaltningsplanen) samt etter pbl. Statsforvalteren m.fl. er høringsinstans i slike dispensasjonssaker etter pbl., mens nasjonalparkstyret behandle sakene etter vernebestemmelsene. Med det utgangspunktet som er skissert over, er det plangruppa sitt generelle inntrykk at villreinfokuset er tydeligere i dispensasjonsbehandlingen etter pbl. enn i behandlingen etter vernebestemmelsene. Ved den kommende revisjonen av forvaltningsplanen bør en vurdere å ta inn et tydeligere villreinfokus i grunnlaget for behandlingen av dispensasjoner som behandles dobbelt etter pbl. og vernebestemmelsene, dvs. i byggesaker. Tilsvarende problemstillinger kan også oppstå i saker som dobbeltbehandles etter landbrukslovgivningen og vernebestemmelsene.

Det er viktig å få fram at bygningstiltak også skal behandles etter plan- og bygningslovens bestemmelser, i tillegg til vernebestemmelser. Vi anbefaler at det henvises til gjeldende regler for beregning av utnyttingsgrad, og at begrepsbruken oppdateres slik at den er i tråd med gjeldende veiledere fra Direktoratet for byggkvalitet.

Behovsvurderinger knyttet til tiltak på/utvidelse av landbruksbygg skal skje i tråd med gjeldende lovverk med veiledere. Jf. også våre merknader under 4.6.

4.11 Saksbehandling

Det er viktig å synliggjøre at søknadspliktige tiltak som regel krever behandling etter flere lovverk. Det bør også gå fram hvem som er rette myndighet etter ulike lovverk, og hvem som er relevante høringsinstanser.

Det er i dag ulik praksis når det gjelder rekkefølge for behandling av tiltak etter ulike lovverk. Dette bør være et tema i revisjonsarbeidet, og man bør konkludere med en felles anbefaling knytta til saksbehandlingsrutiner. Det er også behov for rutiner for dialog mellom de ulike forvaltningsnivåene.

Det bør vurderes om det er hensiktsmessig at kommunen fungerer som et nav i dette arbeidet, og har ansvar for at alle forvaltningsnivå blir involvert i behandling av saker. Dette vil bidra til en mer effektiv og sømløs behandling av tiltak.

5. Organisering av arbeidet

Revisjonsarbeidet omfatter 14 ulike verneområder; nasjonalparker, naturreservater og landskapsvernområder. I dag er det en felles forvaltningsplan for verneområdene i Rondane-Dovre, mens Hemmeldalen naturreservat har sin egen forvaltningsplan. I tråd med føringer fra Miljødirektoratet legger prosjektplanen for revisjonen opp til at det skal lages egne forvaltningsplaner for hvert enkelt verneområde som kun skal være tilgjengelig på nett.

Det vil bli krevende i forhold til en økosystemtilnærming å ivareta områdeovergripende hensyn, som villrein, på tvers av de 14 forvaltningsplanene. For områdeovergripende verne- og brukerinteresser er det derfor viktig at nasjonalparkmyndighetene i

revisjonsarbeidet utarbeider et kunnskapsgrunnlag og gjør vurderinger på tvers av de 14 verneområdene tidlig i prosessen.

Selv om Miljødirektoratet nå har bestemt at det skal lages en enkelt plan for hvert verneområde, er det viktig å vise helheten i retningslinjene, over vernegrensene. Dette for å gjøre forvaltningsplanen tilgjengelig og lesbar for alle, forslagsvis gjennom en slags forenklet samleplan på nettsiden til styret.

6. Oppsummering

Gjeldende forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane (2009) peker på at «Hovedutfordringen for de store verneområdene i Rondane er å legge opp til en forvaltning som tar vare på naturkvalitetene i et langsiktig perspektiv, og eventuelt forbedrer disse, samtidig som området fortsatt skal kunne utnyttes til jakt, fiske, friluftsliv og tradisjonell landbruksvirksomhet. I de tilfeller det er motstridende interesser mellom bruk og vern, skal som hovedregel brukerinteressene vike til fordel for verneformålet».

Siden 2009 har utfordringene mellom å balansere bruk og vern blitt stadig større. For å ivareta villreinstammen i Rondane er det framover nødvendig å ta tydeligere valg enn tidligere, ikke bare mellom bruk og vern, men også mellom ulike brukerinteresser. Tradisjonell landbruksdrift bidrar til å ivareta verneverdiene gjennom beiting, og den ivaretar kulturhistoriske verdier i seterlandskapet. I tillegg bidrar landbruksdrifta til å opprettholde bosetting i lokalsamfunnene rundt verneområdene. Dette er vektige argumenter for å prioritere tradisjonell landbruksdrift foran allmenhetens ferdsel, dersom en slik avveining blir nødvendig av hensyn til verneverdiene.

Allemannsretten er et gode som er rotfestet i norsk allmenhet, og som det er viktig å hegne om. Det synes imidlertid å ha vokst fram en oppfatning om at allemannsretten, som er lovfestet i friluftsløven, er nesten uten begrensninger. Dette er ikke riktig. I forarbeidene til loven fremgår det at det er det miljøvennlige (tradisjonelle) friluftslivet loven skal beskytte. Friluftsløven sier også at «Ferdse skal skje hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet» (§2) og at utøvere plikter å opptre «varsomt og hensynsfullt for å ikke volde skade eller ulempe for grunneier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade» (§11). Brudd på hensynsregelen eller andre bestemmelser i friluftsløven er straffbart (§39). Fritidsbruken av natur har endret seg mye siden friluftsløva ble vedtatt, både i forhold til økt interesse, aktivitetsformer og -utstyr, og omfattende informasjonsdeling gjennom sosiale medier og internett ellers. Dette er i ferd med å skape et press som overskrider naturens tålegrenser, og dermed en utfordring som må løses, ikke minst i verneområder. Men også av hensyn til framtida for allemannsretten er en helt nødt til å løse utfordringene med «overbruk».

Det er lite sannsynlig at vi vil ha en villreinstamme i Rondane i framtida uten en sterkere styring av ferdselen. Ferdselsrestriksjoner innføres nå av flere kommuner rundt om i landet, grunnet i forurensingshensyn og sikkerhetshensyn. Ferdselsrestriksjoner er også innført i fuglereservater for avgrensa perioder. Det bør derfor være legitimt å innføre ferdselsrestriksjoner også for å ivareta en av de få gjenværende bestandene av den siste europeiske villreinen, som sammen med villreinen i Snøhetta og Sølnekletten er blant de genetisk mest opprinnelige. En skal ikke legge begrensinger på allmenhetens ferdsel utover tilfeller der det ikke er absolutt nødvendig, men vi er nå kommet til et stadium i Rondane der dette må vurderes.

Det er mer enn 30 år siden Normann Heitkøtter advarte mot opphør av trekket på vestsida av Rondanemassivet. Det er sju år siden NINA publiserte sin omfattende forskningsrapport der de ropte et kraftig varsko om utviklingen i Rondane og pekte på behov for tiltak (NINA Rapport 1013). Det har opp gjennom årene vært avholdt utallige dialogmøter med diskusjoner om behovet for tiltak. Det er også gjennomført en del tiltak som er positive for villreinen, som flytting av Gråhøgdbu og omlegging av stinettet tilknyttet denne, men den solide forskningskunnskapen som nå foreligger dokumenterer at villreinen stadig taper terreng.

Med de ulike forvaltningsprosessene som nå pågår parallelt, mener Statsforvalteren at vi har en sjelden mulighet til å ta et helhetsgrep for villreinen i Rondane fram mot 2050.

Sekretariatets kommentar:

Regional plan for Rondane Sørnkleppen gir en overordna arealstrategi for villreinen. I tillegg vil kvalitetsnormen for villrein kunne komme med nye føringer for arealbruken.

Det primære å gjennomføre rulleringen av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene.

Fokusområdene som er definert i arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3 er et godt utgangspunkt for å vurdere tiltak for å ivareta villreinens leveområder i forvaltningsplanarbeidet.

Vi tar med innspillet om en to-delt arealstrategi/sonering i forvaltningsplanarbeidet.

Vi er enig i at det bør fastsettes bevaringsmål for villrein, men må ta en nærmere vurdering av hvordan dette skal utformes, innenfor systemet NatStat.

Det er aktuelt å utarbeide ulike tema-/sårbarhetskart i forbindelse arbeidet med forvaltningsplanen.

Generelt er det SNO som forestår oppsyn i verneområdene. Videre er det lagt opp til at overvåking av verneverdiene i stor grad skal følges opp gjennom fastsetting av bevaringsmål i fagsystemet NatStat/Nat Reg.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Definisjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Vi legger til grunn at definisjonen av landbruk (LNF) i plan- og bygningsloven blir videreført. Vi har en etablert praksis for uttransport av slatsteiner, og inntrykket er at det fungerer greit.

Forslag om å innføre sertifiseringsordninger for reiselivsbedrifter kommer opp i ulike sammenhenger, men ligger utenfor forvaltningsplanens virkeområde. Vi vil likevel peke på ordningen med «Kommersielt merke», som er en del av besøksstrategien.

Nasjonalparkstyret kan ikke pålegge turisthytter (DNT/private) å holde stengt i perioder. Dette må i såfall være en selvpålagt ordning fra aktørene.

Vi opplever å ha et godt samarbeid med Nasjonalparkriket Reiseliv AS og reiselivet for øvrig.

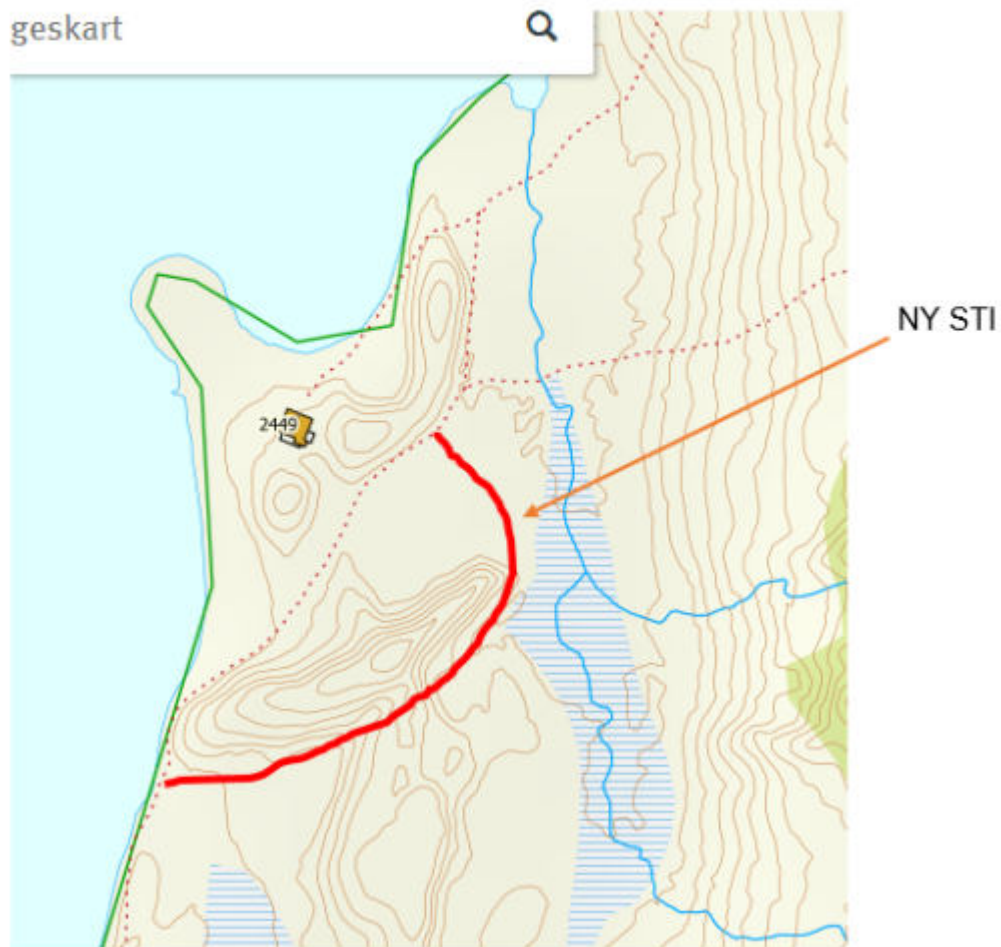
Forvaltningsplanen må legge opp til at motorferdselen holder seg på et minimum, og at det ikke blir en lempligere praksis innenfor verneområdene enn utenfor.

Sekretariatet opplever å ha god dialog med ulike forvaltningsniv, og legger stor vekt på å videreføre det.

Vi legge til grunn et felles kunnskapsgrunnlag og overordna målsettinger for de ulike verneområdene. Områdene er av ulik vernekategori, og dette må en ta hensyn til i planarbeidet.

9	Arild Killi, 27.08.21
Undertegnede søkte i januar 2021 Dovre kommune om å få flytte sti som går forbi gbnr 86/1/30, Åsbue, i Dovre kommune. Flytting av sti på adresse Trondheimsvegen 2449, Dovrefjell. Pilgrimsleden passerer ca 20 meter fra hytteveggen ved min hytte på Dovrefjell. I månedene juni, juli og august er det stor trafikk på stien, noe som medfører en del ulemper for oss som ferierer på hytta. • Forbipasserende raster i hytteveggen når vi ikke er på hytta. Det legges igjen søppel, og det har også hendt at folk gjør fra seg ved hytteveggen. • Pilgrimsleden blir mer og mer populær og i perioder om sommeren er det et ganske stort antall mennesker som passerer hytta hver dag. • Vi har også flere ganger opplevd at folk kommer inn, trolig fordi de tror at hytta er et sted man kan legge seg inn og overnatte, eller at man kan få kjøpt seg noe. Terrenget er utformet slik at dersom stitraseen flyttes ca 50 meter, vil innsynet til hytta bli minimal. Hytteeier kan ta på seg å utføre dette arbeidet gratis. Det vil ikke bli benyttet anleggsmaskiner til dette arbeidet, alt vil bli gjort med håndmakt.	

Kartutsnitt med forslag til ny stitrase :

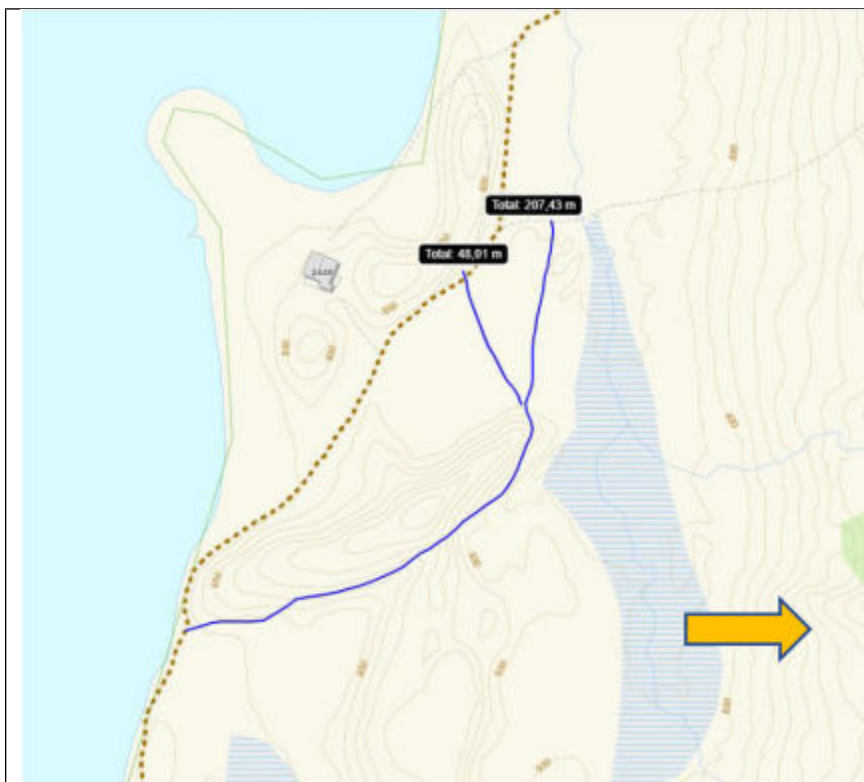

Kommunen sendte brevet videre til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, og det ble foretatt en befaringsnotat av området 30 juni 2021. De som deltok på befaringsnotatet var:

- Steinar Tolf Jacobsen fra Dovre kommune
- Eirin Berge fra nasjonalparkforvaltningen.
- Arild Killi, fester.

Befaringsnotatet er sendt med som vedlegg til dette dokumentet.

Innspill til forvaltningsplanen:

Jeg mener at når man nå skal rullere forvaltningsplan også må se på om det i noen tilfeller kan åpnes for at stier med stor ferdsel kan legges om dersom ferdselen forbi hytter er så stor at det er til sjenanse for eier.

Det er heller ikke særlig trivelig å komme på hytta når søppel og, i noe tilfeller, også endre etterladenskaper ligger igjen.

Omlegging av sti forbi Trondheimsvegen 2449 vil ikke medføre at distansen på Pilgrimsleden endres. Jeg vil heller ikke tro at opplevelsen av å vandre i dette partiet av Pilgrimsleden vil oppleves andledes om denne stien blir flyttet.

Det gunstigste trasevalget er alternativet markert med gul pil. Her er terrenget forholdsvis tørt, og man vil greie og opparbeide en sti her ved å fjerne einer og vier i traseen.

Sekretariatets kommentar:

Innspillet er registrert. I en vurdering av om stien kan/skal legges om må en legge vekt på om en ny trase er egnet, konsekvensene for verneverdiene og presedens for lignende saker.

10

NVE, 31.08.21

Vi viser til oppstart av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og for Hemmeldalen naturreservat i Innlandet fylke.

NVE har sett gjennom forvaltningsplanen for de ulike verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m.

- *Vi gjør oppmerksom på at det finnes nettanlegg i området Vesle Hjerkinne og et vannkraftverk ved Rondane nasjonalpark.*

- Så langt vi kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser knyttet til vern av områdene Grimsdalen, Frydalen, Døralen, Mesætermyre, Myldingi, Flakkstjønnå, Veslehjerkintjønnin, Kattuglehei, Grimsdalsmyrene, Hovdsjømyrene, Dovre nasjonalpark og Hemmeldalen naturreservat.

Vesle Hjerkin

[Lenke til området i NVE Atlas.](#)

I området Vesle Hjerkin finnes det nettanlegg i området og det kan forekomme behov av drift og vedlikehold av nettanlegg. Dermed kan det være nødvendig med motorisert ferdsel i området. 66 kV regionalnettet Dombås – Sletten i Folldal eid av Fjellnett AS (tidligere Eidefoss AS) går gjennom området fra vest til nord-øst.

Verneforskriften til dette området har de nødvendige standardbestemmelsene for drift, vedlikehold og oppgradering av energianlegg. Vi oppfordrer statsforvalter til å høre med Fjellnett AS om selskapet eventuelt har innspill til forvaltningsplanen.

Rondane nasjonalpark

[Lenke til området i NVE Atlas.](#)

Nært Rondane nasjonalpark ved Øvre Dørålseter ligger vannkraftverket Øvre Dørålseter. Vannkraftverket ble satt i drift i 1998 og er fortsatt i drift. NVE oppfordrer statsforvalter til å kontakte Øvre Dørålseter Turisthytte som benytter seg av kraftverket slik at de kan vurdere nødvendige tilpasninger og presiseringer i forvaltningsplanen med tanke på tilgang til inntaket som ligger spesielt nærme det vernede området.

Sekretariatets kommentar:

Innspillet blir tatt til orientering.

11

Ringsaker kommune, 27.08.21

... har avholdt møte med Pihl AS, Furnes Almenning og Ringsaker Jakt- og Fiskeområde (RJFO) vedrørende revidering av forvaltningsplanen for Hemmeldalen NR. I møtet var grunneierne enige om en videreføring av eksisterende forvaltningsplan for Hemmeldalen NR uten endringer.

Sekretariatets kommentar:

Innspillet blir tatt til orientering.

12

Rondane Kvamsfjellet Turløypelag, 29.08.21

Rondane – Kvamsfjellet Turløypelag, RKT, vil med dette komme med innspill/kommentarer til forestående rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.

RKT er i dag ansvarlig for maskinpreparering av skiløyper i Frydalen LVO på østsiden av Furusjøen og Frya og i Frydalen. I tillegg har RKT ansvar for vedlikehold og oppfølging av sykkelstier/-trillebaner på østsiden av Furusjøen. De traseene i Frydalen LVO som inngår i ski/sykkelløypene på Kvamsfjellet er av stor betydning for helheten og det er alle traseer som er mye brukt. Det gjelder også skiløypa som ble opparbeidet i 2020 i Frydalen fra Frybrua/Flakken/Kolltjernet til Fiskedalssetrene

Maskinpreparering av skiløyper krever tillatelse fra Nasjonalparkforvaltningen. Den tillatelse som nå gjelder, ble gitt i vedtak i sak 2021/6026-2 432.2 for perioden 2021-2025. Vilkår for tillatelsen framgår i brev av 28.06.2021. Det er tidligere gitt tillatelse til at skiløyper og sykkelstier kan etableres. For å forenkle saksbehandlingen av denne

prosessen og årlig rapportering, foreslår RKT følgende. Når det først er gitt tillatelse til etablering av skiløype og sykkelsti i Frydalen LVO, så kan det da kanskje være unødvendig med nye søknader om tillatelse til maskinpreparering av skiløyper. Turløypelag er ofte frivillig arbeid, sammensatt av et styre, med mer eller mindre kontinuitet. Ved krav om nye søknader der tillatelser gjelder noen år, er det fort gjort å bli "kriminell" vist det blir uteglemt og skaffe nye tillatelser.

Men dersom det er snakk om andre og nye traseer, så er det selvfølgelig et søknadspliktig tiltak.

Styret i RKT ber derfor om at Nasjonalparkforvaltningen vurdere vårt innspill mht varighet for tillatelser til maskinpreparering av skiløyper i Frydalen LVO.

Sekretariatets kommentar:

Trasene for skiløypene er lagt i forvaltningsplanen, og ligger fast til det eventuelt blir vedtatt endringer. Når det gjelder motorferdselen knyttet til preparering av skiløypene er det ikke gjort direkte unntak i forskriften til dette. Det må derfor søkes om tillatelse, og en kan bare gi tillatelse for en begerenset – retningslinjen i gjeldende forvaltningsplan sier fire år.

13	Ole Kristian Rudland, 28.08.21
----	--------------------------------

Som grunneier og seter eier innenfor Frydalen landskapsvernområde har jeg følgende kommentarer til revidering av vernebestemmelsene/forvaltningsplanen for området.

Nysæter

I verne forskriften til Frydalen landskapsvernområde heter det:

§ 2. Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen Landskapsvernområde er å:

Ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

Likevel opplever vi som seter eiere at dagens forvaltningspraksis ikke samsvarer med intensjonene i verneforskriften. Det er blitt så strengt at man som grunneier og sæter eier ikke orker å gå i gang med diverse søkeprosesser.

Resultatet for Nyseter som et viktig seterlandskap er katastrofalt. På de 25 årene vi har vært på Nyseter har både bygningsmiljø, beiteressurser, arts mangfold og setervoller gradvis endret seg. Det står nå så dårlig til at hele seterlandskapet er i ferd med å gå til grunne. Det er derfor svært viktig at forvaltnings praksisen og regelverket endres nå i en revidering.

For de fleste setrer har bruken endret seg fra tradisjonell seterdrift til å bære preg av mer fritidsbruk. Dette innebærer at kravet til komfort øker. For å sikre overlevelsen av setergrenda må det derfor tas inn regler som gjør at den enkelte seter eier får intensiver for å ta vare på seter miljøet sitt. Dette kan løses på flere måter:

- Unnta sæter miljøene i Frydalen fra Frydalen landskapsvernområde.
- Utarbeide egne «reguleringsplaner» tilpasset for setrene/hyttene i FL.
- Sørge for en raskere saksgang ved lokal bestemmelse om det er innenfor «reguleringsplan»
- Forplikte seter eier ved utvidelser/nybygg til vedlikehold.

Hvilke regler som skal gjelde overlater jeg til forvaltningen å utarbeide, men det må være klare, entydige og forståelige regler som vil være med på å redde de setrene og miljøet rundt gjennom bruk.

Uten en vesentlig endring av dagens tolkninger og forvaltnings praksis, vil Nasjonalparkstyret, Miljøavdelingen i fylket og Staten bære et stort ansvar for den rasingen av slike setermiljø innebærer.

Personlig har jeg en seter med tre bygninger i forfall. Selet, hytta og låven er i svært dårlig forfatning og krever vedlikehold. Uten at hytta kan oppgraderes til en akseptabel størrelse slik at vi som familie kan benytte den, vil det heller ikke være aktuelt fra vår side og ta vare på eksisterende bygninger.

Et gjennomgående tema som alltid kommer opp når det søkes om ett eller annet i FLV er «hensynet til Villrein»

Villreinen i Rondane er en veldig viktig art og en berikelse for vår natur. Gjennom hundrevis av år har Nysetra som setergrend levd med villrein uten at dette har medført store ulemper for noen. Det oppleves imidlertid til stadighet at villreinen ukritisk brukes for begrunnelse for avslag på ulike søknader.

Her bør forvaltningspraksis endres, det er ikke villreintrekk i Frydalen som i andre deler av Rondane. Det er enkelte mindre flokker av reinsbukk som krysser dalen i bestemte perioder på vår og høst. (Se vedlagt kart).

Gjennom tellinger utført hvert år er disse bukkeflokkene relativt små og antallet er stabilt.

Det er ganske provoserende at villrein brukes som argument for diverse avslag og pålegg i Frydalen LVO. Når hundrevis av biler hver dag kan kjøre langt inn i Nasjonalparken for så å parkere, og campe på Spranget.

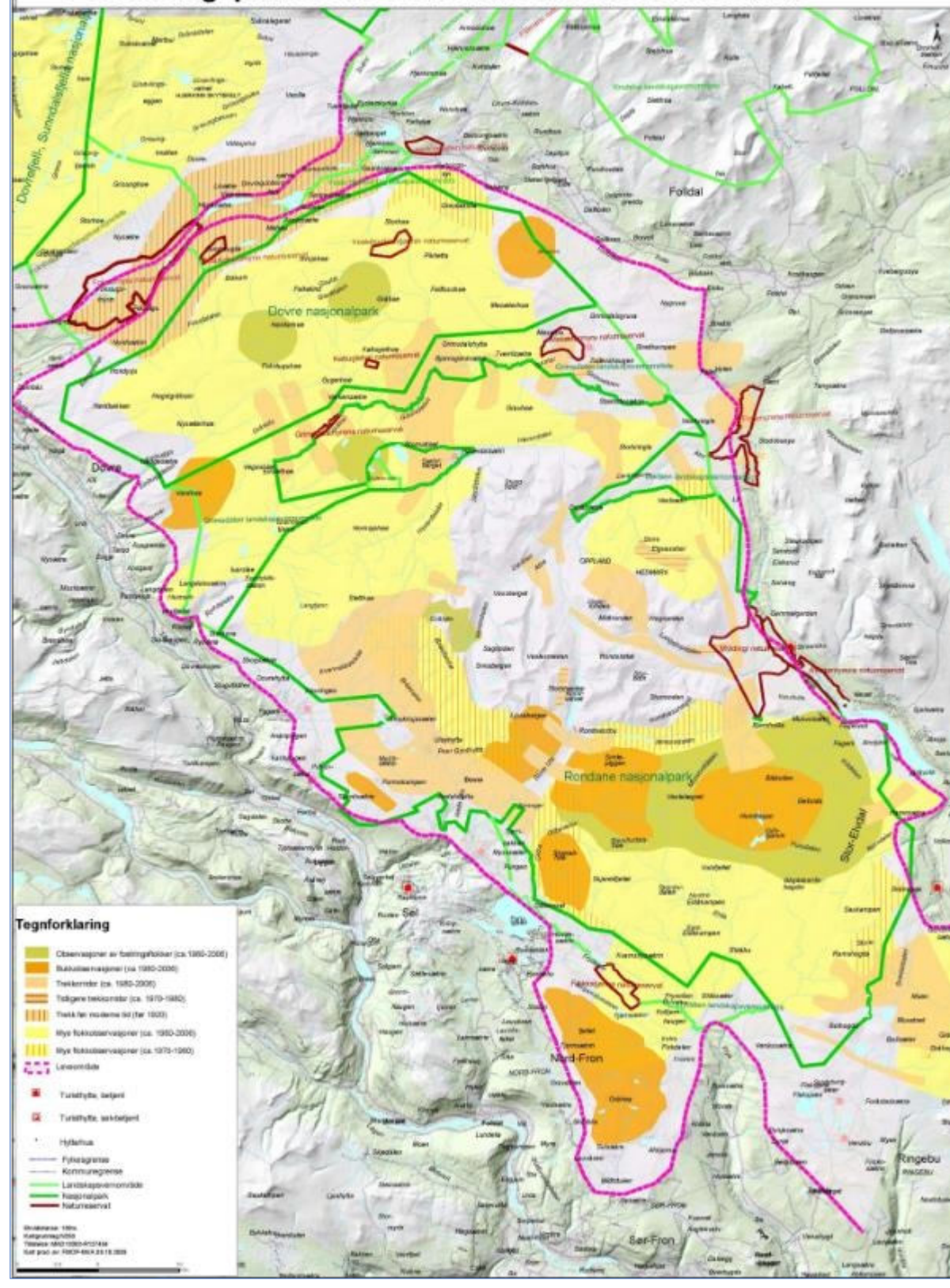
Skal vi få til en god forvaltning er det viktig at alle instanser er på samme lag og arbeider mot felles mål. Utgangspunktet for dette er godt, men da må det til en aksept av lokalbefolkning, erfaring og tradisjoner fra forvaltningsmyndighetene.

Det har dessverre ikke vært slik, men dette kan en ny forvaltningsplan endre på.

VILLREIN - SOMMER/VÅR

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

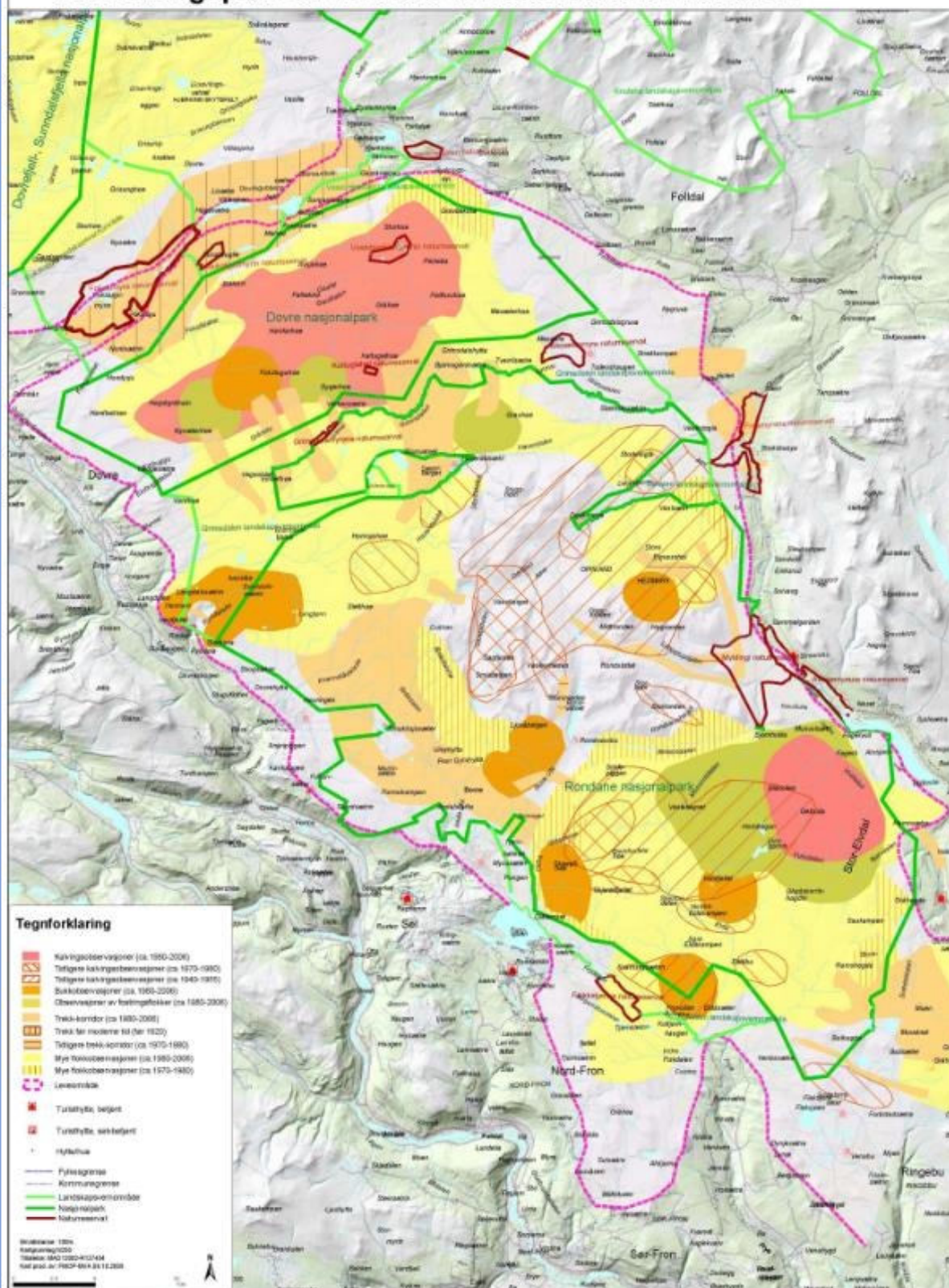
Vedlegg nr. 13

VILLREIN - VINTER /VÅR

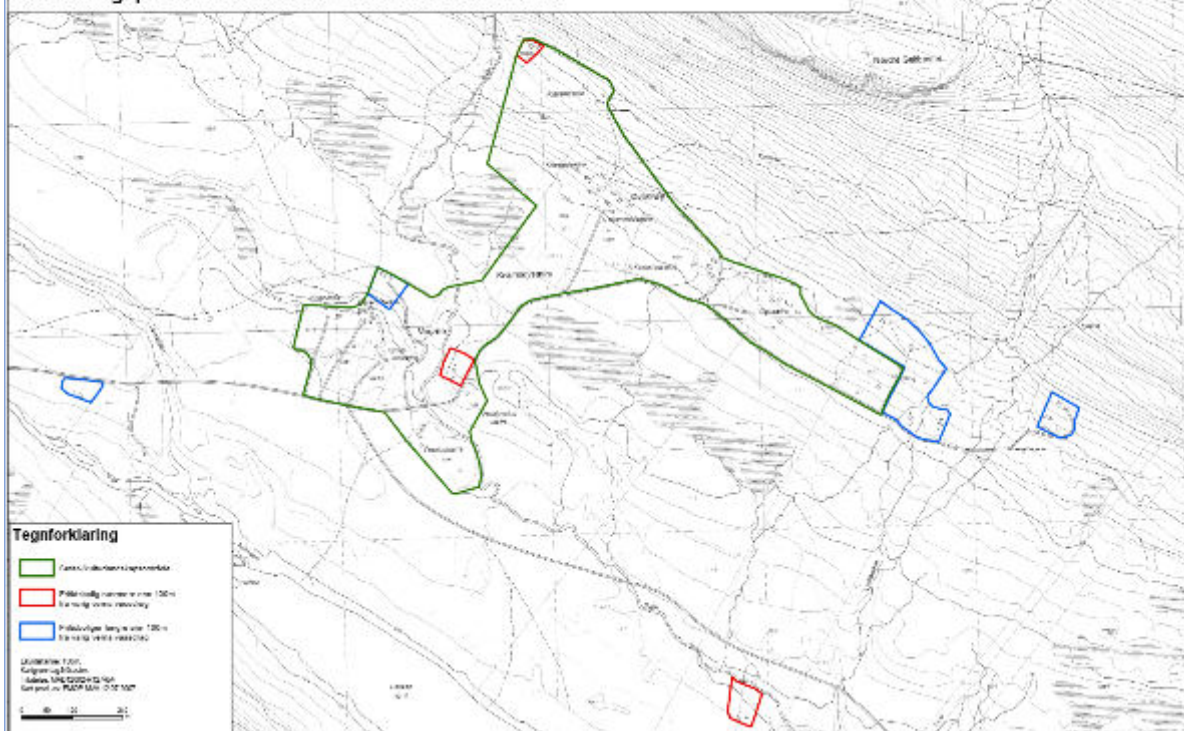
Vedlegg nr. 14

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

SPESIELT VERDIFULLE BYGNINGER /BYGNINGSMILJØER, HYTTEOMRADER OG SETER- / KULTURLANDSKAPSSOMRADER.
Frydalen landskapsvernområde, Nord-Fron kommune
Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

Vedlegg nr. 9

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet viser til at landbruk (jf. plan- og bygningslovens definisjon) i hovudsak kan drives som før vernet ble vedtatt i 2003. Det er også anledning til å vedlikeholde bygninger, og ved dokumentert landbruksmessig behov kan det gis tillatelse til oppføring av nye bygninger.

Det årlige trekket av villreinbukker mellom Vulufjell og Tjønnsæterfjellet er viktig for villreinen. Det gir et større leveområde, og en økt beiteressurs (barmarksbeite), enn om bukkene skulle holdt til Vulufjell hele året.

14 Sødorp sameige, 31.08.21

Sødorp sameige representerer de sameieberettigede gårdbrukerne i Sødorp, samt at sameiet forvalter jakt og fiskerettighetene innenfor de private delene av verneområdet på Sødorpsida, og er derfor å anse som uttaleberettiget part i denne saken.

Når det gjelder dagens vernebestemmelser er det noen punkter som må bli fulgt opp. Det har vært svært vanskelig å få ut erstatning for de nye vernebestemmelsene tilbake i 2004, og det er fortsatt uavklarte krav om erstatning, 19 år etter at landskapsvernet ble innført. Dette oppleves negativt og unødvendig og er ikke med på å bidra til tillit mellom vernemyndighetene og grunneierne i området. I tillegg ser vi at området ikke lenger skjøttes slik det burde, verken ift skogsdrift/hugging av ved eller ivaretagelse av bygninger, da forsøk på å ta vare på eller utvide for å kunne bruke seter o.l. møtes med en del motstand ved kontakt med nasjonalparkstyret/ nasjonalparksekretariatet. Det er kun noen få prosjekt av vernemyndighetene som er gjennomført, ellers så gror arealene igjen og husene forfaller.

På bakgrunn av dette, ønsker Sødorp sameige å spille inn endringer i verneforskriften som vi mener kan bidra til at det både blir et bedre samarbeidsklima, og gjennom det et lokalt engasjement for å få tilbake et åpent og trivelig seterlandskap med velholdte bygninger, samt at det blir lettere for våre sameieberettigede å ivareta og forvalte egne verdier.

Vi mener at vernegrensen bør flyttes innover mot nasjonalparken, slik at alle setre og hytter på Sødorp kommer utenfor vernegrensen, jfr vedlagt kart som viser forslag til ny vernegrense på arealet som eies av våre sameieberettigede medlemmer. Da kan folk ivareta og vedlikeholde sine setre og hytter basert på regelverket som gjelder andre setrer utenom verneområdet eller ved å opprette en egen verneplan for disse setrene hvis det er et poeng. Videre vil det også gjøre at de områdene som er synlige fra vegen vil bli ivaretatt gjennom hogst / uttak av ved / generelt skogskjøtsel på en helt annen måte enn hva situasjonen er i dag. Så vidt oss bekjent er det heller ikke sårbare arter eller bevaringsverdige biotoper registrert i nærheten av disse seterområdene som krever ekstra vern mot ferdsel av dyr og folk. Sødorp sameige ønsker at våre sameieberettigede kan få råderetten over sine egne eiendommer igjen. Vi opplever at de lokale myndighetene i Nord-Fron kommune er interessert i at det skal være levende setersamfunn på en helt annen måte enn en kan få inntrykk av at vernemyndighetene er. Når det gjelder rein blir det observert at denne ikke oppholder seg i Frydalen, verken om sommeren eller om vinteren, den trekker kun tvers over dalen vår og høst i vandringene mellom Vulufjell og Tjønnseterfjellet/Gråhø. Dette er da primært bukkeflokker.

Kommer vi ikke gjennom med det å flytte vernegrensen, ønsker vi å fremme forslag til nye bestemmelser som vil gjøre drift og vedlikehold enklere og mer forutsigbart for våre sameieberettigede, både med hensyn til bygninger og til skog:

A) Bygninger

Det er viktig å ha så klare og entydige bestemmelser for bygninger, at all forvaltning iht byggesøknader kan foretas av bygningsmyndighetene i den enkelte kommune. Det sikrer at byggesaksbehandlingen utføres av personer med kompetanse på bygninger og byggesak, ikke av personer som ikke har dette som sitt yrke. I dag ser vi dessverre at våre medlemmer opplever kontakten og søknadsprosessen som svært lite smidig, der både mangel på dialog og uhensiktsmessige vedtak rapporteres inn. For å gjøre det enklere, mener vi at det må settes en helt entydig grense for tillatt areal. Holder den enkelte seg under dette arealet, er det kun bygningsmyndighetene i den enkelte kommune som skal behandle saken. Dette fordrer selvsagt entydige bestemmelser også for utseende, noe vi foreslår her: Alle bygninger skal ha saltak og takvinkel mellom 22 og 27 grader, i tråd med den tradisjonelle seterbebyggelsen vi har i Frydalen landskapsvernområde i dag. Taktekkingen skal være torv, tre eller skifer på alle nybygg eller tilbygg. For beboelseshus kan man maksimalt ha en bygningsmasse med bruksareal på 70 m². Dersom der søkes om tiltak med avvik fra disse reglene, skal kreves det både dispensasjon etter plan og bygningslova og tillatelse fra vernemyndighetene.

B) Veger

Per Gynt seterveg, Nysetervegen og private adkomstveger kan benyttes hele året, inkludert brøytes om vinteren. Unntaket er i villreinens trekkperiode om våren. For at denne skal kunne skje uforstyrret, tillates det ikke kjøring på de nevnte vegene i perioden fra tirsdag etter påske til 15. mai.

C) Hogst

All hogst, både skogsdrifter og vedhogst, skal skje på en så skånsom måte som mulig. Det tillates likevel bruk av ATV eller en lett traktor ut i terrenget hele året. Skogsdrift med hogstmaskin skal skje når det er tæle i marka for å unngå kjøreskader. Uttransport med bil tillates hele året, med unntak av den perioden vegen er stengt fram til bommen åpner 1 juni. Lokale vegmyndigheter har anledning til å stenge vegen for ferdsel ut over disse periodene, når det kreves for å ivareta vegene f.eks i vårløsningen.

D) Ut-og innkjøring av salt,husdyr og vilt

Vi mener at det bør være lettere å få kjørt ut salt uten å søke hver gang en skal plassere ut dette i terrenget. Dette blir hovedsakelig gjort om våren og da gjerne i en omgang.

Beitelaga burde således hatt et stående kjøreløyve for utkjøring av saltstein før sauene er i terrenget. Det samme er tilfelle med skadde og døde dyr som må hentes ut med ATV for tilsyn og stell. Dette vil da bli gjort på en raskere og mer skånsom måte enn ved tilfeller der en ofte må avvente svar fra vernemyndighetene før en går inn i verneområdet. Dette gjelder også uttak av storvilt som blir skutt inne i verneområdet i høstjakt. Alternative ordninger kan sikkert diskuteres for å få til en smidigere måte hvis ovennevnte punkt er vanskelig å gjennomføre for vernemyndighetene. Det kan og være ønskelig å kunne bruke drone ved sinking og tilsyn av dyr. Når det gjelder skadefelling av rovvilt, må det ageres raskt for bruk av snøscooter. Her bør det gis en flerårig godkjenning. Det samme gjelder ved bås jakt på jerv.

Sørdorp sameige håper vernemyndighetene vil ta våre innspill til følge, og at også vi som eier grunnen tas med på råd og beslutninger.

Innspillene over støttes også av de lokale fagorganisasjonene Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag og Nord-Fron Bondelag, Sørdorp grunneierlag og Sørdorp beitelag.

Sørdorp sameige mener også at de foreslåtte endringene for Sørdorp bør gjelde for Kvamsfjellet, men overlater til organisasjonene der å evt komme med kartinnspill mv.

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet viser til at landbruk (jf. plan- og bygningslovens definisjon) i hovedsak kan drives som før vernet ble vedtatt i 2003. Det er også anledning til å vedlikeholde bygninger, og ved dokumentert landbruksmessig behov kan det gis tillatelse til oppføring av nye bygninger.

Når det gjelder spørsmål om erstatningsoppgjøret blir det vist Statsforvalteren i Innlandet.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer/grensejusteringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

15	Hjerkinn Fjellstue og Fjellridning, 30.08.21
-----------	---

Vi takker for muligheten til å bli involvert i denne prosessen.

Vi ønsker at det skal være mulig å drive organisert ferdsel med hest innenfor rammene i forvaltningsplanen. Det står p.t. at organisert bruk av hest skal være tillatt i områder godkjent for slikt bruk og ellers være søknadspliktig. Det står at «det er særlig hensynet til markslitasje som gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomet». Vi har fått en forståelse av at det er viktig for forvaltningsmyndighetene å inkludere bevaring av leveområde for villrein i større grad.

Ridning og villrein

Vi har ridd i fjellheimen her i 30 år og har møtt villrein flere ganger. Det som da har skjedd er at villrein flokken flytter seg noen hundre meter bort fra stien, hvor den står og venter på at hestefølget passerer, deretter flytter den seg tilbake til stien. Noen ganger følger den også etter hestefølget et lite stykke, da den er nysgjerrig på disse artsfrendene sine. Alle som har ridd i fjellet og har møtt villrein kan fortelle tilsvarende historier. Vi vet ikke om forvaltningsmyndighetene har ridd i fjellet og møtt villrein, derfor vil vi benytte anledningen til å berolige med at all erfaring tilsier at et hestefølge ikke forstyrrer villreinen.

Søknadsplikt

Vi har søkt to ganger om å få lov til å ri enkeltstående turer med mellom 10 og 15 hester én gang gjennom både Dovre og Rondane nasjonalparker. Vi har hver gang fått nei. Den første gangen klagde vi på avslaget da det viste seg at det ikke var hjemmel for å gi oss avslag (Gamle Kongevei gjennom Dovre nasjonalpark fra Fokstua til Dovre). Den andre gangen fikk vi nei av hensynet til villreinen (Rondane nasjonalpark). Vi klagde på dette og fikk nytt avslag. Til slutt klagde vi til Miljødirektoratet og fikk avslag etter en behandlingstid på ett og et halvt år fra første søknad (fra november 2019 til mai 2021). Samme året som vi fikk avslaget ble det for første gang arrangert et årlig idrettsarrangement sponset av en stor internasjonal aktør gjennom Rondane nasjonalpark. Dette ble arrangert i det samme området som vår omsøkte ridetur og hadde 150 deltakere pluss støtteapparat. Arrangementet er ikke søknadspliktig da de ikke bruker hest.

I oppdateringen av forvaltningsplanen ønsker vi derfor:

- 1) at det skal utvises skjønn i forhold til hvem man kan gi dispensasjon til. Og at dispensasjon kan bli gitt. Vi føler oss litt motarbeidet og urettferdig behandlet.
- 2) at organisert bruk av hest kunne være en egen kategori brukere i forvaltningsplanen med tilhørende egne retningslinjer (om mulig).

I følge naturmangfoldsloven §41 så skal det i arbeidet med vern legges til rette for et godt samarbeid med blant annet berørte næringsinteresser. Vi føler at vi har fått god informasjon om planene til forvaltningsmyndighetene. Vi har både tidligere og nå i denne prosessen brukt mye tid og krefter på å sette oss inn i dokumentene og prøvd å fremme våre interesser på en fornuftig måte, både skriftlig og ved oppmøte. Dessverre opplever vi at vi som næring ikke har blitt hørt tidligere, og håper at vi denne gangen kan få gehør for våre innspill.

Sekretariatets kommentar:

Definisjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet. Dette vil også gjelde for organisert bruk hest.

16	Hamar og Hedemarken Turistforening, 31.08.21
Vi i Hamar og Hedemarken Turistforening følger med på at forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat skal rulleres. Vårt hovedbudskap i den forbindelse er at vi oppfatter forvaltningsplanen fra 2011 som god for både naturen, villreinen og friluftslivet og vi håper den blir videreført i den form og med det innholdet den har. Vi har Rondanestien og noen tilførsler til den som vi er opptatt av å fortsatt kunne bruke og vedlikeholde. En viktig endring for oss er at vi har sluttet å bruke Godlidalshytta siden det var et krav for å få etablere Øyungshytta i 2018. Vi har godt samarbeid både med grunneier Pihl (og Ringsaker jakt- og fiskeområde) og Ringsaker kommune ang tilretteleggingen for friluftsliv i dette området. Vi følger prosessen videre med rullering av forvaltningsplanen.	
Sekretariatets kommentar: Innspillet blir tatt til orientering.	

17	DNT Oslo og Omegn, 31.08.21
Vi viser til brev av 30.3.21 og eget møte med DNT Oslo og Omegn om rullering av forvaltningsplanen. Innspill til planarbeidet er referert i møtereferatet 10.03.21, og vi regner	

med at tematikken i punktene tas med i betraktning i det videre arbeidet, men vi til spesielt peke på noen ting som bør forbedres i ny forvaltningsplan:

- Klimaproblematikk og betydningen for verneformålet, friluftslivet i verneområdene, tilrettelegging mv var lite drøftet da dagens plan ble vedtatt, og dette bør endres. Fra DNT Oslo og Omegns ståsted betyr dette bla. at det må legges til rette for friluftsliv med sikte på redusert klimabelastning (f.eks redusere antall ferie- og flyreiser til utlandet) og hvilken betydning dette kan ha for tilretteleggingen må også drøftes. For våre betjente hytter har vi også den spesielle utfordringen at vi har dieselaggregater som vi ønsker å erstatte med mer klimavennlig energiproduksjon.
- De betjente hyttene er gamle anlegg der ulike funksjoner bærer preg av å være etablert i en annen tid. Vi ønsker ikke at det skal legges til rette for økt overnattingskapasitet, men det er viktig at det er anledning til å forbedre tekniske anlegg og driftstekniske forhold slik at arbeidsforholdene for de som driver er forsvarlige. Dette dreier seg om mer enn hva som er lovlig / ulovlig slik det ofte er beskrevet i dagens regelverk, og det kan f.eks ha betydning for klimaavtrykket og transporten til et anlegg hvis lagerforholdene bedres. Dette bør drøftes i den nye forvaltningsplanen slik at det legges til rette for god og forutsigbar saksbehandling når ulike behov skal vurderes.

Forvaltningsplanen er et viktig dokument også for DNT Oslo og Omegn og vi bidrar gjerne i det videre arbeid for å arbeide fram en god forvaltningsplan.

Sekretariatets kommentar:

Vi er kjent med at Miljødirektoratet har sendt brev (30.09.21) til DNT Oslo og Omegn om vurdering av aktuelle tiltak på eksisterende turistforeningshytter i verneområder. Miljødirektoratet skriver bl.a.:

«Om det kan gis tillatelse til mikrokraftverk, solceller eller graving av strømkabel må vurderes konkret ut fra vernebestemmelsene og forholdene i det aktuelle området. ...

Naturmangfoldloven § 48 gir hjemmel til å gjøre unntak fra verneforskriften dersom det ikke er i strid med verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Det er lagt til grunn at det skal svært mye til for å gi tillatelse til nye bygninger i verneområder med hjemmel i denne bestemmelsen. Dersom det er aktuelt å gi tillatelser i områder som ikke har relevante dispensasjonsbestemmelser, bør forskriftsendring vurderes. ...

Når det gjelder betjente turisthytter, ser vi at det på grunn av krav fra offentlige myndigheter kan være behov for ombygginger eller utvidelser. Dagens verneforskrifter åpner i noen grad for mindre tiltak knyttet til eksisterende bygninger.

Det er viktig at det ikke etableres en praksis med å gi tillatelser som fører til en uheldig presedensvirkning for bygging i verneområder. Samtidig har vi forståelse for behovet for eksisterende turistforeningshytter som ligger i verneområder.»

Sekretariatet vil understreke at alle søknader om nye tiltak må vurderes opp mot hensynet til verneformålet og verneverdiene. Innspill fra partsmøter vil bli vurdert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen.

18	Hanne Hvattum, 30.08.21
-----------	--------------------------------

Undertegnede eier gnr 290 bnr 1 i Nord-Fron kommune, med både seter og skogsteiger som i dag omfattes av Frydalen landskapsvernområde. Jeg er derfor å anse som uttaleberettiget part i denne saken.

Når det gjelder dagens vernebestemmelser, mener jeg uten tvil at disse bidrar til å skape negative forhold på flere områder. Et av verneformålene er å ta vare på et særpreget seterlandskap, noe jeg mener man ikke har lyktes med i dagens vernebestemmelser. På

vernetidspunktet (2004), var det verna området er levende område, med flere seterdrift og åpne landskap, og der skogen ble brukt i forbindelse med seterdriften som kilde til ved og virke . Bygningsmassen var i aktivt bruk og gjennomgikk oppgraderinger, forandringer og vedlikehold uten problemer. Men etter at landskapsvernet kom, opplever jeg en forvaltning som ikke har lyktes med samspill med eierne av vernede arealer, og det legges svært strenge begrensninger på hva man kan gjøre for å ta vare på og utvikle egne eiendommer og egne verdier, og at synspunkter fra de som eier og driver eiendommene mange ganger ignoreres. Inngrepene medfører vesentlige begrensninger i bruken av eiendommene. Møtene med vernemyndigheten oppleves som ensidig maktbruk og uvennlig tone. Begrensningene lagt på skogsbruk gjør det omstendig, langsomt og byråkratisk, hvilket har ledet til mindre uttak og skjøtsel, og at gjengroingen forsterkes. Man kan også stille spørsmål ved om det pålagt landskapsvernet virkelig oppfyller å verne naturverdiene i dalen. På meg virker det som at de som driver jordbruk og seter har langt bedre kompetanse til å skjøtte kulturlandskapet enn de som forvalter landskapsvernplanen. Jeg opplever også at det har vært svært vanskelig å få ut erstatning for vernet, og minner om at det fortsatt er uavklarte krav om erstatning, 19 år etter at landskapsvernet ble innført, noe som oppleves både uverdigg og ikke er med på å bidra til at man kan si at det er et godt samarbeidsklima mellom vernemyndighetene og grunneierne i området. Man kan vel også stille spørsmålstegn om vernebestemmelsene i dag i det hele tatt gjelder for de uavklarte delene ift erstatning. I tillegg ser vi at området ikke lenger skjøttes slik det burde, verken ift skogsdrift/hugging av ved eller ivaretagelse av bygninger, da alle som forsøker å ta vare på eller utvide for å kunne bruke møtes av negative opplevelser ved kontakt med nasjonalparkstyret/nasjonalparksekretariatet. Det er kun noen få prosjekt satt i scene av vernemyndighetene som er gjennomført, ellers så gror arealene igjen og husene forfaller.

På bakgrunn av dette, ønsker jeg å spille inn endringer i verneforskriften som jeg mener kan bidra til at det både blir et bedre samarbeidsklima, og gjennom det et lokalt engasjement for å få tilbake et åpent og trivelig seterlandskap med velholdte bygninger, samt at det blir lettere for våre sameieberettigede å ivareta og forvalte egne verdier.

Jeg foreslår at vernegrensen bør flyttes innover mot nasjonalparken, slik at alle setre og hytter på Sødorp kommer utenfor vernegrensen, jfr vedlagt kart som viser forslag til ny vernegrense på arealet som eies av oss med eiendommer på Fryvollen. Da kan folk ivareta og vedlikeholde sine setre og hytter, uten å stadig være i konflikt med eller leve i frykt for vernemyndighetene. Vi har flere setre der eier ikke lenger orker å utføre vedlikehold, med bakgrunn i hvordan man har sett at andre har blitt behandlet, med det resultat at setrene på sikt forfaller på en slik måte at de ikke kan reddes til slutt. Jeg mener at folk bør få tilbake råderetten over sine egne eiendommer, og viser til at samtlige jeg har vært i kontakt med opplever at samarbeidet med vernemyndighetene er krevende, mens de lokale myndighetene i Nord-Fron kommune oppleves som svært ryddige og samarbeidsvillige, og at de er interessert i at det skal være levende setersamfunn på en helt annen måte enn hva vi opplever at vernemyndighetene ønsker. Der opplever man at det ikke er ønskelig at området benyttes. I den anledning tør jeg å minne om at reinen ikke oppholder seg i Frydalen, verken om sommeren eller om vinteren, den trekker kun tvers over dalen vår og høst i vandringene mellom Vulufjell og Tjønnseterfjellet/Gråhø.

Kommer vi ikke gjennom med det å flytte vernegrensen, ønsker jeg å fremme forslag til nye bestemmelser som vil gjøre drift og vedlikehold enklere og mer forutsigbart for oss som har eiendommer innenfor verneområdet, både med hensyn til bygninger og til skog:

A) Bygninger

Det er viktig å ha så klare og entydige bestemmelser for bygninger, at all forvaltning iht byggesøknader kan foretas av bygningsmyndighetene i den enkelte kommune. Det sikrer at byggesaksbehandlingen utføres av personer med kompetanse på bygninger og byggesak, ikke av personer som ikke har dette som sitt yrke. I dag ser vi dessverre at våre medlemmer opplever kontakten og søknadsprosessen som svært lite smidig, der både mangel på dialog og uhensiktsmessige vedtak rapporteres inn. For å gjøre det enklere,

mener vi at det må settes en helt entydig grense for tillatt areal. Holder den enkelte seg under dette arealet, er det kun bygningsmyndighetene i den enkelte kommune som skal behandle saken. Dette fordrer selvsagt entydige bestemmelser også for utseende, noe jeg foreslår her: Alle bygninger skal ha saltak og takvinkel mellom 22 og 27 grader, i tråd med den tradisjonelle seterbebyggelsen vi har i Frydalen landskapsvernområde i dag. Vinduer skal være småruta, og skal ha en markert og tydelig brystning mellom vindu og bakken under, slik at det ikke åpnes opp for store panoramavinduer. Taktekkingen skal være torv, tre eller skifer på alle nybygg eller tilbygg. For beboelseshus kan man maksimalt ha en bygningsmasse med bruksareal på 70 m². Dersom der søkes om tiltak med avvik fra disse reglene, skal kreves det både dispensasjon etter plan og bygningslova og tillatelse fra vernemyndighetene.

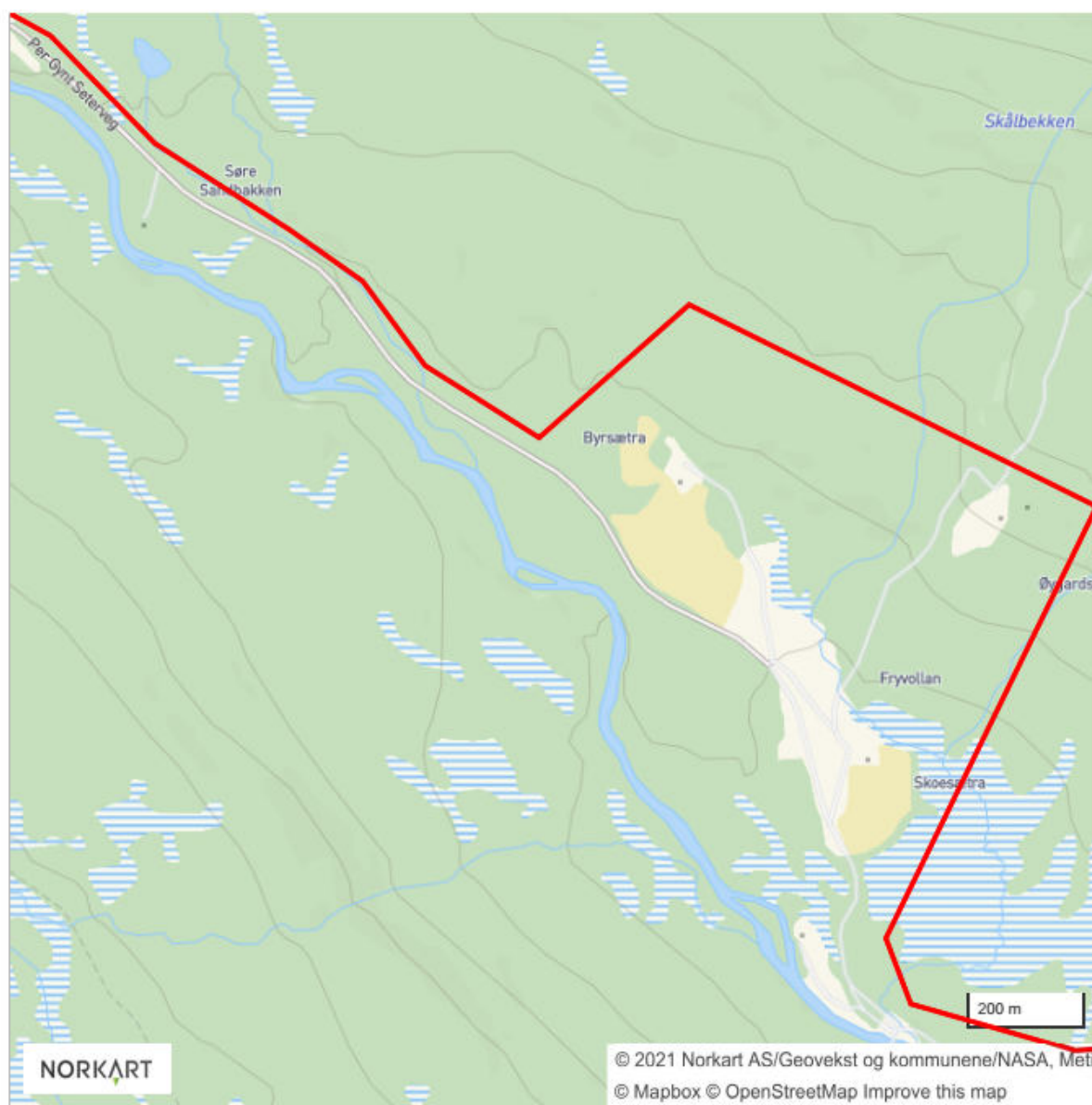
B) Veger

Per Gynt seterveg, Nysetervegen og private adkomstveger kan benyttes hele året, inkludert brøytes om vinteren. Unntaket er i villreinens trekkperiode om våren. For at denne skal kunne skje uforstyrret, tillates det ikke kjøring på de nevnte vegene i perioden fra tirsdag etter påske til 15. mai.

C) Hogst

All hogst, både skogsdrifter og vedhogst, skal skje på en så skånsom måte som mulig. Det tillates likevel bruk av ATV eller en lett traktor ut i terrenget hele året. Skogsdrift med hogstmaskin skal skje når det er tæle i marka for å unngå kjøreskader. Uttransport med bil tillates hele året, med unntak av den perioden vegen er stengt, dvs i tidsrommet fra tirsdag etter påske til 15. mai. Lokale vegmyndigheter har anledning til å stenge vegen for ferdsel ut over disse periodene, når det kreves for å ivareta vegene f.eks i vårløsningen.

Forslag til endret vernegrense

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet viser til at landbruk (jf. plan- og bygningslovens definisjon) i hovudsak kan drives som før vernet ble vedtatt i 2003. Det er også anledning til å vedlikeholde bygninger, og ved dokumentert landbruksmessig behov kan det gis tillatelse til oppføring av nye bygninger.

Når det gjelder spørsmål om erstatningsoppgjøret blir det vist Statsforvalteren i Innlandet.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer/grensejusteringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

19

Harald Ulrik Sverdrup, 30.08.21

Min situasjon

Harald Sverdrup har eiendommen Peer Gynt Seterveg 3677 (hos Kartverket Søre Sandbakken). Eiendommen har flere hundre år gamle hus, den ligger på østsiden av Frya,

mellom elven og veien, og er den nordligste delen av Fryvollene og er innenfor dagens verneområde. Jeg er derfor å anse som uttaleberettiget part i denne saken.

Mange av inngrepene forårsaket av verneplaner, har jeg for det meste ikke blitt varselet om på forhånd. De få gangene det har skjedd, har dokumenter og planer som regel kommet til mine hender lenge etter at klagefrister har passert. Jeg har selv fått søke opp manglende dokumenter i ettertid. Jeg forbeholder meg full råderett over mine egne eiendommer i henhold til norsk lov, og anser at alle begrensninger som er gjort (1) uten samråd, (2) uten forhåndsinformasjon til meg, (3) uten noen form for kompensasjon, er i strid med eiendomsretten, og restriksjonene er derfor i utgangspunktet ikke gyldige.

Dagens situasjon

Et av verneformålene er å ta vare på et særpreget seterlandskap og den naturbiotopen dette skaper. Når området blev vernet i 2004, hadde området seterdrift og åpne landskap. Skogen blev brukt i samband med seterdriften som kilde til ved, beite og virke.

Bygningsmassen ved setrene i dalen var i aktivt bruk og gjennomgikk oppgraderinger, anpassninger og vedlikehold uten problemer. Men etter at landskapsvernet kom, opplever jeg at forvaltningen ikke har lyktes med godt samspill med eierne av vernede arealer, og det legges svært strenge begrensninger på hva man kan gjøre for å ta vare på og utvikle egne eiendommer og egne verdier, og at synspunkter fra de som eier og driver eiendommene mange ganger ignoreres. Inngrepene medfører vesentlige begrensninger i bruken av eiendommene. Møtene med vernemyndigheten oppleves av mange grunneiere som ensidig maktbruk og uvennlig tone. Begrensningene lagt på skogsbruk gjør det omstendig og byråkratisk, hvilket har ledet til mindre uttak og skjøtsel, og at gjengroingen forsterkes. Man kan stille spørsmål om det pålagte landskapsvernet virkelig oppfyller å målet om å verne naturverdiene i dalen.

Jeg har merket meg at vedlikehold, reparasjoner og utvikling av husene er belagt med så kranglete regler, urimelig krav og utrivelig bemøtende, at det på mange eiendommer virker som om husene er oppgitt av eierne og bygningene står og forfaller. Ved direkte forespørsel hos noen av dem, har jeg erfart at det faktisk er tilfellet. Mange av kravene går i detalj på bygningstekniske aspekter som ikke på noen måte kan belegges med faglige eller vitenskaplige begrunnelser i forhold til naturvern og målene i landskapsverneplanen. I sammenhengen har jeg etter undersøkelser, funnet for eksempler som oppfattes som maktmisbruk.

At små detaljer i materialvalg i bygninger, utformning eller størrelse på bygninger som står inne på innmark og inngår i bygningstun har betydelse for vern av naturbiotoper, biodiversitet eller villreinens vandringer er helt uten vitenskaplig forankring. Dette har skadet vernearbeidets troverdighet, og det oppfattes som grovt maktmisbruk av de det treffer og av de som ser det. I slike saker oppfatter jeg at Nasjonalparkstyret handler lagt utenfor sitt mandat og med manglende kompetanse.

Jeg kjenner personlig til flere eiere som ikke lenger vil eller tør å utføre vedlikehold, oppdateringer og reparasjoner på sine hus, med bakgrunn i hvordan man har sett at andre har blitt behandlet av vernemyndigheten, med det resultat at mange av bygningene i Frydalen forfaller på en slik måte at de innom kort tid ikke kan reddes. Påbud om vern av bygninger der påstående om hva som er tradisjonell god seterarkitektur er til stor del både grovt feilaktig og preget av amatørmessig og kunnskapsløs synsing. Jeg har lest mye litteratur i fagfeltet og kan konstatere hvor feil det har blitt. Dette er ikke bygningsvern, og det hører ikke hjemme i myndighetsutøvelse med naturvern og landskapsvern som mål.

Jeg observerer i samtaler at samarbeidet med vernemyndighetene ansees være svært krevende av de grunneierne jeg har snakket med, men at de kommunale myndighetene i Nord-Fron kommune oppleves som samarbeidsvillige, og ønsker å tilrettelegge for ett levende hytte- og setermiljø i vår del av Frydalen. Vernemyndighetens konfronterende

atferd har ledet til skader på troverdigheten for naturvern og landskapsvernsarbeide generellt, noe myndigheten bør grundig tenke over.

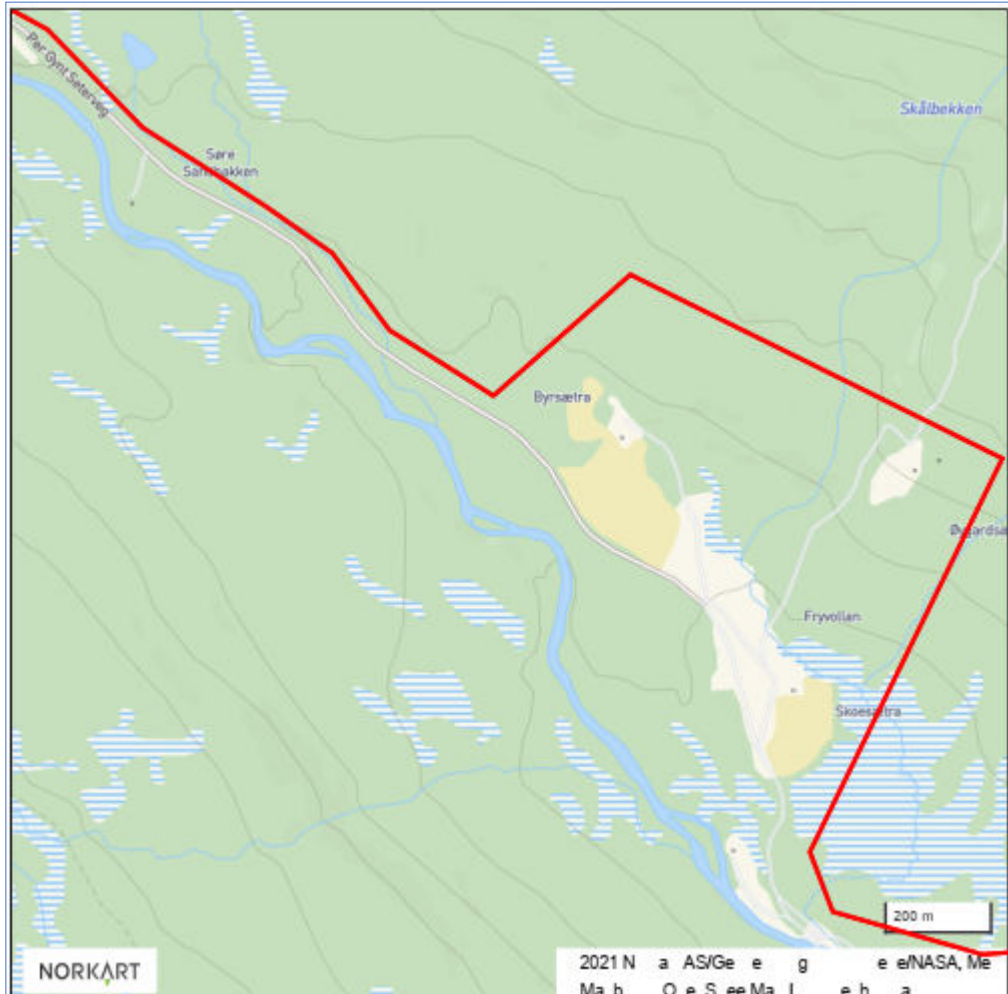
Jeg har observert at skjøtsel av skogen med virkesuttak er sterkt redusert i verneområdet og at hele den vernede delen av dalen gror igjen, med vegetasjonsendringer til følge. Dette forsterkes av klimaforandringen som pågår. I forhold til verning av biodiversiteten i fjellnære kulturlandskap, er gjengroingen skadelig for utviklingen av biodiversiteten. Som professor i miljøvitenskap, har jeg selv vært involvert i forskning om langsiktig bærekraftig skogsbruk og med utvikling av bedre myndighet-innbygger samvirkning ved Lunds Universitetet, i Sverige i tiden 1988-2014.

Villreinen oppholder seg normalt ikke i Frydalen, hverken om sommeren eller om vinteren, den trekker kun tvers over dalen under en meget kort periode på våren og høsten i vandringene mellom Vulufjellet og Tjernseterfjellet-Gråhø. Under hundrevis av år med seterdrift med mer aktivitet og folk i fjellet enn det er nu, har villreinen eksistert og fungert i området, og forflyttet både vår og høst seg uten problemer lenge før vernemyndigheten eksisterte. Under den klimaendring som hele tiden går videre, er det ikke utenkelig at villreinens trekkruter kommer å endres der reines holder seg i andre og mer høyereliggende strøk en tidligere og at reinen en dag ikke lengre velger trekket til TjernseterfjelletGråhø.

Forslag til endringer

På bakgrunn av det jeg har fremført, ønsker jeg å foreslå endringer i verneforskriften som kan bidra til at det både blir et bedre samarbeidsklima, og gjennom det et lokalt engasjement for å få tilbake et åpent og trivelig seterlandskap med velholdte bygninger, og ett landskap som bærer det preg av kulturlandskap som det historisk har hatt. Jeg foreslår at vernegrensen bør flyttes innover mot nasjonalparken, slik at alle setre, hytter og veien på Sødorp kommer utenfor vernegrensen, se det vedlagte kartet som viser forslag til ny vernegrense på arealet som eies av oss på Fryvollene. Da kan eierne ivareta og vedlikeholde sine eiendommer, uten å stadig være i konflikt med eller leve i frykt for Naturvernemyndighetene. Videre vil det også gjøre at de områdene som er synlige fra vegen vil bli ivaretatt gjennom uttak av ved og utføre normal seterskogsjøtsel på en helt annen måte enn hva situasjonen er i dag.

Forslag til endret vernegrense

- Bygninger: Det er viktig å ha så klare og entydige bestemmelser for bygninger, at all behandling av byggesøknader kan foretas av bygningsmyndighetene i den enkelte kommune, slik det gjøres i områdene utenfor verneområdet.
- Veier: Per Gynt seterveg, Nysetervegen og private adkomstveger kan benyttes hele året, inkludert brøytes om vinteren. Unntaket er i villreinens trekkperiode om våren. For at denne skal kunne skje uforstyrret, tillates det ikke kjøring på de nevnte vegene i perioden fra tirsdag etter påske til 15. mai.
- Hugst: All hugst, både skogsdrift og vedhugst, bør skje på en skånsom måte, der strukturert plukkehugst (Fleraldersbruk) foredras fremfor flatehugst. Det tillates bruk av hest, ATV eller en lett traktor ut i terrenget hele året. Eierne kjenner sine eiendommer godt og vet hvordan man kan kjøre der uten å lage markskader. Bruk av tung skogsmaskin bør skje når marken er frossen for å unngå kjøreskader. Uttransport med lastebil tillates hele året, med unntak av den perioden veien er stengt for villreinens vårvandring, det vil si i tidsrommet fra tirsdag etter påske til 15. mai.
- Myndighetsutøvelse: Jeg foreslår at vernemyndigheten endrer sin atferd i kontakten med lokalsamfunnet og grunneierne i Frydalen. Tidligere års opptreden med holdningsfeil og maktmisbruk må komme til opphør. Dette kan gjøre det nødvendig med vesentlig forandringer i arbeidsrutiner og personale ved vernemyndigheten.

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet viser til at landbruk (jf. plan- og bygningslovens definisjon) i hovudsak kan drives som før vernet ble vedtatt i 2003. Det er også anledning til å vedlikeholde bygninger, og ved dokumentert landbruksmessig behov kan det gis tillatelse til oppføring av nye bygninger.

Når det gjelder spørsmål om erstatningsoppgjøret blir det vist Statsforvalteren i Innlandet.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer/grensejusteringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

20	Folldal sau og geit, 01.09.21
-----------	--------------------------------------

Folldal sau og geit vil med dette meddele at slepp, sanking, tilsyn, saltsteinkøyring av sau/geit i forhold til nasjonalparkens noverande forvaltningsplan har fungert, og me håpar difor at dette vil fortsetje som før etter at ny forvaltningsplan er vedtatt. Eg som leiar har iallfall ikkje motteke andre syn enn dette frå medlemmane våre. Men det kan no hende de har motteke andre opplysningar frå td beitelag.

Sekretariatets kommentar:

Innsillet tas til orientering.

21	Innlandet fylkeskommune, 02.09.21
-----------	--

Vi viser til oversendelse ved brev datert 30.03., med svarfrist 01.09.2021. Saken omhandler varsel om oppstart av arbeid med rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vedtok i møte 30.11.2020 å starte arbeidet med rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat. Forslaget til prosjektplan er sendt på høring sammen med oppstartvarselet, og omhandler følgende hovedpunkt:

- Bakgrunn for planprosessen
- Rammer, bestemmelser og definisjoner
- Om bevaringsmål
- Målet med forvaltningsplanarbeidet
- Aktører.

I forbindelse med høringen bes det spesielt om innspill til aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene/besøksforvaltning/informasjon/skjøtsel/tiltak, oversikten over aktører, kunnskapsgrunnlaget, organiseringen av planarbeidet, samt tidsplanen.

Planfaglige forhold

Fylkeskommunen har ingen vesentlige planfaglige merknader til det varslede planarbeidet eller den foreliggende prosjektplanen.

Klima- og miljømessige forhold

Villrein

Det er ved rullering av forvaltningsplanene viktig å få frem bevaringsmål og nåværende status for verneverdien villrein. I § 2 i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, er det angitt at et av formålene er å ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde. Videre det å ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane. Norge har et særskilt internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen. Villreinhensyn bør derfor være et av hovedpremissene ved rullering av forvaltningsplanene for de store verneområdene i Rondane og for Hemmeldalen naturreservat. Vi ønsker å

foreslå følgende bevaringsmål for villrein: «Indikatorene i kvalitetsnormen for villrein skal ha en kvalitet som tilsvarer gul eller grønn klassifisering».

Hovedutfordringen i Rondaneområdet som helhet er konflikter mellom menneskelige inngrep og villrein. Den samlede belastningen av omfattende bit for bit utbygging har virket negativt inn på villreinområdet som helhet. For mye arealinngrep og ferdsel virker barrieredannende, slik at leveområder for villrein går helt eller delvis ut av bruk.

Menneskers bruk av infrastruktur er av større betydning enn selve infrastrukturen i seg selv, for eksempel antall som benytter en sti per dag.

Bestanden i Rondane er nå delt opp i flere delstammer (Rondane nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjell og Rondane sør for Fv. 27). Det bør legges særlig vekt på nord-sør trekk i villreinområdet for utveksling mellom de ulike delbestandene og tilgang til nødvendigbeite etter årstid. De sentrale og nordlige områdene i Rondane har rikelige vinterbeiter. Derimot så har Rondane nord generelt lite sommerbeite. Tilgangen til sommerbeiter er ytterligere redusert på grunn av menneskelig ferdsel. Veksten og størrelsen på villrein er i hovedsak regulert av mattilgangen på sommerbeitene, og derfor av avgjørende betydning for dyras kondisjon. Det å ivareta rekket nord-sør for Grimsdalen er derfor fortsatt av betydning. De siste årene har trekket over Grimsdalsveien vært særlig utfordrende i sommerperioden. En annen uheldig effekt av at villreinen oppholder seg på begrensede områder, er eksempelvis fotråte. Lavere bestander kan da bli nødvendig, som igjen fører til at mindre motstandsdyktighet mot tap av dyr til eksempelvis skredulykker eller nedisede beiter. Færre dyr betyr også lavere inntekter til rettighetshaverne og færre som får ta del i jaktkulturen.

Siden siste forvaltningsplan har trekket vest for Rondanemassivet (Høvringen-Per GyntSpranget-Rondvassbu) opphørt. Retablering av trekket nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet fremstår som svært viktig. Omlegging av stier og tiltak for å kanalisere ferdsel til randområdene vil være aktuelle tiltak. I den forbindelse vurderer vi til at det kan være behov for nedleggelse av stien mellom Peer Gynt og Rondvassbu.

Det er også nødvendig å fokusere på muligheten for villrein å trekke nord-sør over Fv. 27. Dette trekket har fortsatt fungert enkelte år. Det er særlig press fra vestlige områder med tanke på utbygging og ferdsel. Kalvingsområdene i Rondane har i hovedsak flyttet seg til indre og østlige områder. Det å fortsatt begrense tilrettelegging for ferdsel fra øst mot vest er derfor viktig.

Rondane sør har en god balanse mellom vinter- og sommerbeiter. Myrområdene er viktige, da området mangler breer og store snøfonner. Hemmeldalen naturreservat har som et av verneformålene å bevare villreinens leveområder. Naturreservatet er kalvingsområde og barmarksbeite for reinen i Rondane sør. Kalvingsområdet var også en viktig del av grunnlaget for opprettelsen av Hemmeldalen naturreservat. Ferdselen er i dag liten sammenlignet med øvrige deler av Rondane, men utbygging i omkringliggende områder kan generere økt ferdsel, eksempelvis Digeråsen/birkenåsen.

Klimaendringer kan medføre forverrede vinterbeiteforhold for villrein med mer nedbør og nedising. Kombinasjonen fragmenterte villreinområde og klimaendringer vil også kunne medføre at sykdommer og/eller parasittbelastning vil kunne få større betydning. Endret klima vil også kunne endre plantesamfunnene, og med det beitegrunnlaget. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger som arealtap og forstyrrelser begrenses mest mulig.

De viktigste forvaltningsmessige grepene en kan gjøre er å hindre økt ferdsel og redusere infrastruktur i kjerneområdene, samtidig som en prøver å tiltrekke seg folk i randområdene. Tidligere undersøkelser har vist at Rondane har stor andel førstegangsbesøkende og at de kommer langveis fra. Det er derfor et stort potensiale for kanalisering i form av tilrettelegging og informasjon. For å kunne ivareta villreinen, må man skjerme områder som i dag har begrenset ferdsel og er funksjonelle områder for villreinen. I andre områder

må man styre ferdselen og utføre tiltak for å gjenopprette tidligere trekkområder. Enkelte reguleringer krever en revisjon av verneforskriftene. Ved reguleringer på ferdsel må det medfølge god informasjon for å forklare bakgrunnen for de tiltak som innføres.

Det skal utarbeides egne forvaltningsplaner for hvert enkelt av de 14 verneområdene. I utarbeidelsen er det viktig at villreinhensyn først vurderes helhetlig, på tvers av alle verneområdene.

I Jotunheimen nasjonalpark har en gode erfaringer med sonedeling av hele nasjonalparken, som bidrar til å ta vare på sårbare verneverdier ved streng dispensasjonspraksis i såkalt grønn sone, og som samtidig gir mer forutsigbare rammer for brukerne av områder innen de gule sonene. En lignende soneinndeling kan være aktuelt for Rondaneområdet. Nåværende forvaltningsplan inneholder enkelte soner for organisert ferdsel.

Kunnskapsgrunnlaget om villreinens områdebruk og unnvikelseeffekter i Rondane er god og i stor grad forbedret siden gjeldende forvaltningsplan. De viktigste bidragsyttere til nytt kunnskapsgrunnlag for villrein i Rondane er:

- NINA temahefte 74 - Silhuett Rondane (2019)
- Registrering av villreinen sin områdebruk innen Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og Sør-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre (2018)
- NINA kortrapport 32 - Sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark: Høvringen og Mysusæter (2016)
- NINA rapport 1013 - villrein og ferdsel i Rondane (2014)
- GPS-sendere på simler registrert i i kartløsningen dyreposisjoner (pågående).

Kunnskapen vil bli ytterligere styrket gjennom det pågående arbeidet med kvalitetsnormen for villrein. Det er imidlertid behov for mer kunnskap om utveksling av villrein mellom Rondane og Sørnkletten, samt hvor mye sommerbeiter som er tilgjengelig i de nordlige områdene. For Rondaneområdet er kunnskapen om arealbruk god for simler/fostringsflokker, men begrenset for bukker. Sistnevnte bruker i større grad lavereliggende skogsområder og buffersone mellom villreinområde og utbyggingsområde. Bukkene er viktige tradisjonsbærere i å opprettholde områdebruken. Randsoner kan bli særlig viktige ved økt beitetrykk.

Rondane er avlangt og smalt fjellområde, slik at man kan nå de indre områdene på dagsturer. Utbygging og ferdsel i buffersonen medfører økt ferdsel også i de indre områdene. Det er behov for mer kunnskap om friluftsliv og ferdsel. Da særlig med tanke på nye former for friluftsliv, som eksempelvis randonee og geocaching. Informasjonsdeling og inspirasjon via sosiale medier bidrar til endringer innen friluftsliv. Det er viktig at man i forvaltningsplanene er fremtidsrettet, og er forberedt på eventuelle nye former for friluftsliv. Siden det ikke er midler til ny brukerundersøkelse, vil man ha begrenset ny kunnskap om den typiske besøkende Rondane og de ulike innfallsportene.

Ved besøksstrategier er det et viktig prinsipp at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt. I forhold til ivaretagelse av verneverdien villrein, bør det legges særlig fokus på påvirkningen fra ferdsel.

Vannmiljø

Fylkeskommunen minner om de regionale planene for vannforvaltning. Regionale planer for vannforvaltning fastsetter miljømål for alt vann, både elver, innsjøer og grunnvann. Vedtatte miljømål skal sikre en helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannet vårt. Planområdet til forvaltningsplan verneområdene i Rondane og forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat ligger innenfor Innlandet og Viken vannregion, og Regional

plan for vannforvaltning for vannregion Glomma 2016 – 2021 er gjeldende. Gjeldende plan er under revisjon.

Fylkeskommunen ønsker at de regionale planene for vannforvaltning og vedtatte miljømål for vannforekomstene innenfor verneområdene kobles til den helhetlige forvaltningen av verneområdene. Fylkeskommunen er også ansvarlig for forvaltningen av høstbare, ikketruede arter av innlandsfisk, og ønsker å være en aktør i utvikling knyttet til nærings- og fritidsfiske i Innlandet. Vi ønsker derfor å bli involvert i videre prosess som en aktør i forhold til vann- og fiskeforvaltning.

Kulturvern faglige forhold

Kulturarv i Innlandet fylkeskommune forventer at det i rullering av forvaltningsplan for verneområdene i Rondane og Hemmeldalen settes fokus også på ivaretagelse av kulturminneverdiene. Dette gjelder både bygningsmiljøer, arkeologiske kulturminner og vegfar, som Den gamle kongevegen over Dovrefjell. Arbeidet som er gjort med kulturminnetema i gjeldende forvaltningsplan må videreføres og oppdateres.

Det nevnes i prosjektplanen at det er aktuelt å knytte bevaringsmål til kulturminner. Bevaringsmål og retningslinjer må utformes slik at de gir gode føringer for videre forvaltning av kulturminner i verneområdene. Vi i regional kulturminneforvaltning ønsker å delta i diskusjonen omkring hvilke kulturminner dette skal gjelde og hva slags bevaringsmål som er aktuelle. Kulturarv vil ettersende et notat med innspill til hvordan en kan arbeide godt og målretta med kulturminneverdiene i verneområdene. Vi vil bidra med forslag til tema, bevaringsmål og retningslinjer som vi mener bør innarbeides i en forvaltningsplan. Et viktig innspill er at vi ber om at det tas stilling til om, og når, en kulturminneplan skal utarbeides, og hvor ofte temakart for kulturminner skal oppdateres. Dette er et viktig arbeid for å kunne drive kunnskapsbasert forvaltning av kulturminneverdiene i verneområdene i Rondane og Hemmeldalen.

Kunnskapsgrunnlaget for kulturminner i verneområdene er mangelfullt, spesielt nord i Rondane. Delprosjekt 3, kontrollregistrering av kulturminner i Rondane (del av verdiskapningsprosjektet Villreinfjellet Rondane som verdiskaper) viser både at det var behov for bedre kartfesting og informasjon om kulturminnene i Rondane, at det er potensial for funn av flere kulturminner og at kulturminner noen steder er utsatt for slitasje ved ferdsel. Kontrollregistreringene gir et godt grunnlag for å vurdere tålegrenser for og muligheter/behov for tilrettelegging av kulturminner langs turstier som er mye brukt. Mange kulturminner får nå korrigert kartfesting gjennom prosjektet, men det gjenstår fortsatt kontrollregistrering av mange av kulturminnene i Rondane. I Hemmeldalen er det registrert kulturminner etter gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet, disse må innarbeides og hensyntas ved rulleringen.

Tilrettelegging av kulturminner krever samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og nasjonalparkforvaltning. Det er vesentlig med helhetlig tenkning omkring de ulike miljøverdiene, både naturverdier og kulturminneverdier. Kulturminner kan være sårbare for slitasje og skader ved økt bruk, noe som må være tema ved vurdering av kanalisering av ferdsel i verneområdene. Kanalisering av ferdsel må skje til områder og kulturminner som tåler tilrettelegging og det må vurderes alternativ formidling av kulturminneverdier, ikke bare fysisk tilrettelegging.

Samferdselsfaglige forhold

Det er gitt en omtale av de ulike aktørene i planprosessen i forslaget til prosjektplan. Det er da relevant å minne om at fra 01.01.2020 ble drift, utbygging, planlegging og forvaltning av fylkesvegene overført fra Statens vegvesen til fylkeskommunene. Disse oppgavene utføres nå av Samferdselsavdelingen i Innlandet fylkeskommune. I tillegg til at fylkeskommunen uttaler seg som forvalter av fylkesveger, har vi samferdselsfaglig også ansvar for å sørge for at regionale føringer innenfor trafikksikkerhet, samordnet bolig-,

areal- og transportplanlegging, miljø og klima, samt tilrettelegging for gående, syklende og kollektivtrafikk, blir ivare tatt i planleggingen

Sekretariatets kommentar:

Regional plan for Rondane Sørnkleppen gir en overordnet arealstrategi for villreinen. I tillegg vil kvalitetsnormen for villrein kunne komme med nye føringer for arealbruken.

Det primære å gjennomføre rulleringen av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene.

Ivaretagelse av villreinens leveområder er en del av verneformålet i de fleste av våre verneområder. Dette vil være et gjennomgående hensyn som må vektlegges i forvaltningsplanarbeidet.

Sekretariatet ser positivt på at fylkeskommunen vil utarbeide et kulturminnefaglig notat til støtte for forvaltningsplanarbeidet.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

22

Styret for rettighetshaverne i Stor-Hovden, 06.09.21

Undertegnede har sine interesser i Hovdsjømyrene naturreservat som ble opprettet i 2001 før Hemmeldalen naturreservat. Hovdsjømyrene naturreservat har ikke tidligere vært innlemmet i forvaltningsplanen, men hører naturlig inn under denne.

Det er en målsetting at forvaltningsplanen blant annet skal

- presisere og utdype verneforskriften, både verneformålet og enkeltbestemmelser,
- beskrive og dokumentere tilstand for natur- og kulturverdier og brukerinteresser,
- definere forvaltningsmål, herunder bevaringsmål,
- gi retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området,
- gi rutiner for behandling av saker etter verneforskriften, eksempelvis flerårige tillatelser/enkeittillatelser,
- gi en oversikt over nødvendige og/eller ønskede praktiske tiltak (informasjon, overvåking, eventuell skjøtsel- og tilrettelegging osv.) med angivelse av ansvarsfordeling og myndighet.

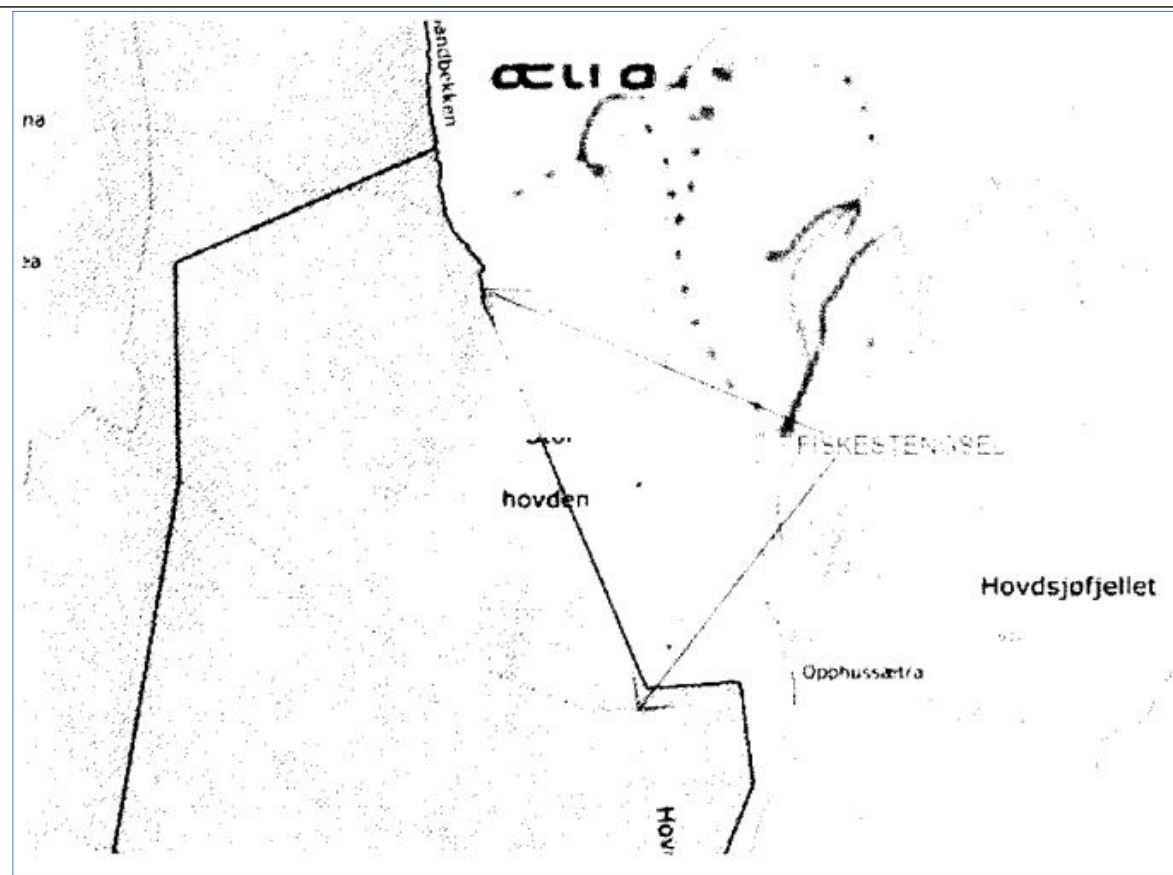
Fiske

Vestre del av Stor-Hovden ligger inne i Hovdsjømyrene NR. Denne sjøen er på ca 1000 dekar og huser ørret og ørekyte. Sjøen er åpen for fiskekortsalg. Grunneierne fisker sin matfisk der.

Fiskebestanden forvaltes aktivt. Det er gjort kultiveringstiltak og Høgskolen Innlandet har gjennom mange år foretatt prøvefiske. Vi har bestandsplan.

Bestanden er for stor og størrelsen dermed mindre enn ønsket. Det er forsøkt notfiske, utfisking med småmaskede garn og ørekytefangst. Imidlertid fikk vi råd av fylkesmannen for 20 år tilbake å stenge gytebekkene. Dette ble gjort og bestanden har bedret seg noe.

Det ligger et fiskestengsel i Sandbekken og i utløpet der Hovda starter. Disse må vedlikeholdes. Dette må inn i forvaltningsplanen.

Stier

Det er tillatt å vedlikeholde stier. Hovdsjømyrene er våte og det er behov for nedleggelse av planker der det er som våtest. Til dette må det fraktes materialer på vinterstid. Det må forsikres om at dette er tillatt.

Det er en sti i Hovdsjømyrene NR som virker ikke å være merket på kartet. Denne går fra båthusene og til utløpet. Denne er i ferd med å gro igjen. Denne må kunne vedlikeholdes og merkes på kartet.

Forhold mellom tiltak som er/blir tillatt i den ikke-vernede delen må også kunne gjelde i den vernede delen av sjøen.

Motorisert ferdsel.

Stor-Hovden er en stor sjø. I dag er det forbudt med påhengsmotor. Imidlertid endrer tidene seg og det finnes EI-motorer som ikke lager støy. Vi vil søke om bruk av EI-påhengsmotor. Om dette tillates på generelt grunnlag må det også gjelde innenfor naturreservatet.

Fisketider.

Stor-Hovden er overbefolket. Den generelle regelen for å skjerme gytefisken med fiskestopp 15. september har derfor ingen mening i Stor-Hovden. Dersom Stor-Hovden får dispensasjon fra denne regelen må det også gjelde innenfor vernesonen.

Sekretariatets kommentar:

Innspillet er relevant vurdert opp mot ulike bestemmelser i verneforskriften når det gjelder tiltak for fiskekultivering.

Bruk av el-motor er definert som motorferdsel, og forbudt etter verneforskriften. Vi ser det at vernegrensen deler Stor-Hovden i to kan gi utfordringer for brukerne, som må forholde seg til ulike regler på et forholdsvis lite fiskevann. Tilpassinger vil kreve forskriftsendringer.

Fisketider er ikke regulert i verneforskriften.

23

Dovre kommune, 14.09.21

Vedlegg

1 Forslag til prosjektplan NP_styresak 8_2021.pdf

Saksutredning:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort vedtak om å starte arbeidet med rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat. Nasjonalparkstyret har sendt prosjektplanen på høring til berørte instanser, med frist for innspill satt til 1.09.21 (utsatt til 1.10.21).

I Forvaltningsplan på nett for verneområder (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det: «En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

Forslaget til prosjekteplan har følgende hovedpunkt:

- Bakgrunn for planprosessen
- Rammer, bestemmelser og definisjoner
- Om bevaringsmål
- Målet med forvaltningsplanarbeidet
- Aktører
- Organisering av planarbeidet
- Tidsplan
- Økonomi

Rullering av forvaltningsplanene vil bygge på verneformålene og vernebestemmelsene for

- Rondane nasjonalpark
- Dovre nasjonalpark
- Grimsdalen landskapsvernområde
- Frydalen landskapsvernområde
- Dørålen landskapsvernområde
- Vesle Hjerkin landskapsvernområde

- Veslehjerkintjønnin naturreservat
- Kattuglehøi naturreservat
- Grimsdalsmyrin naturreservat
- Mesætermyre naturreservat
- Myldingi naturreservat
- Flakkstjønna naturreservat
- Hovdsjømyrene naturreservat
- Hemmeldalen naturreservat

Arbeidet med forvaltningsplanen vil ifølge nasjonalparkstyret bli en omfattende og krevende prosess, bl.a. fordi det:

- vil berøre mange ulike tema, jf. både verneformålene og ulike kapitler i verneforskriftene
- gjelder et stort geografisk område
- vil berøre mange andre offentlige myndigheter
- vil berøre mange ulike aktører og brukerinteresser

Det er derfor nyttig å ha en prosjektplan for gjennomføring av planarbeidet, for hva som er viktige problemstillinger, og hvilke formelle rammer og bestemmelser som må legges til grunn.

Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen må være i tråd med vernegrensene og verneforskriftene, og ellers bygge på kongelig resolusjon for det enkelte verneområdet. Forvaltningsplanprosessen er ikke en arena for å ta opp spørsmål om forskriftsendringer og endringer av vernegrensene. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

Prosjektplanen legger opp til at det vil bli gjennomført en ny brukerundersøkelse for nasjonalparkene og de store verneområdene. Pr. 01.02.21 har Miljødirektoratet tildelt kr. 200.000,- til planarbeid for slutføring av skjøtselsplan for Frydalen LVO, høring og slutføring av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark og forvaltningsplan arbeid. Det er derfor ikke midler til å gjennomføre den planlagte brukerundersøkelsen. Det er 11 år siden det sist ble gjennomført en brukerundersøkelse i Rondane nasjonalpark. Siden den gang har bruken av nasjonalparken endret seg. Brukerundersøkelser er nyttige for av flere grunner:

- å følge utviklingen i et område
- som grunnlag for å velge forvaltningstiltak
- dokumentere/bidra til økonomisk verdiskapning
- velge og måle forvaltningstiltak
- legitimere forvaltningstiltak.

Det hadde vært en fordel å gå gjennomført en ny brukerundersøkelse i tilknytning til forvaltningsplan revisjon, men tildelte rammer er ikke tilstrekkelige.

Utover det som kommer fram i planprosessen, vil planarbeidet ellers bygge på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget når det gjelder naturgrunnlag, ferdsel og brukerinteresser.

Kunnskapsgrunnlaget for verneområdene blir slik sett vurdert å være godt nok. (jf. naturmangfoldloven § 8).

Målet for planarbeidet er å ivareta verneverdiene på lang sikt, og det sammenfaller med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 og 10.

Nasjonalparkstyret ber særlig om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

Vurdering:

Nasjonalparkstyret har utarbeidet en omfattende prosjektplan for arbeidet. Planen, blant annet oversikten over aktuelle aktører, viser at rulleringsprosessen favner et svært stort geografisk område og mange verneområder (trolig med varierende problemstillinger).

Rådmannen har nedenfor kommentert de områdene det spesielt er bedt om innspill på:

Aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak:

- Økt besøk til verneområdene krever gode forvaltningstiltak, kanalisering og informasjon. Samtidig er det svært viktig å sikre rettighetene som lokalbefolkningen har til å bruke fjellområdene til næringsutøvelse og rekreasjon.

Oversikten over aktører:

- Ingen ytterligere innspill.

Kunnskapsgrunnlaget:

- Ingen ytterligere innspill.

Organiseringen av planarbeidet:

- Ingen ytterligere innspill.

Tidsplanen:

- Bør revideres basert på nåværende status i arbeidet.

...

Plan-, nærings- og utviklingsutvalgets behandling av sak 48/2021 i møte den 14.09.2021:

Behandling

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Dovre kommune har følgende høringsinnspill til arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane:

1. Aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
 - a. Økt besøk til verneområdene krever gode forvaltningstiltak, kanalisering og informasjon. Samtidig er det svært viktig å sikre rettighetene som lokalbefolkningen har til å bruke fjellområdene til næringsutøvelse og rekreasjon.
2. Oversikten over aktører
 - a. Ingen ytterligere innspill.
3. Kunnskapsgrunnlaget
 - a. Ingen ytterligere innspill.
4. Organiseringen av planarbeidet

a. Ingen ytterligere innspill. 5. Tidsplanen a. Bør revideres basert på nåværende status i arbeidet. 2. Aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak. a. Økt besøk til verneområdene krever gode forvaltningstiltak, kanalisering og informasjon. Samtidig er det svært viktig å sikre rettighetene som lokalbefolkningen har til å bruke fjellområdene til næringsutøvelse og rekreasjon. 3. Oversikten over aktører a. Ingen ytterligere innspill. 4. Kunnskapsgrunnlaget a. Ingen ytterligere innspill. 5. Organiseringen av planarbeidet a. Ingen ytterligere innspill. 6. Tidsplanen a. Bør revideres basert på nåværende status i arbeidet
Sekretariatets kommentar: Det vil bli lagt en revidert tidsplan for planarbeidet. Innspillet blir tatt til orientering.

24	Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten, 16.09.21
Overordna perspektiver: Villrein i Rondane 2050 Villreinen er nå både internasjonalt og nasjonalt vurdert som en truet art. Norge og Innlandet, med areal i seks av ti nasjonale villreinområder, har et særlig stort ansvar for å ivareta arten i Europa. Rondane er sammen med Hardangervidda det villreinområdet i Norge der utfordringene med brukspress er størst: «Situasjonen i dag er at man på tross av statlig vern og årtier med konflikter har presset reinen opp i et hjørne. Store arealer er tapt og de viktigste trekkområdene ødelagt. Dokumentasjonen på at reinen har dårlige kår er svært solid. Andre arter som kongeørn, hubro og jaktfalk også fortrent fra historisk viktige områder» (NINA Temahefte 74 (2019)). Vi må dessverre erkjenne at 60 år med nasjonalpark og 40 år med regional plan ikke har vært tilstrekkelig for å hindre tap av viktige beiteområder og stenging av viktige trekkruiter. Nedgangen i antall vinterdyr og sjukdomsutbrudd er ytterligere farevarsler. Skal vi ha villrein i Rondane om 100 år trengs det nå en overordna strategi for å redusere presset på villreinen i Rondane. Det går nå flere parallelle prosesser som gjør et slikt helhetsgrep mulig: a. Rammer for arealforvaltningen: - Revisjon av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og Dovre - Revisjon av verneforskriftene (varslet) - Evt. revisjon av regional plan Rondane og Sølknkletten - Utredning av om Dovre nasjonalpark skal utvides	

b. Økonomiske midler til restaurerende tiltak:

- Tiltaksplan i henhold til kvalitetsnormen for villrein
- Verdiskapingsprogrammet «Villreinfjell som verdiskaper»
- Handlingsprogram for regional plan Rondane og Sølknkletten

I tillegg vil det være behov for et tettere samarbeid mellom offentlige organer, private næringsinteresser og frivillige organisasjoner. Det bør også iverksettes et omfattende informasjonsprogram for å forklare og formidle bakgrunnen for de tiltak som gjennomføres.

Forvaltningsplanene for de store verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen, vil legge sterke føringer for forvaltningen av Rondane villreinområde de neste ti årene. Det er derfor avgjørende at villreinhensyn legges som et hovedpremiss for revisjonsarbeidet.

Villreinens leveområder bør framover forvaltes etter en to-delt arealstrategi/sonering;

1. Områder som i dag har begrenset ferdsel og aktivitet må skjermes.

2. I andre områder må ferdselen styres, og restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder.

1. Internasjonale og nasjonale forpliktelser

Norge har ansvar for å ivareta villreinen etter to internasjonale konvensjoner:

• **Konvensjonen om biologisk mangfold** (CBD) som er en global avtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Konvensjonen trådte i kraft 29. desember 1993.

• **Bernkonvensjonen** om vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder. Avtalen legger særlig vekt på vern av truede og sårbare arter og dyrearter som vandrer over større områder.

IUCN satte i 2016 villreinen på den globale rødlista for truede arter, som følge av en global tilbakegang på om lag 40 % siste 21-27 år

(<https://www.iucnredlist.org/species/29742/22167140>).

Ved siden av mindre forekomster i det vestlige Russland, er Norge det eneste europeiske landet

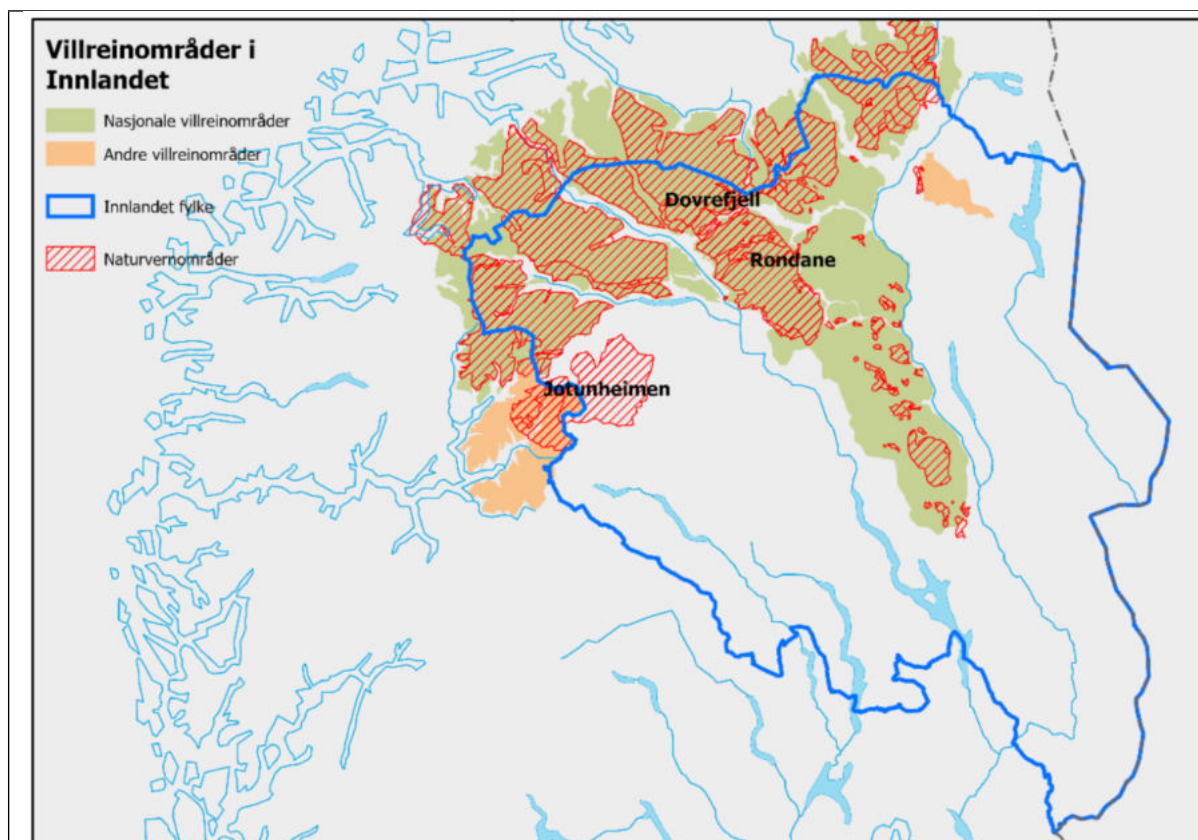
med opprinnelig, vill fjellrein. DNA-analyser tyder på at villreinen i Rondane her har opprettholdt sin genetiske egenart uten vesentlig innblanding fra andre.

Den norske «rødlista» fra 2015 er under revisjon, og en revidert liste vil bli framlagt i november 2021. Villreinen var i 2015 kategorisert som «livskraftig», mens den i det nye forslaget foreslås kategorisert som «Nær truet».

1.1 Innlandet har et særlig stort ansvar for å ivareta villreinen i Europa

6 av 10 nasjonale villreinområder, inkl. Rondane, har areal helt eller delvis i Innlandet.

Disse 6 områdene utgjør den nordlige europeiske villreinregionen. Den sørlige europeiske villreinregionen består av fire områder, der det er påvist den dødelige og smittsomme skrantesjuken i to av områdene (Nordfjella og Hardangervidda). Innlandet sitter med andre ord og forvalter en betydelig andel av det siste regionale villreinområdet i Europa uten smittsom skrantesjue. Det gir oss også et stort ansvar. I Innlandet overlapper de nasjonale villreinområdene i stor grad med nasjonalparkene, slik at nasjonalparkforvaltningen blir svært viktig for villreinen.

Figur 1 Overlapp mellom nasjonale villreinområder og verneområder i Innlandet

1.2 Kvalitetsnormen for villrein

Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt i juni 2020. «Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås».

<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-06-23-1298>

Villreinens leveområder og menneskelig påvirkning er an av indikatorene i kvalitetsnormen som skal vurderes hvert fjerde år. Miljøkvalitetsnormen er imidlertid i sin natur reaktiv; Dersom det gjennom tilstandsvurderingene hvert fjerde år slås fast at et område har en uheldig utvikling, skal en i etterkant sette inn tiltak for å bøte på dette. Innen bestandsforvaltningen er det realistisk å gjennomføre avbøtende/restaurerende tiltak. For tekniske inngrep og menneskelig ferdsel er situasjonen en annen. En uheldig utvikling på arealsida, f.eks. i form av hyttebygging som fører til økt ferdsel inn i villreinområdene, vil bare unntaksvis være økonomisk og politisk reversibel.

Dette ble også omtalt i den kongelige resolusjonen som ble framlagt da kvalitetsnormen ble godkjent. I avsnitt 5.2 viser Departementet til at «kvalitetsnorma for villrein ikkje er meint å erstatte det førebyggjande arbeidet i arealforvaltninga».

Forvaltningsplanene for de store verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen, vil legge sterke føringer for forvaltningen av Rondane villreinområde de neste ti årene. Det forebyggende perspektivet for å ivareta villreinens leveområder må derfor tillegges stor vekt.

2. Kunnskapsgrunnlaget om villreinen i Rondane er i hovedsak godt

Da nåværende forvaltningsplan ble utarbeidet var kunnskapsgrunnlaget for villrein mangelfullt og omstridt. Det er ikke tilfellet denne gangen. Både gjennom forskningsprosjekter i regi av Norsk institutt for naturforskning og lokale

registreringsprosjekter er både villreinens og folks arealbruk registrert. De mest sentrale publikasjonene er;

- Jordhøy, P. 2008 (Red). Villreinen i Rondane-Sølnkletten. Status og leveområde. – NINA Rapport 339.
- Strand, O., Gundersen, V., Jordhøy, P., Andersen, R., Nerhoel, I., Panzacchi, M. & Van Moorter, B. 2014. Villrein og ferdsel i Rondane. Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009–2014. – NINA Rapport 1013.
- Strand, O. & Gundersen, V. 2019. Silhuett Rondane – Hvordan bevare villreinen. NINA Temahefte 74.
- Jordhøy, P. 2020. Normann-prosjektet. Registrering av villreinen sin områdebruk innan Gråhø/Tjønnsseterfjellet (øyfjell) i Nord-Fron og Sør-Fron og i Veslefjellet/Kuva (randsone) I Dovre Oppsummeringsrapport 2007/2013 –2020.

I tillegg er registreringene av villreinens arealbruk videreført, gjennom GPS-sendere på simler (<https://dyreposisjoner.no/Account/Login?ReturnUrl=%2F>).

Gjennom arbeidet med kvalitetsnormen som pågår vil kunnskapsgrunnlaget bli ytterligere forbedret. Følgende indikatorer skal vurderes:

1. Bestandsforhold (Kjønns- og alderskorrigert slaktevekt for kalv, antall kalver per 100 simle og ungdyr, Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle, genetisk variasjon, Helsestatus – forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom).
2. Lavbeiter (Lavbiomasse).
3. Leveområde og menneskelig påvirkning (Funksjonell arealutnyttelse og funksjonelle trekkpassasjer). Dette blir en oppdatering av NINA Rapport 339, se over.

Dette arbeidet skal være ferdig høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlaget for villrein vil derfor være godt, med unntak av

- -oversikt over tilgjengelige sommerbeiter.
- -kunnskap om omfanget av utveksling av dyr til Sølnkletten.
- -kunnskap om hvordan store rovdyr påvirker villreinens arealbruk, særlig kalvingsområder

I motsetning til mange andre villreinområder er det sentralt og i nord i Rondane. Villreinområde rikelig med lavressurser, og dermed gode vinterbeiter for reinen. Til gjengjeld er andelen frodige sommerbeiter mindre her enn i de vestlige kystnære villreinområdene, og andelen fjell i dagen (impediment) utgjør så mye som en tredel i nord og en fjerdedel i sør. Økende ferdsel sommerstid har i tillegg ført til at deler av barmarksbeitene ikke benyttes pga. forstyrrelser. Vi mangler derfor pr. i dag en vurdering av tilgjengelige sommerbeiter.

Gamle fangstanlegg viser at det tidligere har vært utveksling mellom Sølnkletten og Rondane nord. Det er ikke registrert at noen av de GPS-merka simlene har vandret mellom områdene. Gjennom villreinutvalgenes tellinger er det imidlertid registrert plutselige bestandssvingninger både i Rondane Nord og Sølnkletten som det ikke er noen åpenbare forklaringer på. Det kan imidlertid dokumenteres en viss grad av sammenfall mellom vekst og nedgang i bestandene i de to områdene de siste årene. Det er derfor behov for ytterligere undersøkelser for å fastslå om slik utveksling finner sted. I så fall vil dette ha betydelige konsekvenser for hvordan arealet i utvekslingsområdet bør forvaltes.

Ekspertrapporten som ble utarbeidet av Norsk institutt for naturforskning som grunnlag for fastsetting av kvalitetsnormen for villrein (NINA Rapport 1400) omtalte også predasjon (avsnitt 6.2). Ekspertgruppa mener det er nødvendig å få meir kunnskap om forholdet

mellom rovvilt og villrein I årene som kommer. Dette vil imidlertid være en forskningsmessig oppgave som ligger utenfor denne forvaltningsplanrevisjonen.

3. Det er færre rein i Rondane nord enn naturgrunnlaget gir rom for

Klassifiseringsarbeidet som gjøres etter kvalitetsnormen for villrein vil gi oppdatert kunnskap om tilstanden for villreinbestanden i Rondane, jfr. forrige avsnitt. Vi går dermed ikke nærmere inn på dette her.

Bestandsmålet for de ulike områdene, dvs. antall vinterdyr en ønsker å ha i et område, er ikke en indikator som brukes i kvalitetsnormen for villrein. Bestandsmålet fastsettes gjennom nemndas godkjenning av rettighetshavernes bestandsplaner, evt. av Miljødirektoratet ved uenighet. Det finnes ingen kvantitativ metode for å fastsette hvor mange dyr et område kan og bør ha. Dette bygger på erfaringsbasert kunnskap om beiteressursene, og resultatene fra årlige, standardiserte tellinger. I og med at bestandsstørrelsen reguleres delvis gjennom jaktuttaket, så er ikke bestandsstørrelsen et éntydig mål for tilstanden for villreinbestanden i et område. Den er imidlertid en viktig indikator, både i forhold til å sikre tilstrekkelig genetisk variasjon og i forhold til sårbarhet.

Små bestander er mer sårbare for hendelser som f.eks. sjukdomsutbrudd. Hadde vi fått et lynnedslag i Vulufjell tilsvarende det vi hadde på Hardangervidda i 2016, kunne det utrydda store deler av bestanden. Med stengte trekkveger ville vi ikke fått innvandring verken fra nord eller sør, og området ville etter hvert ha blitt reinstomt. Om lynnedslag er sjeldne så vil snøras, nedisa beiter og sjukdomsutbrudd kunne ha tilsvarende konsekvenser. NINA Rapport 1013 beskriver utviklingen I dyretallet i Rondane slik:

«Dataserier som strekker seg tilbake til 1950-tallet viser at antall reinsdyr i Rondane har variert mye over tid, og at det har vært til dels store lokale variasjoner i dyretallet. I prosjektperioden har det vært en stabil bestand i sørområdet, men en avtagende og relativt liten bestand i nordområdet. Overvåkningsdata og tellinger av bestanden viser at dyretallet i sørområdet nå samsvarer med målsetningen i gjeldende driftsplan, men at antall reinsdyr i nordområdet er mindre enn målsetningen».

Ved siste revisjon av bestandsplanen for Rondane Nord foreslo villreinutvalget (dvs. rettighetshaverne) våren 2021 å ytterligere redusere antall dyr i bestandene. Nord for Ula ble det langsiktige bestandsmålet på 1200 dyr opprettholdt, men utvalget anså det som lite realistisk å komme opp igjen på et høyere nivå enn 1100 i kommende planperiode. Sør for Ula ble bestandsmålet foreslått redusert fra 500 til 400 dyr, dvs. en reduksjon på 20%. Dette er mye for en bestand som i utgangspunktet ikke er så stor. Villreinnemnda har imidlertid utsatt denne reduksjonen, i påvente av resultatene fra kvalitetsnormen.

Det er klart at det i Rondane Nord nå er færre dyr enn naturgrunnlaget gir rom for. Dette samtidig med at vi ennå ikke vet hvilke konsekvenser dagens ferdselstrykk vil ha for villreinen på lengre sikt.

En mulig konsekvens så vi et eksempel på sommeren 2019. Et fotråteutbrudd i området nord for Ula førte til at anslagsvis 30-40 % av kalvene døde i løpet i perioden fram til september-oktober. Fra tamreindrifta er det kjent at slike sjukdomsutbrudd oppstår når dyrene står tett. En så sommeren 2019 at mange dyr ble stående på et relativt lite område mellom Grimsdalsvegen og E6 over Dovrefjell utover sommeren, uten å krysse sørover over Grimsdalen.

En reduksjon av antall dyr i en bestand fører som nevnt til større sårbarhet for villreinstammen, noe som er alvorlig nok i seg sjøl. Den har imidlertid også økonomiske konsekvenser for rettighetshaverne ved at antall jaktkort som kan selges blir mindre. Nord for Ula ble f.eks. all jakt avlyst i 2013 og antall jaktkort ble nær halvert i 2012 og 2014. Med dette lyktes en i å øke bestanden igjen til ønsket nivå. I Vulufjell halverte fjellstyret antall kort fra 2015 til 2016. I Rondane sør ble antall jaktkort drastisk redusert fra ca. 1.000 i 2012/2013 til ca. 250 i 2016/2017. Inntektstapet for fjellstyrene i Sel og Dovre som følge av

stopp i jakta nord for Ula sammenlignet med full kvote, ble anslått til 7-800.000 kroner årlig. Et slikt inntektsbortfall for fjellstyrene påvirker igjen hvilket aktivitetsnivå fjellstyrene kan ha for å løse oppgaver knytta til tradisjonell bruk som setring, fiske, jakt, beite og oppsyn. En reduksjon av antall dyr vil også over tid svekke den lokale jaktkulturen.

Når rettighetshaverne i Rondane nord, dvs. de som har inntektene fra villreinjakta, foreslår å redusere antall vinterdyr, er dette nok et kraftig varsko om situasjonen for villreinen i området.

Økt ferdsel og aktivitet fører å sikt til mindre bestander. Dette øker sårbarheten for villreinen, reduserer inntektene for rettighetshaverne, inkludert de lokale fjellstyrene, og svekker den lokale jaktkulturen.

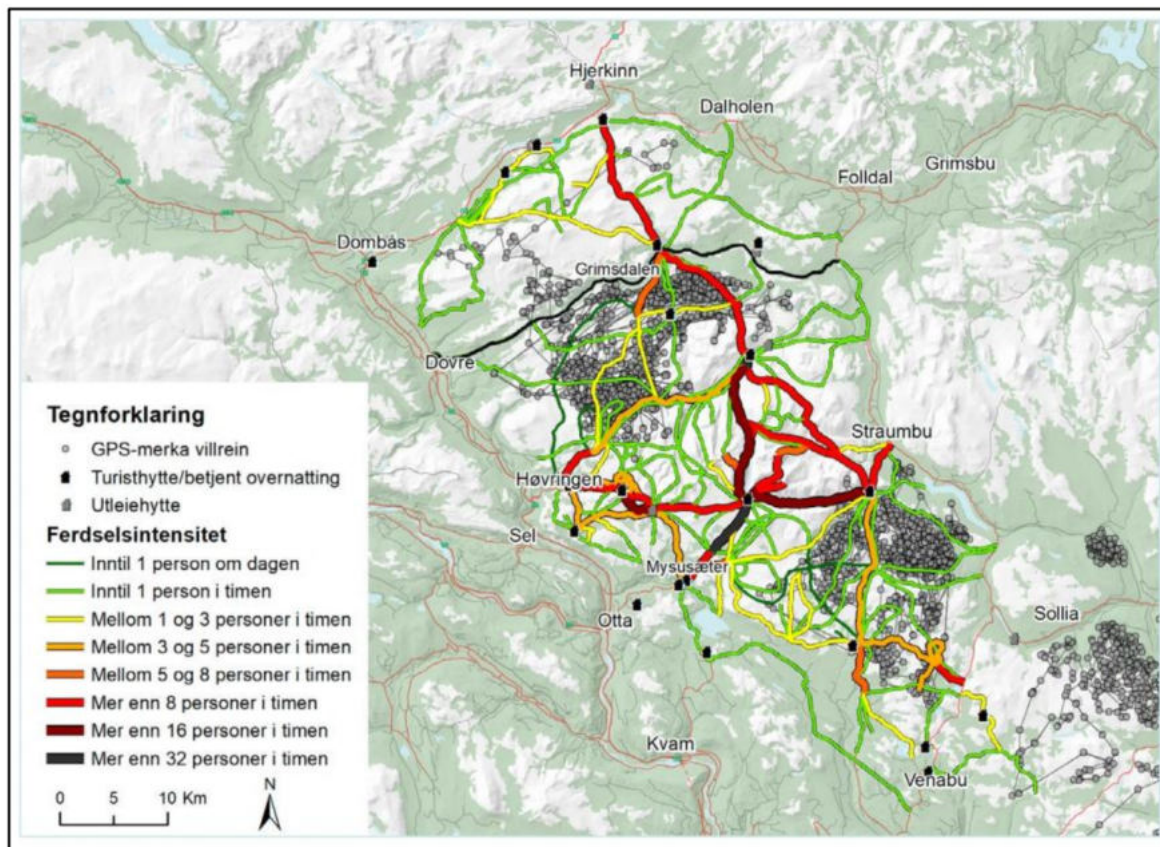
4. Villreinen i Rondane er fortrent fra tidligere beiteområder og trekkveier

Villreinens arealbruk de siste 50 årene har endret seg drastisk.

4.1 Hovedresultater fra de siste års brukerstyrte forskningsprosjekter

I NINA Rapport 1013 (2014) oppsummeres effektene av inngrep og ferdsel på villreinens arealbruk slik:

- I vintersesongen i Rondane nord reduseres bruken av områder i en avstand på 15 km fra private hytter og DNT-hytter og opp til 3 km fra veier.
- Analyser av reinens bevegelser på tvers av veiene i Rondane (Rv 27, Fv 385, Rv 219) bekrefter at reinsdyra unngår nærområdene til disse vegene, og at det er 68 % lavere sannsynlighet for at reinsdyra krysser vegene sammenlignet med landskapet for øvrig.
- Dersom forstyrrelsene øker ut over 30 personer/dag på stier reduseres krysningsfrekvensen, og stiene framstår etter hvert som barrierer i landskapet. Det er ikke registrert kryssing av stier av noen av de GPS-merka reinsdyra der ferdselen er på 220 personer/dag eller mer.

Figur 2. Illustrasjonsfigur som viser mengden av ferdsel på stiene og villreinens arealbruk i den uken det er flest folk i fjellet (uke 32) Reinen holder seg høyt i terrenget mellom de mest brukte stiene, der beitet generelt er dårligere enn i de lavereliggende områdene. Kilde: NINA Temahefte 74.

Denne menneskelige aktiviteten har ført til at Rondane-stammen nå er delt i tre-fire mer eller mindre isolerte bestandsenheter (områdene nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjellet og områdene sør for fv. 27) og at de mest verdifulle villreinområdene i Sel har gått helt ut av bruk.

4.2 Fokusområder – kvalitetsnormen for villrein

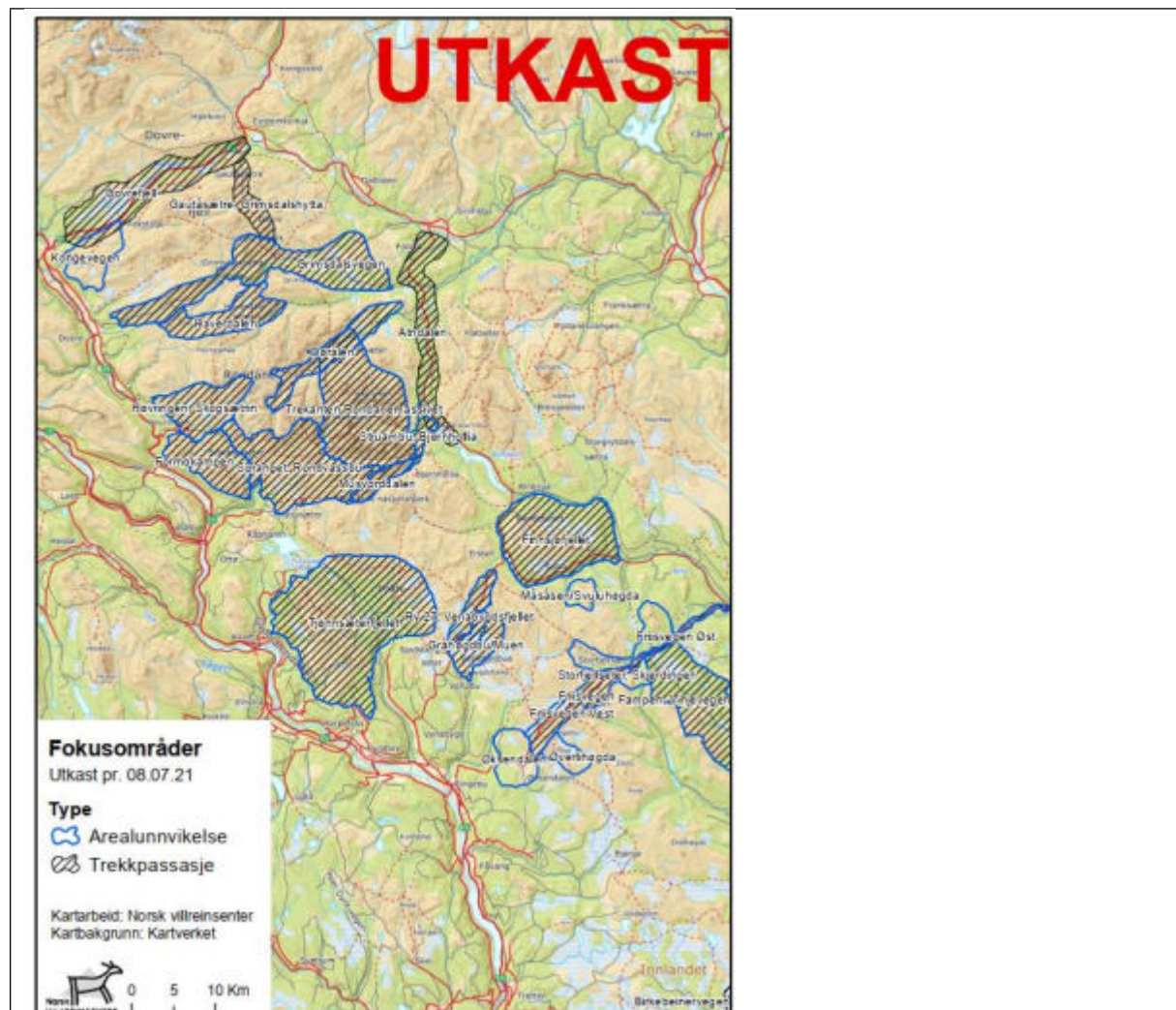
I arbeidet med kvalitetsnormen for villrein blir såkalte fokusområder kartlagt.

Fokusområder omfatter områder hvor det er, eller man mistenker at det kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinngrep og menneskelig aktivitet. Effektene av dette er ofte arealunntakelse, der reinen unngår å bruke hele eller deler av funksjonsområder den ellers ville ha tatt i bruk på den gjeldende årstida, eller ulik grad av hindringer av reinens naturlige trekk mellom ulike funksjonsområder.

Slike fokusområder er identifisert også for Rondane. Det foreligger pr. dags dato et utkast som ikke er endelig kvalitetssikret, men som Norsk Villreinsenter Nord har gitt tillatelse kan brukes som illustrasjon på arealutfordringene i Rondane (figur 3).

Figuren viser at det innenfor en svært stor andel av arealet som omfattes av forvaltningsplanarbeidet, er utfordringer mellom villreinens arealbruk og menneskelig aktivitet.

Dette har som nevnt allerede hatt store konsekvenser i form av fragmentering og reduksjon av villreinens leveområder, og vi vet ennå ikke hvilke langsiktige konsekvenser dagens bruk vil ha for villreinen i framtida. Allerede ved 25-års jubileet for Rondane nasjonalpark i 1987 advarte daværende fjelloppsynsmann Norman Heitkøtter om at det kunne oppstå en barriere-effekt på aksen Mysusæter-Rondvassbu. Trekket stoppet først tidlig på 2000-tallet. Dette viser at det er nødvendig at føre-var-prinsippet tillegges sterk vekt i villreinspørsmål.

Figur 3. Fokusområder fra arbeidet med kvalitetsnorm for villrein. Utkast pr. 08.07.21. (Fokusområder= områder hvor det er, eller man mistenker at det kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinngrep og menneskelig aktivitet)

5. Skal vi ha villrein i Rondane om 100 år trengs det nå en overordna strategi

Rondane er det villreinområdet i Norge der konfliktene mellom villreinens arealbruk og rekreasjonsbruken antakelig er størst. Konfliktlinjene er kjente, og skyttergravskrigene har opp gjennom årene vært mange. Det er derfor viktig at forvaltningsplanarbeidet peker ut en hovedstrategi i en tidlig fase, som blir overordna og gjeldende på tvers av alle de 14 ulike verneområdene. Dette vil også bidra til å motvirke at en «kjører seg fast» i konflikter i ulike delområder tidlig i planarbeidet.

For å opprettholde en livskraftig villreinstamme i Rondane er det avgjørende at villreinens leveområder framover forvaltes etter en to-delt arealstrategi/sonering;

1. Områder som i dag har liten ferdsel må skjermes.
2. I andre områder (fokusområdene) må ferdselen styres, og restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder (jfr. figur 3).

Med den svake styringen som er av allemannsretten pr. i dag, og ut fra den utviklingen en ser med stadig nye friluftslivformer og -utstyr, så er det uvisst i hvilken grad en greier å dempe ferdselspresset i fokusområdene. Det er derfor av avgjørende betydning for villreinens framtid i Rondane at de områder som i dag har begrenset ferdsel og aktivitet skjermes.

Sonering er et aktuelt forvaltningsgrep for å oppnå dette. Sonering er brukt i ulike nasjonalparker, men på ulike måter. I forvaltningsplanen for Rondane-Dovre er det avsatt

soner for organisert ferdsel. Erfaringene med denne typen sonering er delte. Det er en risiko for at det oppstår en oppfatning om at «alt» er lov i disse sonene og at aktiviteter ikke søknadspliktige, slik at forvaltningen dermed mister oversikten over hva som skjer.

I Jotunheimen har de i mange år hatt en sonering av hele nasjonalparken, bl.a. med en egen «vernesone». Dette er den sonen hvor dispensasjonspraksisen er strengest. Ifølge nasjonalparkforvalter Kari Sveen fungerer denne typen sonering godt i forhold til å oppnå målet med soneringen, dvs. å holde områdene mest mulig fri for aktivitet og inngrep, og de fungerer godt i forhold til at det er enkelt for nasjonalparkstyret å gi avslag på dispensasjonssøknader. Ideen om sonering i Rondane er luftet med Miljødirektoratet, som ikke stiller seg avvisende til sonering, men som har signalisert at utformingen må vurderes nøye. Dette omfatter bl.a. hvor mange typer av soner en skal ha, og det gjelder navnsetting.

Det er en fordel om navnsettingen kan være mest mulig nøytral. En inndeling i «Fokusområder» evt. «Restaureringssoner» og «Norman-soner» (oppkalt etter nasjonalparkens «far», Norman Heitkøtter) kan være et alternativ.

5.1 Ferdelsesregulerende tiltak i soner som i dag har liten ferdsel

I soner som i dag har liten ferdsel bør dispensasjonspraksisen være særlig streng. I tillegg må ferdelsesregulerende tiltak vurderes:

a. Følgende stier bør legges ned (tallene i parentes henviser til stisegmenter i gjeldende forvaltningsplan, vedlegg nr. 17

https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Forvaltningsplaner/Forvaltningsplan-for-de-store-verneomradene-i-Rondane-2009/Vedlegg-17-turstier-kart.pdf):

- Sti fra Høvringen over Sletthøe (stisegment 11)
- Sti fra Høvringen gjennom Kvannslådalen til Dørålen (stisegment 14)

Den T-merka stien fra Bjørnholia til Eldåbu gjennom Vulufjell går gjennom viktige beiteområder for villreinen (stisegment 22). For denne er det vanskelig å finne alternative ruter. Ferdelsen bør imidlertid overvåkes og ferdelsesregulerende tiltak må iverksettes dersom ferdelsen øker vesentlig.

b. Skiløype 3 og 4 i vedlegg 18 bør ikke stikkes de vintrene Haverdalsseter ikke har åpent. (https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Forvaltningsplaner/orvaltningsplan-for-de-store-verneomradene-i-Rondane-2009/Vedlegg-18-Skiloypenett-kart.pdf)

c. Organisert ferdsel utenom merka stier og løyper bør som hovedregel ikke tillates. All organisert ferdsel bør være søknadspliktig i disse sonene (dette vil kreve en forskriftsendring).

d. Det bør innføres parkerings- og campingforbud på og langs Haverdalsvegen på strekningen nord for Hornsjøhø og til Haverdalssetra. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene. Dersom disse tiltakene gjennom videre overvåking ikke viser seg å være tilstrekkelige for å holde ferdelsen på et lavt nivå, må ferdelsesforbud i avgrensede perioder vurderes. Et slikt forbud må etter dagens regelverk fattes av Miljødirektoratet.

5.2 Ferdelsesregulerende tiltak i soner som i dag har stor ferdsel (fokusområder)

«Det er store utfordringer i å opprettholde en mest mulig funksjonell villreinbestand. En viktig faktor for bestandens vitalitet er økt utveksling mellom bestandene i nord og sør» (NINA Temahefte 74). For å ivareta villreinen er det et generelt behov for å dempe ferdelspresset i fokusområdene, men helt nødvendig i de viktigste trekkområdene.

Utover 2000-tallet har trekket øst og vest for Rondanemassivet opphørt. Tidligere har trekkruiter som Rondhalsen gått ut av bruk. Dette hindrer tilgangen fra nord til sommerbeitene i midt-området (Vulufjell) og det gir økt sårbarhet for villreinen.

Tiltak for å restaurere trekket øst og vest for Rondane-massivet ble diskutert ved utarbeidelsen av en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark. Tiltak er også foreslått i NINA Rapport 1013 (2013). Så langt har vi ikke registrert at det er gjennomført konkrete, ferdselsregulerende tiltak for å bedre på situasjonen i dette området. En hovedårsak synes å være den fragmenterte forvaltningen, med flere likestilte lovverk og avgrensa sektormyndighet for ulike organer. Tiltak som ferdselsreguleringer har også en stor politisk kostnad, og det kan settes spørsmålstegn ved om en kan forvente at lokale myndigheter skal ta denne kostnaden alene.

I tillegg til å restaurere trekk som er gått ut av bruk, er det viktig å hindre at nye barrierer oppstår. NINA advarte allerede i 2013 om stor ferdsel kunne føre til en barriereeffekt i Grimsdalen, og på sikt en ytterligere oppdeling av stammen nord for Ula. «Områdene nord for Grimsdalsvegen i Dovre nasjonalpark er viktige både som beite- og kalvingsområder og det er av stor funksjonell betydning at villreinen fortsatt kan trekke over Grimsdalsvegen og at de fritt kan utnytte de lavereliggende delene av dalen som kalvingsland og vårbeiter» (NINA Temahefte 74). Grimsdalen har også gode vår- og sommerbeiter som i liten grad brukes av villreinen. Tidligere har turisttrafikken i Grimsdalen først startet opp ved St.Hans-tider. Denne sommeren meldes det imidlertid at det var stor trafikk allerede da vegen åpnet 5. juni. I Grimsdalen vil det for villreinen være behov for ferdselsregulerende tiltak relativt raskt. Forslag til tiltak er:

- a. Utsatt åpning av Grimsdalsvegen til 15.juni for at reinen skal kunne utnytte vårbeitene i dalen under og etter kalving. Næringsdrivende i dalen (i hovedsak landbruksvirksomhet) bør få kjøre som I dag. (Krever forskriftsendring).
- b. Parkerings- og campingforbud mellom bommen ved Eftansåa og Storberget. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene.

For Dørålvegen bør det tas en ny vurdering av plasser avsatt til kortere parkering i forbindelse med turgåing, jakt og fiske (jfr. vernebestemmelsene §3.1.1.) og behov for ferdselsregulerende tiltak for øvrig.

Når det gjelder restaurerende tiltak i fokusområdene for øvrig, så viser villreinnemda til de tiltak som allerede er foreslått både gjennom arbeidet med en besøksstrategiene for Rondane og Dovre nasjonalparker (<https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/besoksstrategifor-rondane-nasjonalpark>), og innspill til forvaltningsplanarbeidet fra villreinutvalgene og fjellstyrene.

Tiltak i fokusområdene vil gjerne være sammensatte. Det er derfor behov for grundigere analyser for fokusområdene der ulike tiltak ses i sammenheng, og det er behov for samarbeid mellom flere parter. Vi har derfor ikke gått nærmere inn på konkrete tiltak i fokusområdene, bortsett fra følgende tiltak:

- Nedlegging av stien mellom Peer Gynt og Rondvassbu.
- Hvor langt inn Vabuløypa (mot Sletthø) bør gå må vurderes på nytt, ut fra påvirkninger på villreinens bruk i Sletthø.
- Åpningstidene på selvbetjeningskvarter for DNT og private utleiehytter, med tanke på å redusere ferdselen i skuldervesongene.
- Stenging av parkeringsplassen på Spranget. Innføring av skyttelbuss fra Mysusæter til Rondavassbu, jfr. dagens bussordning fra Hjerkinntil Snøheim.

Det må understrekes at det haster med å komme i gang med tiltak, særlig for Spranget, og en må også ha en langsiktig horisont for de restaurerende tiltakene; «Den negative utviklingen har skjedd over lang tid, og det vil ta tid å snu den» (NINA Temahefte 74). I september i år, under jakta, fikk en for første gang på over ti år, registrert at villrein fra Vulufjell trakk nordover over Ula innenfor Spranget. Kryssingen av ca. 50 dyr var sannsynligvis et resultat av flere sammenfallende faktorer; Lite trafikk på Spranget, vind fra nord over en lengre periode og at flokken ble påskutt et stykke sør for vegen. Det ble

også observert en større flokk (ca. 100 dyr) i Illmannhøa dagen etter, men denne snudde sørover igjen uten på krysse vegen.

Kryssingen som skjedde viser at det ikke er for seint å restaurere trekket ved Spranget, men at det haster med ferdselsreducerende tiltak, som campingforbud rundt Spranget og flytting av parkeringsplassen. Det må også vurderes ferdselsforbud langs vegen i avgrensa perioder.

6. Hemmeldalen naturreservat

Hemmeldalen naturreservat er ikke sammenbundet med de andre verneområdene. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ansvaret for, og behandles derfor separat. I villreinsammenheng hører Hemmeldalen naturreservat til Rondane Sør.

Hovedformålet med opprettelsen av Hemmeldalen naturreservat er å sikre viktige leveområder for villreinstammen i Rondaneregionen. (Friluftsliv er ikke en del av verneformålet). Området har en viktig funksjon som kalvings- og oppvekstområde for villreinen i Rondane Sør. Hemmeldalen naturreservat har, sammenlignet med områdene lengre nord, relativt liten ferdsel. Forvaltningsplanen bør ha som mål at ferdselen og forstyrrelsene i området ikke skal øke. Retningslinjene i forvaltningsplanen bør i hovedsak videreføres med noen endringer:

- Nye stier og løyper i området skal ikke etableres.
- Lengden på skiløypa innover til Støypholen bør vurderes, og det bør vurderes å begrense bruken om våren for å skjerme trekk til kalvingsområder.
- Motorferdsel vinterstid bør avsluttes andre påskedag, dvs. så tidlig som mulig. Retningslinjene i gjeldende forvaltningsplan om overvåking av ferdselen i området bør videreføres og følges opp tettere enn i dag.

7. Generelt på tvers av områdene

7.1 Bevaringsmål for villrein

Gjennom kvalitetsnormen for villrein skal tilstanden for villreinbestanden og dens leveområder vurderes hvert fjerde år. For å unngå unødvendig dobbeltarbeid bør bevaringsmålet for villrein knyttes til kvalitetsnormens klassifisering. Forslag til bevaringsmål:

«Indikatorene i kvalitetsnormen for villrein skal ha en kvalitet som tilsvarer gul eller grønn klassifisering».

7.2 Overvåking og oppsyn

I brev til Klima- og miljødepartementet om «Evalueringsordning for nasjonalparker og andre store verneområder» fra 31.mai 2021, anbefaler Miljødirektoratet at oppsyn og overvåking styrkes og at det bør utvikles et eget overvåkningsprogram for de store verneområdene.

Et slikt overvåkningsprogram bør etableres for verneområdene i Rondane-Dovre med særlig fokus på villrein og ferdsel. En videreføring av NINAs prosjekt for å kartlegge villrein og ferdsel må inngå i dette, og arbeidet må samordnes med arbeidet etter kvalitetsnorm for villrein.

Utviklingen i motorferdsel, både lovlig og ulovlig, bør også inngå blant de indikatorene som skal overvåkes.

7.3 Forskriftsendringer

I gjeldende forvaltningsplan har vedlegg 2 en oversikt over forslag til endringer av verneforskriftene, ut fra erfaringer som var gjort fram til forvaltningsplanen ble godkjent. Disse er fortsatt ikke vurdert endret. Det er nå behov for en ny gjennomgang, både ut fra ny kunnskap og ut fra at det foregår betydelige endringer i utøvelsen av friluftslivet/naturbruken.

Nasjonalparkstyret har ikke mulighet til å gjennomføre slike forskriftsendringer, men bør ta initiativ overfor nasjonale myndigheter til at dette blir gjort.

7.4 Organisert ferdsel

I verneforskriften for Rondane nasjonalpark, Dovre nasjonalpark og Dørålen landskapsvernområde

er det følgende bestemmelser om organisert ferdsel:

«Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen».

I forvaltningsplanen er dette ytterligere utdypet:

«For ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må det søkes forvaltningsmyndigheten om dispensasjon fra verneforskriftene for Rondane og Dovre nasjonalparker samt Dørålen landskapsvernområde».

En har siden gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet sett en økning i den organiserte ferdselen, i form av konkurranser, turposter og kommersielle, guida turer. En ser også en endring i den organiserte ferdselen, f.eks. ved at det benyttes digitale turposter og ikke fysiske turposter. Skillet mellom «tradisjonell turvirksomhet» og kommersielle aktører har også blitt mer flytende. DNTs fellesturer langs merka stier faller entydig under definisjonen, men det kan stilles spørsmålsteget ved om aktivitetstilbudet i regi av turistverter på den enkelte turisthytte skal være unntatt den søknadsplikten kommersielle guidefirmaer har.

I verneforskriften for nyere nasjonalparker er det fokusert på konsekvensene for naturgrunnlaget av organisert ferdsel, uavhengig av hvem som arrangerer turen. Med den utviklingen en ser innen organisert ferdsel, bør det av hensyn til verneverdiene og i forhold til likebehandling av aktører, innføres meldeplikt for alle typer av organisert ferdsel. Dette gjelder også organiserte aktiviteter som utøves individuelt, som digitale turposter. En slik meldeplikt vil gi forvaltningsmyndigheten oversikt over aktivitetsnivået, og de kan sile ut hvilke tiltak som må søke. I de mest uberørte sonene bør det som nevnt være søknadsplikt for alle typer av organisert ferdsel.

Disse endringene vil kreve en forskriftsendring som nasjonalparkstyret ikke har myndighet til å gjennomføre, men kun kan oppfordre til blir gjennomført. Dersom en ikke får gjennomført slike forskriftsendringer, bør forvaltningsplanen avgrense hva som regnes som «tradisjonell turvirksomhet» og ha en oppdatert definisjon av «organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet». Å definere ferdselsformer som skader naturmiljøet er imidlertid utfordrende, når det ikke er hver enkelt aktivitet som skader naturmiljøet, men det totale omfanget av disse aktivitetene.

7.5 Landbruk

Fjellområdene i Norge er ikke bare viktige naturområder, de er også gamle kulturlandskap med spor etter en gammel fangstkultur og setring. Tradisjonell landbruksdrift og villreinen har levd godt side om side så langt. Men også landbruket er i endring, med større effektivitetskrav som igjen medfører større enheter og økende mekanisering. Det er en nedgang i seterbruket, og setrene tas i bruk til fritidsformål. Det er også en økt satsing på tilleggsnæringer.

Det er derfor behov for å gå gjennom retningslinjene for landbruksdrifta, og vurdere bl.a. følgende:

a. Setrer som ikke lenger brukes til landbruksformål, men som brukes som fritidseiendommer: Det bør gis retningslinjer for hva som kan regnes som «landbruksdrift» på setra (krav til beitebruk og/eller bruk av jorda). Det er en lempeligere dispensasjonspraksis i byggesaker og mht. motorferdsel for landbruksdrift enn for private hytteiere. For å kunne videreføre dette er det viktig at landbruksdrifta er reell.

b. Saltsteiner:

Det bør vurderes om utplassering av saltsteiner bør inngå i en beiteplan e.l. der plassering og inngjerding vurderes opp mot faren for sjukdomsspredning (jfr. forebyggende tiltak som er innført i områder med skrantesjuka).

c. Bruk av droner for ettersyn av beitedyr:

Dette bør kun tillates i unntakstilfeller og ikke som ordinært tilsyn.

7.6 Reiseliv

Det er en nasjonal målsetting at verneområdene, særlig nasjonalparkene, kan utnyttes også økonomisk, særlig for lokalsamfunnene rundt verneområdene. For villreininteressene vil organiserte turer kunne gi mindre forstyrrelser og større kunnskapsformidling enn samme mengde individuell ferdsel. Utfordringen er hvilke områder som benyttes, og i antallet av slike turer.

I forhold til antallet av operatører er det en utfordring at det ikke er juridisk grunnlag for å behandle lokaltilknytt virksomheter og f.eks. utenlandske guidefirmaer ulikt. Et tiltak som indirekte kunne tilgodese lokal næringsvirksomhet ville være å innføre krav om sertifisering av aktivitetsfirma. Det er pr. i dag ikke mulig å stille krav om sertifisering, selv om både store deler av næringslivet selv og forvaltningen ønsker en slik ordning. I «Nasjonal reiselivsstrategi 2030» som ble overlevert fra Innovasjon Norge til regjeringen i april 2021 (<https://business.visitnorway.com/no/strategi-for-norsk-reiseliv/>) er en av målsettingene å øke verdiskapingen på Norges helt spesielle tradisjoner for naturopplevelse. Dette skal nås gjennom utviklingen av et konsept som skal bidra til bedre besøksforvaltning. Innovasjon Norge mener det bør stilles krav (gjennom kriterier/sertifiseringer etc.) til hvem som kan være deltakere på aktørsiden. Nasjonalparkstyret utfordres til å jobbe mot nasjonale myndigheter for å få gjennomført slike sertifiseringsordninger.

Likebehandling av tilbydere er uansett viktig, jfr. avsnitt 8.4 om organisert ferdsel. Dette gjelder også privat utleievirksomhet vs. DNTs åpningstider på sine hytter. DNTs hytter er i dag pålagt å holde stengt i kalvingsperioden (1.mai-10.juni). En slik stenging bør gjelde også for private utleiehytter.

Nasjonalparkriket reiseliv AS, som dekker Nord-Gudbrandsdalsregionen, arbeider for å bli sertifisert som et bærekraftig reisemål, men sliter som nasjonalparkstyret med kapasiteten til å følge opp samarbeidsrelasjoner. Nasjonalparkriket reiseliv AS vil imidlertid være en viktig samarbeidsaktør for nasjonalparkforvaltningen framover.

7.7 Motorferdsel

Alle former for motorisert ferdsel er i utgangspunktet forbudt både i nasjonalparken og landskapsvernområdene. Det kan imidlertid søkes om dispensasjon for ulike former for motorisert ferdsel. Årsrapporten for 2020 (figur 1, s. 15) viser at antall tillatelser til motorferdsel har økt kraftig fra 2015 til 2020

https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Arsrapporter/2020/Rondane-ogDovre-nasjonalparker-med-tilliggende-landskapsvernomrader-og-naturreservat-arsrapport-2020.pdf

Dette er en økning som ikke er ønskelig for verneverdiene. Oversikten viser imidlertid kun antalldispensasjoner, ikke antall turer. Det hadde vært ønskelig at forvaltningen gikk dypere inn i materialet for å se på utviklingen i antall turer, og for hvilke formål det har vært en økning. Dette som grunnlag for eventuelt å stramme inn på dispensasjonspraksisen.

Det gis i dag dispensasjon til transport av brensel, materialer, proviant og utstyr til hytter og buer, forutsatt at det benyttes leiekjører godkjent av kommunen og forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder for inntil 4 turer i Frydalen LVO og 2 turer i

Rondane nasjonalpark, Grimsdalen og Hemmeldalen pr. vinter for hver hytte/seter. Dette nivået for antall turer bør videreføres, og ikke økes.

7.8 Informasjon

Informasjon er et viktig virkemiddel for forvaltningen, både i forhold til å skape forståelse for verneverdiene og aksept for forvaltningstiltak. Det er positivt at informasjonsarbeidet er styrket gjennom en felles informasjonsarbeider for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Dovrefjell nasjonalparkstyre og Norsk Villreinsenter Nord. Det vil være behov for å styrke dette arbeidet ytterligere, særlig dersom ferdselsregulerende tiltak blir iverksatt.

Informasjon er pr. i dag også ett av de viktigste virkemidlene for å styre ferdselen. En har imidlertid begrensa kunnskap om hvordan ulike informasjonstiltak virker i praksis. Når en de målgrupper en ønsker å nå, og oppnår en de effektene en ønsker? Dette kan for noen tiltak være vanskelig å måle, mens for andre tiltak, som om plasseringen av et skilt er riktig, kan være tilstrekkelig å foreta enkle observasjonsstudier. Det anbefales at nasjonalparkstyret om mulig knytter seg til et forskningsprosjekt for å vurdere effektene av informasjon og andre ferdselsregulerende tiltak. Finner en fram til indirekte tiltak som er effektive for å styre ferdselen, vil behovet for direkte ferdselsreguleringer bli mindre.

8. Organisering av arbeidet

Revisjonsarbeidet omfatter 14 ulike verneområder; nasjonalparker, naturreservater og landskapsvernområder. I dag er det en felles forvaltningsplan for verneområdene i Rondane-Dovre, mens Hemmeldalen naturreservat har sin egen forvaltningsplan. I tråd med føringer fra Miljødirektoratet legger prosjektplanen for revisjonen opp til at det skal lages egne forvaltningsplaner for hvert enkelt verneområde som kun skal være tilgjengelig på nett.

Det vil bli krevende i forhold til en økosystemtilnærming å ivareta områdeovergripende hensyn, som villrein, på tvers av de 14 forvaltningsplanene. For områdeovergripende verne- og brukerinteresser er det derfor viktig at nasjonalparkmyndighetene i revisjonsarbeidet utarbeider et kunnskapsgrunnlag og gjør vurderinger på tvers av de 14 verneområdene.

For villreinen er kunnskapsgrunnlaget kraftig forbedret siden gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet. Forvaltningsmyndigheten må derfor foreta en ny gjennomgang av villreininteressene. Det må settes av tid til dette tidlig i prosessen, dvs. rett etter at Nasjonalparkstyret har hatt en gjennomgang av innspill i desember 2021 (jfr. prosjektplan).

9. Oppsummering

Gjeldende forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane (2009) peker på at *«Hovedutfordringen for de store verneområdene i Rondane er å legge opp til en forvaltning som tar vare på naturkvalitetene i et langsiktig perspektiv, og eventuelt forbedrer disse, samtidig som området fortsatt skal kunne utnyttes til jakt, fiske, friluftsliv og tradisjonell landbruksvirksomhet. I de tilfeller det er motstridende interesser mellom bruk og vern, skal som hovedregel brukerinteressene vike til fordel for verneformålet»*.

Siden 2009 har utfordringene mellom å balansere bruk og vern blitt stadig større. For å ivareta villreinstammen i Rondane er det framover nødvendig å ta tydeligere valg enn tidligere, ikke bare mellom bruk og vern, men også mellom ulike brukerinteresser. Tradisjonell landbruksdrift bidrar til å ivareta verneverdiene gjennom beiting, og den ivaretar kulturhistoriske verdier i seterlandskapet. I tillegg bidrar landbruksdrifta til å opprettholde bosetting i lokalsamfunnene rundt verneområdene. Dette er vektige argumenter for å prioritere tradisjonell landbruksdrift foran allmenhetens ferdsel.

Allemannsretten er et gode som er rotfestet i norsk allmenhet, og som det er viktig å hegne om. Det synes imidlertid å ha vokst fram en oppfatning om at allemannsretten, som er lovfestet i frilufsloven, er nesten uten begrensninger. Dette er ikke riktig. I forarbeidene til

loven fremgår det at det er det miljøvennlige (tradisjonelle) friluftslivet loven skal beskytte. Friluftsloven sier også at

«Ferdsl skal skje hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet» (§2) og at utøverne plikter å opptre «varsomt og hensynsfullt for å ikke volde skade eller ulempe for grunneier, bruker eller andre, eller påføre miljøet skade» (§11). Brudd på hensynsregelen eller andre bestemmelser i friluftsloven er straffbart (§39).

Fritidsbruken av natur har endret seg mye siden friluftslova ble vedtatt, både i forhold til økt interesse, aktivitetsformer og -utstyr, og omfattende informasjonsdeling gjennom sosiale medier og internett ellers. Dette er i ferd med å skape et press som overskrider naturens tålegrenser, og dermed en utfordring som må løses, ikke minst i verneområder. Men også av hensyn til framtida for allemannsretten er en helt nødt til å løse utfordringene med «overbruk».

Det er lite sannsynlig at vi vil ha en villreinstamme i Rondane i framtida uten en sterkere styring av ferdselen. Ferdselsrestriksjoner innføres nå av flere kommuner rundt om i landet, grunnet i forurensingshensyn og sikkerhetshensyn. Ferdselsrestriksjoner er også innført i fuglereservater for avgrensa perioder. Det bør da være legitimt å innføre ferdselsrestriksjoner for å ivareta en av de få gjenværende bestandene av den siste europeiske villreinen, som sammen med villreinen i Snøhetta og Sølnekletten er blant de genetisk mest opprinnelige. En skal ikke legge begrensinger på allmenhetens ferdsel utover tilfeller der det ikke er absolutt nødvendig, men en er nå kommet til et stadium i Rondane der dette må vurderes.

Det er mer enn 30 år siden Norman Heitkøtter advarte mot opphør av trekket på vestsida av Rondanemassivet. Det er 7 år siden NINA publiserte sin omfattende forskningsrapport der de ropte et kraftig varsko om utviklingen i Rondane og pekte på behov for tiltak (NINA Rapport 1013). Det har opp gjennom årene vært avholdt utallige dialogmøter med diskusjoner om behovet for tiltak. Villreinen har vunnet noen slag, som flytting av Gråhøgdbu og omlegging av stinettet tilknyttet denne, men den solide forskningskunnskapen som nå foreligger dokumenterer at krigen tapes.

Med de ulike forvaltningsprosessene som nå pågår parallelt, har vi en sjelden mulighet til å ta et helhetsgrep for villreinen i Rondane fram mot 2050.

Forslag til vedtak

1. Det er behov for å ta et helhetlig grep for å sikre framtida til villreinen i Rondane:

a. Revisjonen av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen naturreservat, må samordnes med arbeidet for kvalitetsnormen for villrein og varslede forskriftsendringer.

b. Klima- og miljødepartementet via Miljødirektoratet oppfordres til å sikre en formell kobling og samordning mellom de nevnte prosessene og virkemidlene, samt å igangsette en prosess for å revidere forskriftene for verneområdene som går utover den planlagte revisjonen av forskrifter for organisert ferdsel og sykling.

Nemnda sender en henvendelse til Miljødirektoratet om behovet for samordning av prosessene, som del av en satsing på «Villrein i Rondane 2050».

2. Villreinhensyn må legges som et hovedpremiss for revisjonsarbeidet. Kvalitetsnormen for villrein vil ikke erstatte det forebyggende arbeidet i arealforvaltninga. Det forebyggende perspektivet for å ivareta villreinens leveområder må derfor tillegges stor vekt i revisjonsarbeidet.

3. I tråd med føringer fra Miljødirektoratet skal det lages egne forvaltningsplaner for hvert enkelt av de 14 verneområdene. Områdeovergripende verne- og brukerinteresser må imidlertid førs vurderes helhetlig, på tvers av de 14 verneområdene. Dette gjelder særlig for villreinen, der kunnskapsgrunnlaget er kraftig forbedret siden gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet. Det må settes av tid til områdeovergripende analyser tidlig i prosessen, dvs.

rett etter at Nasjonalparkstyret har hatt en gjennomgang av innspill i desember 2021 (jfr. prosjektplanen).

4. For villreinen foreslås følgende bevaringsmål: «Indikatorene i kvalitetsnormen for villrein skal ha en kvalitet som tilsvarer gul eller grønn klassifisering».

5. Kunnskapsgrunnlaget for villrein er i hovedsak godt, men det er behov for mer kunnskap om tilgjengelige sommerbeiter og mulig utveksling mellom Rondane og Sølknletten.

6. Det er solid forskningsmessig dokumentasjon på at menneskelig aktivitet har ført at Rondanestammen er delt i tre-fire mer eller mindre isolerte bestandsenheter (områdene nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjellet og områdene sør for fv. 27) og at de mest verdifulle villreinområdene i Sel har gått helt ut av bruk.

For å hindre ytterligere tap og fragmentering av leveområder foreslås en to-delt arealstrategi/sonering, basert på arealvurderinger gjort i arbeidet med kvalitetsnormen for villrein:

a. Områder som i dag har begrenset ferdsel og aktivitet må skjermes.

b. I andre områder må ferdselen styres, og restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder.

En slik arealstrategi bør sikres gjennom sonering i forvaltningsplanene, jfr. soneringen som finnes for Jotunheimen nasjonalpark. I de områdene som trenger skjerming må dispensasjonspraksisen være særlig streng. I tillegg må ferdselsregulerende tiltak vurderes:

a. Følgende stier bør legges ned (tallene i parentes henviser til stisegmenter i gjeldende forvaltningsplan, vedlegg nr. 17)

- Sti fra Høvringen over Sletthøe (stisegment 11)
- Sti fra Høvringen gjennom Kvannslådalen til Dørålen (stisegment 14)

Den T-merka stien fra Bjørnholia til Eldåbu gjennom Vulufjell går gjennom viktige beiteområder for villreinen (stisegment 22). For denne er det vanskelig å finne alternative ruter. Ferdselen bør imidlertid overvåkes og ferdselsregulerende tiltak må iverksettes dersom ferdselen øker vesentlig.

b. Skiløype 3 og 4 i vedlegg 18 i gjeldende forvaltningsplan bør ikke stikkes de vintrene Haverdalsseter ikke har åpent.

c. Organisert ferdsel utenom merka stier og løyper bør som hovedregel ikke tillates. All organisert ferdsel bør være søknadspliktig i disse sonene (dette vil kreve en forskriftsendring).

d. Det bør innføres parkerings- og campingforbud på og langs Haverdalsvegen på strekningen nord for Hornsjøhø og til Haverdalssetra. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene.

7. For å ivareta villreinen er det et generelt behov for å dempe ferdselspresset i fokusområdene, men helt nødvendig i de viktigste trekkområdene. Villreinnemnda foreslår her følgende tiltak for trekkområdene:

a. Utsatt åpning av Grimsdalsvegen til 15.juni for at reinen skal kunne utnytte vårbeitene i dalen under og etter kalving. Næringsdrivende i dalen (i hovedsak landbruksvirksomhet) får kjøre som i dag. (Krever forskriftsendring).

b. Parkerings- og campingforbud mellom bommen ved Eftansåa og Storberget. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene.

For Dørålvegen bør det tas en ny vurdering av plasser avsatt til kortere parkering i forbindelse med turgåing, jakt og fiske (jfr. vernebestemmelsene §3.1.1.) og behov for ferdselsregulerende tiltak for øvrig.

Når det gjelder restaurerende tiltak i fokusområdene ellers, så viser villreinnemnda til de tiltak som allerede er foreslått både gjennom arbeidet med en besøksstrategiene for Rondane og Dovre nasjonalparker (<https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/besoksstrategifor-rondane-nasjonalpark>), og innspill til forvaltningsplanarbeidet fra villreinutvalgene og fjellstyrene. Tiltak i fokusområdene vil gjerne være sammensatte. Det er derfor behov for grundigere analyser for fokusområdene der en ser ulike tiltak i sammenheng, og det er behov for samarbeid mellom flere parter. Vi har derfor ikke gått nærmere inn på konkrete tiltak i fokusområdene, bortsett fra tre tiltak:

- Nedlegging av stien mellom Peer Gynt og Rondvassbu.
- Hvor langt inn Vabuløypa (mot Sletthø) bør gå må vurderes på nytt, ut fra påvirkninger på villreinens bruk av Sletthø.
- Åpningstidene på selvbetjeningskvarter for DNT og private utleiehytter, med tanke på å redusere ferdselen i skuldresesongene.

8. Antall dispensasjoner for motorferdsel har økt kraftig fra 2015 til 2020. Det bør gjennomføres en oppsummering av innsendte kjørebøker for å kartlegge omfanget av motorferdsel og utviklingen i denne, for å se på hvilke typer av motorferdsel som har økt, som grunnlag for videre dispensasjonspraksis. Antall turer som tillates til buer og hytter bør videreføres som i dag. Det samme gjelder krav om bruk av leiekjører.

9. Det er behov for å gå gjennom retningslinjene for landbruksdrifta, og vurdere:

a. Retningslinjer for hva som kan regnes som «landbruksdrift» på setra (krav til beitebruk og/eller bruk av jorda). Mange seterhus går etter hvert over til å fungere som fritidsboliger. Det er en lempeligere dispensasjonspraksis i byggesaker og motorferdselsaker for landbruksdrift enn for private hytteiere. For å kunne videreføre dette er det viktig at landbruksdrifta er reell.

b. Det bør vurderes om utplassering av saltsteiner bør inngå i en beiteplan el.l. der plassering og inngjerding vurderes opp mot faren for sjukdomsspredning (jfr. forebyggende tiltak som er innført i områder med skrantesjue).

c. Bruk av droner for ettersyn av beitedyr: Bør kun tillates i unntakstilfeller og ikke som ordinært tilsyn.

10. For organisert ferdsel bør forskriftene endres (jfr. punkt 2). Ulike former for organisert ferdsel må likestilles ut fra hvilken skade de gjør på naturgrunnlaget. All organisert ferdsel bør ha meldeplikt. I soner med relativt liten ferdsel i dag bør alle organiserte turer være søknadspliktige.

11. DNTs hytter er i dag pålagt å holde stengt i kalvingsperioden (1.mai-10.juni). En slik stenging bør innføres også for private utleiehytter.

12. Ferdselsregulerende tiltak må følges av god informasjon for å forklare bakgrunnen for de tiltak som innføres.

13. Hemmeldalen naturreservat har en viktig funksjon som kalvings- og oppvekstområde for villreinen i Rondane Sør. Hemmeldalen naturreservat har, sammenlignet med områdene lengre nord, relativt liten ferdsel. Forvaltningsplanen bør ha som mål at ferdselen og forstyrrelsene i området ikke skal øke. Retningslinjene i forvaltningsplanen bør i hovedsak videreføres med noen endringer:

- a. Nye stier og løyper i området skal ikke etableres.

- b. Lengden på skiløypa innover til Støypholen bør vurderes, og det bør vurderes å begrense bruken om våren for å skjerme trekk til kalvingsområder.
- c. Motorferdsel vinterstid bør avsluttes andre påskedag, dvs. så tidlig som mulig.

14. Et overvåkingsprogram bør etableres for verneområdene i Rondane-Dovre med særlig fokus på villrein og ferdsel.

15. For å ivareta villreinstammen i Rondane er det framover nødvendig å ta tydeligere valg enn tidligere, ikke bare mellom bruk og vern, men også mellom ulike brukerinteresser. Tradisjonell landbruksdrift bidrar til å ivareta verneverdiene gjennom beiting, og den ivaretar kulturhistoriske verdier i seterlandskapet. I tillegg bidrar landbruksdrifta til å opprettholde bosetting i lokalsamfunnene rundt verneområdene. Dette er vektige argumenter for å prioritere tradisjonell landbruksdrift foran allmenhetens ferdsel.

16. Allemannsretten er et gode som er rotfestet i norsk allmenhet, og som det er viktig å hegne om. Det er imidlertid lite sannsynlig at vi vil ha en villreinstamme i Rondane i framtida uten en sterkere styring på ferdselen. Ferdselsrestriksjoner innføres nå av flere kommuner rundt om i landet, grunnet i forurensingshensyn og sikkerhetshensyn. Ferdselsrestriksjoner er også innført i fuglereservater for avgrensa perioder. Det bør da være legitimt å innføre ferdselsrestriksjoner for å ivareta en av de få gjenværende bestandene av den siste europeiske villreinen, som sammen med villreinen i Snøhetta og Sølknkletten er blant de genetisk mest opprinnelige. En skal være forsiktig med å legge begrensinger på allmenhetens ferdsel, men en er nå i Rondane kommet til et stadium der dette må vurderes.

STYRETS BEHANDLING

Forslaget til vedtak ble diskutert i grupper før plenumsbehandling.

Flere framhevet at situasjonen for villreinen i Rondane Nord og Midt nå er slik at det kreves kraftige og inngripende tiltak for å regulere ferdselen i området. Det er samtidig viktig at lokale næringsutøvere som rammes av tiltakene blir kompensert økonomisk fra nasjonale myndigheter.

I tillegg til forslagene i saksinnstillingen ble følgende diskutert:

- sykling
- tiltak for å redusere ferdselen på Spranget
- parkerings, stopp- og campingforbud for hele vegnettet
- stenging av gjennomkjøring i Grimsdalen, med unntak for rettighetshavere og næringsutøvere i området (nyttekjøring)
- rovdys påvirkning på kalvingsområdene
- bruk av gamle traktorveger til transport sommerstid
- bruk av droner for ettersyn av husdyr
- storfebeiting, og om fjellova hjemler den omfattende beitebruken av kjøttfe
- behov for informasjonstiltak for å få allmenheten til å forstå behovet for inngripende tiltak for å redusere ferdselstrykket i området.

Sekretæren ble bedt om å komme med et nytt forslag til vedtak der tilleggene fra diskusjonen ble innarbeidet. Dette ble gjort, og sendt nemndas medlemmer for ny gjennomgang etter møtet.

VEDTAK

1. Det er behov for å ta et helhetlig grep for å sikre framtida til villreinen i Rondane:

a. Revisjonen av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen naturreservat, må samordnes med arbeidet for kvalitetsnormen for villrein, varslede forskriftsendringer, og vurderinger av om Dovre nasjonalpark skal utvides.

b. Klima- og miljødepartementet via Miljødirektoratet oppfordres til å sikre en formell kobling og samordning mellom de nevnte prosessene og virkemidlene, samt å igangsette en prosess for å revidere forskriftene for verneområdene som går utover den planlagte revisjonen av forskrifter for organisert ferdsel og sykling.

Nemnda sender en henvendelse til Miljødirektoratet om behovet for samordning av prosessene, som del av en satsing på «Villrein i Rondane 2050».

2. Villreinhensyn må legges som et hovedpremiss for revisjonsarbeidet. Kvalitetsnormen for villrein vil ikke erstatte det forebyggende arbeidet i arealforvaltninga. Det forebyggende perspektivet for å ivareta villreins leveområder må derfor tillegges stor vekt i revisjonsarbeidet.

3. I tråd med føringer fra Miljødirektoratet skal det lages egne forvaltningsplaner for hvert enkelt av de 14 verneområdene. Områdeovergripende verne- og brukerinteresser må imidlertid først vurderes helhetlig, på tvers av de 14 verneområdene. Dette gjelder særlig for villreinen, der kunnskapsgrunnlaget er kraftig forbedret siden gjeldende forvaltningsplan ble utarbeidet. Det må settes av tid til områdeovergripende analyser tidlig i prosessen, dvs. rett etter at Nasjonalparkstyret har hatt en gjennomgang av innspill i desember 2021 (jfr. prosjektplanen).

4. For villreinen foreslås følgende bevaringsmål:

«Indikatorene i kvalitetsnormen for villrein skal ha en kvalitet som tilsvarer gul eller grønn klassifisering».

5. Kunnskapsgrunnlaget for villrein er i hovedsak godt, men det er behov for mer kunnskap om tilgjengelige sommerbeiter og omfanget av utveksling mellom Rondane og Sølknkletten. Det er også behov for mer kunnskap om hvordan store rovdyr påvirker villreins arealbruk, særlig kalvingsområder. Dette vil imidlertid være en forskningsmessig oppgave som ligger utenfor denne forvaltningsplanrevisjonen.

6. Det er solid forskningsmessig dokumentasjon på at menneskelig aktivitet har ført at Rondanestammen er delt i tre-fire mer eller mindre isolerte bestandsenheter (områdene nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjellet og områdene sør for fv. 27) og at de mest verdifulle villreinområdene i Sel har gått helt ut av bruk.

For å hindre ytterligere tap og fragmentering av leveområder foreslås en to-delt arealstrategi/sonering, basert på arealvurderinger gjort i arbeidet med kvalitetsnormen for villrein:

a. Områder som i dag har begrenset ferdsel og aktivitet må skjermes.

b. I andre områder må ferdselen styres, og restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder.

En slik arealstrategi bør sikres gjennom sonering i forvaltningsplanene, jfr. soneringen som finnes for Jotunheimen nasjonalpark.

6.1 Ferdseksregulerende tiltak i soner som i dag har liten ferdsel:

I de områdene som trenger skjerming må dispensasjonspraksisen være særlig streng. I tillegg må

følgende tiltak vurderes:

a. Nedlegging av:

- Sti fra Høvringen over Sletthøe (stisegment 11, vedlegg nr. 17 i gjeldende forvaltningsplan)

- Sti fra Høvringen gjennom Kvannslådalen til Dørålen (stisegment 14)

Den T-merka stien fra Bjørnholia til Eldåbu gjennom Vulufjell går gjennom viktige beiteområder for villreinen (stisegment 22). For denne er det vanskelig å finne alternative

ruter. Ferdselen bør imidlertid overvåkes og ferdselsregulerende tiltak må iverksettes dersom ferdselen øker vesentlig.

b. Skiløype 3 og 4 i vedlegg 18 i gjeldende forvaltningsplan bør ikke stikkes de vintrene Haverdalsseter ikke har åpent.

c. Organisert ferdsel utenom merka stier og løyper bør som hovedregel ikke tillates. All organisert ferdsel bør være søknadspliktig i disse sonene (dette vil kreve en forskriftsendring).

d. Det bør innføres parkerings- og campingforbud på og langs Haverdalsvegen på strekningen nord for Hornsjøhø og til Haverdalssetra. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene.

6.2 Ferdselsregulerende tiltak i soner som i dag har stor ferdsel (fokusområder)

For å ivareta villreinen er det et generelt behov for å dempe ferdselspresset i fokusområdene, men helt nødvendig i de viktigste trekkområdene. Villreinnemnda foreslår her følgende tiltak for trekkområdene:

Grimsdalsvegen:

- Utsatt åpning til 15.juni for at reinen skal kunne utnytte vårbeitene i dalen under og etter kalving. Næringsdrivende og rettighetshavere i dalen (i hovedsak landbruksvirksomhet) får kjøre som i dag. (Krever forskriftsendring).

- Parkerings- og campingforbud mellom bommen ved Eftansåa og Storberget. Det er nødvendig at trekkområdet er bredt nok til at villreinen kan trekke på flere steder, dersom den blir forstyrret i ett av områdene.

- Forbud mot gjennomkjøring for andre enn rettighetshavere og næringsdrivende (nyttekjøring)

For Dørålvegen bør det tas en ny vurdering av plasser avsatt til kortere parkering i forbindelse med turgåing, jakt og fiske (jfr. vernebestemmelsene §3.1.1.) og behov for ferdselsregulerende tiltak for øvrig.

Når det gjelder restaurerende tiltak i fokusområdene ellers, så viser villreinnemnda til de tiltak som allerede er foreslått både gjennom arbeidet med en besøksstrategiene for Rondane og Dovre nasjonalparker (<https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/besoksstrategifor-rondane-nasjonalpark>), og innspill til forvaltningsplanarbeidet fra villreinutvalgene og fjellstyrene.

Tiltak i fokusområdene vil gjerne være sammensatte. Det er derfor behov for grundigere analyser for fokusområdene der en ser ulike tiltak i sammenheng, og det er behov for samarbeid mellom flere parter. Vi har derfor ikke gått nærmere inn på konkrete tiltak i fokusområdene, bortsett fra følgende tiltak:

- Nedlegging av stien mellom Peer Gynt og Rondvassbu.
- Hvor langt inn Vabuløypa (mot Sletthø) bør gå må vurderes på nytt, ut fra påvirkninger på villreinens bruk av Sletthø.
- Åpningstidene på selvbetjeningskvarter for DNT og private utleiehytter, med tanke på å redusere ferdselen i skuldersongene.
- Stenging av parkeringsplassen på Spranget, og innføring av skyttelbuss fra Mysusæter til Rondavassbu, jfr. dagens bussordning fra Hjerkinntil Snøheim. Campingforbud rundt Spranget, og vurdering av ferdselsforbud langs veien i avgrensa perioder.

7. Antall dispensasjoner for motorferdsel har økt kraftig fra 2015 til 2020. Det bør gjennomføres en oppsummering av innsendte kjørebøker for å kartlegge omfanget av motorferdsel og utviklingen i denne, for å se på hvilke typer av motorferdsel som har økt,

som grunnlag for videre dispensasjonspraksis. Antall turer som tillates til buer og hytter bør videreføres som i dag. Det samme gjelder krav om bruk av leiekjører.

8. Det er behov for å gå gjennom retningslinjene for landbruksdrifta, og vurdere:

a. Retningslinjer for hva som kan regnes som «landbruksdrift» på setra (krav til beitebruk og/eller bruk av jorda). Mange seterhus går etter hvert over til å fungere som fritidsboliger. Det er en lempeligere dispensasjonspraksis i byggesaker og motorferdselsaker for landbruksdrift enn for private hytteeiere. For å kunne videreføre dette er det viktig at landbruksdrifta er reell.

b. Det bør vurderes om utplassering av saltsteiner bør inngå i en beiteplan el.l. der plassering og inngjerding vurderes opp mot faren for sjukdomsspredning (jfr. forebyggende tiltak som er innført i områder med skrantesjuka).

9. For organisert ferdsel bør forskriftene endres (jfr. punkt 2). Ulike former for organisert ferdsel må likestilles ut fra hvilken skade de gjør på naturgrunnlaget. All organisert ferdsel bør ha meldeplikt. I soner med relativt liten ferdsel i dag bør alle organiserte turer være søknadspliktige.

10. DNTs hytter er i dag pålagt å holde stengt i kalvingsperioden (1.mai-10.juni). En slik stenging bør innføres også for utleiehytter inne i området.

11. Ferdselsregulerende tiltak må følges av god informasjon for å forklare bakgrunnen for de tiltak som innføres.

12. Hemmeldalen naturreservat har en viktig funksjon som kalvings- og oppvekstområde for villreinen i Rondane Sør. Hemmeldalen naturreservat har, sammenlignet med områdene lengre nord, relativt liten ferdsel. Forvaltningsplanen bør ha som mål at ferdselen og forstyrrelsene i området ikke skal øke. Retningslinjene i forvaltningsplanen bør i hovedsak videreføres med noen endringer:

- a. Nye stier og løyper i området skal ikke etableres.
- b. Lengden på skiløypa innover til Støypholen bør vurderes, og det bør vurderes å begrense bruken om våren for å skjerme trekk til kalvingsområder.
- c. Motorferdsel vinterstid bør avsluttes andre påskedag, dvs. så tidlig som mulig.

13. Et overvåkingsprogram bør etableres for verneområdene i Rondane-Dovre med særlig fokus på villrein og ferdsel.

14. Nemnda er negativ til å åpne for sykling på andre strekninger enn det som er tillatt i dag, og frarår også at det åpnes for bruk av el-sykkel.

15. Det bør tas en gjennomgang av parkerings-, stopp- og campingregimet for hele det eksisterende vegnettet, ikke bare de strekningene der forbud er foreslått foran.

16. Det bør avsettes statlige midler til å fjerne bygninger og anlegg som er uheldige for villreinen, for eksempel «Antonhuset» langs Grimsdalsvegen.

17. For å ivareta villreinstammen i Rondane er det framover nødvendig å ta tydeligere valg enn tidligere, ikke bare mellom bruk og vern, men også mellom ulike brukerinteresser. Tradisjonell landbruksdrift bidrar til å ivareta verneverdiene gjennom beiting, og den ivaretar kulturhistoriske verdier i seterlandskapet. I tillegg bidrar landbruksdrifta til å opprettholde bosetting i lokalsamfunnene rundt verneområdene. Dette er vektige argumenter for å prioritere tradisjonell landbruksdrift foran allmenhetens ferdsel.

18. Allemannsretten er et gode som er rotfestet i norsk allmenhet, og som det er viktig å hegne om. Det er imidlertid lite sannsynlig at vi vil ha en villreinstamme i Rondane i framtida uten en sterkere styring på ferdselen. Ferdselsrestriksjoner innføres nå av flere kommuner rundt om i landet, grunnet i forurensingshensyn og sikkerhetshensyn. Ferdselsrestriksjoner er også innført i fuglereservater for avgrensa perioder. Det bør da være legitimt å innføre ferdselsrestriksjoner for å ivareta en av de få gjenværende

bestandene av den siste europeiske villreinen, som sammen med villreinen i Snøhetta og Sølnekletten er blant de genetisk mest opprinnelige. En skal være forsiktig med å legge begrensinger på allmenhetens ferdsel, men en er nå i Rondane kommet til et stadium der dette må vurderes.

Sekretariatets kommentar:

Regional plan for Rondane Sølnekletten gir en overordna arealstrategi for villreinen. I tillegg vil kvalitetsnormen for villrein kunne komme med nye føringer for arealbruken.

Det primære å gjennomføre rulleringen av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Traseer for stier og løyper vil bli et sentralt tema, og vi vil vurdere villreinnemndas konkrete innspill til nedlegging av enkelte traseer. Det samme gjelder bruken av vegar og kjørespor.

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene.

Fokusområdene som er definert i arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3 er et godt utgangspunkt for å vurdere tiltak for å ivareta villreinens leveområder i forvaltningsplanarbeidet.

Vi tar med innspillet om en to-delt arealstrategi/sonering i forvaltningsplanarbeidet.

Vi er enig i at det bør fastsettes bevaringsmål for villrein, men må ta en nærmere vurdering av hvordan dette skal utformes, innenfor systemet NatStat.

Det er aktuelt å utarbeide ulike tema-/sårbarhetskart i forbindelse arbeidet med forvaltningsplanen.

Generelt er det SNO som forestår oppsyn i verneområdene. Videre er det lagt opp til at overvåking av verneverdiene i stor grad skal følges opp gjennom fastsetting av bevaringsmål i fagsystemet NatStat/Nat Reg.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Definisjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Vi legger til grunn at definisjonen av landbruk (LNF) i plan- og bygningsloven blir videreført. Vi har en etablert praksis for uttransport av slatsteiner, og inntrykket er at det fungerer greit.

Nasjonalparkstyret kan ikke pålegge turisthytter (DNT/private) å holde stengt i perioder. Dette må i såfall være en selvpålagt ordning fra aktørene.

Forvaltningsplanen må legge opp til at motorferdselen holder seg på et minimum, og at det ikke blir en lempligere praksis innenfor verneområdene enn utenfor.

Retningslinjer om perioder og traseer m.m. for motorferdsel i Hemmeldalen NR må vurderes opp mot et oppdatert kunnskapsgrunnlag om villreins bruk av områdene.

Sekretariatet opplever å ha god dialog med ulike forvaltningsniv, og legger stor vekt på å videreføre det.

Sekretariatet slutter seg til at overvåking av villrein og ferdsel i Rondane videreføres.

Vi legge til grunn et felles kunnskapsgrunnlag og overordna målsettinger for de ulike verneområdene. Områdene er av ulik vernekategori, og dette må en ta hensyn til i planarbeidet.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

25

Kiær Mykleby, 01.09.21

Som næringsdrivende med et betydelig areal innenfor Hemmeldalen naturreservat har Kiær Mykleby følgende tilbakemeldinger og forslag til ny forvaltningsplan.

Ønske om endring i verneforskriften

Vi er oppmerksomme på at rullering av forvaltningsplan ikke innebærer endring av verneforskriften. Like fullt står det nevnt i høringsbrevet vi har mottatt at det i den grad det kommer inn slike innspill (som innebærer endring i verneforskriften), så kan disse samles og legges frem i en egen sak for nasjonalparkstyret, som i sin tur kan sende en anmodning til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om å ta innspillene opp til videre behandling. I den forbindelse vil vi be om at skånsom plukkhogst på frossen mark vinterstid bør tillates i Søkkunddalen, da det har vært en vesentlig faktor med på å forme det spesielle skoglandskapet som i dag fremstår verneverdig. I hele Søkkunddalen kan man finne gamle stubber fra tidligere tiders plukkhogst og stripehogst, og både hogsten og beiting har vært med på å forme skog- og artsbildet i denne dalen.

Stier

Det eksisterer noen gamle stier i terrenget, som det ser ut til at ikke er registrert i nåværende forvaltningsplan. Ett slikt eksempel er stien sørover på hardbakken fra Søkkundsetra, som deler seg i to. Den ene stien går østover og krysser myrdraget og Søkkunda, for så å komme inn på sti i nordenden av vestre Søkkundsjøen. Den andre går videre sørover mot Gråberget og Himmelsjøen. Det går også en gammel sti fra Søkkundsetra opp på Storbekkfjell.

Motorferdsel, søknader og rapporteringer

Dette er et hjertesukk fra vår side - det blir for mange søknader og rapporteringer. Både i forhold til Hemmeldalen naturreservat, og samlet sett for gårdsdrift og næringsliv. Hver for seg er de fleste av disse byråkratiske rundene overkommelige, men totalen blir for stor, og det er rett og slett vanskelig å finne tid til alt. Vi oppfordrer sterkt til å holde disse kravene på et minimum; tillate så enkle prosedyrer som mulig.

Ett eksempel på et område hvor prosedyren lett kan forenkles, er fra søknadskravene for vedlikehold av traktorveien inn til Søkkundsetra. Forrige gang det var behov for vedlikehold der ble det stilt krav om både befaring fra vernemyndighetene, samt GPS-merking av alle punkter langs veien som trengte litt ekstra grus og reparasjon. Med tidspresset landbruket må håndtere føles slike krav unødvendig strenge og direkte belastende. Det går med mye tid, og det som kunne vært en relativt enkel søknadsprosess blir en mange timers jobb - for å få lov til å gjøre jobben.

Organisert bruk av hest

I verneforskriften står det i § 3 ledd 6 at sykling og organisert bruk av hest bare er tillatt på traseer utpekt i forvaltningsplanen. Ingen slike traseer er utpekt i den gjeldende forvaltningplanen.

På side 7 i prosjektplanen som nå er sendt på høring (styresak 8/2021, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre), står det følgende om organisert bruk av hest: "Enkeltpersoners bruk av hest skal være tillatt. Organisert bruk av hest skal normal være tillatt på veier, samt traseer og områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Aktuelle traseer og eventuelt områder skal således angis i forvaltningsplan. Organisert bruk av hest utenfor veg og slike angitte traseer skal da være søknadspliktig. Det er særlig hensynet til markslitasje som

gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomhet.” Dette forstår vi slik at det ikke er nødvendig å søke om at traktorveien til Søkkundsetra skal utpekes som trase for organisert ferdsel med hest, siden dette normalt skal være tillatt på veg.

Traséforslag for organisert ferdsel med hest

Vi søker herved om å få godkjent disse tre stiene som traseer for organisert ferdsel med hest:

- Stien fra Myklebysetra opp over Myklebyskarven, ned til vestre Søkkundsjøen, over Søkkunddalen og nordover langs hardbakken inn på Søkkundsetra.

- Stien som begynner ved demningen i nordenden av Myklebysjøen og går vestover. Denne deler seg i to like etter at man kommer innenfor naturreservatets grenser, hvor søndre sti går vestover forbi lille Helgetjern, mens nordre sti går nord for topp merket “1069”, og kommer ut på Birkebeinerveien ca 1 km lengre nord.

Disse tre stiene utgjør en veldig fin rute mellom gårdens setre på Myklebysetra, Søkkundsetra, og Skarvsetra ved Birkebeinerveien, som undertegnede har ridd et par ganger selv. Dette hadde vært en veldig fin tur å kunne ta med gjester på. Omfanget det er snakk om, er maksimalt 3-4 turer i året, og maks 10 ryttere i gruppen.

Bruk av hest til jordbruksoppgaver:

Saueslipp og sauesanking

Undertegnede har svært god hjelp av hest i forbindelse med slipp av gårdens saueflokk på utmarksbeite i fjellet i juni, og sanking i september. Når saueflokken drives fra Myklebysetra og inn til Søkkundsetra for fjellbeite, spares 10-12 kjøreturer inn til Søkkundsetra med traktor og henger, som ellers er måten å få flokken inn til setra. Hestene gjør en uvurderlig jobb for å holde kontroll på den store saueflokken når vi følger veien innover, hver gang sauene tar feil vei i kryss, eller sprer seg i åpne områder. Området spares da for flere dager med kontinuerlig traktorkjøring. Tilsvarende spares også kjøring i forbindelse med sanking.

Etter gjennomgang av gjeldende forvaltningsplan, og undersøkelser av relevante definisjoner, synes det åpenbart for oss at en slik bruk av hest faller utenfor hva man normalt forstår med begrepet “organisert ferdsel”. På side 30 i gjeldende forvaltningsplan står følgende definisjon av organisert ferdsel med hest: “Ferdsl der en planlegger, koordinerer eller arrangerer en aktivitet som er kunngjort/markedsført på forhånd.” Når det gjelder saueslipp og sanking så vil det ikke arrangeres en aktivitet for aktivitetens eller deltagernes skyld, men gjester vil inviteres med for å gjøre en jobb i jordbruket, som uansett må gjøres. Vi mener det må være en vesentlig forskjell på å koordinere en gruppe ryttere for å få en nødvendig jordbruksjobb gjort, og det å planlegge og å markedsføre en vanlig guidet ridetur. I regjeringens publikasjon “Hesten som ressurs - Lokal næringsutvikling”, vises det på side 14 til en veileder om opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, utgitt av Miljødirektoratet. Det gjengis her at “Guidede turer med større grupper regnes som organisert ferdsel”. Dette mener vi støtter vår tolkning; at en slik begrenset bruk av hest til en jordbruksoppgave, ikke er å anse som organisert ferdsel med hest. Saueslipp og -sanking begrenser seg til noen få dager i året: Én dag med slipp i juni og en helg med sanking i september, pluss eventuelt noen få enkelt dager på sauesanking etter hovedsankehelgen. Det gjelder en begrenset gruppe (normalt 4-8 ekvipasjer), og foregår ikke som en guidet tur; det er en jobb.

For ordens skyld vil vi legge til at denne bruken av hest ikke truer formålet med vernet (jf § 2 i verneforskriftene), eller verneverdiene som er beskrevet nærmere i forvaltningsplanen. Denne ferdselen er skånsom, og i tråd med målet i gjeldende forvaltningsplan; at all ferdsel skal skje varsomt og slik at ikke vegetasjon, dyreliv og kulturminner blir ødelagt,

skadet eller unødig forstyrret. En slik bruk av hest bidrar ikke til uheldig markslitasje eller forstyrrelser av villreinen. Det må være positivt at bruken av hest gir mindre motorferdsel. Undertegnede bidrar gjerne med mer informasjon dersom det er ønskelig.

Sekretariatets kommentar:

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Verneforskriften for Hemmeldalen NR sier bl.a. at sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer utpekt i forvaltningsplan etter § 7. Innspillet fra Kiær er således relevant, men må vurderes i det videre forvaltningsplanarbeidet, opp mot hensynet til verneformålet og verneverdiene.

26

Vulufjell fjellstyre, 14.09.21

Forvaltningsplanen for Rondane – Dovre nasjonalpark skal rulleres i år. Fjellstyret sammen med flere kommuner har fått utsatt frist til 1.10 til å komme med innspill. Det er viktig at fjellstyret kommer med innspill før høringsforslaget blir sendt ut til berørte parter.

VURDERING:

Generelt.

Den nåværende forvaltningsplanen har ikke fungert etter hensikten. I stor grad skyldes dette at man ikke så for seg den utviklingen som kom bl.a. med økende aktivitet i hele nasjonalparken. Noe som har medført at verneformålet ikke kan sies å være oppfylt. En rulling må føre til en innstramning og en mer likebehandling, som samtidig tar mer hensyn til bruksrettene som beitebruk, jakt og fiske. Slik det fungerer i dag vil hver ny aktivitet som tillates gå utover en annen aktivitet som er der i dag.

Forvaltningsplanarbeidet må også ta hensyn til at det foregår en parallell prosess, Villreinnormen. Dette arbeidet vil definere de ulike villreinområdene etter et trafikklyssystem, slik det er gjort for villaksen. Her sees det på ulike parametere, og for Rondane sin del vil de fleste av disse sannsynligvis bli røde. Det vil da fra sentralt hold bli utarbeidet et sett med tiltak slik at Rondane kan klassifiseres som gult eller grønt. Det er viktig å ha dette med seg i arbeidet med rulling, slik at en ny forvaltningsplan ikke forverrer situasjonen vi har i Rondane i dag. Situasjonen for villrein i dag, er at den kun benytter halvparten av det arealet som opprinnelig ble vernet for å ta vare på den i 1962.

Organisert ferdsel.

Organisert ferdsel må omsøkes om det foregår utenfor merkede stier. Unntaket her er skoleklasser, turistforeninger, idrettslag og ideelle organisasjoner. Her bør dette innskrenkes til kun å gjelde skoleklasser, og søknadsplikten bør gjøres gjeldene også på merkede stier. De senere årene har vi sett at idrettsarrangementer f.eks. ultraløp, blir arrangert langs merkede stier. Det er en økende bruk av nasjonalparken for denne typen arrangementer/stevner.

DNT regnes ikke som reiselivsaktør, men som turistforening/ideell organisasjon. Dette innebærer bl.a. at de kan drive guidede turer uten søknad også utenfor merkede stier. En lokal reiselivsarrangør må søke dispensasjon. Det bør være et krav i ny forvaltningsplan at DNT ikke lenger får særbehandling, men likestilles med andre reiselivsaktører.

Merking/tilrettelegging.

DNT stien fra Søre Eldåseter til Bjørnholia går tvers igjennom statsallmenningen, øst - vest. Her er det økende turisttrafikk, DNT markedsfører denne ruten og arrangerer også guidede fellesturer(SAGA turen), i barmarksperioden. Dette fører til økt ferdsel i området, ikke bare av de som går fellesturer, men mange følger DNT sine markedsførte ruter som privatpersoner.

Slik aktivitet vil medføre et strengere regime for de bruksberettigede og bygdefolks bruk av fjellet. Stien virker også forstyrrende på villreinens muligheter til å benytte beiteområder i nærheten av stien. Tilgangen på beite for villrein i vulufjell har begrenset seg de senere årene da de i tillegg til forstyrrelser fra ferdsel, konkurrerer med storfe. Det er derfor viktig at stien ikke lenger merkes og markedsføres av DNT.

FJELLSTYRETS VEDTAK:

Vulufjell fjellstyre har følgende innspill til rullering av Forvaltningsplanen for Rondane – Dovre:

1. Merking av DNT stien fra Eldåbu til Bjørnholia vurderes.
2. Det må vurderes om organiserte turer må omsøkes, både på og utenfor merkede stier. Unntaket kan være skoleklasser.
3. Bruksrettene som beite, jakt og fiske, samt allemannsretten og formålet med vernet, må ivaretas, selv om det kan gå på bekostning av tilrettelegging og annen DNT/reiselivsaktivitet.
4. Villreinnormen må tas med i betraktning, i samband med rulleringen av forvaltningsplanen.

Vedtaket var enstemmig.

Sekretariatets kommentar:

Fokusområdene som er definert i arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3 er et godt utgangspunkt for å vurdere tiltak for å ivareta villreinens leveområder i forvaltningsplanarbeidet.

Definisjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Traseer for stier og løyper vil bli et sentralt tema, og vi vil vurdere fjellstyrets konkrete innspill til nedlegging av enkelte traseer.

Bruksretter som beite, jakt og fiske, samt allemannsretten er ivaretatt i verneforskriftene og gjeldende forvaltningsplan.

27

Sel fjellstyre, 24.09.21

Innledning:

Norge har villrein som særlig ansvarsart. De to mest genetisk reine villreinstammene er Rondane og Dovrefjell, derfor har disse særlig stor fokus. I Rondane har villrein blitt delt opp i tre stammer av menneskelig aktivitet. Reinens arealbruk tyder på at en ytterligere oppspalting er i ferd med å skje.

Da Rondane nasjonalpark ble opprettet var et av formåla å ta vare på villreinen. I dag bruker villreinen bare halve arealet til nasjonalparken pga. menneskelig aktivitet.

Villreintrekket over Ula og videre forbi Peer Gynt har vært hovedtrekket nord – sør, men har nå stoppet opp. Alle dyregravene ved Ula og på Dahleranden viser at dette har vært hovedtrekket i hundrevis av år.

Det er nå vedtatt en Kvalitetsnorm for villrein. Den trådte i kraft 23.06.2020 og ligger på Lovdata som forskrift. Alle villreinområder i Norge skal vurderes etter denne. Vurderinga for Rondane vil være ferdig i høst. Flere elementer i villreinområdene blir vurdert og resultatet angis i tre farger: grønt, gult og rødt. Hvis et element blir rødt betyr det at tiltak skal iverksettes. Alt tyder på at pga. at trekket over Ula har stoppet vil Rondane få rødt på dette punktet. Det betyr at tiltak skal iverksettes.

Sel kommune har nå to valg. Man kan enten la være å komme med forslag, og vente på de tiltakene Miljødirektoratet foreslår. Så kan vi forsøke å forhandle om, eller å avverge

disse. Alternativt kan Sel kommune sette seg i førersetet, ta styring over prosessen, og komme med forslag til tiltak som er gunstig for villrein samtidig som næringslivsinteressene ivaretas og utvikles. Kunnskapen om dette er lokalt, og ved å innta en aktiv rolle viser vi at vi klarer å handtere dette lokalt. Hvis Miljødirektoratet styrer prosessen, vil tiltaka være ensidig fokusert på villrein. Ut fra uttalelser som har kommet i prosessen er det grunn til å regne med at tiltakene vil bli inngripende.

Hvis Sel kommune styrer prosessen kan vi kombinere hensynet til villrein med tiltak som kommer reiselivet til gode. Det er grunn til å tro at Miljødirektoratet vil være positiv til en slik tankegang.

Forslaga nedenfor er en omfattende liste med tiltak som forsøker å balansere hensyn til både villrein og reiseliv. Målet er at man gjennom justeringer av dagens situasjon, samt utvikling av nye reiselivsmuligheter på Mysusæter, vil finne løsninger som kan komme både villrein og reiseliv til gode. Planen kan synes ambisiøs, men det er ingen tvil om at skal et slikt prosjekt lykkes er tidspunktet nå. Vurderinga etter Kvalitetsnormen kommer nå, Forvaltningsplan skal revideres nå og det er et stort miljøfokus generelt – ikke minst på villrein.

Vi tror at Miljødirektoratet vil være villig til å gå inn med betydelige midler i en slik pakke. Betingelsen vil være at de vurderer at nytteeffekten for villrein er tilstrekkelig stor. Viewpoint på Ranglarhøa har vært forsøkt utredet før, da styrt av Sel kommune. I første omgang kom det ikke midler fordi det var sett på som et ensidig tiltak for reiselivet, og ikke var kombinert med tiltak for villrein. Nå er det bevilget kr. 920 000 til forprosjekt, men nå er det Innlandet fylkeskommune som styrer prosessen. Dette er et eksempel på hvordan vi risikerer å miste lokalt eierskap over lokale prosesser, samt midler til utvikling, ved ikke å fokusere på tiltak for villreinen i tilstrekkelig grad når planer legges.

Gjennomføring av tiltaka nedenfor vil gi Mysusæter et løft, og vil være gunstig for en videre utvikling av Mysusæter. Mysusæter vil bli det naturlige stoppepunkt, og ikke som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Formålet for de fleste som besøker Mysusæter i dag er enten fottur med første stopp Rondvassbu, eller dagsturer i området og så kjører de videre etterpå. Det er mulig å utvikle andre opplevelsesturer i nærområdene som gjør at turistene vil oppholde på seg på Mysusæter lenger. Samtidig er det viktig å kanalisere denne økte trafikken, og en betydelig del av nåværende trafikk, til områder som ikke er i konflikt med villrein. Forslaga nedenfor er et ledd i dette.

Forslaga vil ikke gjøre at det er mulig for villrein å trekke nord – sør i høysesong for turisttrafikken (St. Hans til ut august og rundt påske). Men seinhøstes til ut i januar og i perioden etter påske fram til St.Hans.

Går Sel kommune inn for en slik plan er neste skritt å gå inn i forhandling med Miljødirektoratet om hvilken muligheter for støtte det er til et slikt prosjekt. Når det er avklart vil en vite om det er realistiske muligheter for gjennomføring. Da blir trinn to å søke om støtte til et forprosjekt der en kan få nødvendige avklaringer med grunneiere og de formelle ting som må på plass.

Generelt:

- Miljøkvalitetsnormen for Villrein må tas inn i arbeidet med rullering av planen.
- Beitenæringen bør få dispensasjon for et visst antall turer på veiene Spranget – Rondvassbu og Straumbu – Bjørnhollia i forbindelse med sanking av beitedyr.

Tiltak for villrein og næringsliv:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken.
2. Viewpoint på Ranglarhøa med merket sti fra Nasjonalparksenteret.
3. Merket tursti opp sør for Nasjonalparksenteret mot Gråhøa.

4. Informasjon i Nasjonalparksenteret om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes å utvikle et stialternativ videre fra Kvitskriuprestein.
5. Langtidsparkering på Mysusæter.
6. Dagparkering på Spranget, fysiske sperre som for eksempel grøfter for å hindre uønsket parkering langs veien.
7. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu og for løypemaskin for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er under bygging.
8. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida.
9. Etablering av ny utleggsbru for beithæringa lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved start av beitesesongen (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10). Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der.
10. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen.
11. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Alternativt flyttes sjølbetjeningsbua ved Rondvassbu ned til Mysusæter.
12. Peer Gynt bua må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet inkludert utleie av hyttene på Per Gynt.
13. Det bør gis løyve til at beitelaga kan kjøre inn et gitt antall turer til Rondvassbu med bil/traktor og sankehenger i tidsrommet 1. juli til 25. september for tilsyn og å ta ned beitedyra.
14. Det må søkes om all organisert ferdsel uansett hvem som står bak. Det eneste unntaket er skoleklasser.
15. Vernemyndighetene bør være med å finansiere tilrettelegging av stier utenom verneområdene når de inngår som planlagte avbøtende tiltak.
16. Nedlegging av DNT stien gjennom Kvernslådalen til Dørålseter, og DNT ti over Sletthø til Haverdalen.

Begrunnelse for tiltaka:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken. Nasjonalparksenteret må være av en betydelig størrelse slik at det er attraktivt å stoppe og gå inn der. Rondane er Norges første nasjonalpark. Mysusæter er hovedinnfallsporten til nasjonalparken, og en naturlig lokasjon for å lage et påkostet nasjonalparksenter. Senteret må inneholde informasjon om nasjonalparken, fangstkultur, dyre- og planteliv. Alt som et Nasjonalparksenter for Rondane bør inneholde. Det må være toalettløsning i Nasjonalparksenteret som er åpen både sommer og vinter. Dette vil være med å gi Mysusæter et løft som reisemål, og gjøre Mysusæter til et naturlig stoppunkt for turister. Det vil ikke bli som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Dette vil føre til at mange turister besøker Nasjonalparksenteret, går turen opp til Viewpoint, og lar det være opplevelsen av Rondane. Noen vil overnatte og bruke de andre tilrettelagte opplevelsene i området. Dette er et viktig tiltak for å redusere ferdselen innover mot Rondvassbu. Det bør vurderes å gi kontorplass til Fjellstyret og annen oppsynstjeneste i Nasjonalparken i Nasjonalparksenteret.
2. Viewpoint på Ranglarhøa. Det må etableres en sti opp fra Nasjonalparksenteret på Mysusæter til Viewpoint. Langs stien må det settes opp informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Stien må være en opplevelsestur, og forberedelse til den flotte opplevelsen de får når de kommer opp på Viewpoint.
3. Informasjon på Nasjonalparksenteret om andre turstier i området som er tilrettelagt som opplevelsesstier. Det bør merkes en sti opp sør for Nasjonalparksenteret opp mot Gråhøa.

Stien må lages som opplevelsestur med informasjon om fjelltopper og nasjonalparker du ser fra toppen.

4. På Nasjonalparksenteret bør det og være informasjon om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes om det kan utvikles en tursti videre langs Ula med informasjonsskilt langs stien om kvartærgeologi, planteliv i bekkekløfter, osv.

5. Langtidsparkering på Mysuseter. Det skal være anledning og kjøre opp med bil til dagparkeringa. Der kan de slippe av folk og bagasje, og kjøre ned til langtidsparkeringa igjen. Dette for ikke å gjøre det unødvendig tungvint for folk som skal på langtur med tunge sekker.

6. Dagparkering på Spranget. Det må kun være tillatt å stå parkert der fra 06.00 til 22.00 om kvelden for å sikre at ikke langtidsparkering skjer der. Overtredelse må føre til bøtelegging.

7. Sti fra Mysuseter til utkikkspunkt Ranglarhø. Det er et flatt platå, ikke langt opp i sida, der en har flott utsikt. Dette er og tegnet av landskapsarkitektkontoret Feste. Utsiktspunktet skal ha horisontal tavle med navnsetting av alle fjelltoppene en ser. Informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Det må være tilstrekkelig med sitteplasser og bord, slik at folk kan sitte der og kose seg med mat og kaffe. Dette er et viktig tiltak som vil føre til at en del av dagsturistene som bare skal oppleve Rondane, går til utsiktspunktet istedenfor å gå innover veien mot Rondvassbu. Det vil dermed være et viktig kanaliseringstiltak for å redusere trafikken innover mot Rondvassbu.

8. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu, og for løypemaskina for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er under bygging. DNT vil ha ansvaret for denne.

9. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida. Dette er et svært viktig tiltak for å skape ro i området mot botnene. Dette området var tradisjonelt et viktig område for rein under trekket nord-sør. Dette var ofte pauseområde før de trakk over Ula eller etter de hadde trukket over Ula.

10. Etablering av ny utleggsbru for beitenæring og småviltjakt lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved beitesesongens start (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10), eller litt senere for å ta hensyn til småviltjakta. Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der. Så lenge det ikke blir skilta ned til brua vil det bare være de som bruker den i næring/småviltjakt som vil ta den i bruk fordi de besøkende turistene ikke vil vite om den. Beitenæringa trenger brua til flytting av dyr og tilsyn, og den er praktisk for småviltjegeren.

11. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen. Den er viktig fordi villrein bruker botnene på vestsida av Ula som mellomstasjon på trekket nord-sør. Hvis det blir tilstrekkelig ro i botnene kan villrein begynne å bruke dette området utenom trekket igjen. Begrunnelsen blir den samme som under pkt. 10. Derfor bør det ikke gis tillatelse til guida turer til Sagtind (Troldtinden) gjennom Kaldbekkbotn for å redusere trafikken inn mot botnene.

12. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Det vil være i skuldersesongene (sein høst/tidlig vinter og vår/forsommer) at det vil være mulig å få i gang trekket igjen. Det er derfor viktig at sjølbetjeningshytta ikke har åpent, og dermed skaper trafikk, utenom åpningstida på hovedhytta

13. Peer Gynt bua, inkludert utleie av hyttene på Per Gynt, må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet. Villrein må passere innenfor Peer Gynt for å komme nord-sør. Dette passasjen er like viktig som Spranget. Det må derfor gjøres tiltak som gjør det lettere for rein å passere dette punktet. Det betyr at det er nødvendig å begrense tida på aktiviteten rundt Peer Gynt.

14. Det bør gis tillatelse til at beitelaga kan kjøre et gitt antall turer inn til Rondvassbu med bil og sankehenger i tidsrommet 1. september til 1. oktober for å ta ned beitedyra. Dette vil være lite konfliktfyllt i forhold til villrein, men viktig for beitelaga.

Sekretariatets kommentar:

Sel fjellstyre kommer med mange relevante innspill og synspunktsom må vurderes i det videre arbeidet. Flere av innspillene av konkret art, som det er for tidlig å ta stilling nå.

Kvalitetsnormen for villrein vil kunne komme med nye føringer for arealbruken. Det primære er å gjennomføre en rullering av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

28	Innlandet Bondelag, 24.09.21
-----------	-------------------------------------

Vi viser til varsel om oppstart / prosjektplan der vi inviteres til å gi innspill på noen aktuelle temaer i arbeidet med rullering av forvaltningsplan.

Generelt

Landbruket har vært og er den viktigste forvalteren av nasjonalparken gjennom aktiv drift og bruk av utmarksressursene, først og fremst ved setring og beiting. For å forvalte og beholde naturverdiene, er det viktig at det også i fortsettelsen legges best mulig til rette for aktiv bruk av utmarka. Det er også viktig at utmarksressursene brukes til å sikre matproduksjonen med grunnlag i de store utmarksressursene som vi har i bl.a. dette området.

Det er viktig at forvaltningsplanen tar hensyn til tidligere tradisjoner og bruk av området.

Beiterett, seterrett og bruksrett er helt avgjørende for forvaltningen av nasjonalparkene. Disse rettighetene må ikke svekkes.

Våre innspill bygger på innspill fra lokallagene, og er innspill knyttet til forvaltningen av verneområdene, først og fremst tiltak som er viktige for næringsmessig utnyttning av området.

Innspillene fra lokallagene følger vedlagt.

Innspill til konkrete tiltak

Motorferdsel:

- Ønske om noe fleksibilitet når det gjelder åpning av veiene ved behov for å kunne gjøre nødvendig arbeid på jorda i fjellet, drift av setrer, gjerding etc. til riktig tid. Det bør være mulig å bruke veiene til nødvendig arbeid i næringsøyemed utenom de fastsatte åpningstidene.
- Fjellveiene i ett område bør ha samme åpningstider, f.eks. Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen.
- Fire turer ved kjøring til hytter med proviant, brensel etc. er lite og er en betydelig begrensning i forhold til det verneforskriften sier. Vi mener det ikke er behov for antallsbegrensning ut fra at antall hytter dette gjelder er få og omfanget lite, samt at det er godt innarbeidede leiekjørere som kjører.
- Utkjøring av saltstein skjer årlig. Det bør gis hjemmel for det i verneforskriften.
- Ved skadefelling av rovvilt må det på plass rutiner og opplegg som sørger for raske svar for bruk av snøscooter for utkjøring av mannskap og evt. grovlokalisering av spor i forbindelse med skadefelling. Det bør vurderes å gi flerårig godkjenning.
- Ved bås jakt på jerv bør det legges opp til at det i samarbeid med Statsforvalter og kommune gis flerårige tillatelser. Det har til nå vært gitt 8 turer årlig, dette er tilstrekkelig.

- For å forenkle næringsvirksomhet og også forvaltning, bør det legges til rette for flerårige tillatelser der dette er mulig.

Bilveger

- Strekningen Fryvollane - Storgranbakken er fortsatt å anse som bilveg. I forvaltningsplanen må det legges til rette for at denne strekningen vedlikeholdes og brukes på samme måte som den var brukt før vernet.

Hogst

- Gjeldende regelverk videreføres, dvs. at hogst er tillatt i tråd med verneskogbestemmelsene i skogbruksloven.
- Skjøtselstiltak i Frydalen landskapsvernområde
- Det er registrert tre viktige lokaliteter i Nord-Fron med verdifull naturbeitemark, hvor lokalitetene er avhengig av godt beitetrykk for at naturverdiene skal opprettholdes. Vi håper Rondane – Dovre nasjonalparkstyre fortsetter det gode samarbeidet som er etablert med de ulike aktørene, og at det blir prioritert tilstrekkelig med midler til gjennomføring av nødvendige skjøtselstiltak.

Annet

- La vardene stå selv om stier «legges ned». Vardene er viktig å «navigere etter» ved tilsyn og sanking av dyr.
- På grunn av organisert beitebruk ønsker vi at beitebrukere skal falle inn under enkeltpersoner.
- I tidsrommet for høsting av naturressurser som fisk, bær og vilt bør det ikke være søknadspliktig for organisert bruk av hest såfremt hesten brukes i forbindelse med høsting av fisk, bær og vilt.
- Beitebrukere bør ha stående tillatelse til bruk av sykkel, herunder også elektrisk sykkel, under sanking utenfor sti for å muliggjøre en kortere sankingsperiode og behovet for mindre mannskap i fjellet. Dette er også gunstig for reinsdyrstammen.
- Under skadefelling bør jegere på kommunalt jaktlag ha lov til å benytte mekanisk og elektrisk sykkel utenfor sti fra og til post.
- - Det må legges til rette for at hjelpemannskaper kan benytte visse motoriserte/elektrifiserte kjøretøy uten behov for søknad når liv og helse er i fare.

Sekretariatets kommentar:

Åpningstider på vegene er regulert i verneforskriftene.

En begrensing i antall turer er viktig for å begrense motorferdselen. Sekretariatet opplever ikke å få mange søknader der det er ønske om flere enn fire turer. Bruk av leiekjører i landskapsvernområdene, utan at oppdragsgiver trenger søke om tillatelse, for inntil fire turer, er etter sekretariatets vurdering en prøveordning som har fungert godt.

Søknadsplikten for utkjøring av saltstein er styrt av verneforskriftene. Det gis flerårige tillatelser.

Ved behov for kjøring på Peer Gynt seterveg før 1. juni, kan det gis dispensasjon ved dokumenterte behov i samband med utøving av næringsvirksomhet, jf. det som står om samme i Grimsdalen LVO.

Behandles etter § 48, og i tråd med brev fra Miljødirektoratet (15.05.20) om redningstjenestens øvingsvirksomhet.

Sekretariatet mener vi har gode rutiner for behandling av søknader om motorferdsel i samband med skadefellingsløyver. Slike saker må behandles etter naturmangfoldoven § 48, og det kan derfor ikke gi stående tillatelser for en hel sesong. (sjekke tillatelser til bruk fangstbås)

Sekretariatet har en etablert praksis for å gi flerårige tillatelser for kurante, kjente, gjentatte formål, jf. gjeldende forvaltningsplan.

Sekretariatet har også gode erfaringer med samarbeid om skjøtselstiltak i Frydalen, og dette vil søkes videreført, jf. også at skjøtselplanen er på høring.

Det kan ikke gis stående tillatelser, da dette vil innebære en utvidelse av verneforskriftene. Bruk av el-sykkel er definert som motorferdsel, jf. brev fra Miljødirektoratet, datert 14.05.19.

Motorferdsel i samband med reelle redningsaksjoner er tillatt med direkte hjemmel i verneforskriftene.

Hvis vardene skal stå ved fjerning av T-merking, blir det et dilemma m.t.p. å få full effekt av tiltakets mål om redusert allmenn ferdsel.

29

Dovre Bondelag, 15.08.21

Innspill til oppstarten av rullering av forvaltningsplan for Rondane og Hemmeldalen i

Begrepet forvaltning liar vært gjennomgående brulct i alle planer laget for å opprettholde nasjonalparkene våre. Det begrepet er forenelig med alt landbruket har stått for og fortsatt står for i dag. Naturressursene har til alle tider vært forvaltet av de som bor i og livnærer seg av dem - enten det er snakk om jord, skog, vann, fjell eller vilt. De lokale som bor i og ved nasjonalparkene, og har sitt liv og virke her; bønder, gjetere, skogbrukere, jegere, fiskere, sankere- innehar derfor en unik førstehåndskunnskap. Vi mener det sier seg selv at i en forvaltningsplan av en nasjonalpark bør og skal denne kunnskapen utgjøre en stor del. Jordbrukernes og jegernes forvaltning av naturressurser beror seg på erfaringer gjort gjennom generasjoner, og utgjør hele grunnmuren av at et naturområde har en slik unik verdi at det skal vernes.

Uten jevnlig beiting, jakt, fangst og hogst ville landskapet sett ganske annerledes ut. Det ser vi stadig flere eksempler på i dagens samfunn i form av for eksempel sterk gjengroing. Forskning-sågar forskning gjort i Grimsdalen i Rondane Nasjonalpark-har vist at arts mangfoldet øker i beitede områder. Der floraen er rik er også insektene mange, og videre fuglene. Alt henger sammen med alt. Og bidrar til en nasjonalpark som lever.

I en tid der vi ser økende etterspørsel etter ren, norsk mat-herunder lokalprodusert mat-har stadig flere bønder svart med å forsøke å ta i bruk flere av utmarksressursene til beiting, samt setring. Det kan nevnes Norturas satsning på Høgfjellslam, flere nyoppstartede forretninger som satser på kortreist kjøttmat fra fjellregionen vår, TINE ønsker mer melk produsert i sommerhalvåret, det legges mer til rette for setring i form av tilskuddsordninger- og med økt interesse for ferie i Norge under pandemien ser vi et klart økende marked.

Det er dermed helt tydelig at både myndigheter og befolkning ønsker at naturressursene våre skal bestå. Skal produksjonen av egen mat til egen befolkning fortsette og økes, må de samme myndighetene legge til rette for at naturressursene omkring oss kan brukes og slik forvaltes. Det gjelder også i høyeste grad i nasjonalparkene. Landbruk gir mat-det mest grunnleggende for et menneske-og det gir samtidig et kulturlandskap vérdt å verne og vérdt å ta vare på, 'A

legge til rette for landbruk i nasjonalparkene er vinn-vinn!

Beiterett, seterrett og bruksrett helt avgjørende for forvaltningen og skal ikke svekkes.

Konkrete tiltak:

- Der det vedtas at stier skal «legges ned», i form av fjerning av T-ér på varder og steiner langs stiene samt fjerning av merking på turkart, må vardene i seg selv få bli stående, Stiene er ofte svært gamle og opprinnelig dyretråkk eller benyttet i

forbindelse med tilsyn og sanking av dyr. Vardene er her helt avgjørende den dag i dag for å kunne navigere i for eksempel dårlig vær under tilsyn og sanking. Der stiene såkalt legges ned vil det i mange tilfeller være for å unngå sterk trafikk av gående og syklende. At stiene fortsatt kan brukes i forbindelse med nevnte forvaltning gir ikke på langt nær en slik uønsket trafikk.

- Blant annet Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen ble i sin tid bygget og finansiert av gårdene ved pliktarbeid og i næringsøyemed. Da som nå kan sesongvariasjonene være store fra år til år, og det er helt avgjørende for årets avling og beite at tilsyn, jordarbeiding, vanning og gjødsling av jorder og kveer bli gjort til riktig tid. Behovet kan ofte komme før ordinær åpningstid av fjellveiene, og det bør derfor være mulig å få bruke veiene i næringsøyemed også utenfor åpningstid. Dette kan uten problemer koordineres med fjelloppsyn av hensyn til villrein og annet vilt, samt veilag med tanke på veistandard.
- Fjellveiene i ett område bør ha lik åpningstid, eksempelvis Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen. Åpningstidene er i dag ulike, men er likevel satt av hensyn til én og samme villreinstamme som holder til i hele området. Åpningsdato for Haverdalsvegen bør derfor fremskyndes til å bli 5. juni som Grimsdalsvegen ellers. De to fjellveiene henger forøvrig sammen. Vi ser frem til videre samarbeid om forvaltning av nasjonalparkene våre.

Sekretariatets kommentar:

Hvis vardene skal stå ved fjerning av T-merking, blir det et dilemma m.t.p. å få full effekt av tiltakets mål om redusert allmenn ferdsel.

Åpningstider på vegene er regulert i verneforskriftene

30

Nord-Fron Bondelag, udatert

2. Motorferdsel

a. Fire turer ved kjøring til hytter med proviant, brensel etc. er lite og er en betydelig begrensning i forhold til det verneforskriften sier. Vi mener det ikke er behov for antallsbegrensning ut fra at antall hytter dette gjelder er få og omfanget lite, samt at det er godt innarbeidede leiekjørere som kjører.

b. Ved utkjøring av saltstein i utgangspunktet burde vært gitt direkte hjemmel for dette i verneforskriften, da dette er noe som skjer årlig.

c. Vi mener det i forbindelse med drift av setrer, gjerdning før beiteslipp etc. bør åpnes for kjøring før 1. juni.

d. Ved skadefelling av rovvilt må det på plass rutiner og opplegg som sørger for raske svar for bruk av snøscooter for utkjøring av mannskap og evt. grovlokalisering av spori forbindelse med skadefelling, og at det bør vurderes å gi flerårig godkjenning

e. Ved bås jakt på jerv bør det legges opp til at det i samarbeid med Statsforvalter og kommune gis flerårige tillatelser. Det har til nå vært gitt 8 turer årlig, dette er tilstrekkelig.

g. Det må generelt legges til rette og veiledes til at det velges flerårige tillatelser der dette er mulig.

3. Bilveger

a. Strekningen Fryvollane-Storgranbakkert er fortsatt å anse som bilveg og at det i forvaltningsplanen må legges til rette for at denne strekningen vedlikeholdes og brukes på samme måte som den var brukt før vernet.

4. Hogst

Gjeldende regelverk videreføres, dvs. at hogst er tillatt i tråd med vernskogbestemmelsene i skogbruksloven.

5. Skjøtselstiltak i Frydalen landskapsvernområde

a. Det er registrert tre viktige lokaliteter i Nord-Fron med verdifull naturbeitemark, hvor lokalitetene er avhengig av godt beitetrykk for at naturverdiene skal opprettholdes. Vi håper Rondane-Dovre nasjonalparkstyre fortsetter det gode samarbeidet som er etablert med de ulike aktørene, og at det blir prioritert tilstrekkelig med midler til gjennomføring av nødvendige skjøtselstiltak.

Sekretariatets kommentar:

Åpningstider på vegene er regulert i verneforskriftene.

En begrensing i antall turer er viktig for å begrense motorferdselen. Sekretariatet opplever ikke å få mange søknader der det er ønske om flere enn fire turer. Bruk av leiekjører i landskapsvernområdene, utan at oppdragsgiver trenger søke om tillatelse, for inntil fire turer, er etter sekretariatets vurdering en prøveordning som har fungert godt.

Søknadsplikten for utkjøring av saltstein er styrt av verneforskriftene. Det gis flerårige tillatelser.

Ved behov for kjøring på Peer Gynt seterveg før 1. juni, kan det gis dispensasjon ved dokumenterte behov i samband med utøving av næringsvirksomhet, jf. det som står om samme i Grimsdalen LVO.

Behandles etter § 48, og i tråd med brev fra Miljødirektoratet (15.05.20) om redningstjenestens øvingsvirksomhet.

Sekretariatet mener vi har gode rutiner for behandling av søknader om motorferdsel i samband med skadefellingsløyver. Slike saker må behandles etter naturmangfoldoven § 48, og det kan derfor ikke gi stående tillatelser for en hel sesong. (sjekke tillatelser til bruk fangstbåse)

Sekretariatet har en etablert praksis for å gi flerårige tillatelser for kurante, kjente, gjentatte formål, jf. gjeldende forvaltningsplan.

Sekretariatet har også gode erfaringer med samarbeid om skjøtselstiltak i Frydalen, og dette vil søkes videreført, jf. også at skjøtelsplanen er på høring.

Det kan ikke gis stående tillatelser, da dette vil innebære en utvidelse av verneforskriftene. Bruk av el-sykkel er definert som motorferdsel, jf. brev fra Miljødirektoratet, datert 14.05.19.

Motorferdsel i samband med reelle redningsaksjoner er tillatt med direkte hjemmel i verneforskriftene.

Hvis vardene skal stå ved fjerning av T-merking, blir det et dilemma m.t.p. å få full effekt av tiltakets mål om redusert allmenn ferdsel.

31

Rondane nord villreinutvalg, 24.09.21

Rondane Nord Villreinutvalg er invitert til å gi innspill til arbeidet med revisjon av forvaltningsplan for Verneområdene i Rondane.

Villreinutvalget ønsker arbeidet velkommen. Foreliggende forvaltningsplan er av eldre dato og ikke dimensjonert eller utformet ut fra dagens utfordringer og endringer i bruk og utnytting av verneområdene slik både reiseliv- og friluftslivsaktivitet har utviklet seg.

Sammendrag

En generell utfordring er at den i utgangspunktet positive veksten i friluftslivsaktivitet og interesse for å være i naturen rekrutterer fra nye brukergrupper med et annet kunnskaps- og erfaringsgrunnlag mht å være i naturen. Nye friluftslivsformer og lavere kompetansenivå om sporløs ferdsel og skadevirkninger av unødig forstyrning oppveier i stort monn disse gruppene ønsker om ikke medføre skade eller ødeleggelse på naturverdier. Samtidig er summen av aktivitet økt betydelig innenfor sektoren reiselivsvirksomhet. Den vesentligste økningen skjer så langt villreinutvalget opplever det langs etablerte løyper og stier, åpne veger og etablerte destinasjoner. Markedsføringen av disse har medført betydelig vekst de senere år. Villreinutvalget er i denne sammenheng alvorlig bekymret for at dagens sti- og løypenett samt åpne veier nå har et ferdselstrykk som gjør at de allerede i dag har overskredet terskelverdier og uten tiltak vil dokumenteres å være barrierer for villreinenes trekk innen det definerte leveområdet i løpet av relativt kort tid. Rondane Nord Villreinutvalg vil derfor understreke at ny forvaltningsplan må inneholde tiltak for å reversere utviklingen noe på enkelte områder, først og fremst med fokus på trekkveier/-korridorer mellom ulike deler av leveområdet for villreinen, i tillegg til å forhindre økt forstyrning på de arealer som fortsatt er intakte og benyttes av villrein ut fra de biologiske forutsetninger villreinen har. Villreinutvalget vil henvise spesielt til de grundige faglige vurderinger villreinnemndas innspill inneholder, og forventer at disse faglige vurderingene legges til grunn i revisjonsarbeidet med forvaltningsplanen.

Overordna føringer

Gjennom internasjonale avtaler og med verneformålet for Rondane-regionen der villrein står sentralt innebærer arbeidet med revisjon av forvaltningsplan intet mindre enn et ansvar for forvaltningsmyndigheten til å innfri målene i disse styringsdokumentene. Handlingsrommet synes å være meget lite med tanke på ytterligere tilrettelegging uten at man først reetablerer funksjonalitet til leveområder og trekkveier mellom disse. Sammen med de faglige vurderinger som følger av kvalitetsnormen for villrein og den dokumentasjon av arealunnavvikelse som fremkommer der, kan ikke alle interesser gis økt handlingsrom innenfor kravene i overordnede føringer. Lovverket begrenser muligheten til å begrense og regulere ferdsel. Allemannsretten i friluftsloven står meget sterkt juridisk som kulturelt. Like fullt registrerer villreinutvalget en gryende samfunnsdebatt som viser en viss forståelse og vilje til å se allemannsretten i lys av den tid den ble innført i lovverket, og at man på den tid hverken hadde forutsetninger eller kompetanse til å se fremtidig samfunnsutvikling. Verneforskrifter er lite dynamiske og overordnede. Vi registrerer at forvaltningsplaner i stor grad benyttes som referansedokument i saksbehandling og planarbeid. Det faktum at et område er vernet gir anledning til å gjennom forvaltningsplanen sikre at allemannsretten kan videreføres innenfor et område og verneverdienees tålegrense.

Kunnskapsgrunnlaget om villreinen i Rondane

Kunnskapsgrunnlaget som, jf naturmangfoldloven skal legges til grunn ved all virksomhet, er i hovedsak godt. Både status på villreinbestanden, status på arealsituasjonen og villreinenes bruk av leveområdet har lange dataserier. Vi kjenner dessverre ikke effektene av dagens forstyringsgrad. Effekten kommer over tid, og selv med stabilisering av ferdsel og aktivitet på dagens nivå frykter villreinutvalget at det på enkelte problemområder allerede er i ferd med å utvikle seg barrierer som slår ut svært negativt for villrein og villreinenes arealbruk.

Kunnskapsgrunnlaget bør forbedres på området kunnskap om omfang og status på vår- og sommerbeite for villrein. En del av kartleggingen må omhandle villreinenes faktiske

tilgang til disse arealene.

Det understreker alvoret at Rondane Nord Villreinutvalg i ny bestandsplan for perioden 2021-2025 satte ned bestandsmålet for villreinbestandene både sør og nord for Ula elv. Dette har direkte økonomiske konsekvenser for rettighetshaverne og understreker hvor alvorlig disse ser på situasjonen. Realiteten er at bestandsmålet ligger godt under biologisk bæreevne i Rondane Nord.

Dette er en konsekvens av dagens ferdselstrykk. Det vises for øvrig til villreinnemndas innspill om mulige dramatisk bestandsmessige og lokalkulturelle konsekvenser ved små delbestander. Videre vises det til villreinnemndas faglige grunnlag om villreinens arealbruk

Hva må inn i forvaltningsplanen?

Rondane Nord Villreinutvalg ønsker følgende momenter vurdert og fulgt opp i ny forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane:

Generelt:

*Områder som i dag har liten ferdsel må skjermes for økning i denne

*Basert på det faktagrunnlag som foreligger i arbeidet med kvalitetsnormen og lenger tids dataserier, å innføre sterkere styring på ferdsel. Om nødvendig gjennom restriksjoner som dessverre også rammer utøvelse av allemannsretten.

*Det må stilles til rådighet ressurser til informasjon og tilsyn. Gjennom fjelloppsynets løpende arbeid oppleves stor forståelse for skjerming hos besøkende, men dette behovet er man ikke alltid bevisst på ved besøk, og kompetanse- og erfaringsgrunnlaget til å på egenhånd vurdere hensyn som bør tas er noe dalende besøkende sett under ett.

Tilstedeværelse for veiledning, særlig i tid og rom hvor sårbarheten er størst, er et nødvendig onde.

*Forvaltningsplanen må inneha klare bestemmelser om sterk restriktiv praksis ved dispensasjonssøknader.

Konkrete forslag til tiltak:

*Sti fra Høvringen over Sletthøe legges ned

*Sti fra Høvringen via Kvannslådalen og til Dørålen legges ned

*Sti fra Rondvassbu over Randen til Peer Gynt hytta legges ned

*Sti fra Bjørnhollia til Eldåbu gjennom Vulufjell legges ned dersom man etter kartlegging av konsekvenser ikke ser at ferdselen da vil flytte seg til andre og ennå mer sårbare områder.

*Skiløype 3 og 4 i vedlegg 18 skal ikke stikkes vinterstid.

*Organisert ferdsel som begrep må defineres nøyere. Slik organisert ferdsel kan reguleres i dag, og verneforskrift bør foreslås endret i forvaltningsplanen slik at all organisert ferdsel kommer under samme ordning. I samme forslag om endring av verneforskrift må det, for å kunne oppnå verneformålenes oppnåelse, legges inn forslag om å åpne for ferdselsregulering i tid og rom ut fra det skjermingsbehov viktige leveområder for villrein har i deler av året.

*Faglig vurdering av **hvorvidt** regulering av åpningstid på overnattingsbedriftene i verneområdet kan virke hensiktsmessig i perioder som er viktige for villreinen. Primært tenker villreinutvalget det gjelder skuldersesongene i forhold til dagens drift. Dette må også vurderes i forhold til å regulere vekstpotensialet i turistsammenheng.

*Åpningen i foreliggende forvaltningsplan om tilretteleggingsmuligheter i området HardbakkenStåkån bør tas ut for å opprettholde og sikre villreinens bruk av området.

*Traseer for Kongevegen og Pilgrimsleden underlegges vurderinger av hvorvidt dagens lokalisering kan omgjøres for å gjøre ferdselen på disse mindre synlig og i større grad da

åpne for villreinens bruk av de nordvestvendte områdene under Hardbakken-Høgstgråhø-Fokstuguhø.

*Det bør innføres camping- og parkeringsforbud på Haverdalsvegen fra nord for Hornsjøhø til Haverdalsseter bortsett fra på tilrettelagte og godkjente steder.

*Senere åpning av Grimsdalsvegen (15. juni) unntatt for beitebrukere/landbruksformål.

*Det bør vurderes om kjøretider/brukstider (sykkel etc) på Grimsdalsvegen kan gjøre det enklere for reinen å krysse vegen, også da hensyntatt næringsrelatert bruk av vegen samt et regime som hensyntar adkomst under gjennomføring av reinsjakta.

* Det bør innføres parkeringsforbud på Dørålsvegen bortsett fra på tilrettelagte og godkjente steder.

Sekretariatets kommentar:

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene. Kvalitetsnormen for villrein vil kunne komme med nye føringer for arealbruken.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Traseer for stier og løyper vil bli et sentralt tema, og vi vil vurdere villreinutvalgets konkrete innspill til nedlegging av enkelte traseer. Det samme gjelder bruken av veger og kjørespor.

Tilrettelagte og godkjente steder for parkering langs Dørålsvegen blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Vi tar med innspillet om en to-delt arealstrategi/sonering i forvaltningsplanarbeidet.

Generelt er det SNO som forestår oppsyn i verneområdene. Videre er det lagt opp til at overvåking av verneverdiene i stor grad skal følges opp gjennom fastsetting av bevaringsmål i fagsystemet NatStat/Nat Reg. Villreinutvalget har et godt poeng, når de peker på behovet for ressurser til oppsyn og veiledning.

Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Definsjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Nasjonalparkstyret kan ikke pålegge turisthytter (DNT/private) å holde stengt i perioder. Dette må i såfall være en selvpålagt ordning fra aktørene.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

32

Sel jeger- og fiskerforening, 28.09.21

Innledning:

Norge har villrein som særlig ansvarsart. De to mest genetisk reine villreinstammene er Rondane og Dovrefjell, derfor har disse særlig stor fokus. I Rondane har villrein blitt delt opp i tre stammer av menneskelig aktivitet. Reinens arealbruk tyder på at en ytterligere oppspalting er i ferd med å skje. Da Rondane nasjonalpark ble opprettet var et av formåla å ta vare på villreinen. I dag bruker villreinen bare halve arealet til nasjonalparken pga. menneskelig aktivitet. Villreintrekket over Ula og videre forbi Peer Gynt har vært hovedtrekket nord – sør, men har nå stoppet opp. Alle dyregravene ved Ula og på Dahleranden viser at dette har vært hovedtrekket i hundrevis av år.

Det er nå vedtatt en Kvalitetsnorm for villrein. Den trådte i kraft 23.06.2020 og ligger på Lovdata som forskrift. Alle villreinområder i Norge skal vurderes etter denne. Vurderinga for Rondane vil være ferdig i høst. Flere elementer i villreinområdene blir vurdert og resultatet angis i tre farger: grønt, gult og rødt. Hvis et element blir rødt betyr det at tiltak skal iverksettes. Alt tyder på at pga. at trekket over Ula har stoppet vil Rondane få rødt på dette punktet. Det betyr at tiltak skal iverksettes.

Etter vår oppfatning må framdriften i revisjon av Forvaltningsplan samkjøres med Kvalitetsnormen. Resultatene fra vurderinga/tiltaka etter Kvalitetsnormen må innarbeides i Forvaltningsplan. Det vil bli merkelig hvis Forvaltningsplan ikke inneholder de tiltaka som prosessen etter Kvalitetsnormen kommer fram til. Vurderinga etter Kvalitetsnormen vil måtte resultere i helt konkrete tiltak for å få trekket over Ula i gang igjen, ellers vil ikke prosessen tilfredsstillende ordlyden i lovteksten.

Vi er en lokal jeger- og fiskerforening så vi vil begrense vår uttalelse til Sel kommunes areal.

Å flytte parkeringsplassen fra Spranget ned på Mysusæter, kombinert med en skyttelbuss, har vært fremme i diskusjonene tidligere. Dette vil fungere greit for turistene, men være svært inngripende for bygdefolk. Bygdefolk vil oppleve dette som en utestengelse av fjellet som først og fremst rammer oss som bor her. Å komme inn i fjellet på jakt, fiske, plukking av bær, ettersyn av beitedyr og sanking av beitedyr vil bli mer tungvint. Vi vet ikke om forvaltningsmyndighetene vil gå til så sterke tiltak som en følge av vurderinga etter Kvalitetsnormen, men det ligger som en mulighet. Flytting av parkeringsplassen til avtaket mot måsabuene vil være et tiltak som er langt mindre inngripende for bygdefolk.

Forslaga nedenfor er en omfattende liste med tiltak som forsøker å balansere hensyn til både villrein og reiseliv. Målet er at man gjennom justeringer av dagens situasjon, samt utvikling av nye reiselivsmuligheter på Mysusæter, vil finne løsninger som kan komme både villrein og reiseliv til gode. Planen kan synes ambisiøs, men det er ingen tvil om at skal et slikt prosjekt lykkes er tidspunktet nå. Vurderinga etter Kvalitetsnormen kommer nå, Forvaltningsplan skal revideres nå og det er et stort miljøfokus generelt – ikke minst på villrein.

Vi tror at Miljødirektoratet vil være villig til å gå inn med betydelige midler i en slik pakke. Betingelsen vil være at de vurderer at nytteeffekten for villrein er tilstrekkelig stor.

Viewpoint på Ranglarhøa har vært forsøkt utredet før, da styrt av Sel kommune. I første omgang kom det ikke midler fordi det var sett på som et ensidig tiltak for reiselivet, og ikke var kombinert med tiltak for villrein. Nå er det bevilget midler til prosjekt, men nå er det Innlandet fylkeskommune som styrer prosessen. Dette er et eksempel på hvordan vi risikerer å miste lokalt eierskap over lokale prosesser, samt midler til utvikling, ved ikke å fokusere på tiltak for villreinen i tilstrekkelig grad når planer legges.

Gjennomføring av tiltaka nedenfor vil gi Mysusæter et løft, og vil være gunstig for en videre utvikling av Mysusæter. Mysusæter vil bli det naturlige stoppepunkt, og ikke som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Formålet for de fleste som besøker Mysusæter i dag er enten fottur med første stopp Rondvassbu, eller dagsturer i området og så kjører de videre etterpå. Det er mulig å utvikle andre opplevelsesturer i nærområdene som gjør at turistene vil oppholde på seg på Mysusæter lenger. Samtidig er det viktig å kanalisere denne økte trafikken, og en betydelig del av nåværende trafikk, til områder som ikke er i konflikt med villrein. Forslaga nedenfor er et ledd i dette.

Forslaga vil ikke gjøre at det er mulig for villrein å trekke nord – sør i høysesong for turisttrafikken (St.

Hans til ut august og rundt påske). Men seinhøstes til ut i januar og i perioden etter påske fram til St.Hans.

Generelt:

- Resultata fra vurderinga/tiltaka etter Miljøkvalitetsnormen for Villrein må tas inn i arbeidet med rullering av Forvaltningsplan.

- Beitenæringen bør få dispensasjon for et visst antall turer på veiene Spranget – Rondvassbu og Straumbu – Bjørnholla i forbindelse med sanking av beitedyr.

Tiltak for villrein og næringsliv:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken.
2. Viewpoint på Ranglarhøa med merket sti fra Nasjonalparksenteret.
3. Merket tursti opp sør for Nasjonalparksenteret mot Gråhøa.
4. Informasjon i Nasjonalparksenteret om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes å utvikle et stialternativ videre fra Kvitskriuprestein.
5. Langtidsparkering på Mysusæter.
6. Fjerning av parkeringsplassen på Spranget. Veien stenges etter avtak til måsabuene.
7. Dagparkering ved avtak til måsabuene på venstre side av vegen mot Spranget.
8. Sti fra dagparkering til utsiktspunkt i Ranglarhøa.
9. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu og for løypemaskin for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er alt omsøkt.
10. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida.
11. Etablering av ny utleggsbru for beithæringa lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved start av beitesesongen (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10). Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der.
12. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen.
13. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Alternativt flyttes sjølbetjeningsbua ved Rondvassbu ned til Mysusæter.
14. Peer Gynt bua må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet inkludert utleie av hyttene på Per Gynt.
15. Det bør gis løyve til at beitelaga kan kjøre inn et gitt antall turer til Rondvassbu med bil/traktor og sankehenger i tidsrommet 1. juli til 25. september for tilsyn og å ta ned beitedyra.
16. Det må søkes om all organisert ferdsel uansett hvem som står bak. Det eneste unntaket er skoleklasser.
17. Vernemyndighetene bør være med å finansiere tilrettelegging av stier utenom verneområdene når de inngår som planlagte avbøtende tiltak.

Begrunnelse for tiltaka:

1. Nasjonalparksenter for Rondane Nasjonalpark på Mysusæter ved butikken. Nasjonalparksenteret må være av en betydelig størrelse slik at det er attraktivt å stoppe og gå inn der. Rondane er Norges første nasjonalpark. Mysusæter er hovedinngangsporten til nasjonalparken, og en naturlig lokasjon for å lage et påkostet nasjonalparksenter. Senteret må inneholde informasjon om nasjonalparken, fangstkultur, dyre- og planteliv. Alt som et Nasjonalparksenter for Rondane bør inneholde. Det må være toalettløsning i Nasjonalparksenteret som er åpen både sommer og vinter. Dette vil være med å gi Mysusæter et løft som reisemål, og gjøre Mysusæter til et naturlig stoppunkt for turister. Det vil ikke bli som i dag at turistene i stor grad kjører direkte til Spranget. Dette vil føre til at mange turister besøker Nasjonalparksenteret, går turen opp til Viewpoint, og lar det være opplevelsen av Rondane. Noen vil overnatte og bruke de andre tilrettelagte opplevelsene i området. Dette er et viktig tiltak for å redusere ferdselen innover mot

Rondvassbu. Det bør vurderes å gi kontor plass til Fjellstyret og annen oppsynstjeneste i Nasjonalparken i Nasjonalparksenteret.

2. Viewpoint på Ranglarhøa. Det må etableres en sti opp fra Nasjonalparksenteret på Mysusæter til Viewpoint. Langs stien må det settes opp informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Stien må være en opplevelsestur, og forberedelse til den flotte opplevelsen de får når de kommer opp på Viewpoint.

3. Informasjon på Nasjonalparksenteret om andre turstier i området som er tilrettelagt som opplevelsesstier. Det bør merkes en sti opp sør for Nasjonalparksenteret opp mot Gråhøa. Stien må lages som opplevelsestur med informasjon om fjelltopper og nasjonalparker du ser fra toppen.

4. På Nasjonalparksenteret bør det være informasjon om Kvitskriuprestein. Det bør vurderes om det kan utvikles en tursti videre langs Ula med informasjonsskilt langs stien om kvartærgeologi, planteliv i bekkekløfter, osv.

5. Langtidsparkering på Mysuseter. Det skal være anledning og kjøre opp med bil til dagparkeringa. Der kan de slippe av folk og bagasje, og kjøre ned til langtidsparkeringa igjen. Dette for ikke å gjøre det unødvendig tungvint for folk som skal på langtur med tunge sekker.

6. Fjerning av parkeringsplassen på Spranget. Veien stenges etter avtak til måsabuene. Parkeringsplassen og aktiviteten rundt den er et viktig hinder for reintrekket nord – sør. Estetisk er parkeringsplassen per i dag skjemmende og den er synlig fra mange av de populære turmålene i Rondane.

7. Dagparkering ved avtaket til måsabuene på venstre side av veien mot Spranget. I 1994 tegnet landskapsarkitektkontoret Feste på Lillehammer skisser på løsning for parkering på dette stedet, som viser hvordan denne kan plasseres og gjøres lite synlig i terrenget. Det må legges til rette med søppelhåndtering og toalett. Det må kun være tillatt å stå parkert der fra 06.00 til 22.00 om kvelden for å sikre at ikke langtidsparkering skjer der. Overtredelse må føre til bøtelegging.

8. Sti fra dagparkering til utsiktspunkt i Ranglarhøa. Det er et flatt platå, ikke langt opp i sida, der en har flott utsikt. Dette er og tegnet av landskapsarkitektkontoret Feste. Utsiktspunktet skal ha horisontal tavle med navnsetting av alle fjelltoppene en ser. Informasjonsskilt om nasjonalparken, verneformål, dyreliv, fangstkultur og planteliv i fjellet. Det må være tilstrekkelig med sitteplasser og bord, slik at folk kan sitte der og kose seg med mat og kaffe. Dette er et viktig tiltak som vil føre til at en del av dagsturistene som bare skal oppleve Rondane, går til utsiktspunktet istedenfor å gå innover veien mot Rondvassbu. Det vil dermed være et viktig kanaliseringstiltak for å redusere trafikken innover mot Rondvassbu.

9. Ny bru over Ula ved Ultunga for vintertransport til Rondvassbu, og for løypemaskina for kjøring av skiløyper om vinteren. Brua er alt planlagt og omsøkt midler til. DNT er med på denne søknaden.

10. Fjerning av brua ved Spranget, og dermed stien langs Ula på vestsida. Dette er et svært viktig tiltak for å skape ro i området mot botnene. Dette området var tradisjonelt et viktig område for rein under trekket nord-sør. Dette var ofte pauseområde før de trakk over Ula eller etter de hadde trukket over Ula.

11. Etablering av ny utleggsbru for beitenæring og småviltjakt lenger ned langs Ula. Denne legges ut ved beitesesongens start (15.06) og tas inn ved beitesesongens slutt (01.10), eller litt senere for å ta hensyn til småviltjakta. Det skal ikke settes opp skilt som viser at brua er der. Så lenge det ikke blir skilta ned til brua vil det bare være de som bruker den i næring/småviltjakt som vil ta den i bruk fordi de besøkende turistene ikke vil vite om den. Beitenæringa trenger brua til flytting av dyr og tilsyn, og den er praktisk for småviltjegeren.

12. Nedlegging av stien fra Rondvassbu til Per Gynt over Randen. Den er viktig fordi villrein bruker botnene på vestsida av Ula som mellomstasjon på trekket nord-sør. Hvis det blir tilstrekkelig ro i botnene kan villrein begynne å bruke dette området utenom trekket igjen. Begrunnelsen blir den samme som under pkt. 10. Derfor bør det ikke gis tillatelse til guida turer til Sagtind (Troltdinden) gjennom Kaldbekkbøtn for å redusere trafikken inn mot botnene.

13. Åpningstida på sjølbetjeningshytta på Rondvassbu må være lik åpningstida på hovedhytta. Det vil være i skuldersesongene (sein høst/tidlig vinter og vår/forsommer) at det vil være mulig å få i gang trekket igjen. Det er derfor viktig at sjølbetjeningshytta ikke har åpent, og dermed skaper trafikk, utenom åpningstida på hovedhytta

14. Peer Gynt bua, inkludert utleie av hyttene på Per Gynt, må følge samme åpningstider som Rondvassbu som ytre rammer for når de kan drive virksomhet. Villrein må passere innenfor Peer Gynt for å komme nord-sør. Dette passasjen er like viktig som Spranget. Det må derfor gjøres tiltak som gjør det lettere for rein å passere dette punktet. Det betyr at det er nødvendig å begrense tida på aktiviteten rundt Peer Gynt.

15. Det bør gis tillatelse til at beitelaga kan kjøre et gitt antall turer inn til Rondvassbu med bil og sankehenger i tidsrommet 1. september til 1. oktober for å ta ned beitedyra. Dette vil være lite konfliktfyllt i forhold til villrein, men viktig for beitelaga når veien blir stengt ved avtaket til måsabuene.

Sekretariatets kommentar:

Sel JFF kommer med mange releavnte innspill og synspunktsom må vurderes i det videre arbeidet. Flere av innspillene av konkret art, som det er for tidlig å ta stilling nå.

Kvalitetsnormen for villrein vil kunne komme med nye føringer for arealbruken. Det primære er å gjennomføre en rullering av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

33

Norges jeger- og fiskerforbund Oppland; Norges jeger- og fiskerforbund Hedmark;

Hovedmålet med vern av Rondane-området er å ta vare på et stort fjelløkosystem med en viktig del av den siste gjenværende bestanden av Nord-Europas opprinnelige villrein. I tillegg er Rondane et område med store friluftslivsverdier og mange ulike brukerinteresser. Forvaltningen av området må være langsiktig og konfliktdempende, og det må gjøres gode avveininger mellom villreininteressene og brukerinteresser innenfor rammen av verneforskrifta.

Det betydelige og langvarige presset på villreinens leveområder i Rondane er dokumentert gjennom omfattende forskning. Her beskrives en alvorlig situasjon for villreinen i Rondane; hvor bestandsmålet ikke er oppnådd, at villreinområdet har blitt delt i tre delbestander fordi tidligere trekk er opphørt og at området den lever i er halvert siden Rondane nasjonalpark ble opprettet i 1962.

Vi har isolert ingen merknader til framlagt prosjektplan og det som danner grunnlaget for revidering av forvaltningsplanene for de store verneområdene i Rondane og Hemmeldalen. Vi vil likevel tilkjennegi følgende forventninger til videre prosess:

1) Nasjonalparkstyrets arbeid med revidering av forvaltningsplan etter verneforskrifta må samkjøres med Miljødirektoratets pågående arbeid med kvalitetsnorm for villrein. Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt i 2020. «Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige

bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås.» Det er forventet at konklusjonene fra nedsatt utvalg for Rondane vil foreligge før nyttår.

2) Nasjonalparkstyret må rette en formell henvendelse til Innlandet fylkeskommune om viktigheten av å revitalisere Regional plan for Rondane og Sølknkletten. Handlingsprogrammet til denne planen må revideres til samme tid som forvaltningsplanene for verneområdene. Ikke bare med tanke på at tiltak må koordineres mellom nasjonalparkstyrets arbeid etter verneforskrift og fylkeskommunens arbeid etter plan- og bygningslov. Like viktig er intensjonene i regional plan om sikre gode, årlige møtearenaer og samarbeidsformer mellom de svært mange aktørene som er involvert i forvaltninga av dette fjellområdet. Et regionalt planråd i en eller annen form kan være et viktig steg for i større grad å kunne foreta nødvendige vurderinger av inngrep i randsonen av verneområdet, og derav se sumvirkninger av hytteutbygging, reiselivsvirksomhet og annen næringsetablering i et større perspektiv. Her må fylkeskommunen etter vårt syn kjenne sitt ansvar. Ved at revidering av handlingsprogrammet til regional plan til samme tid som forvaltningsplan og kvalitetsnorm sikres en grundig demokratisk prosess med tilstrekkelig involvering av de mange interesser, noe som er viktig.

Det foreligger som Nasjonalparkstyret er godt kjent med, en stor kunnskapsbase om villrein og ferdsel i Rondane, populærvitenskapelig oppsummert i NINAs temahefte "Silhuett Rondane: Hvordan bevare villreinen?". Her framkommer også mange tiltak som kan vurderes for å sikre en bærekraftig forvaltning av villreinen. Det er viktig at eksisterende forskningskunnskap så vel som praktisk erfart kunnskap fra fjellstyrene, villreinnemnd og annen lokal forvaltning er del av faktagrunnlaget sammen med politiske føringer fra bl.a. friluftsmeldinga (st.meld. nr. 18 2015-2016) når videre forvaltning av Rondane skal utformes. Bare ved å forene gode krefter kan en sikre Rondanes villrein og øvrige verneverdier i dette sårbare fjelløkosystemet.

Sekretariatets kommentar:

Regional plan for Rondane Sølknkletten gir en overordna arealstrategi for villreinen. Ansvaret for rullering av denne ligger på fylkeskommunen.

Kvalitetsnormen for villrein vil kunne komme med nye føringer for arealbruken. Det primære er å gjennomføre en rullering av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene.

34	Naturvernforbundet i Innlandet; Norsk Ornitolgisk Foreining avd. Hedmark; Norsk Ornitolgisk Foreining avd. Oppland; 01.10.21
-----------	---

Vi ønsker å gi følgende høringsinnspill:

Gjennom Bern-konvensjonen og den internasjonale konvensjonen om biologisk mangfold, har Norge forpliktet seg til å ta vare på sin opprinnelige flora og fauna. Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) som er en global avtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold er også forpliktende for Norge. Hovedmålet med vern av Rondane-området er å ta vare på et fjelløkosystem med en viktig del av den siste gjenværende bestanden av NordEuropas ville fjellrein.

Vår uttalelse har villreinens behov som prioritet, samtidig som vi er kjent med at flere fuglearter også er negativt påvirket i sine leveområder. Merking av stier/utkikkspunkt for å lede ferdsel langs stier for å unngå press på sårbare, hekkende fuglearter både i hekke- og ungetid, hvor det også er mye menneskelig ferdsel, er betydningsfullt. Vi oppfatter ellers innholdet i prosjektplanen til å være relevant når det gjelder de ulike plantema.

Status for villreinen:

Det betydelige og langvarige presset på villreinens leveområder i Rondane fra menneskelig ferdsel og inngrep er dokumentert gjennom omfattende forskning. Her beskrives en alvorlig situasjon for villreinen i Rondane; hvor bestandsmålet ikke er oppnådd, at villreinområdet har blitt delt i tre delbestander fordi tidligere trekk er opphørt og at området den lever i er halvert siden Rondane nasjonalpark ble opprettet i 1962.

Denne menneskelige aktiviteten har konkret ført at Rondane-stammen nå er delt i mer eller mindre isolerte bestandsenheter (områdene nord for Ula, Vulufjell, Finnsjøfjellet og områdene sør for fv. 27) og at de mest verdifulle villreinområdene i Sel har gått helt ut av bruk.

Det er i tillegg uvisst hvilke langsiktige konsekvenser dagens bruk vil ha for villreinen i framtida. Vi viser også til forsker Olav Strand ved Norsk institutt for naturforskning (NINA), sin uttalelse til NRK; «...det er godt dokumentert at villreinstammen i Rondane på lang sikt er i fare hvis ikke ferdselen reduseres».

Innspill på tiltak:

Vi mener at arbeidet med rullering av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat, må samkjøres med for arbeidet med kvalitetsnormen for villrein. Vi ber også nasjonalparkstyret ta initiativ til en ny gjennomgang av handlingsdelen i regional plan for Rondane – Sølknletten.

De overnevnte planarbeidene må føre til at flere tiltak vurderes for å redusere ferdselen i de viktigste leveområdene til villreinen. Et viktig tema er hensynet til friluftsløven og brukerinteressene. Rondane er et område med store friluftslivsverdier. Forvaltningen av området må være langsiktig og konfliktdempende, og gjøre gode avveininger mellom villreininteressene og ulike brukerinteresser innenfor rammen av verneforskriften.

Den frie ferdselsretten (allemannsretten), jf friluftsløven er et grunnleggende fundament for utøvelse av det tradisjonelle friluftslivet i Norge. Vi er derfor i prinsippet imot enhver regulering som kan rukke ved denne retten. Vi kan imidlertid se at det i noen spesielle tilfeller kan være behov for å regulere ferdselen av hensyn til sårbare naturtyper og/eller arter. Det er imidlertid svært viktig at reguleringen ikke legger unødige og ikke begrunnede restriksjoner på det enkle friluftslivet. Det er derfor viktig at eventuelle ferdselsrestriksjoner er godt begrunnet og dokumentert. Vi mener at dette er tilfelle, når formålet i Rondane-området er å ta vare på et fjelløkosystem med en del av den siste gjenværende bestanden av Nord-Europas ville fjellrein.

Når det gjelder tiltak for å ivareta hensynet til friluftsliv, mener vi NINA sitt temahefte - Silhuett Rondane har gode løsningsforslag:

«...I hovedtrekk må ferdsel og bruk i selve trekkområdet reduseres mye. Samtidig må en utvikle destinasjoner og opplevelser utenom de mest sårbare områdene. Områder utenfor og i randsonen til villreinområdet har heldigvis store og hittil ubenyttede kvaliteter som kan utgjøre kjernen i framtidige satsninger og strategier. Eksemplene er, så som gode utsiktspunkt, korte rundturer eller korte turer til attraksjoner. Utvikling av gode utsiktspunkt vil være spesielt

viktig fordi så mange kommer for å se Rondanemassivet med 2000-metertoppene. Noen er allerede ganske godt utnyttet slik som Formokampen, men de fleste vil kreve en langt bedre tilrettelegging og markedsføring enn i dag. Viewpoint SNØHETTA på Dovrefjell har vist hvilke potensiale som ligger i gode utsiktspunkt.»

Kvalitetsnormen for villrein ble fastsatt i 2020. «Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås.»

Et aktuelt tiltak for å hindre ytterligere tap og fragmentering av villreinens leveområder, kan være å gjennomføre en form for sonering gjennom bruk av en to-delt arealstrategi/sonering, basert på arealvurderinger gjort i arbeidet med kvalitetsnormen:

- Områder som i dag har begrenset ferdsel og hvor aktivitet må begrenses.
- I andre områder må det være behov for at menneskelig ferdsel reduseres i sårbare perioder og områder for villreinen. Restaurerende tiltak må iverksettes der det er nødvendig, særlig i trekkområder. Aktuelle tiltak kan være en ny gjennomgang av forskriftene for verneområdene med tanke på ferdselsreduksjon, en vurdering av tilpassede i åpningstider for turisthytter og private utleiehytter, en gjennomgang i forvaltningsregimer på viktige veger og fortsatt vurdering av tiltak for merkede stier.

I randområdene rundt verneområdene er utvilsomt metningspunktet når det gjelder antall hytter nådd. Vi mener derfor det er viktig med en utbyggings- og utvidelses-stopp for hytter i de viktigste villreinområdene/randsoner til verneområder. Konsekvensen av flere utbygginger i randområdene er påvist å være en betydelig begrensning for villreinens arealbruk gjennom året. Bærekraftige og framtidssrettede løsninger, som flytting av parkeringsplass i tiliggende områder som ved Spranget, må også gjennomføres.

Forvaltningsplanene for de store verneområdene i Rondane og Dovre, samt Hemmeldalen, må legge sterke føringer for forvaltningen av Rondane villreinområde de neste ti årene. Det forebyggende perspektivet for å ivareta villreinens leveområder må derfor tillegges stor vekt

Sekretariatets kommentar:

Regional plan for Rondane Sørnkletten gir en overordna arealstrategi for villreinen. Ansvaret for rullering av denne ligger på fylkeskommunen.

Kvalitetsnormen for villrein vil kunne komme med nye føringer for arealbruken. Det primære er å gjennomføre en rullering av forvaltningsplanen nå. Forvaltningsplanen kan rulleres dersom det kommer nye føringer i regional plan eller som følge av nye nasjonale føringer.

Spørsmålet om ferdselsreguleringer vil bli vurdert i arbeidet med forvaltningsplan. En tenker da på hjemmelen som Miljødirektoratet har etter verneforskriftene til å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner. Slike restriksjoner må være målretta mot bedring av villreinens bruk av leveområder og trekkveger, og ikke en allmenn inngripen i allemannsretten.

Det har kommet et nytt og oppdatert kunnskapsgrunnlag som i stor grad blir lagt til grunn i forvaltningen av områdene.

Vedlegg

- 1 Forslag til prosjektplan
- 2 Innspill fra Mysusæter/Kampen beitelag v. Odd Ivar Svelstad og Hans Ulmo
- 3 Innspill fra Sel jeger og fisk v. Tormod Pedersen
- 4 Vedlegg fra Sel jeger og fisk - Kart med grenser over Tjønnbakken
- 5 Vedlegg fra Sel jeger og fisk - Parkeringsplass og utsiktsplass
- 6 Innspill fra Høvringen sankelag v. Erlend Dokken
- 7 Innspill fra Høvringen vel v. Jon Lehn-Pedersen
- 8 Innspill fra Mysusæter vel v. Hanne Toftdahl

Saksutredning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vedtok i møte den 30.11.20 å sette i gang arbeidet med revidering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen. Den 10.02.21 vedtok nasjonalparkstyre å sende på høring «Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat» til berørte parter.

Det bes om særlig innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen

Kommunedirektøren vil i saksutredningen fokusere på rullering av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane, som har areal i Sel kommune og vil ikke kommentere forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat.

Kunnskapsgrunnlaget for gjeldende forvaltningsplaner er lagt i årene før planene ble godkjent. Miljødirektoratet har nå laget en egen nettløsning «Forvaltningsplan på nett». Nye og reviderte forvaltningsplaner skal nå bli gjort tilgjengelig i dette fagsystemet.

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

Høringsfristen var 01.09.21, men Sel kommune har fått utsatt høringsfrist til 01.10.21.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe i Sel kommune:

Navn	Organisasjon
Hans Ulmo	Mysusæter/Kampen beitelag
Knut Erik Ulen	Sel fjellstyre
Tormod Pedersen	Sel jeger og fisk
Erlend Dokken	Høvringen sankelag
Bård Hagen	Høvringen utmarkslag

Ole Erik Bjørnstadhaugen	Nasjonalparkriket reiseliv
Pål Erik Skaugen	Høvringen Aktivitetsselskap
Hans Ellingsve	Mysusæter vel
Elin Fiske Lyngø	Mysusæter vel
Rune Bjørnsrud	Sel idrettsråd
Jon Fredrik Lehn-Pedersen	Høvringen Vel (Høvringen Sti og Løypelag)
Torje Bjørke	Sel kommune, Landbrukskontoret
Ingunn Synstnes	Sel kommune

Arbeidsgruppen hadde møte 03.09.21. I innkallingen til møte ble alle medlemmene i arbeidsgruppa oppfordret til, før møte å ha diskutert saken i sitt styre og ha med seg styrets synspunkter skriftlig. Synspunktene kunne gjerne sendes inn i forkant av møte, noe flere gjorde, innspillene er vedlagt.

Vurdering

Beite

I Sel kommune er nasjonalparken et viktig beiteområde og det viktig med tilgang til beiteområdene. Beitedyr i nasjonalparken er viktig av flere grunner, de skjøtter landskapet og gardbrukerne er avhengig av å benytte utmarka. Det er press fra det offentlige om at dyr skal gjetes og passes på. Det er gjeter i Veslelegerbua, men avstandene er store. Beitenæringen mener at dette ikke er tilrettelagt i eksisterende forvaltningsplan med tanke på økt beitetilsyn og bruk av vegnettet. Beitenæringen mener de må få benytte veiene til Rondvassbu og Bjørnhollia i forbindelse med tilsyn og sanking av dyr. De ønsker en rett til dette og henviser til tradisjonell bruk av fjellet som har vært drevet i generasjoner tilbake. Beitenæringen mener de har blitt fratatt en rettighet ved at gamle rettigheter med beite og bruk av fjellet har blitt strengere.

Det må være mulig med uttransport av skadde og syke dyr langs eksisterende veier, og det må være mulig å kjøre inn nødvendig utstyr på vinterstid, som salt og materiell på snøscooter. Beitebrukerne ønsker at dette nedfelles i forvaltningsplanen.

Det er viktig med en likestilling av næringer til bruk av veier. Turistnæringene og beitenæring må likestilles da det til tider oppleves som at turistnæringer enklere får løyver enn beitenæringen.

For beitenæringen er brua over Ula viktig, den benyttes av sau og folk. Sauen krysser ikke Ula uten bru.

Det må være en bru over Ula som er stor nok og kan benyttes av dyra.

Det må tilrettelegges for en effektiv skadefelling av rovvilt. For å få jegere inn i området må det være tillatt med transport innover veien fra Spranget til Rondvassbu. Det er ofte store skader langt inn i fjellet i området Illmandalen og Musvoldalen og ting skjer fort når det først blir rovviltskader. Det gjør at det blir behov for å få jegere inn i fjellet raskt. Slike transportløyver må begrenses til konkrete turer i tett dialog med kommunen, nasjonalparkforvalter, oppsyn etc. Kommunedirektøren mener det er viktig at det tas hensyn til beitenæringen i det videre planarbeid.

Turister

Høvringen og Mysusæter har utviklet seg fra setergrender til de reiselivsdestinasjonene de er i dag.

For Sel kommune er det fjellbaserte reiselivet viktig. Nasjonalparken er et viktig område for friluftslivet. Det er flere tilretteleggingstiltak inne i nasjonalparken, med merkede stier og

oppkjørte skiløyper, disse

er viktige for reiselivet rundt nasjonalparken både på Høvringen og Mysusæter.

Sel kommune mener tiltak som Nasjonalparksenter på Mysusæter, Viewpoint på Ranglarhøe kan få turister som kommer til Mysusæter, til å stoppe i randområdene istedenfor at de reiser lengre inn i fjellet. Det er viktig å få til verdiskapning knyttet til nasjonalparken og med Mysusæter som utgangspunkt. Viewpoint vil føre til "ny" bruk av området og næringsutvikling, og et nasjonalparksenter vil føre til arbeidsplasser.

I tilknytning til utviklingen av Mysusæter med et nasjonalparksenter bør flere dagers parkering og overnatting skje på Mysusæter. Slik at det kun er dagsparkering på Spranget. Dette vil frigjøre mange parkeringsplasser på Spranget og trekker turistene til Mysusæter som har butikk, kafe og toalettanlegg.

Guiding

Sel kommune mener det bør utarbeides kurs som gir guidene kursbevis. Dette vil gi guidene kunnskap, og det vil være en kvalitetssikring av guidene. Mange ønsker å oppleve Rondane med en guide. En guide vil kunne informere og lære folk om hvordan de skal oppføre seg i nasjonalparken, og på en aktiv måte styre trafikken unna de mest sårbare områdene. Det må være en likestilling av alle som driver med guiding.

Lokalbefolkning

For lokalbefolkningen er Rondane viktig. Det er nærområdet for folk, det er dit de reiser på korte turer og på dagsturer. Tilgangen til fjellet er viktig i et folkehelse perspektiv. Det å kunne oppsøke naturen til alle årstider.

Lokale skoler og barnehager må ha mulighet til å oppsøke nasjonalparken uten å søke forvaltningsmyndigheten når de vil ut i naturen. Å ta med barn og unge ut i naturen er viktig for å gi de en lokal tilhørighet og for at de skal opplev de kvalitetene naturen her har. Samtidig har nasjonalparken en viktig lokal historie om hvordan folk her har levd før oss.

Beboere ved Sel sjukeheim og Sel bo- og servicesenter har årlig busstur til Rondvassbu. Det er viktig at tillatelsen til denne bussturen etter søknad videreføres for beboerne.

Jakt og fiske

Villreinjakta er den mest utbredte formen for storviltjakt i verneområdet. Småviltjakt, spesielt rypejakt er også utbredt. Det er flere fiskevann i nasjonalparken. Villreinjakt, rypejakt og fiske er viktige kilder til rekreasjon for mange innbyggere i kommunen.

Soner

Nasjonalparken er delt inn soner, med ulik grad av tilrettelegging, og der ulike aktiviteter er tillatt uten å søke. Sel kommune mener det kan vurderes å etablere soner utenom hovedsesongen der nattopphold ikke er lov. Det vil gi reinen ro til å trekke over større områder om natten. Stier virker kanaliserende, og kanalisering av ferdsel reduserer ferdsel i uønskede områder.

Tilrettelegging rundt Høvringen, Mysusæter og Ranglarhøe vil trekke folk utenfor nasjonalparken.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Sel kommunestyre har følgende innspill til prosjektplan for oppstart av arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for Rondane:

- Det må tas hensyn til beitenæringen i det videre planarbeid.
- For Sel kommune er det fjellbaserte reiselivet viktig, og det må hensyntas i det videre arbeidet, blant annet merkede stier og oppkjørte skiløyper.
- For å kanalisere turister til randområdene utenfor nasjonalparken må det arbeides for et Nasjonalparksenter på Mysusæter og et Viewpoint på Ranglarhøe.
- Parkeringsplassen på Spranget bør kun ha dagsparkering. Flere dagers parkering og overnatting må skje på Mysusæter, som har butikk, kafe og toalettanlegg.
- Det må være en likestilling av alle som driver med guiding.

- Lokale skoler og barnehager må ha mulighet til å oppsøke nasjonalparken uten å søke forvaltningsmyndigheten når de vil ut i naturen.
- Den årlige bussturen til beboere ved Sel sjukeheim og Sel bo- og servicesenter må videreføres.
- Det må tilrettelegges for jakt og fiske i verneområdene.
- Videreføring av sone-inndelingen i nasjonalparken.

Kommunestyrets behandling av sak 59/2021 i møte den 27.09.2021:

Behandling

Lars Ekre (Sp) hadde permisjon og deltok ikke i behandling av saken.

AP v/Monica H. Eide fremmet følgende forslag til tilleggspunkt samt forandring på ett av punktene:

- Sel kommune mener at det er viktig at det blir satt i gang prosesser som munner ut i tiltak som forbedrer situasjonen for villreinen.

Forslaget ble vedtatt med 13 mot 12 stemmer (ordfører benyttet sin dobbeltstemme).

- Forvaltningsplanprosessen bør samkjøres med Arbeidet for miljøkvalitetsnorm for villrein.

Forslaget falt med 13 mot 11 stemmer.

I tillegg foreslår vi ei endring i punkt 3:

- For å kanalisere turister til randsonen utenfor nasjonalparken må det arbeides for et Nasjonalparksenter på Mysusæter.

Forslaget falt med 16 stemmer mot 8 stemmer.

Sp v/Pål Ellingsbø fremmet følgende endringsforslag (endringer markert med rødt):

Sel kommunestyre har følgende innspill til prosjektplan for oppstart av arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for Rondane:

- Det må tas hensyn til beitenæringen i det videre planarbeid.
- **Regelverket for uttransport av syke og skadde dyr skal videreføres som i dag.**

Forslaget fra Sp ble enstemmig vedtatt.

- **Beitenæringen skal få benytte veiene til Peer Gynt, Rondvassbu og Bjørnholia.**

Forslaget fra Sp ble enstemmig vedtatt.

- For Sel kommune er det fjellbaserte reiselivet viktig, og det må hensyntas i det videre arbeidet, blant annet merkede stier og oppkjørte skiløyper.
- For å kanalisere turister til randsonene utenfor nasjonalparken må det arbeides for et Nasjonalparksenter på Mysusæter og at Viewpoint Ranglarhø gjennomføres.
- **Sel kommune vil følge opp arbeidet med regulering for bruken av parkeringsplassen på Spranget.**

Forslaget fra Sp ble vedtatt med 15 mot 9 stemmer for kommunedirektørens forslag til vedtak.

- Det må være en likestilling av alle som driver med guiding, **og det må sees på en sertifiseringsordning for guidefirma i regi av Nasjonalparkstyret.**

Forslaget fra Sp ble enstemmig vedtatt.

- Lokale skoler og barnehager må ha mulighet til å oppsøke nasjonalparken uten å søke forvaltningsmyndigheten når de vil ut i naturen.

- Den årlige bussturen til beboere ved Sel sjukeheim og Sel bo- og servicesenter må videreføres.
- Det må tilrettelegges for jakt og fiske i verneområdene.
- Videreføring av sone-inndelingen i nasjonalparken.

Øvrige punkt ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Sel kommunestyre har følgende innspill til prosjektplan for oppstart av arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for Rondane:

- Det må tas hensyn til beitenæringen i det videre planarbeid.
- Regelverket for uttransport av syke og skadde dyr skal videreføres som i dag.
- Beitenæringen skal få benytte veiene til Peer Gynt, Rondvassbu og Bjørnhollia.
- For Sel kommune er det fjellbaserte reiselivet viktig, og det må hensyntas i det videre arbeidet, blant annet merkede stier og oppkjørte skiløyper.
- For å kanalisere turister til randområdene utenfor nasjonalparken må det arbeides for et Nasjonalparksenter på Mysusæter og et Viewpoint på Ranglarhøe.
- Sel kommune vil følge opp arbeidet med regulering for bruken av parkeringsplassen på Spranget.
- Det må være en likestilling av alle som driver med guiding, og det må sees på en sertifiseringsordning for guidefirma i regi av Nasjonalparkstyret.
- Lokale skoler og barnehager må ha mulighet til å oppsøke nasjonalparken uten å søke forvaltningsmyndigheten når de vil ut i naturen.
- Den årlige bussturen til beboere ved Sel sjukeheim og Sel bo- og servicesenter må videreføres.
- Det må tilrettelegges for jakt og fiske i verneområdene.
- Videreføring av sone-inndelingen i nasjonalparken.
- Sel kommune mener at det er viktig at det blir satt i gang prosesser som munner ut i tiltak som forbedrer situasjonen for villreinen.

Sekretariatets kommentar:

Vi tar med innspillet om videreføring av sonering i forvaltningsplanarbeidet.

En endring i bruken av veiene/kjørespor til Peer Gynt, Rondvassbu og Bjørnhollia vil kreve en forskriftsendring. Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Forslag om å innføre sertifiseringsordninger for reiselivsbedrifter kommer opp i ulike sammenhenger, men ligger utenfor forvaltningsplanens virkeområde. Vi vil likevel peke på ordningen med «Kommersielt merke», som er en del av besøksstrategien.

Definisjon av og retningslinjer for organisert ferdsel/ferdselsformer som kan være til skade for verneverdien blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Utøving av jakt og fiske er ikke særlig regulert i verneforskriftene, men følger egne lovverk.

Traseer for stier og løyper vil bli et viktig tema i rullering av forvaltningsplanen.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

36

Høvringen sankelag, 02.09.21

Høvringen sankelag består av gardbrukere som har sau og storfe i området fra Høvringen sætergrend Dovre grense i nord, til Ula i sør, inkludert området rundt Putten/Formokampen og ned Grønliia mot Kampen sætergrend. Det er 10 aktive drivere tilknyttet sankelaget per i dag og i 2020 ble det sluppet 881 sau/lam og 34 storfe i området.

For sankelaget er det viktig at tilgangen til beiteområdene ikke begrenses unødig i rullering av forvaltningsplanen. Beitenæringa har et særlig behov for tilgang i området med tanke på ordinært tilsyn samt ved eventuelle uforutsette hendelser i forbindelse med for eksempel rovdyr eller på annen måte skadet buskap. Generelt anser vi beitedyra som viktige, ikke bare med tanke på matproduksjon, men også i forhold til bevaring av flere av områdets kvaliteter. Beitedyra er viktig både for artsmangfold, men også som skjøttere av landskapet slik vi kjenner det i dag. Det er derfor viktig at det ved rullering av forvaltningsplanen tas hensyn til beitenæringas interesser.

Høvringen sankelag ønsker å komme med følgende innspill til rullering av forvaltningsplanen:

1. I forskriften til Rondane og Dovre nasjonalparker heter det at vernebestemmelsene ikke er til hinder for nødvendig uttransport av syke/skadde bufe når det er gitt melding til forvaltningsmyndighet. Denne ordningen må opprettholdes.
2. Ved omlegging av sti-nett, opprettelse av turmål eller andre endringer av menneskelig trafikk i nasjonalparken må hensyn til beitenæring vurderes.
3. Det må gis anledning til motorisert vintertransport av nødvendig materiell til beitesesong, som for eksempel saltsteiner, kraftfôr mm.
4. Løshunder har blitt et økende problem i beiteområdet vårt. Det er viktig at båndtvangbestemmelsene for ordinært hundehold beholdes strenge. I tillegg ønsker vi å se at informasjon om båndtvang kommer tydeligere fram og tilgjengeliggjøres på flere språk.
5. Ordningen med tillatelse til bruk av fjellstyrets buer ved godkjent lisensjakt på rovvilt for å sikre effektiv jakt må fortsette.
6. Vi stiller oss bak punkt 1. og punkt 4. i innspill fra Mysuseter og Kampen beitelag da disse er relevante også for oss. I tillegg ønsker vi at veien fra Kampen til Peer Gynt hytta kan nyttes på samme måte som i punkt 1. i innspill fra Mysuseter og Kampen beitelag.

Sekretariatets kommentar:

Pkt. 1 – 4 er det etablerte ordninger for som sekretariatet mener fungerer godt.

Til pkt. 6. En endring i bruken av veiene/kjørespor til Peer Gynt, Rondvassbu og Bjørnholia vil kreve en forskriftsendring. Det blir opp til nasjonalparkstyret å avgjøre hvilke forslag til forskriftsendringer som skal spilles inn til Miljødirektoratet.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

37

Pål Klomstad

Bruken av setrene har endret seg, noe som har medført fjøs og låver står der uten nytte. Det medfører dårlig vedlikehold og at mange av disse husene forfaller. Det bør vurderes å åpne for endring av bruk for disse husene for å utnytte de til f.eks. enkel overnatting, servering e.l. Eventuelt at det gis full støtte til vedlikeholdskostnader for å ta vare på setrene.

Med tiden kan det tenkes at det på nytt kan bli aktuelt å bruke setrene til melkeproduksjon, dog i mere moderne former enn det som hittil har blitt gjort. Derfor er det viktig at husene blir tatt vare på, og ikke minst at vernebestemmelsen ikke er til hinder for ny teknologi, nye bygg og nye tekniske løsninger.

Til slutt et hjertesukk:

Det er flere eiendommer som ikke har fått erstatning etter utvidelse av nasjonalparken og opprettelse av Frydalen Landskapsvernområde. Av en eller annen ukjent grunn har disse

falt ut av systemet. Det er stor skam at dette ikke er rettet opp og at disse eiendommene ikke har fått tildelt erstatning. Dette må være første prioritet å rette opp

Sekretariatets kommentar:

Sekretariatet viser til at landbruk (jf. plan- og bygningslovens definisjon) i hovudsak kan drives som før vernet ble vedtatt i 2003. Det er også anledning til å vedlikeholde bygninger, og ved dokumentert landbruksmessig behov kan det gis tillatelse til oppføring av nye bygninger.

Når det gjelder spørsmål om erstatningsoppgjøret blir det vist Statsforvalteren i Innlandet.

37	Mysuseter og Kampen beitelag
-----------	-------------------------------------

Innledning:

Mysuseter og Kampen beitelag har beitedyr av sau og storfe fra Kampen sætergrend i vest og østover via Mysuseter/Spranget til og med Ilmanddalen, Musvorddalen ned til Bjørnholia, og sørover til grensa mot Frons-kommunene.

Det er viktig at tilgjengeligheten til beiteområdene ikke begrenses unødigg. Stadig skjerpede krav for tilsyn i beitesesongen og økende rovdyrbestand spesielt på jerv, gjør at det kreves tettere oppfølging. Til nå er det etter søknad gitt tillatelse til bruk av veier i nasjonalparken ved akutte situasjoner, med for eksempel rovdyrangrep eller uttransport av skadde dyr av andre årsaker. Like viktig er det forbyggende arbeidet med regelmessig tilsyn og gjeting.

Beitenæringen må ha samme vilkår som andre som driver næringsvirksomhet i parken når det gjelder bruk av veiene.

Dette ble ikke tilstrekkelig tatt hensyn til da forvaltningsplanen ble vedtatt, kanskje både på grunn av mindre beiting og at beitenæringa sov litt i timen i forarbeidet til planen.

Tiltak vi mener for vår del er viktige:

1. Beitenæringa må kunne benytte bilvegane til Rondvassbu og Bjørnholia ved tilsyn/gjeting og sanking av beitedyr
2. Nødvendig utstyr, som saltstein, kraftfor, gjerdemateriell med mer må kunne kjøres inn med snøskuter på vinterstid
3. Det er etter hvert blitt mange instanser som har en mening om brua over Ula ved Spranget skal rives. Kommuna bør sette seg i førersetet her, og samordne de ulike interessene, og komme fram til en omforent løsning. Inntil så skjer, må brua beholdes slik som i dag.
4. Det må gis mulighet til å ta i bruk ny teknologi, som for eksempel droner for ettersyn i beitesesongen. Slik teknologi vil lette arbeidet og kan føre til mindre menneskelig aktivitet i sårbart område for dyrelivet.
5. For bruken av Musvorddalen er det viktig at det gode samarbeidet om bruken av Veslelægerbua for gjeter blir videreført.
6. Rovdyrsituasjonen er for tiden uholdbar i vårt område. Jerven er hovedproblemet og har i sommer herjet verre enn på lenge, og har ført til at sauene måtte tas ned lenge før tiden. Jakt er krevende da avstandene til fots er store. Vi krever at når fellingstillatelse gis, må det legges bedre til rette for uttak. Slik det er nå blir det gitt altfor knappe tidsrom for å få til effektivt uttak. På vinterstid må det gis tillatelse til bruk av snøskuter.

Sekretariatets kommentar:

Sett bort fra bruken av vegen til Rondvassbu, er det etter sekretariatets oppfatning etablert ordninger/lemplig praksis for pkt. 1, 2, og 6.

Pkt. 3 og 4 må avklares i egne prosesser/søknader, jf også retningslinjene for behandling av søknader om bruk av drone. Saken omm bru over Ula ligger hos Statskog SF og Sel kommune.

Innspillet blir ellers tatt til orientering.

38

Pilegrimssenter Dovrefjell, 23.09.21

Planarbeid som berører Pilegrimsleden over Dovrefjell.

Styret i Pilegrimssenter Dovrefjell ønsker å gi innspill til pågående planarbeid.

Det er flere planarbeid på gang på Dovrefjell og flere av disse berører områder hvor Pilegrimsleden går. Det gjelder besøksstrategier, skjøtselsplaner, kvalitetsnorm for villrein og rullering av forvaltningsplaner. Dette notatet omhandler regulering av forvaltningsplan for verneområdene i Rondane og Dovre nasjonalpark. For Pilegrimsleden gjelder dette strekningen fra Åteigen til Fokstugu – den delen av strekningen som ligger innenfor Dovre nasjonalpark.

Det er et nært samarbeid mellom forvaltningsmyndighetene for verneområdene på Dovrefjell og Pilegrimssenter Dovrefjell, mye takket være felles kontorplassering og god involvering der vi har felles interesser. Pilegrimssenter Dovrefjell er derfor involvert i planprosessene – enten gjennom informasjon eller deltakelse på befaringer og i arbeidet med noen av planene, som for eksempel i pågående arbeid med skjøtselsplan for strekningen Åteigen – Fokstugu.

Det kan allikevel stilles et spørsmål om Pilegrimsleden er tilstrekkelig involvert og på hvilket nivå i vår organisasjon slik involvering bør skje. Pilegrimsleden styres gjennom et nasjonalt nivå – Nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim. De fem regionale senterne på Gudbrandsdalsleden har et regionalt ansvar hvor Pilegrimssenter Dovrefjell har ansvar for pilegrimsleden gjennom kommunene Dovre, Oppdal, Rennebu og Orkland – en strekning på i alt 210 km. Det tredje leddet i organisasjonen er den enkelte kommune. Pilegrimsleden ble i sin tid merket og tilrettelagt under den forutsetningen at vertskommunene tok ansvaret for rydding, merking og lokal informasjon om leden. Pilegrimssenter Dovrefjell finner det riktig at alle disse tre nivåene blir informert når viktige planprosesser igangsettes.

Pilegrimssenter Dovrefjell sammen med de to andre ledd i organisasjonen har ett anliggende når forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane skal reguleres. Det er å sikre at pilegrimsleden blir nevnt med navn i planen og at Pilegrimsleden fortsatt kan gå der den ligger i dag og brukes både av uorganisert og av organisert ferdsel/vandring. Det kan for eksempel gjøres ved at soner for organisert ferdsel (jfr. forvaltningsplanen fra 2009, s. 74) blir opprettholdt.

Pilegrimssenter Dovrefjell mener dette er en svært viktig sak for pilegrimsleden fordi denne strekningen er den mest autentiske delstrekningen på hele leden mellom Oslo og Trondheim. Her går vi i et veifar som kan dokumenteres tilbake til middelalderen, på denne strekningen er det gjort funn av en vandringsstav og et pilegrimsmerke – det eneste pilegrimsmerke som er funnet ved en ferdselsåre, Allmannrøysa er en gammel påkastrøys pilegrimene brukte. Dette betyr at veien eller strekningen i seg selv er et kulturminne av høy verdi, et kulturminne som må skjottes og holdes i hevd. Den eneste måten å gjøre det på er å la kulturminnet være i bruk.

Pilegrimssenter Dovrefjell er klar over at vårt sterke ønske kan være i konflikt med andre interesser i området. Vi ønsker derfor å invitere til en dialog om hvordan det kan etableres avbøtende tiltak på strekningen. Det kan være tiltak som at strekningen brukes i en

definert periode i året, for eksempel at den ikke skal brukes før en bestemt dato. Eller andre tiltak som regulerer ferdselen. Dette for å sikre at Pilegrimsleden kan merkes over Hardbakken også i årene som kommer.

Nasjonale myndigheter og aktører er ikke involvert på sentralt nivå i denne planprosessen. Sekertariatet har ikke innvendinger til at Pilegrimsenter Dovrefjell eventuelt sørger for en slik involvering, hvis de ser det som nødvendig.

Traseer for merkede stier og soner for organisert ferdsel blir et tema i forvaltningsplanarbeidet. Pilegrimsleden er et viktig element som det er naturlig å omtale i forvaltningsplanen, jf. også det som står i Besøjsstrategien for Dovre nasjonalpark. Vi noterer oss innspillet om en periodisk regulering av ferdselen på Pilegrimsleden med interesse.

39

Statens vegvesen – prosjekt Kongevegen over Dovrefjell

Innspill til rullering av forvaltningsplan for Rondane-Dovre nasjonalpark m.fl.

Statens vegvesen og prosjekt Kongevegen over Dovrefjell gir herved innspill til arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for Rondane-Dovre nasjonalpark m.fl. Kulturminner utgjør et viktig verneformål for nasjonalparkene på Dovrefjell, og vi vil her gjøre oppmerksom på de veghistoriske kulturminnene på Dovrefjell som har stor verneverdi.

Statens vegvesen har et sektoransvar for nyere tids veghistoriske kulturminner, et ansvar som er pålagt etaten gjennom kongelig resolusjon av 1. sept. 2006. For Statens vegvesen gjelder dette ansvarsområdet veger, bruer, bygninger og andre vegrelaterte kulturminner. Det styrende dokumentet for arbeidet er Nasjonal verneplan fra 2002 med 211 lokaliteter og omtrent 450 enkeltminner. Strekningen fra Hjerkinnhø til Kongsvold og Vårstigen inngår i Statens vegvesens nasjonale verneplan som objekt 139. Strekningene over Hjerkinnhø og Vårstigen er også registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase som et teknisk industrielt kulturminne. Middelaldervegfarene mellom Fokstugu og Åteigen på Dovre, som flere steder ligger i samme trasé som Kongevegen, er likeledes registrert som et automatisk fredet kulturminne i Riksantikvarens kulturminnedatabase.

Det historiske vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu, som går gjennom Dovre nasjonalpark, er særegent. Ferdselsrelaterte funn fra jernalder og middelalder, varder fra middelalder, samt flere parallelle løp av Kongevegen, viser et rikt ferdselslandskap som har vært i bruk over en lang tidsperiode. Både middelaldertraséen og Kongevegen er kulturminner av nasjonal verdi som symboliserer viktige perioder i norsk historie, som pilegrimstrafikken til Trondheim i middelalderen og pionertiden i norsk offentlig vegbygging. Kongevegen er også et vitnesbyrd om den store lokale innsatsen som ble lagt ned for å anlegge den første kjørbare vegen over et høyfjellsområde i Norge. Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell har som hovedmål å bevare Kongevegen, gjennom istandsetting, formidling og tilrettelegging. Kulturminner ivaretas bedre med kunnskap og ved en bærekraftig bruk. Faren ved at viktige historiske traséer går ut av bruk, er at de glemmes, gror igjen og på den måten går tapt.

Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell har også som et av sine mål å være et kanaliserende tiltak for ferdsel utenfor de mest sårbare områdene. I gjeldende forvaltningsplan fra 2009 er Kongevegen og Pilegrimsleden avsatt til sone for organisert ferdsel. Vi er kjent med at det er ulike interesser for området, og vi vil gjerne være i dialog gjennom planprosessen for å finne fram til den beste forvaltningen av området, både for kulturminner og naturområdene.

Vi vil ellers vise til brukerundersøkelsen for Kongevegen som ble gjennomført av NINA i 2019, og for mer informasjon om Kongevegen over Dovrefjell og prosjektet, kan vi vise til rapporten fra forprosjektet.

Vi ønsker dere lykke til med arbeidet, og ser fram til et godt samarbeid!

Sekretariatet er kjent med de viktige kulturminneverdiene som knyttet til Kongevegen over Dovrefjell, og setter pris på at Kongevegprosjektet inviterer til dialog om dette temaet.

40	Åmot kommune, 10.11.21
-----------	-------------------------------

Kommunestyret i Åmot kommune vedtar høringsuttalelse til prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat versjon 1.0 forslag fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre – styresak 8/2021 av 10. februar 2021.

Høringsinnspill til prosjektplanen oversendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Per Walmsnæs (H) ber om at Forsvaret for mulighet til å komme med høringsuttalelse til forslag til ny forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat

Merknader/innspill til prosjektplan og gjeldende forvaltningsplan:

Aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.

Forholdet mellom gjeldende forvaltningsplan og plan- og bygningsloven

- Nasjonalparkforvalterens behandlingen av søknader om vedlikehold av eksisterende bygninger mv. oppleves som unødig streng og byråkratisk og enkelte søknader synes unødvendig for nasjonalparkforvalter å behandle. For eksempel: Å behandle saker og bruke tid både for seg selv, nasjonalparkstyret og ikke minst for de som eksempelvis pr. i dag skal søke/dokumentere behov for dør- og vindusutskifting/utforming, fargevalg, solceller/plassering, utskifting/erstatning av doer, mindre trapp eller plattinger osv. synes helt unødvendig og vitner om liten tiltro/tillit til brukerne av naturreservatet. Det vises til verneforskriftens § 4 Generelle unntak (fra § 3) pkt. 10 der vedlikehold av eksisterende bygninger mv. kan gjøres uten søknad hvis vedlikeholdet skjer i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vi mener at eierne av bygningsmassen innenfor Hemmeldalen naturreservat bør vises såpass tillit. De har tross alt lagt standarden i området, som de selvsagt ønsker å fortsette med.
- Etter tidligere diskusjoner er det avklart at vedlikehold av eksisterende grøfter i tilknytning til setre er tillatt uten søknad. For at dette ikke skal være uklart i ettertiden bør dette komme skriftlig fram i forvaltningsplanen under kommentarene «Forbudene i verneforskriftens § 3 er ikke til hinder for....» osv. Det bør også likeledes komme fram at det er tillatt å fjerne tilvekst på slåtter og gressvoller for å holde kulturlandskapene ved like, hvilke ikke ble funnet nødvendig ifølge pkt. 5.6 Skjøtsel i forvaltningsplanen fra 2011.

Teknologisk utvikling siden stadfestet forvaltningsplan 2011.

- Viktig å ta med seg nye muligheter innenfor kommunikasjon som vil forbedre person- og dyresikkerhet og dyrevelferd. I flere områder innenfor Hemmeldalen naturreservat er det ikke vanlig teledkning. Pr. i dag er det

enkelte steder mulig å forsterke signaler slik at full teledekning oppnås. Permanent dekning vil kunne innebære installasjon av signalforsterking med permanent oppladet solcellebatteri på enkelte buer, hytter og setre.

- I forbindelse med husdyrbeiting er det også uttalt behov for bruk av droner/basestasjon for drone ved tilsyn. Stikkord her er: bedre dyrevelferd, effektivt og kostnadsbesparende tilsyn og redusert ferdsel.

Motorferdsel/ferdsel

- I forbindelse med behovet for kjøring knyttet til næring (sau) og vedlikehold av eksisterende bygg og tilbygg oppleves forvaltningen som unødvendig streng. Ingen ønsker unødig motorisert transport inn i Åmot vestfjell/Hemmaldalen naturreservat. Beitenæringen bør i spesielle tilfelle ha mulighet til å føre tilsyn med husdyr på beite uten formaliserte søknader. Slik kjøring rapporteres til nasjonalparkforvalter.
- Eneste område som det i Åmot er mulig å ha dyr på utmarksbeite er vest for Glomma og spesielt Åmot vestfjell som omfatter Hemmeldalen naturreservat. Det bør være mulig å kunne gi tillatelser til vinterkjøring av fem års varighet.
- Det oppsto tvist mellom nasjonalparkforvalter og en grunneier i 2018/19 om tolkningen av forvaltningsplanen mht. antall personer som kan sitte på en snøscooter i en ellers lovlig transport. Saken ble avklart av Miljødirektoratet i svar datert 7. oktober 2019: at antall personer som kan sitte på ikke lenger begrenset til en person.

Forvaltningsplan foreslås korrigert, tekst på side 37 forandres til: *«Dersom det gis dispensasjon for transporter av ved/vedhogst, materialer og utstyr til hytte, bu eller seter **og utkjøring av saltsteiner** regnes det ikke som brudd på vernebestemmelsene **om det sitter på flere personer** dersom det er plass til det. Personer skal imidlertid ikke tas med dersom det utløser behov for flere turer. Ren persontrafikk er ikke tillatt.»*

- Som også forvaltningsplanen beskriver synes brukere av buer, hytter mfl. at standard-antallet på 2 turer pr år er for lite. Det bør minst økes til 4. Det bør tillegges kommunen, som uansett også må behandle søknaden, forvaltningsansvar å kunne gi inntil 4 turer for å avlaste nasjonalparkforvalter/styre. Utover 4 turer skal det søkes om tillatelse fra nasjonalparkstyret. Kommunens og nasjonalparkforvalter's behandlinger koordineres.
- Dispensasjonsperioden for kjøretillatelsene har gradvis økt og varierer nå fra 3 til 4 år. De flerårige avtalene bør økes til 5 år for å rasjonalisere/ redusere papirarbeid for alle parter. Det er i den sammenheng også vår oppfatning at kjøretillatelsene kan gis/utformes uten å utdype forutsetningene ved avskrift/henvisning av hva som er teksten i forvaltningsplanen.

- Persontransport er kun omtalt i forvaltningsplanen knyttet til transport på snødekt mark. For å gi eldre personer og personer med handikap med spesiell tilknytning til steder, buer, hytter, setre som ikke har mulighet til på egne ben å komme dit bør det kunne gis tillatelse til transport på barmark med beltegående kjøretøy på veier det allerede er gitt tillatelse til barmarkskjøring. Forutsetningen må være at antall turer holdes innenfor gitte antall barmarkskjøringer.
- På lik linje med annen kjørerapportering ville det være hensiktsmessig at SNO's kjøreaktivitet rapporteres slik at det er mulig for skiløpere ved kontakt med nasjonalparkforvalter å få avklart om observerte scooterspor utenfor vanlige kjøretraseer i reservatet er lovlig eller evt. ulovlig kjøring som skal rapporteres.
- Kjørerapportene som kreves etter både vinter og sommerkjøring slik de praktiseres i dag oppleves som uhensiktsmessige. De er også forskjellige for ulike søkergrupper. Det bør standardiseres uten km-oppføringer og mengdeangivelser, som må tas ut av rapporteringskravene.
- Høringsuttalelse fra Hans Næss Olstad dreier seg om et ønske om å kunne benytte ATV (med belter) med henger på barmark for å kunne utføre vedlikehold av hans seterhus som benyttes til lager for Vestre Åmot beitelag. Beitenæringen bør også ha samme mulighet inntil Dambua (beitenæringen benytter Dambua som gjeterbu og har sankeanlegg der).
- Norsk Folkehjelp opplever det vanskelig å få tillatelse til å kjøre kjentmannsturer i området. Av hensyn til beredskap er det viktig at NF er godt forberedt med mulighet til å gjøre seg kjent i reservatet. NF har beredskap og drifter serveringsaktivitet på Dambua – det bør gis generell tillatelse i skisesongen til denne aktiviteten.
- Det er gitt tillatelse til oppkjøring av løypenettet Dambua - Stensjøen – Mortenshøyda – Birkebeinerløypa – Dambua fra vinterferieuka uke 8 og tom 2. påskedag. Dette tilfredsstiller i hovedsak skifolkets interesse/behov. Det er i det senere et uttrykt ønske om at det også bør gis tillatelse til å opprettholde og samle skitrafikken i eget oppkjørt spor (snøscooter) innover Raufjellet fra Stensjøen til Pedersenhytta (ved Hemmelkampen) ifm. påskeperioden. Det er forholdsvis stor, spredt skitrafikk innover fjellet på denne tiden. Denne populære, tradisjonsbundne løypetraseen har vært der i mange årtier før nåværende forvaltningsplan. Den ble også påpekt som viktig av nevnte årsaker flere ganger under bearbeidelsen av eksisterende forvaltningsplan.
- Åmot kommune er i besittelse av kart som viser gamle stier i Åmot vestfjell og kan kompletteres i ny forvaltningsplan. Av kulturhistoriske hensyn er det viktig å ta vare på gamle stier og stedsnavn.

Bevaringsmål i gjeldende forvaltningsplan

- I avsnittet om naturkvaliteter og bevaringsmål s. 16: I ny forvaltningsplan under bevaringsmål bør det tilføyes bevaringsmål for faste eksisterende installasjoner eksempelvis: setre, jaktbuer, løer i fm. gamle slåtteenger. Naturtyper og bevaringsmål må konkretiseres og presiseres da det er vanskelig å skjønne.
- Vi etterlyser bruk av Miljødirektoratets manual for bevaring av naturtyper som skulle innarbeides i gjeldende forvaltningsplan fra 2010 – vi forutsetter at den brukes i forbindelse med rullering av ny forvaltningsplan.

Oversikten over aktører.

- Det er ingen umiddelbare merknader til oversikten over aktører bortsett fra at ikke BIRKEN AS er nevnt i tabell 6 Oversikt over berørte reiselivsbedrifter i og rundt verneområdene. BIRKEN AS er en viktig og stor reiselivsaktør i området både på bar- og snødekt mark.
- Løypeutvalget i Åmot vestfjell er også en viktig aktør, som bør være med i oversikten over aktører.

Kunnskapsgrunnlaget.

- I styrevedtak av 10. februar 2021 8/2021 punkt B er det fem kulepunkter som nasjonalparkstyret særlig ber om innspill til. Et av punktene er «kunnskapsgrunnlaget». I prosjektplanen versjon 1.0 – Forslag fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre styresak 8/2021, som vi har på høring, kan en ikke se at det er noe kapittel om kunnskapsgrunnlaget og er derfor vanskelig å gi innspill til. En forutsetter at kunnskapsgrunnlaget ses på som en viktig del av ny forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat, spesielt sett i lys av at kunnskapsgrunnlaget har endret seg vesentlig siden første forvaltningsplan.
- Diskusjoner basert på sist tilgjengelig kunnskap om reinens opphold-, beite- og kalvings områder og adferd generelt må igangsettes og danne grunnlag for justering av forvaltningsplanens begrensninger og tillatelser som følge av reinens områdebruk.

Organisering av planarbeidet.

- Vi forutsetter at det legges opp til bred involvering og at det planlegges åpne informasjonsmøter i innspillsfasen og i forbindelse med høringen. Dette er riktig nok omtalt under kapittel om «Involvering» i prosjektplanen men erfaring tilsier at disse hensyn kan bli unnlatt som følge av mangel på

tid. Ser man at en går på kompromiss med dette er det ikke noe i veien for at ferdigstillelse av forslag til ny forvaltningsplan kan utsettes til et senere tidspunkt slik at hensyn til involvering og en forsvarlig høringsprosess er godt ivarettatt.

Tidsplanen.

- Det er ingen umiddelbare kommentarer til tidsplanen utover det som er nevnt i punktet over om organisering av planarbeidet.

Sluttkommentar

- Det hadde vært interessant og viktig å få frem fra ulike brukerinteresser og forvaltningen erfaringene etter mange års praktisering av forskrifter og forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat, å foreta en evaluering av innspillene gjennom diskusjon i rette fora. Det er mye som er bra, men det finnes også mange saker/tolkninger og rutiner som med fordel kunne justeres. Det må være viktig for alle parter å finne en arbeidsform som ivaretar hovedformålet (villreinstammen) med opprettelsen av naturreservatet som forutsatt i forskrifter og forvaltningsplan uten at man pålegger partene flere oppgave/rutiner enn nødvendig. Initiativet til en slik diskusjon bør komme fra den som er ansvarlig - antagelig nasjonalparkstyret.
- Når det gjelder behandling av dispensasjoner for tiltak på bygninger og motorferdsel synes nasjonalparkforvalter og være unødig detaljert i sin saksbehandling og i noen tilfelle har det blitt gitt avslag på feil grunnlag, som beskrevet over. Slik detaljeringsgrad og feiltolking av regelverk (grunneier fikk av Miljødirektoratet medhold i motorferdselssak omkring persontransport) er med på å undergrave og redusere tilliten til forvaltningen. Man skal selvsagt ha respekt for regelverket, men respekten og tilliten må være gjensidig – inntil det motsatte er bevist.
- Det må ikke være noe mål slik det ble uttrykt av nasjonalparkforvalter i TEAMS-møte 22. april 2021 at noe av hensikten med revisjonen også var å få standardisert forvaltningsplanene for hele Rondaneregionen. Det advares mot slike hensikter. Hemmeldalen Naturreservat har en forvaltningsplan som pr i dag er fremdiskutert med alle interesseparter i området og fremstår som et resultat av lokale tilpasninger og interesser. Slik skal også den nye rullerte forvaltningsplanen være.

Det er rimelig at Forsvaret blir en høringspart i det videre arbeidet med forvaltningsplanen.

Sekretariatet viser til at behandlingen av søknader må behandles etter verneforskriften, forvaltningsplanen og retningslinjer gitt av Miljødirektoratet. Det legges opp til å ha effektive saksbehandlingsrutiner.

Hva som forstås med vedlikehold av bygninger er/blir definert i forvaltningsplanen, og ikke ut fra en generell vurdering om hva som er tradisjonell byggeskikk.

Verneforskriften åpner ikke for tiltak i naturreservatet, som drenering. Beiting er tillatt, men fjerning av vegetasjon, slått osv. er ikke spesielt nevnt som unntak i verneforskriften.

Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.

Bruken av droner er ikke regulert av verneforskriften. Bruk av egne tekniske installasjoner i forbindelse med beitebruk må behandles etter søknad i det enkelte tilfellet.

Det er etablert praksis å gi flerårige tillatelser for motorferdsel. Høvet til å ta med personer «på lasset», hvis det ikke medfører flere turer, er også innarbeidet. Dette kan presiseres i forvaltningsplanen.

2 turer pr. tillatelse er et rimelig nivå. Hemmeldalen er et naturreservat, og tilsvarende retningslinje er brukt i f.eks. Rondane nasjonalpark. Behovet for flere turer bør ellers vurderes i den enkelte sak.

Det er ikke anledning til å gi retningslinjer som åpner for transport av eldre og funksjonshemmede på barmark.

Forvaltningsmyndigheten kan ikke pålegge SNO særlige rutiner for sin aktivitet, som er hjemlet i naturoppsynsloven.

Kjørerapportene er standardisert for alle våre verneområder, og synes å fylle en grei funksjon for å følge opp om vilkårene i tillatelsene blir fulgt.

Transporter på barmark skal vurderes strengere enn transporten på vinterføre. Det er ikke anledning til å legge ut traseer for barmarkstransporter. Behovet må vurderes i den enkelte sak.

Norsk Folkehjelp har fått dispensasjon for å kunne drive kjentmannskjøring i et rimelig omfang.

Traseer for preparering og merking av skiløyper blir et tema i forvaltningsplanarbeidet. Likeledes gjelder for vedlikehold av merkede stier i naturreservatet.

Det skal etableres målbare bevaringsmål i systemet NatStat. Bevaringsmål vil knyttes til verneformålet for naturreservatet.

BIRKEN AS og Løypelaget i Åmot blir tatt inn i oversikten over aktører.

Et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil bli gjort rede for i forvaltningsplanarbeidet.

Forvaltningsplanen vil bygge på verneforskriften. Innenfor rammene av verneforskriften må forvaltningsplanen tilpasses lokale forhold.

Sammenstilling – innspill fra møter oppstart forvaltningsplan Rondane – Dovre – Hemmeldalen - 2021

Sekretariat har gjennomført følgende møter i forbindelse med oppstart av forvaltningsplanarbeidet

• Administrasjonen Sel, 13.04.21• DNT, 10.03.21• Dørålen, befarings, 22.06.21• FNF Innlandet, 19.04.21• Hamar, partsmøte, 07.06.21• Innlandet fylkeskommune, 06.05.21• Referansegruppa Sel, 13.04.21• Referansegruppe Dovre, 07.04.21• Referansegruppe Folldal, 20.04.21• Referansegruppe Ringebru Sør-Fron Nord-Fron, 06.05.21	• Statsforvalteren, 25.03.21• Statsforvalteren, plangruppa, 06.05.21• Statskog SF, 19.04.21• Åpent møte Dovre, 07.04.21• Åpent møte Folldal, 20.04.21• Åpent møte Ringebru; Sør-Fron; Nord-Fron, 27.04.21• Åpent møte Sel, 13.04.21• Åpent møte Stor-Elvdal, 29.04.21• Åpent møte Åmot, 22.04.21

DNT sin rolle her burde vært tydeligere framstilt i prosjektplanen.

Viktig for DNT å kunne utvikle hyttene. Standarden er ofte ikke bra nok for dagens samfunnsbehov – behov for utvikling.

- Viste til at turisthyttene er en lovlig og ønsket aktivitet.
- DNT har satt fokus på klimatiltak, f.eks. minikraftverk ved turisthyttene.
- Se på datoer for kvisting av ruter -behov for en gjennomgang av alle datoer for bruk av veger og ruter - lokale forhold endrer seg: Snøforhold, opne elver og bekker - gir behov for å endre ruter – praktiske endringer. Bruken av parkeringen på Spranget.
- Telting ved og rundt turisthyttene.
- Vintertransport på nordsida av Ula mellom Mysusæter og Spranget er utfordrende når det gjelder terreng, snøforhold, problem med varmekol på myrene.
- Behov for ny bru over Ula

Kommentar fra sekretariatet:

DNT er listet opp på linje med andre parter/aktører i verneområdene.

Innspillene fra DNT er temaer som er naturlig å behandle i en rullering av forvaltningsplanen. Dette må skje innenfor rammene av verneforskriftene.

Miljødirektoratet har sendt et eget brev om klimatiltak og andre tiltak ved DNT sine turisthytter, som også gir føringer for nasjonalparkstyret sin forvaltning.

Ha et felles kart, selv om det nå skal lages en forvaltningsplan for hvert verneområde
Om det er vurdert bruk av ferdselstellere i Hemmedalen naturreservat.

Kommentar fra sekretariatet:

Det er fornuftig å utarbeide felles temakart, på tvers av grense for de ulike verneområdene. Kartet blir lagt inn som vedlegg i «Forvaltningsplan på nett».

Ferdselstellere i Hemmeldalen NR er ikke vurdert som aktuelt nå, men kan bli aktuelt hvis en registrerer vesentlige endringer i ferdselen.

Opptatt av at den lokale bruken ikke må fortrenses. Mye besøk gir restriksjoner også på den lokale bruken, jf. uttale til Besøksstrategien for Dovrefjell.

Imøteser klargjøring av byggeregler.

- Guiding og organisert ferdsel – bedre kontroll på adferden.
- Legge til rette med informasjon der brukerne er - få på plass en brukervennlig oversikt over hva som er lov og ikke lov.
 - Ad Kongevegen:
 - Beiteinteressene føler økt ferdsel som et problem – beitedyra blir jaget til bygds.
 - Villrein blir fortrenget, tapte inntekter.
 - Dørålsvatnet lite trafikk – ønsker å skjerme bruken her.
 - Villreinen blir fortrenget fra lavereliggende beiter.

Kommentar fra sekretariatet:

Forvaltningsplanen kan i liten grad skille mellom lokal bruk og annen bruk av verneområdene.

Det er viktig å få på plass entydige regler for behandling av byggesaker etter verneforskriftene.

Informasjon, ferdsel og organisert ferdsel blir viktige tema i rulleringen av forvaltningsplanen.

Tok opp spørsmål om organiserte rideturer. Mente at det er greit med søknadsplikt, men at det ikke kategorisk må gis avslag.

Kommentar fra sekretariatet:

Organisert bruk av hest blir et tema i forvaltningsplanen. Gjeldende forvaltningsplanen gir en viss åpning for å godkjenne søknader om organisert bruk av hest.

Er det andre arter enn villrein som er utsatt?

Ny bruk gir slitasje, forstyrrelse og belastninger på landskapet.

Skepsis fra innbyggere og næringsliv – vernet er konfliktfylt – viktig med forståelse for vernet

Teknologien utfordrer allemannsretten og landskapet

- Hyttebrukerne blir ei større og større gruppe. Mer taleføre, bedre organisert – også en utfordring, krav om økt tilrettelegging løyper, brøyting m.m.
- Innspill til reglene for / begrensningen på organisert ferdsel.
- Turer med lokale guider bør anerkjennes som et verktøy for forvaltningen, gjerne settes i offentlig system.

Er målet å gjenopprette villreintrekket nord-sør over Ula...?

Kommentar fra sekretariatet:

I tillegg til villrein vil f.eks. rovfugl og vårfugl være tema/arter som berører forvaltningsplanarbeidet.

Må være et mål med forvaltningsplanarbeidet å skape økt forståelse for vernet.

Ferdsel, stier og løyper blir et tema i forvaltningsplanen – balansen mellom tilrettelegging og ivaretagelse av verneverdiene.

Sikring av villreinens leve- og trekkområder er det viktigste temaet i forvaltningsplanarbeidet. Villrein er et gjennomgående verneformål for alle verneområdene.

De fleste fritidsfester har klausuler som forbyr inngjerding. I noen tilfeller er det likevel etablert lokale retningslinjer. Disse må så fall ikke være i strid med vernereglene.

Kommentar fra sekretariatet:

Det er hensiktsmessig at de lokale retningslinjene for gjerding er i tråd med forvaltningsplanene.

Kan forvaltningsplanen legge føringer utenfor verneområdene?

- Omlegging av stier fortsatt et tema?
- Spranget – Rondvassbu – oppdaterte tall. Kan et bussregime være aktuelt?
- Nedlegging i Rondvassbu?

Kommentar fra sekretariatet:

Forvaltningsplanen gjelder innenfor verneområdene.

Sett bort fra omlegging av stier, vil disse temaene ikke være gjenstand for behandling i forvaltningsplanarbeidet.

Organisert ferdsel og DNT si tilrettelegging. Ser at det er økende terrengslitasje i Dørålen.

Det er avdekt en del feil når det gjelder opplisting av gnr./bnr.

Byggesak – viktig å skille ulike målemetoder for BYA og BRA, slik at folk ikke blir unødvendig mistenkeliggjort for brudd på verneregler og vilkår satt i vedtak

Kommentar fra sekretariatet:

Ferdsel og tilrettelegging blir et tema i forvaltningsplanarbeidet.

Det er viktig å få på plass entydige regler for behandling av byggesaker etter verneforskriftene.

Sekretariatet vil sende et eget brev til statsforvalteren om feil og mangler når det gjelder gnr./bnr.

Tok opp forholdet til Fylkesdelplan for Rondane (nå Regional plan for Rondane Sør-Innkletten), og om denne gir føringer for forvaltningsplanen.

Betenkt over sentralisering, og viss forvaltningsplanene blir laget over samme mal, uten å ta hensyn til at verneområdene er forskjellige. Jf. diskusjonen før 2010 – særegenhetene må ikke forsvinne. Det må være utgangspunktet for planarbeidet.

Kommentar fra sekretariatet:

Regional plan er først og fremst en ramme for kommunenes arealplanlegging.

Den enkelte verneforskrift er utgangspunktet for forvaltningsplanarbeidet.

Spørsmål om gjennomføring av brukerundersøkelsen, og hva svarene/dataene skal brukes til.

Ønsker å få en oversikt over den enkelte kommunes og det enkelte fjellstyres andel av arealet i verneområdene.

Viktig med klare regler for hva som er vedlikehold, reoperasjon eller skjøtsel, jf. sak om buer i Vulufjell.

Kommentar fra sekretariatet:

Brukerundersøkelsen gir et oppdatert kunnskapsgrunnlag om ferdsel og de besøkendes bruk av verneområdene.

Det vil bli gitt relevante arealoversikter for verneområdene.

Det er viktig å få på plass entydige regler for behandling av byggesaker etter verneforskriftene

Det skjer ikke mye nyregistreringer av kulturminner i verneområdene, og deler av verneområdene framstår om hvite flekker i databasene. Kunnskapsgrunnlaget er derfor stedvis mangelfullt. (kulturminner)

Fylkeskommunen er positiv til skjøtselsplanarbeid på Kongevegen, men savner en tettere kopling til det overordna strategiarbeidet.

...men særlig ferdsel kan enkelte steder utgjøre en trussel for kulturminnene

Savner en felles arena for å drøfte forvaltning av verneområder og oppfølging av regional plan.

Kommentar fra sekretariatet:

Innspillene blir tatt til orientering. Fylkeskommunen har mulighet for å legge til rette for en felles arena gjennom oppfølging av regional plan.

Kulturminner blir et viktig tema arbeidet med forvaltningsplanen.

Oppsummering befaring Dørålen

- Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre utarbeider en mer detaljert plan for ytterligere tiltak langs Dørålsetervegen, i samråd med vegstyret, og andre lokale brukerinteresser..
- Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar initiativet til en oppdatering av informasjon om verneområdene på turisthyttene.
- Viktig med et samarbeid mellom turistvertene i Dørålen og forvaltningen om tiltak som gjelder informasjon, tilrettelegging og kanalisering.

Kommentar fra sekretariatet:

Innspillene blir fulgt opp i arbeidet med forvaltningsplan, jf. det som er sagt om ferdsel, kanalisering og tilrettelegging.

Arkivsaksnummer: 2020/12316-8

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 19.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	8/2021	10.02.2021

Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat - Prosjektplan

Innstilling fra forvalter

A.

Med hjemmel i vedtektene for nasjonalparkstyret, pkt. 8.1, jf. naturmangfoldoven §§ 41 - 43, og Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, samt rundskriv T2/15 blir

«Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat»

sendt på høring til berørte parter.

B.

Med høringen skal det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet. Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 10.02.2021

Enstemmig vedtatt som innstillingen.

Vedtak

A.

Med hjemmel i vedtektene for nasjonalparkstyret, pkt. 8.1, jf. naturmangfoldoven §§ 41 - 43, og Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, samt rundskriv T2/15 blir

«Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat»

sendt på høring til berørte parter.

B.

Med høringen skal det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet. Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Forslag til prosjektplan

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort vedtak om å starte arbeidet med rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat:

I Forvaltningsplan på nett for verneområder (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det:

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

I nasjonalparkstyrets vedtak pkt. 3 står det:

«Sekretariatet forbereder en sak til nasjonalparkstyret med et forslag til en prosjektplan for forvaltningsplanarbeidet.»

Et forslag til prosjektplan blir her lagt fram for nasjonalparkstyret til behandling.

Forslaget til prosjekteplan har følgende hovedpunkt:

- Bakgrunn for planprosessen
- Rammer, bestemmelser og definisjoner
- Om bevaringsmål
- Målet med forvaltningsplanarbeidet
- Aktører
- Organsiering av planarbeidet
- Tidsplan.
- Økonomi

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Rullering av forvaltningsplanene vil bygge på verneformålene og vernebetsemmelsene for

- Rondane nasjonalpark
- Dovre nasjonalpark
- Grimsdalen landskapsvernområde
- Frydalen landskapsvernområde
- Dørålen landskapsvernområde
- Vesle Hjerkin landskapsvernområde
- Veslehjerkinntjønnin naturreservat
- Kattuglehøi naturreservat
- Grimsdalsnyrin naturreservat
- Mesætermyre naturreservat
- Myldingi naturreservat
- Flakkstjønna naturreservat
- Hovdsjømyrene naturreservat

- Hemmeldalen naturreservat

Vedtektene for nasjonalparkstyret

«8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. ...»

Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven

«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

Rundskriv T2/15

- Endring av verneforskrifter
 - Dersom det oppstår behov for endring av vedtatte verneforskrifter, vil endringsbehovet avgjøre omfanget av saksbehandlingen. Større endringer i verneforskriftene, eller større grenseendringer, krever ny kongelig resolusjon.

Forvaltningsplan

- Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.
- Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat.

Naturmangfoldloven

§§ 35 og 36

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket.

§ 41. om saksbehandling

§ 42 om kunngjøring av forslag

§ 43 om høring.

§§ 8-12, jf. § 7, miljørettsprinsippene skal legges til grunn for offentlige vedtak.

Vurdering

Arbeidet med forvaltningsplanen vil bli en omfattende og krevende prosess, bl.a. fordi det:

- vil berøre mange ulike tema, jf. både verneformålene og ulike kapitler i verneforskriftene
- gjelder et stort geografisk område
- vil berøre mange andre offentlige myndigheter
- vil berøre mange ulike aktører og brukerinteresser.

Det er derfor nyttig å ha en prosjektplan for gjennomføring av planarbeidet, for hva som er viktige problemstillinger, og hvilke formelle rammer og bestemmelser som må legges til grunn.

Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen må være i tråd med vernegrensene og verneforskriftene, og ellers bygge på kongelig resolusjon for det enkelte verneområdet. Forvaltningsplanprosessen er ikke en arena for å ta opp spørsmål om forskriftsendringer og

endringer av vernegrensene. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

Prosjektplanen legger opp til at det vil bli gjennomført en ny brukerundersøkelse for nasjonalparkene og de store verneområdene. Pr. 01.02.21 har Miljødirektoratet tildelt kr. 200.000,- til planarbeid for slutføring av skjøtselsplan for Frydalen LVO, høring og slutføring av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark og forvaltningsplan arbeid. Det er derfor ikke midler til å gjennomføre den planlagte brukerundersøkelsen. Det er 11 år siden det sist ble gjennomført en brukerundersøkelse i Rondane nasjonalpark. Siden den gang har bruken av nasjonalparken endret seg. Brukerundersøkelser er nyttige for av flere grunner:

- å følge utviklingen i et område
- som grunnlag for å velge forvaltningstiltak
- dokumentere/bidra til økonomisk verdiskapning
- velge og måle forvaltningstiltak
- legitimere forvaltningstiltak.

Det hadde vært en fordel å gå gjennomført en ny brukerundersøkelse i tilknytning til forvaltningsplan revisjon, men tildelte rammer er ikke tilstrekkelige.

Utover det som kommer fram i planprosessen, vil planarbeidet ellers bygge på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget når det gjelder naturgrunnlag, ferdsel og brukerinteresser. Kunnskapsgrunnlaget for verneområdene blir slik sett vurdert å være godt nok. (jf. naturmangfoldloven § 8)

Målet for planarbeidet er å ivareta verneverdiene på lang sikt, og det sammenfaller med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 og 10.

Sekretariatets vurdering er at prosjektplanen danner et godt grunnlag for planarbeidet, og vil innstille på at prosjektplanen blir sendt på høring til berørte parter. Med høringen vil det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet. Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

Arkivsaksnummer: 2021/11261-2

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 11.11.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	62/2021	01.12.2021

Frivillig vern av skog - oppstart av verneprosess - Horta og Kroksætra naturreservat - uttalelse

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til oppstartsvarsel fra Statsforvalteren i Innlandet, datert 29.10.21, og vil gi følgende uttalelse:

Nasjonalparkstyret ber om en tilbakemelding på om hvor vidt Horta og Kroksætra naturreservat kan bli vurdert som en utvidelse av Hemmeldalen naturreservat.

Oppstartsvarselet blir elles tatt til orientering.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Frivillig vern av skog - varsel om oppstart av verneprosess for 14 områder i Innlandet oktober 2021, brev fra Statsforvalteren i Innlandet, datert 29.10.21

Saksopplysninger

Statsforvalteren i Innlandet har i brev datert 29.10.21 sendt ut følgende:

«Statsforvalteren i Innlandet melder nå oppstart av arbeid med vern av 10 nye skogområder og 4 utvidelser av et eksisterende naturreservat i Innlandet. Hensikten med denne meldingen er å innhente synspunkter og sikre medvirkning før det lages konkrete verneforslag for områdene. Innspill sendes Statsforvalteren i Innlandet innen 1. desember 2021.»

Bakgrunn

Skogvern etter naturmangfoldloven skal sikre et økologisk representativt og sammenhengende nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. Vi har et mål om å verne 10 prosent av skogen i landet, og per i dag er vi halvveis til det målet. Når det gjelder vern av produktiv skog var ca. 3,8 prosent vernet i hele landet per januar 2021.

Melding om oppstart - områder tilbudt for vern

I samsvar med § 42 i naturmangfoldloven melder Statsforvalteren med dette fra om at det nå

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinn, Tjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

vil bli startet en verneplanprosess for 14 områder som er tilbudt for vern. Det er følgende områder:

- Horta og Kroksætra i Stor-Elvdal kommune, ca. 3760 dekar stort.*
- Leine og Mælumsberget i Ringsaker kommune, ca. 377 dekar stort.*
- Kjøremslia i Nord-Fron kommune, ca. 1167 dekar stort.*
- Årneslia i Ringeby kommune, ca. 903 dekar stort.*
- Raunberget i Vestre Slidre kommune, ca. 254 dekar stort.*
- Korpekløvet i Sør-Aurdal kommune, ca. 342 dekar stort.*
- Høkleberget i Gran kommune, ca. 1074 dekar stort.*
- Lushaugen i Gran og Hurdal kommuner (ligger delvis i Viken fylke), ca. 1860 dekar stort.*
- Baggerudberga i Nordre Land kommune, ca. 783 dekar stort.*
- Snøåsen i Nordre Land kommune, ca. 950 dekar stort.*
- Utvidelse av Kvannskardkletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune, ca. 300 dekar nytt areal.*
- Utvidelse av Gålaskarven naturreservat i Stor-Elvdal kommune, ca. 1600 dekar nytt areal.*
- Utvidelse av Eriksrud naturreservat i Gjøvik kommune, ca. 74 dekar nytt areal.*
- Utvidelse av Breie naturreservat i Etnedal kommune, ca. 300 dekar nytt areal.*

Vedlagte kart viser en foreløpig avgrensing av de respektive områdene. Vi gjør oppmerksom på at den viste avgrensingen ikke er et verneforslag, men det arealet som skal utredes videre i verneplanprosessen.

Formålet med vernearbeidet er generelt å sikre et representativt utsnitt av både det typiske og sjeldne i norsk skognatur. Aktuell verneform for områdene vil være naturreservat (§ 37 i naturmangfoldloven). Dette innebærer et strengt vern med forbud mot hogst, fysiske inngrep og motorferdsel. Tradisjonelt friluftsliv, jakt, fiske, bær- og sopplukking og beiting vil være tillatt.

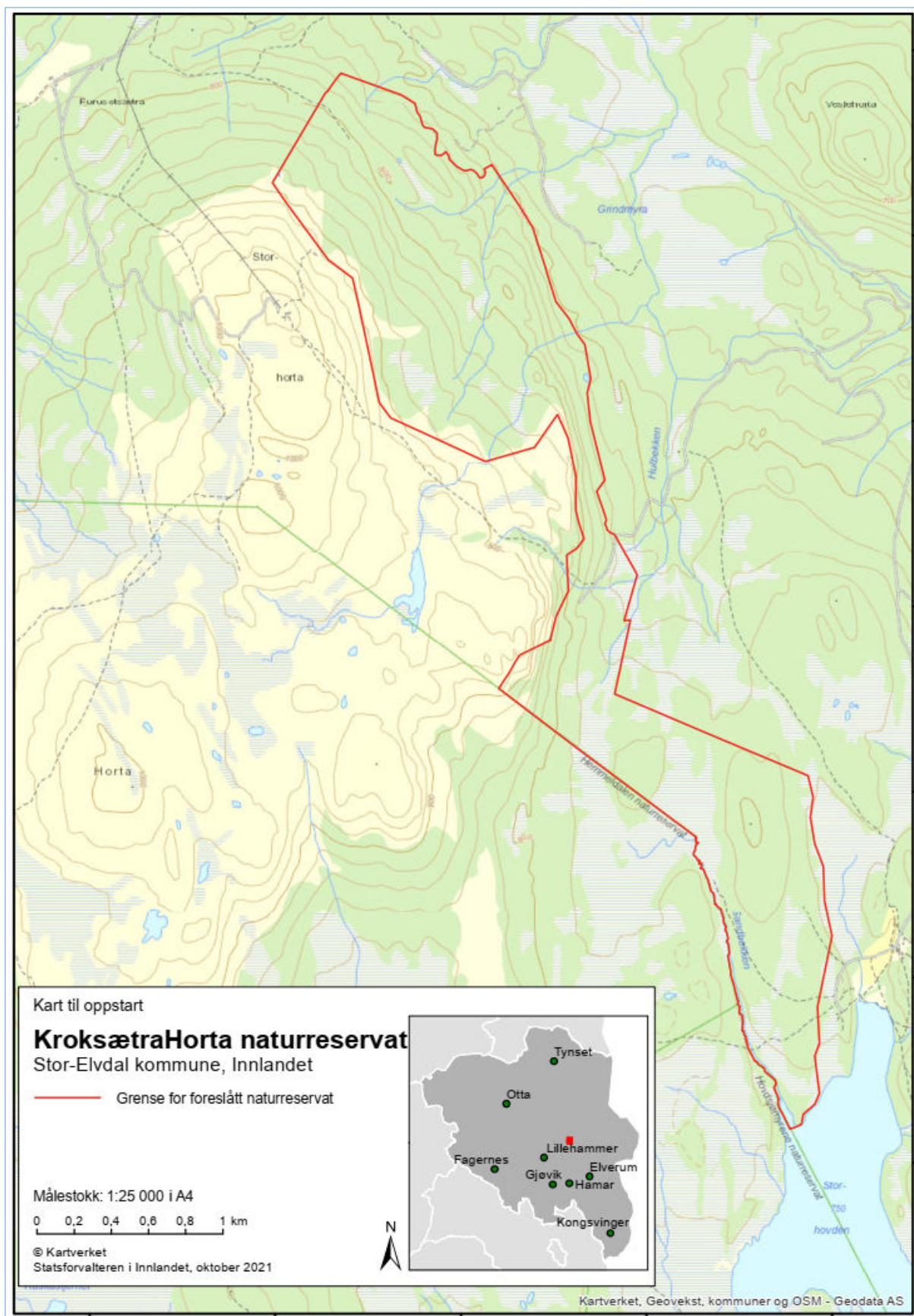
Prosess og framdrift

Det er Statsforvalteren i nært samarbeid med de berørte grunneierne og deres organisasjoner som skal utarbeide de konkrete verneforslagene. Drøftinger om dette er igangsatt og det er inngått avtaler om vern for en del områder, mens det fortsatt jobbes med avtalene for noen områder. Skogeierne i de sistnevnte områdene har dog gitt aksept for at arbeidet med vern likevel blir igangsatt. De konkrete verneforslagene vil bli sendt på høring ved årsskiftet. Høringsperioden blir på to måneder.

*I samsvar med § 42 i naturmangfoldloven skal grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre gis en rimelig frist for å komme med innspill og merknader til planarbeidet før det utformes et verneforslag. Denne fristen settes til **1. desember 2021**. Eventuelle innspill og merknader sendes til Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer eller sfinpost@statsforvalteren.no.*

Planarbeidet vil bli kunngjort i lokalpressen. Saken vil også bli lagt ut på Statsforvalterens nettside www.statsforvalteren.no/innlandet under Høringer.»

Kart som vedlagt høringsbrevet er vist i figur 1.

Figur 1. Kart som vedlagt høringsbrevet fra Statsforvalteren.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål

Hemmeldalen naturreservat

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

Hovdsjømyrene naturreservat

Formålet med fredningen er å bevare i naturtilstand og som landskapselement en del av et stort, intakt myrlandskap som består av strengblandingsmyr, flatmyr og bakkemyr, med tilhørende vegetasjon og fauna, særlig fuglelivet.

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

1. VEDTEKTENES FORMÅL Formålet med disse vedtektene er å legge til rette for en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av de verneområder styret har ansvar for.

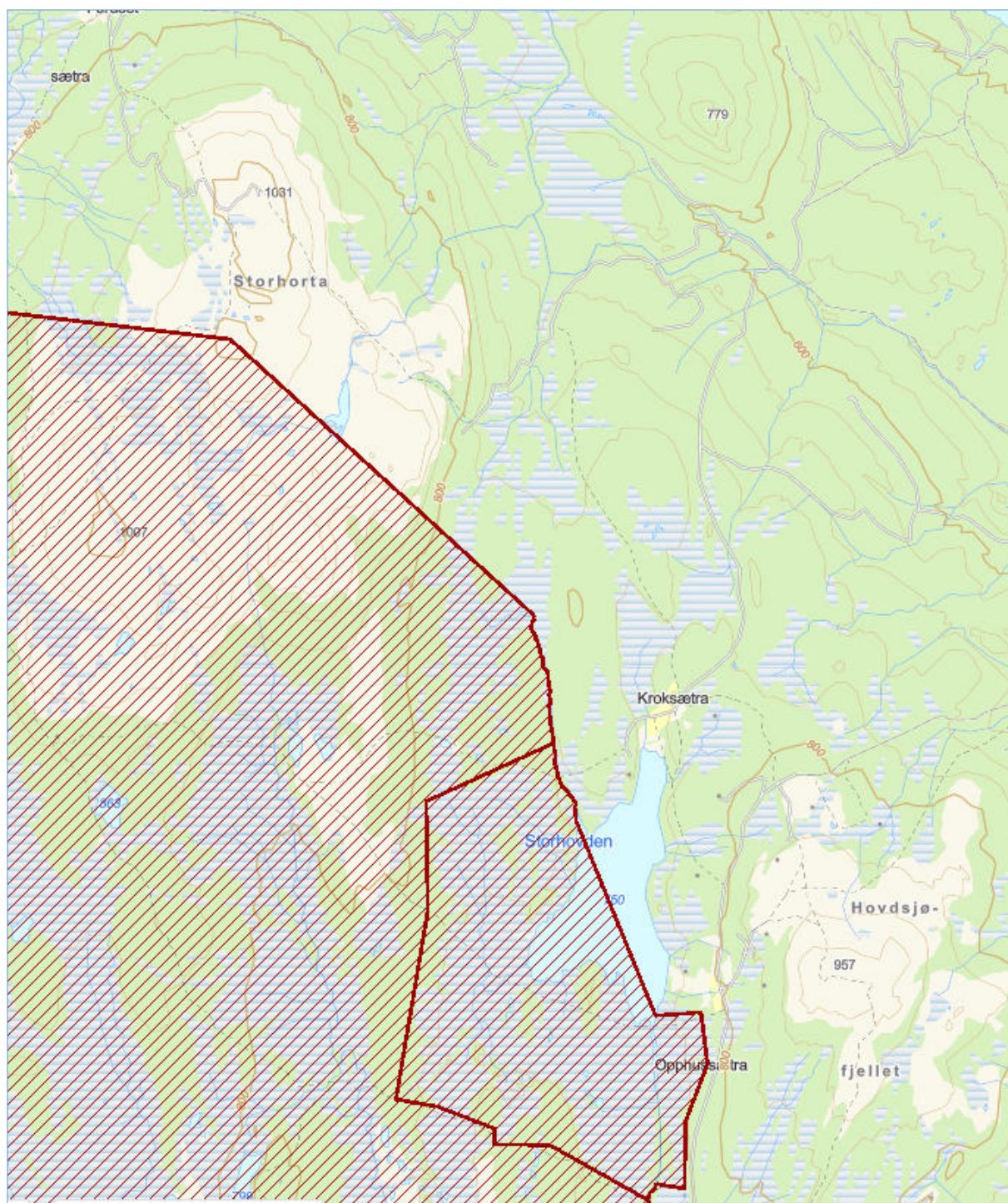
3. GEOGRAFISK VIRKEOMRÅDE Nasjonalparkstyret skal ha forvaltningsansvaret for følgende verneområder:

(...)

ID	Områdenavn	Verneform
VV00002440	Hemmeldalen	Naturreservat
VV00002583	Hovdsjømyrene	Naturreservat

Vurdering

Det foreslåtte Horta og Kroksætra naturreservat vil grense til både Hemmeldalen naturreservat og Hovdsjømyrene naturreservat, se figur 2. Det nye reservatet vil i noen grad omfatte det samme landskapet som ligger i Hemmeldalen naturreservat. For flere av de andre naturreservatene som er listet opp i oppstartsvarselet er det foreslått utvidelser av eksisterende naturreservat. Det er derfor grunn til å spørre om ikke et nytt Horta og Kroksætra naturreservat kunne vært vurdert som en utvidelse av Hemmeldalen naturreservat.

Figur 2. Kartutsnitt – Hovdsjømyrene naturreservat og deler av Hemmeldalen naturreservat.

ST 63/2021 Delegerte vedtak

**DS 58/2021 Grimsdalen LVO -Administrativ uttale-Driftskonsesjon
Storvassberget skiferbrudd 2021/10046 26. okt 2021 00:00:00**

**DS 59/2021 Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - motorferdsel -
2021 - 2022 - snødekt mark - Korstadbu ved fremre Vulutjønn
2021/11873 19. nov 2021 00:00:00**

**DS 60/2021 Delegert sak-Dispensasjon 2021-endring av takmateriale
gbnr 86/1 fnr.112- motorferdsel - Vemund Stigen 2021/8636 27. sep 2021
00:00:00**

**DS 61/2021 Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon . motorferdsel -
snødekt mark - utkjøring av åte og tilsyn med jervbås - Kvamsnysetra
2021/11674 12. nov 2021 00:00:00**

**DS 62/2021 Frydalen LVO - dispensasjon - motorferdsel - barmark -
Rondane Kvamsfjellet turløypelag - utlegging provisorisk bru
2021/10533 20. okt 2021 00:00:00**

**DS 63/2021 Delegert sak - dispensasjon - Frydalen LVO - barmark -
sanering og gjenoppbygging av uthus etter brann - Luseby 46 - Recover
Nordic Lillehammer 2021/9441 22. sep 2021 00:00:00**

**DS 64/2021 Delegert sak-Grimsdalen LVO-Dispensasjon
2021-2024-Motorferdsel barmark - Heidi og Frode Stordal 2021/7470 6. jul
2021 00:00:00**

**DS 65/2021 Delegert sak-Rondane np-Motorferdsel barmark
2021-2022-Peer Gynt hytta-Knut Olstad 2021/4534 7. jul 2021 00:00:00**

DS 66/2021 Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - Frydalen LVO -

**barmark - båndtvangbestemmelser og bruk av viltkamera -
skadefellingsforsøk på jerv - Skadefellingslaget i Fron / Stor-Elvdal
2021/8605 18. aug 2021 00:00:00**

**DS 67/2021 Delegert vedtak-Myldingi NR-Rondane NP -
Dispensasjon-Motorferdsel 2021-Lars Ole Auglestad 2021/9801 28. sep
2021 00:00:00**

**DS 68/2021 Delegert sak-Dispensasjon motorferdsel barmark
2022-2025-Østkjølen -Vuludalen beitelag 2021/10250 9. nov 2021
00:00:00**

**DS 69/2021 Delegert sak-Dispensasjon 2022-2025-Motorferdsel snødekt
mark-Mysusetter og Raphamn løypelag 2021/8973 9. nov 2021 00:00:00**

**DS 70/2021 Delegert sak - avslag - Rondane NP - flyving med drone i
forbindelse med opptak til informasjonsvideo - Rondvassbu -
Storronden - Erik Clausen 2021/9798 11. okt 2021 00:00:00**

**DS 71/2021 Delegert sak- Rondane NP - retting av vilkår i vedtak -Arve
Stokstad 2021/2421 2. sep 2021 00:00:00**

ST 64/2021 Referatsaker

**Svar. Uttalelse - Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte
naturtypelokaliteter 2021/8074**

Endelig godkjenning - Dovre NP - besøksstrategi 2020/567

**Rondane NP - Grimsdalen LVO - Myldingi NR - svar - søknad - 2022 -
arrangering av ultraløp - Rondane 100 2021/10024**

Svar - organisert ferdsel i Rondane Nasjonalpark (2) 2021/11853

**Svar - Grimsdalen LVO - 2022 - restaurering av Brunsetra -
Bjørnsgårdsætre 2021/9944**

Frydalen LVO - oppsummering av befaring Øygardsetra 2021/8074

Grimsdalen LVO - Gapahuk 2019/20853

**Endelig versjon - besøksstrategi for Dovrefjell-Sunndalsfjella
nasjonalpark og øvrige verneområder i Dovrefjell 2020/13340**

**Melding om vedtak - Frydalen LVO - barmark - utlegging av midlertidig
bru over Frya - Peer Gynt Seterveg - Rondane Kvamsfjellet turløypelag
2021/10533**

Svar. Drone bruk - 20. November - Rondane NP - Dovre NP 2021/11769

**Melding om vedtak - Hemmeldalen NR - snødekt mark - leiekjøring -
Norsk Folkehjelp Rena 2021/12015**

Kopi av brev til DNT OO vedr klimatilpassninger 2021/10682

ST 65/2021 Eventuelt